

«ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΚΑΙΣΑΡΗ»

ΛΑΤΙΝΙΚΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΕΛΛΗ ΘΕΟΔΩΡΑΤΟΥ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η αξιολόγηση του μαθήματος των λατινικών στις πανελλαδικές εξετάσεις	σελ. 2
2. Κεφάλαιο 21	σελ. 3-10
3. Κεφάλαιο 23	σελ. 11-18
4. Κεφάλαιο 24	σελ. 19-23
5. Κεφάλαιο 25	σελ. 24-29
6. Κεφάλαιο 27	σελ. 30-35
7. Κεφάλαιο 28	σελ. 36-39
8. Κεφάλαιο 29	σελ. 40-45
9. Κεφάλαιο 30	σελ. 46-50
10. Αξιοπρόσεχτες παρατηρήσεις στο συντακτικό της λατινικής	σελ. 51-54
11. Αρχικοί χρόνοι ρημάτων κεφαλαίων 21-30	σελ. 55-60
12. Κεφάλαιο 31	σελ. 61-65
13. Κεφάλαιο 32	σελ. 66-69
14. Κεφάλαιο 34	σελ. 70-73
15. Κεφάλαιο 36	σελ. 74-79
16. Κεφάλαιο 37	σελ. 80-86
17. Αξιοπρόσεχτες παρατηρήσεις στο συντακτικό της λατινικής	σελ. 87-90
18. Κεφάλαιο 38	σελ. 91-94
19. Αξιοπρόσεχτες παρατηρήσεις στο συντακτικό της λατινικής	σελ. 95-98
20. Κεφάλαιο 40	σελ. 99-103
21. Αξιοπρόσεχτες παρατηρήσεις στη γραμματική της λατινικής	σελ. 104-108
22. Αρχικοί χρόνοι ρημάτων κεφαλαίων 31-40	σελ. 109-114
23. Κεφάλαιο 41	σελ. 115-122
24. Κεφάλαιο 42	σελ. 123-128
Κεφάλαιο 43	σελ. 129-136
Κεφάλαιο 44	σελ. 137-143
Κεφάλαιο 45	σελ. 144-151
Κεφάλαιο 46	σελ. 152-155
Κεφάλαιο 47	σελ. 156-163
Κεφάλαιο 48	σελ. 164-172
Κεφάλαιο 49	σελ. 173-179
32. Αρχικοί χρόνοι ρημάτων κεφαλαίων 41-49	σελ. 180-185
33. Αξιοπρόσεχτες παρατηρήσεις στο συντακτικό της λατινικής	σελ. 186-190

Στην επεξεργασία κάθε κεφαλαίου περιλαμβάνεται πλήρης γραμματική αναγνώριση όλων των λέξεων, πλήρης χαρακτηρισμός και δικαιολόγηση των δευτερευουσών προτάσεων και μετάφραση.

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ ΣΤΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Στους μαθητές δίνεται διδαγμένο κείμενο 10-15 στίχων και ζητείται από αυτούς:

α) να το μεταφράσουν στη νέα ελληνική γλώσσα.

β) να απαντήσουν σε τέσσερις παρατηρήσεις: δύο (2) γραμματικές και δύο (2) συντακτικές, οι οποίες μπορεί να αναλύονται σε υποερωτήματα.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΕΞΕΤΕ

Τα συνηθέστερα λάθη εντοπίζονται:

Στη μετάφραση: Ο νεοελληνικός λόγος πάσχει, πολλές φορές, με λάθη έκφρασης, λεξιλογίου και σύνταξης.

Ο μαθητής που έχει διαβάσει πρόχειρα προσπαθεί να αποδώσει το λατινικό κείμενο σε νεοελληνικό λόγο, ο οποίος παρουσιάζει κενά.

Στη γραμματική: Λάθη καταλήξεων στα ρήματα, αδυναμία να αναγνωρισθεί το θέμα και οι αρχικοί τους χρόνοι και στις δύο φωνές.

Δεν αναγνωρίζονται οι συζυγίες, η φωνή και οι εγκλίσεις των ρημάτων.

Τα επίθετα δεν διακρίνονται με ευκολία, υπάρχει αδυναμία σχηματισμού παραθετικών των επιθέτων.

Οι αντωνυμίες συγχέονται με τα ονόματα και κλίνονται λάθος. Αδυναμία αφομοίωσης της ύλης, προσπάθεια στείρας απομνημόνευσης, χωρίς κριτική αξιολόγηση των δεδομένων της ύλης, η οποία σημειωτέον δεν είναι μεγάλη, αφού διδάσκεται σε δύο τάξεις αντί της μίας του παλαιού συστήματος.

Στο συντακτικό: Δεν αφομοιώνονται με ευκολία οι εξαιρέσεις του λατινικού συντακτικού σε σχέση με αυτό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας. Ο μαθητής αρκείται απλά να απαντήσει και όχι να δικαιολογήσει, πράγμα που ζητείται τις περισσότερες φορές στα ερωτήματα.

Η βαθμολογία κατανέμεται ως εξής:

- i. Μετάφραση κειμένου 40 μονάδες.
- ii. Κάθε γραμματική ή συντακτική παρατήρηση 15 μονάδες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 21 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- ♦ **Brenno** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού *Brennus-i* = ο *Βρέννος*, αρσενικό, β' κλίσης.
- ♦ **Duce** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού *dux-ducis* = ο *αρχηγός*, αρσενικό, γ' κλίσης.
- ♦ **Galli** = ονομαστική, πληθυντικού αριθμού του ουσιαστικού *Gallus-i* = ο *Γαλάτης*, αρσενικό β' κλίση. Απαντά κυρίως στον πληθυντικό αριθμό, *Galli-orum* = οι *Γαλάτες*.
- ♦ **Apud** = κοντά σε, πλησίον = πρόθεση + αιτιατική.
- ♦ **Alliam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *Allia-ae* = ο *Αλίας ποταμός*, θηλ. α' κλίσης.
- ♦ **Flumen** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *flumen-inis* = *ποτάμι*, ουδέτερο γ' κλίσης.
- ♦ **Deletis** = αφαιρετική πληθυντικού, θηλυκό της μετοχής παθητικού παρακειμένου *deletus-a-um* του ρήματος της β' συζυγίας *deleo-delevi-deletum-delere* = *καταστρέφω, εξοντώνω*.
- ♦ **Legionibus** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού *legio-onis* = *λεγεώνα*, θηλυκό, γ' κλίσης.
- ♦ **Romanorum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **Romani-orum** = οι *Ρωμαίοι*, αρσενικό β' κλίσης.
- ♦ * **Everterunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού αορίστου της 3ης συζυγίας του ρήματος *evertō-everti-eversum-evertere* = *καταστρέφω εντελώς*.
- ♦ **Urbem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *urbs-urbis* = η *πόλη*, θηλυκό γ' κλίσης.
- ♦ **Romam** = αιτιατική ενικού αριθμού του ουσιαστικού *Roma-ae* = *Ρώμη*, θηλυκό α' κλίσης.
- ♦ **Praeter** = εκτός από, (πρόθεση + αιτιατική.)
- ♦ **Capitolium** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *Capitolium - ii / i* = το *Καπιτώλιο*, ουδέτερο β' κλίσης.
- ♦ **Pro** = μπροστά, σαν, ως αντάλλαγμα, πρόθεση + αφαιρετική.
- ♦ **Quo** = αφαιρετική ενικού, ουδέτερο της αναφορικής αντωνυμίας *qui - quae-quod* = ο *οποίος, η οποία, το οποίο*.
- ♦ **Immensam** = αιτιατική ενικού, θηλυκού του β' κλιτου επιθέτου *immensus-a-um* = *τεράστιος* (δεν έχει παραθετικά, εκφράζει απόλυτη έννοια).
- ♦ **Pecuniam** = αιτιατική ενικού του αρσενικού *pecunia-ae* = *χρήμα*, θηλυκό α' κλίσης (επειδή είναι περιληπτικό όνομα, δεν σχηματίζει κατά κανόνα, πληθυντικό αριθμό).

- ♦ * **Acciperunt** = γ' πρόσωπο πληθυντικού ενεργητικού παρακειμένου του *accipio-accepi-acceptum-accipere* = *παίρνω, δέχομαι* (ρήμα γ' συζυγίας).
- ♦ **Tum** = τότε, επίρρημα
- ♦ **Camillus**= ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *Camillus-i*= *ο Κάμιλλος*, αρσενικού, β' κλίσης.
- ♦ **Qui** = ονομαστική ενικού, αρσενικού της *qui-quaе-quod* αναφορικής αντωνυμίας
- ♦ **Diu**= *για πολύ καιρό*, χρονικό επίρρημα
- ♦ **Ardeam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *Ardea-ae*= *η Αρδέα*, θηλυκό α' κλίσης.
- ♦ **Exilio**= αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού *exilium-ii / -i* = *εξορία*, ουδέτερο β' κλίσης. (ως αφηρημένο ουσιαστικό δεν σχηματίζει, κατά κανόνα, πληθυντικό. Με συγκεκριμένη σημασία «οι εξόριστοι», όμως, χρησιμοποιείται στον πληθυντικό).
- ♦ * **Fuerat** = γ' ενικό οριστική υπερσυντέλικου του *sum - fui - esse*
- ♦ **Propter** = *εξαιτίας, λόγω*, πρόθεση + αιτιατική.
- ♦ **Veientanam** = αιτιατική ενικού, θηλυκού του β' κλιτου επιθέτου *Veientanus-a-um*= *αυτός που ανήκει στους Βηίους* (ως εθνικό, δεν σχηματίζει παραθετικά).
- ♦ **Praedam**= αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *praeda-ae* = *η λεία*, θηλυκό α' κλίσης.
- ♦ **Non**= όχι, δεν, επίρρημα σε αρνητική λειτουργία.
- ♦ **Aequo**= αφαιρετική ενικού ουδέτερου, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου *aequus-a-um* = *ισος, δίκαιος* (*aequior - ior-ius, aequissimus-a-um*)
- ♦ **Iure** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού *ius-iuris* = *δίκαιο*, ουδέτερο γ' κλίσης.
- ♦ **Aequo iure**= ακριβοδίκαια.
- ♦ **Divisam** = αιτιατική ενικού, θηλυκό της μετοχής παθητικού παρακειμένου *divisus-a-um*- του ρήματος *divido - divisi - divisum - dividere* = *διαιρώ, μοιράζω*.
- ♦ **Absens**= ονομαστική ενικού αριθμού, αρσενικού της μετοχής ενεστώτα *absens-ntis* του *absum-afui - abesse*= *απουσιάζω*.
- ♦ **Dictator** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *dictator-oris*= *δικτάτορας*, αρσενικό, γ' κλίσης.
- ♦ **Factus est** = γ' ενικό πρόσωπο αορίστου του *fio - factus est - fieri*= *γίνομαι*. Το ρήμα χρησιμεύει και ως παθητικό του **Facio**, οπότε και σχηματίζει στη χρήση του αυτή απαρέμφατο μέλλοντα **factum iri**. Όταν το ρήμα είναι *αμετάβατο*, η μετοχή του μέλλοντα που λείπει, αναπληρώνεται από τη μετοχή του **sum futurum - a - um**, και το απαρέμφατο

του μέλλοντα από το απαρέμφατο του **sum, futurum,-am-um esse / futuros - as - esse** ή απλώς **fore**.

- ♦ **Is** = ονομαστική ενικού, αρσενικού γένους της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is - ea - id**.
- ♦ **Gallos**= αιτιατική πληθυντικού
- ♦ **Iam**= ήδη, πλέον, επίρρημα
- ♦ **Abeuntes** = αιτιατική πληθυντικού, αρσενικού γένους της μετοχής ενεστώτα **abiens-abeuntis**, του **abeo - abii (+ abivi)- abitum - abire**= *απέρχομαι, αποχωρώ*.
- ♦ * **Secutus est** = γ' ενικού οριστική παρακειμένου του αποθετικού ρήματος της 3ης συζυγίας **sequor - secutus sum - sequi** = *ακολουθώ*.
- ♦ **Quibus** = αφαιρετική πληθυντικού αρσενικού της **qui - quae - quod** (αναφορικής αντωνυμίας).
- ♦ **interemptis** = αφαιρετική πληθυντικού, αρσενικό της μετοχής παθητικού παρακειμένου **interemptus-interempta-um**, του ρήματος της 3ης συζυγίας **interimo- interemi - interemptum - interimere** = *καταστρέφω, αφανίζω, σκοτώνω*.
- ♦ **Aurum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **aurum-i** = *ο χρυσός*, ουδέτερο β' κλίσης (ως ουσιαστικό που δηλώνει ύλη, δεν έχει κατά κανόνα πληθυντικό).
- ♦ **Omne** = αιτιατική ενικού ουδετέρου, του γ' κλιτου επιθέτου **omnis-is-e** = *όλος* (δεν έχει παραθετικά, γιατί εκφράζει απόλυτη έννοια)
- ♦ * **Recepit** = γ' πρόσωπο ενικού οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του **recipio- recipi- receptum-recipe** γ' συζυγίας = *παίρνω πίσω, επανακτώ*.
- ♦ **Quod** = ονομαστική ενικού, ουδετέρου γένους της **qui-quae-quod**
- ♦ **illic** = *εκεί*, τοπικό επίρρημα
- ♦ **appensum** = ονομαστική ενικού ουδετέρου γένους της μετοχής παθητικού παρακειμένου **appensus-a-um** του ρήματος της 3ης συζυγίας **appendo-appendi-appensum-appendere** = *ζυγίζω*.
- ♦ **Civitati** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **civitas-tatis** = *πολιτεία / πόλη*, θηλυκό γ' κλίσης.
- ♦ **Nomen** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **nomen-inis**= *όνομα*, ουδέτερο γ' κλίσης.
- ♦ * **Dedit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του **do - dedi - detum -dare** = *δίνω*, 1ης συζυγίας.
- ♦ **Nam** = *γιατί*, αιτιολογικός σύνδεσμος

- ♦ **Pisaurum** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *Pisaurum-i* = το Πίσαυρο, ουδέτερο β' κλίσης.
- ♦ * **Dicitur** = γ' ενικό οριστικής παθητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας *dico-dixi-dictum-dicere* = λέω (το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα είναι **dic**)
- ♦ **Quod** = γιατί, αιτιολογικός σύνδεσμος
- ♦ **Aurum** = ονομαστική ενικού του **aurum-i**
- ♦ * **Pensatum est** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παθητικού παρακειμένου του ρήματος *penso-avi-atum-are* = ζυγίζω προσεκτικά, 1ης συζυγίας.
- ♦ **Post**= μετά από, πρόθεση + αιτιατική
- ♦ **Hoc** = αιτιατική ενικού, ουδέτερου της δεικτικής αντωνυμίας *hic - haec - hoc* = αυτός-ή-ό.
- ♦ **Factum**= αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *factum - i* = πράξη, ουδέτερο β' κλίσης.
- ♦ * **Rediit** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του *redeo-redii - (redivi) - reditum-redire* = επανέρχομαι, επιστρέφω, 4ης συζυγίας.
- ♦ **Exilium**= αιτιατική ενικού του **exilium-ii και i**
- ♦ **Unde** = από όπου, επίρρημα
- ♦ **Tamen** = όμως, αντιθετικός σύνδεσμος
- ♦ **Rogatus** = ονομαστική ενικού αρσενικού της μετοχής παθητικού παρακειμένου **rogatus-atum** του *rogo-avi-atum-are* = ρωτώ, ζητώ, παρακαλώ, 1ης συζυγίας.
- ♦ * **reversus est** = γ' ενικό οριστική παρακειμένου του αποθετικού ρήματος της 3ης συζυγίας *revertor - reversus sum- reverti-* = επιστρέφω, γυρίζω ξανά.

Κλίση Μετοχών.

Singularis		
absens	absens	absens
absentis	absentis	absentis
absenti	absentis	absenti
absentem	absentem	absens
absens	absens	absens
absente	absente	absente
Pluralis		
absentes	absentes	absentia
absentium	absentium	absentium
absentibus	absentibus	absentibus
absentes (-is)	absentes (-is)	absentia
absentes	absentes	absentia
absentes	absentes	absentibus
Singularis		
abiens	abiens	abiens
abeuntis	abeuntis	abeuntis
abeunti	abeunti	abeunti
abeuntem	abeuntem	abiens
abiens	abiens	abiens
abeunte	abeunte	abeunte
Pluralis		
abeuntes	abeuntes	abeuntia
abeuntium	abeuntium	abeuntium
abeuntibus	abeuntibus	abeuntibus
abeuntes (-is)	abeuntes (-is)	abeuntia
abeuntes	abeuntes	abeuntia
abeuntibus	abeuntibus	abeuntibus

Κλίση συνεκφορών

Singularis

Veientana	praeda	non	divisa
Veientanae	praedae	non	divisae
Veientanae	praedae	non	divisae
Veientanam	praedam	non	divisam
Veientana	praeda	non	divisa
Veientana	praeda	non	divisa

Pluralis

Veientanae	praedae	non	divisae
Veientanarum	praedarum	non	divisarum
Veientanis	praedis	non	divisis
Veientanas	praedas	non	divisas
Veientanae	praedae	non	divisae
Veientanis	praedis	non	divisis

Singularis

aurum	omne
auri	omnis
auro	omni
aurum	omne
aurum	omne
auro	omni

[Η συνεκφορά δεν έχει πληθυντικό].

Singularis

Pluralis

hoc	factum	haec	facta
huius	facti	horum	factorum
huic	facto	his	factis
hoc	factum	haec	facta
-	(factum)	-	(facta)
hoc	facto	his	factis

Χρονικές αντικαταστάσεις

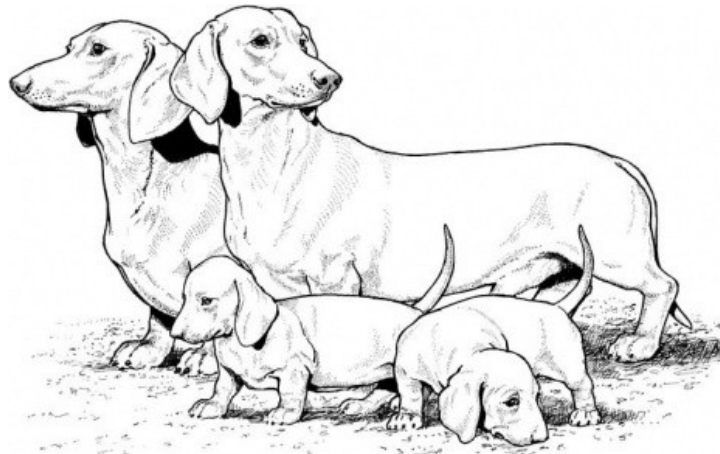
- ◆ evertunt - evertabant - evertent - everterunt, evertere - everterant- everterint
- ◆ accipiunt - accipiebant - accipient- acceperunt, accipere - acceperant - acceperint
- ◆ est - erat - erit - fuit - fuerat - fuerit
- ◆ fit - fiebat - fiet - factus est - factus erat - factus erit
- ◆ sequitor - sequebatur - sequetur - secutus est - secutus erat - secutus erit
- ◆ recipit - recipiebat - recipiet - recepit - receperat - receperit
- ◆ dat - dabat - dabit - dedit - dederat - dederit
- ◆ dicitur - dicebatur - dicetur - dictum est - dictum erat - dictum erit
- ◆ pensatur - pensabatur - pensabitur - pensatum est - pensatum erat - pensatum erit
- ◆ redit - redibat - redibit - rediit (redivit) - redierat (rediverat) - redierit (rediverit)
- ◆ revertitur - revertebatur - revertetur - reversus est-reversus erat-reversus erit.

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- 1.«**pro quo.....acceperunt**»: δευτερεύουσα αναφορική, προσδιοριστική στο *Capitolium*.Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quo* και εκφέρεται με οριστική παρακειμένου,γιατί δηλώνει το πραγματικό.
2. «**qui diu.....iure divisam**»: δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική στο *Camillus*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *qui* και εκφέρεται με οριστική υπερσυντελικού, γιατί δηλώνει το πραγματικό.
3. «**quod illic.....pensatum est**»: δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση.Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο *quod* και εκφέρεται με οριστική παρακειμένου,γιατί δηλώνει αντικειμενική αιτιολογία.
4. «**unde tamen....reversus est**»: δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική στο *exilium*.Εισάγεται με το αναφορικό επίρρημα *unde* και εκφέρεται με οριστική παρακειμένου,γιατί δηλώνει το πραγματικό.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όταν ήταν αρχηγός ο Βρέννος, οι Γαλάτες αφού εξολόθρευσαν τις λεγεώνες των Ρωμαίων κοντά στον ποταμό Αλία, κατέστρεψαν εντελώς την πόλη Ρώμη, εκτός από το Καπιτώλιο, για το οποίο πήραν ως αντάλλαγμα ένα τεράστιο χρηματικό ποσό. Τότε ο Κάμιλλος, ο οποίος για πολύ καιρό υπήρξε στην εξορία κοντά στην Αρδέα, εξαιτίας της λείας από τους Βηίους που δεν είχε μοιραστεί ακριβοδίκαια, αν και ήταν απών, έγινε δικτάτορας. Αυτός ακολούθησε τους Γαλάτες, ενώ ήδη αποχωρούσαν και αφού τους εξόντωσε, πήρε πίσω όλο το χρυσάφι. Επειδή αυτό ζυγίστηκε εκεί, έδωσε το όνομά του στην πόλη : Ονομάζεται δηλαδή Πίσαυρο, επειδή εκεί ζυγίστηκε το χρυσάφι. Μετά από αυτό το γεγονός επανήλθε στην εξορία, απ' όπου όμως επέστρεψε αφού παρακλήθηκε (αφού τον παρακάλεσαν).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 23^ο

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- * **aegrotabat** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας *aegroto - avi - atum - are* = *είμαι άρρωστος*
- * **Caecina Paetus** = ονομαστική, ενικού αριθμού, του ουσιαστικού *Caecina Paetus - Caecinae* (αρσενικό, α' κλίσης) *Paeti* (αρσενικό β' κλίσης) = *ο Κακίνας Πάιτος*.
- * **maritus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *maritus - i* = *ο σύζυγος*, αρσενικό, β' κλίσης.
- * **Arriae** = γενική ενικού του ουσιαστικού *Arria-ae* = *η Αρρία*, θηλυκό α' κλίσης.
- * * **aegrotabat** = (βλ. παραπάνω)
- * **filius** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *filius - ii / i* = *ο γιος*, αρσενικό, β' κλίσης (κλητική ενικού *fili*)
- * **mortuus est** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου του αποθετικού ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *morior - mortuus sum - mori* = *πεθαίνω*.
- * **huic** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής αντωνυμίας *hic - haec - hoc* = *αυτός, αυτή, αυτό*.
- * **Arria** = ονομαστική ενικού του *Arria-ae*
- * **funus** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *funus - eris* = *κηδεία*, ουδέτερο γ' κλίσης.
- * **ita** = έτσι, τόσο (επίρρημα)
- * **paravit** = γ' πρόσωπο ενικού αριθμού, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας *paro - avi - atum - are* = *ετοιμάζω*.
- * **ut** = ώστε, ώστε να (συμπερασματικός σύνδεσμος)
- * **ignoraretur** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής παθητικού παρατατικού του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας *ignoro - avi - atum - are* = *αγνοώ*.
- * **a** = *από*, (πρόθεση + αφαιρετική)
- * **marito** = αφαιρετική ενικού αριθμού του *maritus - i* = *ο σύζυγος*.
- * **quin immo** = *όχι μόνο αυτό, αλλά ακόμη* (οι φράσεις *quin immo* και *quin etiam* εισάγουν ανεξάρτητες προτάσεις)
- * **cum** = *κάθε φορά που*, χρονικός σύνδεσμος. Πρόκειται για τον επαναληπτικό σύνδεσμο *cum*.
- * **illa** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της δεικτικής αντωνυμίας *ille - illa - illud* = *εκείνος, εκείνη, εκείνο*.
- * **cubiculum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *cubiculum - i* = *κρεββατοκάμαρα*, ουδέτερο β' κλίσης.
- * **mariti** = γενική ενικού του *maritus - i* = *ο σύζυγος*
- * **intraverat** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας *intro - avi - atum - are* = *εισέρχομαι*
- * **vivere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *vivo - vixi - victum - vivere* = *ζω*.
- * **filiium** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *filius - ii / i*
- * **simulabat** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας *simulo - avi - atum - are* = *προσποιούμαι*
- * **ac** = *και*, συμπλεκτικός σύνδεσμος
- * **marito** = δοτική ενικού του *maritus - i*
- * **persaepe** = *πολύ συχνά*, (επίρρημα)

- * **interroganti** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής ενεστώτα *interrogans - interrogantis* του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας *interrogo-avi-atum-are* = ρωτώ (στο κείμενο η μετοχή είναι επιθετική, άρα θα σχηματίσει αφαιρετική ενικού σε -i)
- * **quid** = αιτιατική ενικού, γένους ουδέτερου της ουσιαστικής ερωτηματικής αντωνυμίας *quis, quis, quid* = ποιος, ποια, ποιο.

Singularis		
quis	quis	quid
cuius	cuius	cuius
cui	cui	cui
quem	quem	quid
-	-	-
quo	quo	quo
Pluralis		
qui	quae	quae
quorum	quarum	quorum
quibus	quibus	quibus
quos	quas	quae
-	-	-
quibus	quibus	quibus

- * **ageret** = γ' πρόσωπο ενικού, υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του *ago - egi - actum - agere* = κάνω, άγω, 3^{ης} συζυγίας
- * **puer** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *puer - pueri* = παιδί, αρσενικό, β' κλίσης.
- * **respondebat** = γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας *respondeo-respon-di-responsum-respondere* = απαντώ.
- * **bene** = καλά [θετικός βαθμός] (επίρρημα) (συγκρητικός *melius* - υπερθετικός *optime*).
- * **quievit** = γ' ενικό πρόσωπο ενεργητικού αορίστου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *quiesco- quievi- ----- - quiescere* = ησυχάζω, κοιμάμαι. Έχει σουπίνο = quietum
- * **libenter** = πρόθυμα, μ' ευχαρίστηση. Επίρρημα θετικού βαθμού (συγκρητικός *libentius* , υπερθετικός *libentissime*)
- * **cibum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *cibus -i* = τροφή, φαγητό, αρσενικό β' κλίσης.
- * **sumpsit** = γ' ενικό οριστικής ενεργητικού αορίστου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *sumo-sumpsi -sumptum - sumere* = παίρνω, λαμβάνω
- * **deinde** = έπειτα, (επίρρημα)
- * **cum** = όταν, αφού [χρονικός σύνδεσμος] (+ Υποτακτική παρατατικού ή υπερσυντελικού, πρόκειται για τον διηγηματικό / ιστορικό αφηγηματικό *cum*)

- * **lacrimae** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού *lacrima-ae* = *δάκρυο*, γένους θηλυκού, α' κλίσης.
- * **suae** = ονομαστική πληθυντικού, θηλυκό της κτητικής αντωνυμίας γ' προσώπου *suus-a-um* (εδώ για έναν κτήτορα)
- * **diu** = *για πολύ χρόνο*, (επίρρημα) [συγκριτικός = *diutius*, υπερθετικός *diutissime*]
- * **cohibitae** = ονομαστική πληθυντικού, γένους θηλυκού της μετοχής παθητικού παρακειμένου *cohibitus-a-um* του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας *cohibeo-cohibui-cohibitum-cohibere* = *συγκρατώ*.
- * **vincerent**= γ' πρόσωπο πληθυντικού Υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *vinco-vixi-victum-vincere* = *νικώ*.
- * **prorumperent** = γ' πληθυντικό πρόσωπο Υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *prorumpo-prorupi-proruptum-prorumperere* = *ξεσπώ*
- * **egrediebatur** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού του αποθετικού ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *egredior - egressus sum- egredi*= *εξέρχομαι, βγαίνω*.
- * **tum**= *τότε* (επίρρημα)
- * **se** = αιτιατική, ενικού θηλυκού της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου.
- * **dolori** = δοτική ενικού του ουσιαστικού *dolor-oris* = *ο πόνος, θλίψη*, αρσενικό γ' κλίσης.
- * **dabat** = γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας *do-dedi-datum - dare* = *δίνω*
- * **paulo** = αφαιρετική ενικού, ουδέτερο του β' κλιτου επιθέτου *paulus-a-um* = *λίγος*
- * **post** = *έπειτα* (επίρρημα)
- * **siccis** = αφαιρετική πληθυντικού, αρσενικό, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου *siccus-a-um* = *στεγνός* (συγκρ. *siccior-ior-ius*, υπερθετ. *siccissimus-a-um*)
- * **oculis** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού *oculus-i* = *μάτι*, αρσενικό β' κλίσης.
- * * *redibat* = γ' ενικό οριστικής παρατατικού του ιδιότυπου ρήματος *redeo-redii (redivi)- reditum - redire* = *γυρίζω, επιστρέφω*, 4^{ης} συζυγίας.
- * *Scribonianus* = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *Scribonianus-i* = *ο Σκριβωνιανός*, αρσενικό, β' κλίσης.
- * **arma** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού *arma-orum*= *όπλα*, ουδέτερο β' κλίσης (έχει μόνο πληθυντικό).
- * **Illyrico** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού *Illyricum-i* = *η Ιλλυρία*, ουδέτερο β' κλίσης.
- * **contra** = *εναντίον*, πρόθεση + αιτιατική
- * **Claudium** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *Claudius-ii/i* = *ο Κλαύδιος*, αρσενικό β' κλίσης.
- * **moverat** = γ' ενικό οριστικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας *moveo-movi-motum-movere* = *κινώ*.
- * *arma moveo* = *στασιάζω*.
- * **fuerat** = γ' ενικό οριστικής υπερσυντελικού του *sum-fui - ----- - esse*
- * **Paetus** = ονομαστική ενικού του *Paetus-i*, αρσενικό β' κλίσης
- * **partibus** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού *pars-partis* = *τμήμα, μερίδα*, θηλυκό γ' κλίσης. Στον πληθυντικό = *partes-partium* = *πολιτικό κόμμα*, *sum in partibus alicuius* = *πηγαίνω με το μέρος κάποιου*.
- * **eius** = γενική ενικού αρσενικού της *is-ea-id*
- * **occiso** = αφαιρετική ενικού αρσενικού της μετοχής παθητικού παρακειμένου *occisus-a-um* του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *occido-occidi-occisum-occidere* = *σκοτώνω*.
- * *Scriboniano* = αφαιρετική ενικού του *Scribonianus-i*

- * **Romam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Roma-ae** = **η Ρώμη**, θηλυκό α' κλίσης.
- * * **trahebatur** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής παθητικού παρατατικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **traho-traxi-tractum-trahere** = **τραβώ, σέρνω**.
- * **erat ascensusus** = γ' ενικό οριστικής παρατατικού ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **ascendo-ascendi-ascensum-ascendere** = **ανεβαίνω**.
- * **navem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **navis-is** = **πλοίο**, θηλυκό, γ' κλίσης.
- * **Arria** = ονομαστική ενικού
- * **milites** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **miles-itis** = **στρατιώτης**, αρσενικό γ' κλίσης.
- * **orabat** = γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του **oro-avi-atum-are** = **παρακαλώ**, ρήμα 1^{ης} συζυγίας.
- * **ut** = να (βουλητικός σύνδεσμος)
- * **simul** = **συγχρόνως, μαζί**, (επίρρημα)
- * **imponeretur** = γ' ενικό υποτακτικής παθητικού παρατατικού, του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **impono-imposui-impositum-imponere** = **επιβιβάζω**.
- * * **impetravit** = γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου της 3^{ης} συζυγίας **impetro-avi-atum-are** = **κατορθώνω**.
- * **conduxit** = γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **conduco -conduxi-conductum-conducere** = **συγκεντρώνω, νοικιάζω** (β' ενικό προστακτικής ενεστώτα **conduc**).
- * **piscatoriam** = αιτιατική ενικού, θηλυκό του β' κλιτού επιθέτου **piscatorius-a-um** = **αλιευτικός** (δεν έχει παραθετικά).
- * **naviculam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **navicula-ae** = **πλοιάριο**, θηλυκό, α' κλίσης.
- * **ingentem** = αιτιατική ενικού, θηλυκό του γ' κλιτού επιθέτου **ingens, ingens, ingens**, τριγενές και μονοκατάληκτο = **πελώριος**
- * **navem** = αιτιατική ενικού του **navis-is**.
- * **secuta est** = γ' ενικό οριστική αορίστου του αποθετικού ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **sequor-secutus sum-sequi** = **ακολουθώ**.

Το αποθετικό ρήμα **egredior**

Οριστική Ενεστώτα

egredior
egrederis(-re)
egreditur
egredimur
egredimini
egrediuntur

Υποτακτική Ενεστώτα

egrediar
egrediaris(-re)
egrediat
egrediamur
egrediamini
egrediantur

Προστακτική ενεστώτα

egredere

egredimini

Απαρέμφατο Ενεστώτα : egredi

Μετοχή Ενεστώτα : egrediens - entis

Οριστική Παρατατικού   Υποτακτική παρατατικού

egrediebar	egrederer
egrediebaris(-re)	egredereris(-re)
egrediebatur	egrederetur
egrediebamur	egrederemur
egrediebamini	egrederemini
egrediebantur	egrederentur

Οριστική Μέλλοντα

egrediar
egredieris(-re)
egredietur
egrediemur
egrediemini
egredientur

Υποτακτική Μέλλοντα

egressurus-a-um	sim
	sis
	sit
egressuri-ae-a	simus
	sitis
	sint

Απαρέμφατο Μέλλοντα

egressurum-am-um esse
egressuros-as-a esse

Προστακτική Μέλλοντα

egreditor (β' ενικό πρόσωπο)
egreditor (γ' ενικό πρόσωπο)

egrediuntor (γ' πληθ. πρόσωπο)

Μετοχή Μέλλοντα

egressurus-a-um

Οριστική Παρακειμένου

egressus-a-um	sum
	es
	est
egressi-ae-a	sumus
	estis
	sunt

Υποτακτική παρακειμένου

egressus-a-um	sim
	sis
	sit
egressi-ae-a	simus
	sitis
	sint

Απαρέμφατο παρακειμένου

egressum-am-um esse
egressos- as- a esse

Μετοχή Παρακειμένου

egressus-a-um

Οριστική Υπερσυντελικού

egressus-a-um	eram
	eras
	erat
egressi-ae-a	eramus
	eratis
	erant

Υποτακτική Υπερσυντελικού

egressus-a-um	essem
	esses
	esset
egressi-ae-a	essemus
	essetis
	essent

Οριστ. Συντελεσμένου Μέλλοντα

egressus-a-um	ero
	eris
	erit
egressi-ae-a	erimus
	eritis
	erunt

Απαρέμφατο Συντελεσμένου Μέλλοντα

egressum-am-um fore
egressos- as- a fore

Σουπίνο	Γερούνδιο	Γερονδιακό
egressum	egrediendi	egrediendus
egressu	egrediendo	egredienda
	egrediendum	egrediendum
	egrediendo	

Σημείωση :

Όπως παρατηρούμε, ένα αποθετικό ρήμα κλίνεται όπως ένα αντίστοιχο ρήμα μέσης φωνής με τις εξής διαφορές :

- 1) Τα αποθετικά ρήματα δεν έχουν απαρέμφατο μέλλοντα από τη μέση φωνή, αλλά από την ενεργητική φωνή.
- 2) Έχουν υποτακτική Μέλλοντα από την ενεργητική φωνή
- 3) Έχουν μετοχή ενεστώτα ->>>- ->>>-
- 4) Έχουν μετοχή μέλλοντα ->>> ->>>-
- 5) Έχουν σουπίνο και γερούνδιο ->>> ->>>

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

Η Χρήση της υποτακτικής

Η Υποτακτική κανονικά χρησιμοποιείται :

α) σε προτάσεις επιθυμίας (με άρνηση ne) :

- 1) για να δηλωθεί προτροπή ή αποτροπή. Τίθεται σε α' πληθυντικό πρόσωπο ενεστώτα.
- 2) για να δηλωθεί προσταγή, σε γ' πρόσωπο ενεστώτα και ακόμα για να δηλωθεί απαγόρευση, με πρόταση του απαγορευτικού στο β' πρόσωπο του αορίστου ή στο γ' πρόσωπο ενεστώτα ή αορίστου.
- 3) Εκτός από την προτρεπτική και την απαγορευτική υποτακτική, υπάρχει και η ευχετική υποτακτική. Δηλώνει ευχή σε όλους τους χρόνους. Μπροστά από την ευχετική υποτακτική μπαίνει συνήθως το μόριο *utinam* = είθε.
- 4) Χρησιμοποιείται ακόμα σε δήλωση παραχωρήσεως (παραχωρητική υποτακτική) μόνο σε ενεστώτα ή παρακείμενο.
- 5) Σε δήλωση απορίας στις ευθείες ερωτηματικές προτάσεις σε ενεστώτα (απορηματική υποτακτική).

β) σε προτάσεις κρίσεως (με άρνηση non):

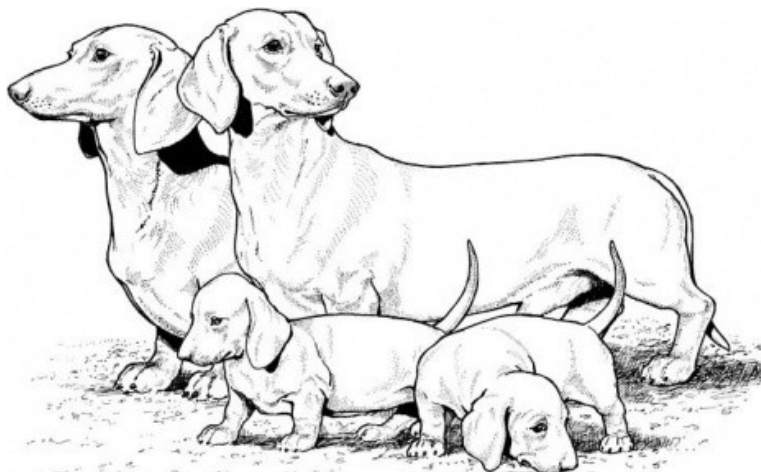
- 1) για να δηλωθεί το δυνατόν στο παρόν (σε ενεστώτα ή παρακείμενο) ή στο παρελθόν (σε παρατατικό) [δυνητική υποτακτική]
- 2) για να δηλωθεί το απραγματοποίητο (υποτακτική του απραγματοποίητου) στο παρόν (σε παρατατικό) ή στο παρελθόν (σε υπερσυντέλικο).

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. **"ut ignararetur a marito"**: δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο *ut*, γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί το αποτέλεσμα θεωρείται πάντοτε υποκειμενικό συμπέρασμα. Προηγείται στην κύρια πρόταση το επίρρημα *ita*. Εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου και αναφέρεται στο παρελθόν.
2. **"cum illa cubiculum mariti intraverat"**: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον επαναληπτικό *cum* και εκφέρεται με οριστική υπερσυντελικού. Δηλώνεται αόριστη επανάληψη στο παρελθόν.
3. **"quid ageret puer"**: δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, απλή, μερικής αγνοίας ως έμμεσο αντικείμενο στη μετοχή *interroganti*. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία *quid*, εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, γιατί θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης και σε σχέση με την κύρια πρόταση δηλώνεται το σύγχρονο στο παρελθόν.
- 4+5. **"cum lacrimae suae, diu cohibitae, vincerent" + "prorumperentque"**: δευτερεύουσες χρονικές προτάσεις. Εισάγονται με τον ιστορικό διηγηματικό *cum*, που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση κύριας και δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους. Εκφέρονται με υποτακτική παρατατικού και σε σχέση με την κύρια πρόταση δηλώνεται το σύγχρονο στο παρελθόν.
6. **"ut simul imponeretur"**: δευτερεύουσα βουλητική πρόταση ως έμμεσο αντικείμενο στο *orabat*. Εισάγεται με τον βουλητικό σύνδεσμο *ut*, γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου. Το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ήταν άρρωστος ο Καικίνας Πάιτος, σύζυγος της Αρίας, ήταν άρρωστος και ο γιος. Ο γιος πέθανε. Σ' αυτόν η Αρρία ετοίμασε την κηδεία έτσι που να αγνοείται από το σύζυγο. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά κάθε φορά που έμπαινε στην κρεβατοκάμαρα του συζύγου (της), προσποιούνταν ότι ο γιος ζούσε, και στο σύζυγο (της) που πολύ συχνά ρωτούσε, τι έκανο το παιδί, απαντούσε: «Καλά κοιμήθηκε, πρόθυμα έλαβε την τροφή». Έπειτα, όταν τα δάκρυά της, που για πολύ χρόνο είχαν συγκρατηθεί, νικούσαν και ξεσπούσαν, έβγαινε έξω ' τότε παραδινόταν στη θλίψη και μετά από λίγο επέστρεφε με μάτια στεγνά. Ο Σκριβωνιανός στην Ιλλυρία είχε πάρει τα όπλα (είχε στασιάσει) εναντίον του Κλαύδιου. Ο Πάιτος είχε πάει με το μέρος του και, αφού σκοτώθηκε ο Σκριβωνιανός, οδηγούνταν σιδηροδέσμιος στη Ρώμη. Επρόκειτο να επιβιβαστεί (ανεβεί) στο πλοίο. Η Αρρία παρακαλούσε τους στρατιώτες να επιβιβαστεί μαζί. Δεν το κατόρθωσε. Νοίκιασε ψαράδικο πλοιάριο και ακολούθησε το μεγάλο πλοίο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 24^ο

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- ♦ **cum** = *όταν, αφού* (χρονικός σύνδεσμος + Υποτακτική Παρατατικού ή Υπερσυντελικού). Πρόκειται για τον διηγηματικό/ ιστορικό σύνδεσμο **cum**.
- ♦ **P. Cornelius Nacisa** = *ο Πόπλιος Κορνήλιος Νασικάς*, ονομαστική ενικού του ουσιαστικού P.Cornelius Nasica - P.Cornelii-i (αρσενικό β' κλίσης), Nasicae (αρσενικό α' κλίσης),
- ♦ **Ennium** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Ennius - ii -i** = *ο Έννιος*, αρσενικό β' κλίσης
- ♦ **Poetam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **poeta-ae** = *ο ποιητής*, αρσενικό α' κλίσης.
- ♦ * **venisset** = γ' ενικό πρόσωπο, Υποτακτικής Ενεργητικού Υπερσυντελικού του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας **venio-veni- ventum-venire** = *έρχομαι*
- ♦ **ei** = δοτική ενικού, αρσενικό της αντωνυμίας **is-ea-id** = *αυτός, αυτή, αυτό*.
- ♦ **ostio** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **ostium-ii-i** = *η πόρτα*, ουδέτερο β' κλίσης.
- ♦ **quaerenti** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής ενεστώτα **quaerens - entis**, του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **quaero-quaesivi-quaesitum-quaerere** = *ζητώ*
- ♦ **Ennium** = αιτιατική ενικού του **Ennius - ii-i**
- ♦ **ancilla** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **ancilla-ae** = *η υπηρέτρια*, θηλυκό α' κλίσης.
- ♦ **dixisset** = γ' ενικό Υποτακτική ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **dico-dixi-dictum-dicere** = *λέω* (β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα **dic**)
- ♦ **eum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της αντωνυμίας **is-ea-id**
- ♦ **domi** = στο σπίτι, στην πατρίδα, λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός τόπου.
- ♦ **esse** = απαρέμφατο ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **sum-fui- ----- esse** = *είμαι*
- ♦ **Nacisa** = ονομαστική ενικού του **Nacisa-ae**
- ♦ * **sensit** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστική ενεργητικού παρακειμένου, του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας **sentio - sensi - sensum - sentire** = *αισθάνομαι*.
- ♦ **illam** = αιτιατική ενικού θηλυκού της δεικτικής αντωνυμίας **ille - illa - illud** = *εκείνος-η-ο*
- ♦ **domini** = γενική ενικού του ουσιαστικού **dominus-i** = *ο κύριος, το αφεντικό*, αρσενικό β' κλίσης.
- ♦ **iussu** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **iussus-us**, αρσενικό δ' κλίσης = *η διαταγή*.
- ♦ **id** = αιτιατική ενικού, ουδέτερο της αντωνυμίας **is-ea-id**
- ♦ **dixisse** = απαρέμφατο ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **dico**
- ♦ **illum** = αιτιατική ενικού της **ille**
- ♦ **intus** = *μέσα*, επίρρημα
- ♦ **esse** = απαρέμφατο ενεστώτα του **sum**
- ♦ * **accipe** = β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα του **accipio-accepi-acceptum - accipere** = *δέχομαι, λαμβάνω*, 3^{ης} συζυγίας
- ♦ **nunc** = *τόρα*, επίρρημα
- ♦ **quid** = αιτιατική ενικού, ουδέτερο γένος, της ουσιαστικής ερωτηματικής αντωνυμίας **quis-quis-quid** = *ποιος, ποια, ποιο*.
- ♦ **postea** = *μετά, αργότερα* (επίρρημα)
- ♦ **Nasica** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Nasica-ae**
- ♦ **fecerit** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής αορίστου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **facio-feci-factum-facere** = *κάνω* (β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα = **fac**)
- ♦ **paucis** = αφαιρετική πληθυντικού, γένους αρσενικού του β' κλιτού επιθέτου **paucus-a-um** = *λίγος*

- ♦ **post** = μετά, αργότερα (επίρρημα)
- ♦ **diebus** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού *dies-diei* = η ημέρα, αρσενικό ε' κλίσης
- ♦ **cum** = όταν, αφού (χρονικός σύνδεσμος, το ίδιο με την αρχή)
- ♦ **Ennius** = ονομαστική ενικού του **Ennius-ii - i**
- ♦ **Nasicam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *Nasica-ae*
- ♦ **venisset** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος *venio*
- ♦ **eum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού του **is**
- ♦ **ianua** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού *ianua-ae* = η πόρτα, η είσοδος κατοικίας, θηλυκό α' κλίσης.
- ♦ * **quereret** = γ' ενικό πρόσωπο, ενεργητικού παρατατικού του ρήματος **quaero**
- ♦ * **exclamavit** = γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας *exlamo-avi-atum - are* = φωνάζω δυνατά, αναφωνώ.
- ♦ **Nasica** = ονομαστική ενικού του **Nasica-ae**
- ♦ **se** = αιτιατική ενικού αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου.
- ♦ **domi** = στο σπίτι (επίρρημα)
- ♦ **etsi** = αν και, παρόλο που, (εναντιωματικός σύνδεσμος)
- ♦ * **erat** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής παρατατικού του **sum**
- ♦ **tum** = τότε, (επίρρημα)
- ♦ **indignatus** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής παρακειμένου *indignatus-a-um* του αποθετικού ρήματος της 1^{ης} συζυγίας *indignor-indignatus sum - indignari* = αγανακτώ
- ♦ **quod** = γιατί (αιτιολογικός σύνδεσμος)
- ♦ **tam** = τόσο (επίρρημα)
- ♦ **aperte** = ανοικτά, φανερά, (επίρρημα θετικού βαθμού) Συγκριτικός βαθμός *apertius*, Υπερθετικός βαθμός = *apertissime*
- ♦ * **mentiebatur** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστική παρατατικού του αποθετικού ρήματος της 4^{ης} συζυγίας *mentior- mentitus sum - mentiri* = ψεύδομαι
- ♦ **quid** = αιτιατική ενικού, ουδετέρου γένους της ουσιαστικής ερωτηματικής αντωνυμίας *quis - quis - quid* = ποιος, ποια, ποιο.
- ♦ * **inquit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής αορίστου του ελλειπτικού ρήματος *inquam* = λέω
- ♦ **ego** = ονομαστική ενικού αριθμού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' πρόσωπο.
- ♦ * **cognosco** = α' ενικού, οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος *cognosco-cognovi - cognitum - cognoscere* = γνωρίζω, μαθαίνω (3^{ης} συζυγίας)
- ♦ **vocem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *vox-vocis* = η φωνή, θηλυκό, γ' κλίσης.
- ♦ **tuam** = αιτιατική ενικού, θηλυκού της κτητικής αντωνυμίας β' προσώπου για έναν κτήτορα *tuus-tua-tuum* = δικός-η-ο σου.
- ♦ **vis (ne)** = β' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος *volui - velle* = θέλω. Το **ne** είναι ερωτηματικό μόριο (εγκλιτική λέξη), που βρίσκεται προσαρμοσμένο στη λέξη, που τίθεται στην αρχή της ερωτηματικής πρότασης και στην οποία (λέξη) αναφέρεται η ερώτηση.
- ♦ * **scire** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας *scio - scivi - scitum - scire* = γνωρίζω, ξέρω.
- ♦ **quid** = αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου της **quis- quis - quid**
- ♦ * **responderit** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού αορίστου του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας *respondeo - respondi - responsum - respondere* = απαντώ.

- ♦ **homo** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *homo-inis* = ο άνθρωπος, αρσενικό γ' κλίσης.
- ♦ **es** = β' ενικό οριστικής ενεστώτα του **sum**
- ♦ **impudens** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του γ' κλιτου επιθέτου *impudens-impudens-impudens*, τριγενές και μονοκατάληκτο = *αναιδής* (συγκριτικός = *impudentior-ior-ius*, υπερθετικός = *impudentissimus-a-um*)
- ♦ **ego** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου
- ♦ **cum** = (βλέπε παραπάνω)
- ♦ **te** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου.
- ♦ * **quererem** = α' ενικό πρόσωπο, Υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του *quaero*
- ♦ *ancillae* = δοτική ενικού του *ancilla-ae*
- ♦ **tuae** = δοτική ενικού, γένους θηλυκού της *tuus-a-um*
- ♦ * *credidi* = α' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *credo - credidi - creditum - credere* + ΔΟΤΙΚΗ = έχω εμπιστοσύνη, πιστεύω.
- ♦ **te** = αιτιατική ενικού της **tu**
- ♦ **domi** = (βλέπει παραπάνω)
- ♦ **tu** = ονομαστική ενικού
- ♦ **mihi** = δοτική ενικού της *ego*
- ♦ **ipsi** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της *ipse-ipsa-ipsum* = ο ίδιος, α, ο
- ♦ * **credis** = β' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεστώτα του *credo*

Επίθετα - Παραθετικά

- * *paucis-paucioribus-paucissimis*
- * *impudens-impudentior-impudentissimus*

Χρονικές Αντικαταστάσεις

- ◇ *veniat-veniret-venturus sit-venerit - venisset*
- ◇ *quaerenti - quaesituro*
- ◇ *dicat-diceret-dictura sit - dixerit - dixisset*
- ◇ *esse - futurum esse / fore - fuisse*
- ◇ *sentit - sentiebat - sentiet- sensit - senserat - senserit*
- ◇ *dicere-dicturam esse - dixisse*
- ◇ *accipe - accipito*
- ◇ *faciat - faceret - facturus sit - fecerit - fecisset*
- ◇ *quaerat - quaereret - quaesiturus sit - quaesiverit - quaesivisset*
- ◇ *exclamat-exclamabat-exclamabit - exclamavit - exclamaverat- exclamaverit*
- ◇ *est - erat - erit- fuit- fuerat - fuerit*
- ◇ *indignans- indignaturus - indignatus*
- ◇ *mentitur - mentiebatur - mentietur - mentitus est - mentitus erat - mentitus erit*
- ◇ *inquit - inquebat - inquiet, inquit , --- , ---.*
- ◇ *cognosco - cognoscebam - cognoscam - cognovi - cognoveram - cognovero*
- ◇ *vis - volebas- voles - voluisti - volueras - volueris*
- ◇ *scire - scitutum esse - scisse / scivisse*
- ◇ *respondeat - responderet - responsurus sit - responderit - respondisset*
- ◇ *es - eras - erit - fuisti - fueras - fueris*

- ◇ quaeram-quaererem - quaesiturus sim - quaesiverim - quaesivissem
- ◇ credo - credebam - credam - credidi - credideram - credidero
- ◇ credis - credebas - credes - credidisti - credideras - credideris

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1+2. "Cum P. Cornelius.....venisset" + "eique ab ostio.....non esse": δευτερεύουσες χρονικές προτάσεις. Εισάγονται με τον ιστορικό/διηγηματικό cum που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση κύριας-δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους. Εκφέρονται με υποτακτική υπερσυντελικού και δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρελθόν.

3. "quid postea Nasica fecerit": δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική, απλή, μερικής αγνοίας ως αντικείμενο στο accipe. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quid και εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου, γιατί θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης. Σε σχέση με την κύρια πρόταση δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρόν.

4+5. "cum Ennius....venisset" + "et eum.....quaereret": δευτερεύουσες χρονικές προτάσεις. Εισάγονται με τον ιστορικό/διηγηματικό cum που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση κύριας-δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους. Η πρόταση 4 εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού και η πρόταση 5 με υποτακτική παρατατικού. Η πρόταση 4 δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν και η πρόταση 5 δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

6. "etsi domi erat": δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση. Εισάγεται με τον εναντιωματικό σύνδεσμο etsi και εκφέρεται με οριστική παρατατικού. Δηλώνει μια πραγματική κατάσταση, παρά την οποία ισχύει το περιεχόμενο της κύριας πρότασης.

7. "quod Nasica.....mentiebatur": δευτερεύουσα ουσιαστική αιτιολογική πρόταση σε θέση αντικειμένου στη μετοχή ψυχικού πάθους indignatus. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο quod και εκφέρεται με οριστική παρατατικού, γιατί δηλώνει αντικειμενική αιτιολογία.

8. "quid Nasica responderit": δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική, απλή, μερικής αγνοίας ως αντικείμενο στο scire. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quid, εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου, γιατί θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρόν.

9. "cum te quaererem": δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό/διηγηματικό cum που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση κύριας-δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους. Εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όταν ο Πόπλιος Κορνήλιος Νασικός στον ποιητή Έννιο είχε πάει, είπε σ' αυτόν ο οποίος ζητούσε τον Έννιο από την πόρτα, η υπηρέτρια ότι αυτός δεν ήταν σπίτι, ο Νασικός κατάλαβε ότι εκείνη του είχε πει αυτό κατόπιν εντολής του κυρίου της και πως εκείνος ήταν μέσα. Μάθε (άκου) τώρα τι έκανε αργότερα ο Νασικός. Λίγες μέρες αργότερα, όταν ο Έννιος ήλθε στο Νασικά και ζητούσε αυτόν από την πόρτα, ο Νασικός αναφώνησε πως δεν ήταν σπίτι, παρόλο που ήταν σπίτι. Τότε ο Έννιος αγανακτισμένος που ο Νασικός έλεγε ψέμματα τόσο ανοικτά/φανερά είπε : «Τι; (λες) εγώ δεν αναγνωρίζω την φωνή σου ; » Θέλεις να μάθεις τι απάντησε ο Νασικός ; «Είσαι αναιδής άνθρωπος. Εγώ όταν σε ζητούσα πίστεψα την υπηρέτριά σου ότι δεν ήσουν στο σπίτι. Εσύ δεν πιστεύεις εμένα τον ίδιο ; »

Κεφάλαιο 24

(απάντηση στις ασκήσεις του βιβλίου)

- I. dixerit - fecerimus - responderim - audiveris - paraverint - egressa sit - tractus sit - fueritis
- II. dixisset - fecissemus - respondiissem - audivisses - paravissent - egressa esset - tractus esset - fuissetis
- III. Cum Galli legiones delevissent, Romam everterunt
Cum Camillus Gallos interemisset, aurum recepit
Cum miles pedes animadvertisset, Cladium extrahit
Cum Antonius Catilinam vicisset, urbem servavit
- IV. Η απάντηση δίνεται στην αιτιολόγηση των προτάσεων του κειμένου

Απάντηση στις επαναληπτικές ασκήσεις

Μαθήματα XX - XXIV

- I. Cum Scribonianus occisus esset, Poetus Romam tractus est Cum Arria piscatoriam naviculam conduxisset, navem secuta est Cum Cicero Catilinam ex urbe expulisset, socios eius deprehendit Cum Hercules gregem aspexisset, partem abesse sensit Cum Hercules vestigia foras versa vidisset, confusus discedere coepit
- II. Occiso Scriboniano Paetus Romam tractus est Piscatoria navicula conducta Arria navem secuta est Expulso Catilina Cicero socios eius deprehendit Grege aspecta Hercules partem abesse sensit. Vestigiis visis Hercules confusus discedere coepit.
- III. Claudius in castra delatus imperator factus est Gallus legatus Pauli erat bellum adversus Persen gerentis Species Cassium terrore concussum e somno excitavit Galli Roman occupatam deleverunt
Camillus Gallos abituros secutus est
Vidi imperatorem milites adhortantem

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 25

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- ◇ **Cato** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *Cato-onis* = ο *Κάτων*, αρσενικό, γ' κλίσης
- ◇ **attulit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του *affero* (ή *adfero*) - *attuli* (ή *adtuli*) - *allatum* (ή *adlatum*) - *afferre* (ή *adferre*) = φέρνω (το β' ενικό προστακτικής *affer*).
- ◇ **quodam** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού, της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας *quidam-quaedam - quoddam* = κάποιος - α - ο.
- ◇ **die** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού *dies -diei* = η *ημέρα*, αρσενικό ε' κλίσης.
- ◇ **curiam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *curia-ae* = το *Βουλευτήριο*, θηλυκό, α' κλίσης.
- ◇ **ficum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *ficus- i* ή *ficus -us* = το *σύκο*, *σுகιά*, θηλυκό β' + δ' κλίσης (σε μερικούς τύπους).

Singularis

ficus

fici + ficus

fico

ficum

fice + ficus

fico + ficu

Pluralis

fici + ficus

ficorum + ficuum

ficis

ficos + ficus

fici + ficus

ficis + ficibus

- ◇ **praecocem** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού του γ' κλιτου επιθέτου *praecox-praecox-praecox*, *τριγενές και μονοκατάληκτο* = *πρώιμος, πρόωρος*. [Το επίθετο στερείται παραθετικών, γιατί είναι σύνθετο με την πρόθεση *prae*]
- ◇ **Carthagine** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού *Carthago-inis* = η *Καρχηδόνα*, θηλυκό γ' κλίσης.
- ◇ **ostendens** = ονομαστική ενικού αριθμού, γένους αρσενικού της μετοχής ενεστώτα *ostendens-entis*, του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *ostendo-ostendi-ostensum* και *ostentum - ostendere* = *δείχνω*.
- ◇ **patribus** = δοτική πληθυντικού του ουσιαστικού *pater-patris* = ο *πατέρας*, αρσενικό γ' κλίσης. Στον πληθυντικό το ουσιαστικό λειτουργεί με άλλη σημασία *patres-um* = οι βουλευτές, οι συγκλητικοί, πατρίκιοι, γερουσία.
- ◇ * **interrogo** = α' ενικό, οριστική ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας *interrogo-avi-atum-are* = *ερωτώ*.
- ◇ **vos** = αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου *tu*
- ◇ * **inquit** = γ' ενικό οριστική αορίστου του ελλειπτικού ρήματος *inquam* = *λέω*
- ◇ **quando** = *πότε* ; (επίρρημα)
- ◇ **hanc** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της δεικτικής αντωνυμίας **hic-haec-hoc** = **αυτός-η-ό**
- ◇ **ficum** = αιτιατική ενικού του *ficus*
- ◇ **decertam esse** = απαρέμφατο παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *decerpo-decerpsi - decerptum - decerpere* = *κόβω*.

- ◇ * **putetis** = β' πληθυντικό υποτακτικής, ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας *puto -avi-atum-are* = *θεωρώ, νομίζω*.
- ◇ **arbore** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού *arbor* ή *arbos-arboris* = *δέντρο*, θηλυκό γ' κλίσης [σύμφωνα με τον Ερρίκο Σκάσση, το ουσιαστικό *arbor* θεωρήθηκε αρσενικό στη μεταγενέστερη λατινική, κατ' αναλογία των αρσενικών ονομάτων σε *or - oris*.]

Singularis	Pluralis
arbor + arbos	arbores
arboris	arborum
arbori	arboribus
arborem	arbores
arbor + arbos	arbores
arbore	arboribus

- ◇ **Cum** = *όταν, αφού* = χρονικός σύνδεσμος + υποτακτική παρατατικού ή υπερσυντελικού . Πρόκειται για τον ιστορικό / διηγηματικό αφηγηματικό *cum* [*cum historicum* ή *narrativum*]
- ◇ **omnes** = ονομαστική, πληθυντικού αριθμού, γένους αρσενικού του γ' κλιτου επιθέτου *omnis - is - e* = *όλος* [δεν έχει παραθετικά, γιατί εκφράζει απόλυτη έννοια]
- ◇ **recentem** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού, θετικός αριθμός του γ' κλιτου επιθέτου *recens-recens-recens*, *τριγενές και μονοκατάληκτο* = *φρέσκος, πρόσφατος* (συγκριτικός *recentior-ior-ius*, υπερθετικός *recentissimus-a-um*)
- ◇ *esse* = απαρέμφατο ενεστώτα του *sum-fui* ----- *esse*, = είμαι , υπάρχω.
- ◇ **dixissent** = γ' πληθυντικό υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *dico-dixi - dictum-dicere* = *λέω* [β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα *dic*].
- ◇ *atqui* = *κι όμως, εντούτοις*, (αντιθετικός σύνδεσμος)
- ◇ **ante** = *πριν, μπροστά*, (πρόθεση + αιτιατική)
- ◇ **tertium** = αιτιατική ενικού, αρσενικό του β' κλιτου τακτικού αριθμητικού *tertius-a-um* = *ο τρίτος*
- ◇ **diem** = αιτιατική ενικού του *dies*
- ◇ * *inquit* = (βλέπει παραπάνω)
- ◇ * **scitote** = β' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής, ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας *scio - scivi - scitum - scire* = *γνωρίζω, ξέρω*.
- ◇ **decertam esse** (βλέπε παραπάνω)
- ◇ **Carthagine** (βλέπε παραπάνω)
- ◇ *tam* = τόσο, επίρρημα
- ◇ **prope** = *κοντά*, επίρρημα θετικού βαθμού (συγκριτικός *propius*, υπερθετικός *proxime*)
- ◇ **muris** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού *murus-i* = *το τείχος*, αρσενικό β' κλίσης
- ◇ * **habemus** = α' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας *habeo - habui - habitum-habere* = *έχω*.
- ◇ **hostem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *hostis- is* = *εχθρός*, αρσενικού γένους, γ' κλίσης.

- ◇ **itaque** = *λοιπόν, έτσι λοιπόν, επομένως*. Συμπερασματικός σύνδεσμος. Εισάγει συμπέρασμα πραγματικό, το οποίο προκύπτει από προηγούμενες καταστάσεις ή πραγματικά γεγονότα.
- ◇ **cavete** = β' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας *caveo - cavi - cautum-cavere = φυλάγομαι*.
- ◇ **periculum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *periculum-i = ο κίνδυνος*, ουδέτερο β' κλίσης.
- ◇ * **tutamini** = β' πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα του αποθετικού ρήματος της 1^{ης} συζυγίας *tutor - tutatus sum - tutari = προστατεύω, υπερασπίζομαι*.
- ◇ **patriam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *patria-ae = η πατρίδα*, θηλυκό α' κλίσης.
- ◇ **opibus** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού (*ops*) - *opis = η βοήθεια*, θηλυκό γ' κλίσης. Ονομαστική ενικού του ουσιαστικού δεν απαντάται. Στον πληθυντικό το ουσιαστικό έχει διαφορετική σημασία *opes - opum = η δύναμη, η ισχύς, ο πλούτος*.

Singularis

(ops)

opis

opi

opem

Pluralis

opes

opum

opibus

opes

opes

opibus

opi [απαντά και αφαιρετική *ope* ως αφαιρετική του κυρίου ονόματος *Ops-opis = η Ρέα, η θεά της Αφθονίας*.]

- ◇ **urbs** = γενική ενικού του ουσιαστικού *urbs-urbis = η πόλη*, θηλυκό γ' κλίσης
- ◇ * **nolite** = β' πληθυντικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος *nolo - nolui - ----- - nolle = δεν θέλω* (Λατινική Γραμματική σελ. 88-89, υποσ. 95)
- ◇ **confidere** = απαρέμφατο ενεστώτα του ημιαποθετικού ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *confido - confisus sum- confidere = εμπιστεύομαι*. Το ρήμα ως ημιαποθετικό έχει ενεργητικούς τύπους στον ενεστώτα (διάθεση ενεργητική), παθητικό τύπο μετοχής παρακειμένου (διάθεση όμως ενεργητική), και παθητικούς τύπους στους περιφραστικά σχηματιζόμενους χρόνους (διάθεση όμως ενεργητική).
- ◇ **fiduciam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *fiducia-ae = θάρρος, αυτοπεποίθηση*, θηλυκό α' κλίσης (ως αφηρημένο ουσιαστικό, δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό).
- ◇ **quae** = ονομαστική ενικού, θηλυκό, της αναφορικής αντωνυμίας *qui - quae - quod = ο οποίος-η οποία-το οποίο*
- ◇ **nimia** = ονομαστική ενικού, θηλυκό του β' κλιτου επιθέτου *nimius-a-um = υπερβολικός, υπέρμετρος*. Σχηματίζει μόνον περιφραστικά τα παραθετικά.
- ◇ **vobis** = δοτική πληθυντικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας **tu**
- ◇ * **est** = γ' ενικό, οριστική ενεστώτα του **sum**
- ◇ * **deponite** = β' πληθ. προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *depono-deposui - depositum-deponere = αποβάλλω*
- ◇ **neminem** = αιτιατική ενικού αρσενικό της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας **nemo = κανένας**

- ◇ * **credideritis** = β' πληθ. υποτακτικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *credo-credidi-creditum-credere* = πιστεύω
- ◇ **patriae** = δοτική ενικού του ουσιαστικού *patria-ae*
- ◇ *consulturum esse* = απαρέμφατο ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *consulo-consului-consultum-consulere* = φροντίζω
- ◇ **nisi** = *εάν δεν*, υποθετικός σύνδεσμος
- ◇ **vos** = ονομαστική πληθυντικού, αρσενικό της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου *tu*
- ◇ **ipsi** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως οριστικής αντωνυμίας *ipse-ipsa- ipsum* = *ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο*.
- ◇ **patriae** = δοτική ενικού του *patria*
- ◇ * **consulueritis** = β' πληθ. υποτακτική ενεργητικού παρακειμένου του *consulo*
- ◇ * **mementote** = β' πληθ. πρόσωπο προστακτικής του ελλειπτικού ρήματος *memini - meminisse* = *θυμάμαι* (πρόκειται για μελλοντική προστακτική με ενεστωτική σημασία).

Το ελλειπτικό ρήμα *memini* (παρακείμενος με σημασία ενεστώτα)

Οριστική

Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντ. Μέλλοντας
<i>memini</i>	<i>memineram</i>	<i>meminero</i>
<i>meministi</i>	<i>memineras</i>	<i>memineris</i>
<i>meminit</i>	<i>meminerat</i>	<i>meminerit</i>
<i>meminimus</i>	<i>memineramus</i>	<i>meminerimus</i>
<i>meministis</i>	<i>memineratis</i>	<i>memineritis</i>
<i>meminerunt-ere</i>	<i>meminerant</i>	<i>meminerint</i>

Υποτακτική

Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Προστακτική
<i>meminerim</i>	<i>meminisssem</i>	<i>memento</i>
<i>memineris</i>	<i>meminisses</i>	<i>momentote</i>
<i>meminerit</i>	<i>meminisset</i>	
<i>meminerimus</i>	<i>meminisssemus</i>	Απαρέμφατο
<i>memineritis</i>	<i>meminissetis</i>	<i>meminisse</i>
<i>meminerint</i>	<i>meminissent</i>	

- ◇ **rem publicam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *res publica- rei publicae* = *πατρίδα, πολιτεία, δημοκρατία* (res-rei και ε' κλίση θηλυκό, publicus-a-um β' κλιτο επίθετο)
- ◇ **extremo** = αφαιρετική ενικού αριθμού, ουδέτερο, υπερθετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου *exter* και *exterus-externa-externum* = *αυτός που βρίσκεται έξω / έσχατος* [συγκρ. exterior-ior-ius, υπερθ.βαθμός extremus-a-um και extimus-a-um ή extumus-a-um]
- ◇ **discrimine** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού *discrimen-inis* = *ο κίνδυνος*, ουδέτερο γ' κλίσης
- ◇ *quondam* = *κάποτε*, (επίρρημα)
- ◇ **fuisse** = απαρέμφατο αορίστου του ρήματος *sum*
- ◇ *statim* = *αμέσως*, στην κατάλληλη στιγμή, (επίρρημα)
- ◇ * **sumptum est** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστική παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *sumo-sumpsi-sumptum - sumere* = *αρχίζω*.
- ◇ **bellum sumo** = *αρχίζω πόλεμο*
- ◇ **Punicum** = ονομαστική ενικού, γένους ουδετέρου του β' κλιτου επιθέτου *Punicus-a-um* = *Καρχηδονιακός* - δεν σχηματίζει παραθετικά - .
- ◇ **Bellum** = ονομαστική ενικού του *bellum* = *ο πόλεμος*, ουδέτερο β' κλίσης *bellum-i*
- ◇ **tertium** = ονομαστική ενικού ουδετέρου του β' κλιτου τακτικού αριθμητικού επιθέτου *tertius-a-um* = *ο τρίτος*
- ◇ **quo** = αφαιρετική ενικού της *qui-quae-quod*, γένους ουδετέρου
- ◇ **Carthago** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *Carthago-inis*
deleta est = γ' ενικό οριστικής παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας *deleo-delevi-deletum-delere* = *καταστρέφω*.

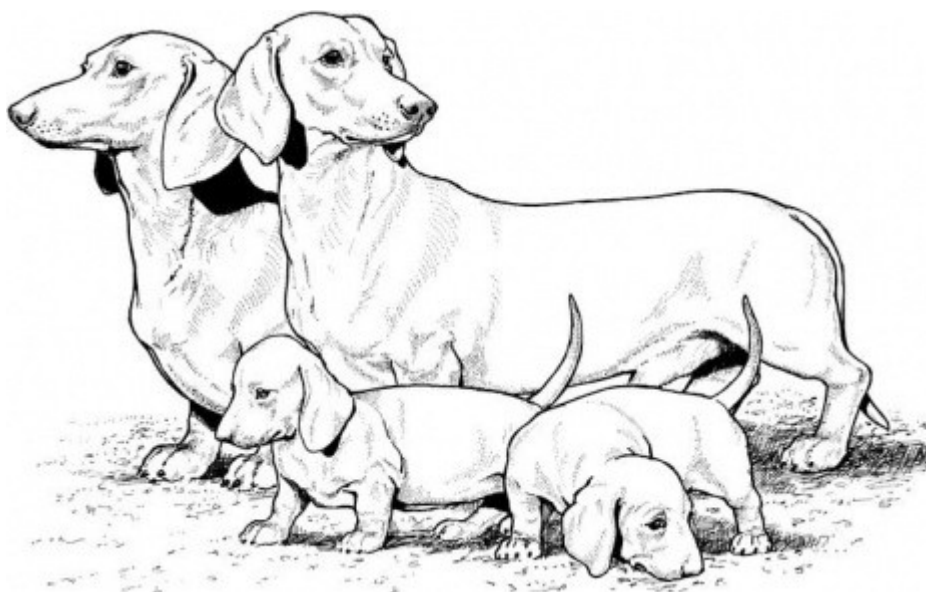
ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «*Quando hanc ficum decerptam esse putetis ex arbore*» : δευτερεύουσα πλάγια ερώτηση, απλή, μερικής αγνοίας, η οποία λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο στο *interrogo* .
Εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα, γιατί θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης. [Στον ευθύ λόγο : *Quando hanc ficum decerptam esse putatis* (οριστ. ενεστώτα) *ex arbore* ?] Η πρόταση εξαρτήσεως «*Interrogo vos*» εκφέρεται με οριστική ενεστώτα και δηλώνεται το σύγχρονο στο παρόν.
2. «*Cum omnes recentem esse dixissent*» : δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό / διηγηματικό *cum* που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση κύριας-δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους. Εκφέρεται με Υποτακτική Υπερσυντελικού, ενώ η κύρια πρόταση εξαρτήσεως (*inquit*) εκφέρεται με ιστορικό ενεστώτα. Δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρελθόν.
3. «*Quae nimia vobis est* » : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο *fiduciam*. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός.

4. «*Nisi vos ipsi patriae consulueritis*» : δευτερεύουσα υποθετική πρόταση σε εξαρτημένο λόγο [εξαρτημένος λόγος : *Neminem credideritis patriae consulturum esse, nisi vos ipsi patriae consulueritis* (υποτακτική παρακειμένου). Ο ανεξάρτητος λόγος θα ήταν : *Nemo patriae consullet, nisi vos ipsi patriae consulueritis* (οριστική συντελεσμένου Μέλλοντα)]. Η υπόθεση στον εξαρτημένο λόγο εκφέρεται με απαρέμφατο απλού μέλλοντα, το οποίο εξαρτάται από το *credideritis*, που είναι απαγορευτική υποτακτική σε χρόνο ιστορικό παρακειμένο, αλλά θεωρείται χρόνος αρκτικός. Η απόδοση εκφέρεται με την υποτακτική του κυρίως παρακειμένου, εφόσον εξαρτάται από τον αρκτικό χρόνο *consulturum esse*, που είναι απαρέμφατο απλού μέλλοντα εξαρτώμενο από αρκτικό χρόνο [ο ανεξάρτητος λόγος είναι α' είδους - ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον, προσδοκώμενο προτερόχρονο].
5. «*Quo Carthago deleta est*» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο *bellum*. Εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου, δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο Κάτων κάποια μέρα έφερε στο Βουλευτήριο πρώιμο σύκο από την Καρχηδόνα και δείχνοντάς το στους Συγκλητικούς «Σας ερωτώ» είπε «πότε νομίζετε πως αυτό το σύκο κόπηκε από το δέντρο». Όταν όλοι είχαν πει (απάντησαν) ότι ήταν φρέσκο «και όμως πριν από τρεις μέρες», είπε, μάθετε πως κόπηκε στην Καρχηδόνα. Τόσο κοντά στα τείχη έχουμε τον εχθρό! Λοιπόν (επομένως) φυλαχθείτε από τον κίνδυνο, προστατεύστε την πατρίδα. Μην έχετε εμπιστοσύνη στις δυνάμεις της πόλεως. Την αυτοπεποίθηση, η οποία είναι υπερβολική σε σας, ν' αποβάλλετε. Κανένας μην πιστεύετε ότι θα ενδιαφερθεί για την πατρίδα, εάν εσείς οι ίδιοι δεν έχετε φροντίσει για την πατρίδα. θυμηθείτε πως κάποτε η πολιτεία βρέθηκε στον έσχατο κίνδυνο». Και αμέσως άρχισε ο τρίτος καρχηδονιακός πόλεμος, στη διάρκεια του οποίου καταστράφηκε η Καρχηδόνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 27°

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- ♦ **cum** = **όταν, αφού** = χρονικός σύνδεσμος + υποτακτική παρατατικού ή υπερσυντλικού .
Πρόκειται για τον ιστορικό / διηγηματικό / αφηγηματικό **cum**
- ♦ **Accius** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Accius- ii/i** = ο Άκκιος, αρσενικό β' κλίσης
(**Accius, Accii + Acci, Accio, Accium, Acci, Accio**)
- ♦ **ex** = από : πρόθεση + αφαιρετική
- ♦ **urbe** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **urbs-is** = η πόλη, θηλυκό γ' κλίσης
- ♦ **Roma** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **Roma - ae** = η Ρώμη, θηλυκό α' κλίσης
- ♦ **Tarentum** = αιτιατική ενικού του **Tarentum - i** ο Τάρας, ουδέτερο β' κλίσης
- ♦ **venisset** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής υπερσυντελικού του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας
venio - veni - ventum - venire = έρχομαι, φθάνω
- ♦ **ubi** = όπου, αναφορική αντωνυμία
- ♦ **Pacuvius** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Pacuvius - ii + i** = ο Πακούβιος, αρσενικό β' κλίσης
- ♦ **grandi** = αφαιρετική ενικού, θετικός βαθμός του γ' κλιτου επιθέτου **grandis-is-e** = μακρός, μεγάλος, σπουδαίος. [συγκρ. **grandior - ior - ius**, υπερθετ. **grandissimus - a - um**]
- ♦ **iam** = πλέον, ήδη (επίρρημα)
- ♦ **aetate** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **aetas - atis** = η ηλικία, η εποχή - θηλυκό γ' κλίσης.
- ♦ **recesserat** = γ' πρόσωπο ενικού ενεργητικής υπερσυντελικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας
recedo-recessi - recessum - recedere = αποσύρομαι
- ♦ **devertit** = γ' ενικό πρόσωπο παρακειμένου ενεργητικής του ημιαποθετικού ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **devertor - deverti - deverti** = καταλύω, μένω. Το ρήμα σχηματίζει τους χρόνους που παράγονται από το ενεστωτικό θέμα, κυρίως, κατά την παθητική φωνή (μπορεί όμως και κατά την ενεργητική). Τους χρόνους που παράγονται από το θέμα του παρακειμένου σχηματίζει κατά την ενεργητική φωνή.
- ♦ **ad** = προς, σε, (πρόθεση + αιτιατική)
- ♦ **eum** = αιτιατική ενικού γένους αρσενικού της δεικτικής ως επαναλαπτικής αντωνυμίας **is - ea - id** = αυτός - ή - ό
- ♦ **qui** = ονομαστική ενικού αριθμού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod** ο οποίος - η οποία - το οποίο
- ♦ **multo** = αφαιρετική ενικού γένους ουδετέρου, θετικός αριθμός του β' κλιτου επιθέτου **multus-a-um** = πολύς (συγκρ. **Plures-plures-plura** υπερθετ. **plurimi-ae-a**)
- ♦ **minor** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού, συγκρ. βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **parvus - a - um, μικρός** (συγκρ. **minor, ninus**, υπερθ. **minimus-a-um**)
- ♦ **natu** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **natus - us** = η ηλικία, γένους αρσενικού δ' κλίσης
- ♦ **minor natu** = λειτουργεί και ως συγκρητικός βαθμός του **iunenis - is** = ο νέος συγκρ. **iunior / minor natu**, υπερθ. **minimus natu**
- ♦ **erat** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής παρατατικού του ιδιότυπου ρήματος **sum - fui - ----- esse** = είμαι, υπάρχω
- ♦ **tragoediam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **tragoedia - ae** = η τραγωδία, θηλυκό α' κλίσης

- ♦ **suam** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της κτητικής αντωνυμίας γ' προσώπου **suus- sua - suum**
- ♦ **cui** = δοτική ενικού, γένους θηλυκού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod**
- ♦ **Atreus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Atreus - i** = ο Ατρέας, αρσενικό β' κλίσης (**Atreus, Atrei + Atreos, Atreo + Atrei, Atreum + Atrea, Atreu, Atreo**)
- ♦ **nomen** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **nomen - inis** = όνομα, ουδέτερο, γ' κλίσης
- ♦ **est** = γ' ενικό οριστικής ενεστώτα του **sum**
- ♦ **ei** = δοτική ενικού αρσενικού της αντωνυμίας **is - ea - id**
- ♦ **desideranti** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής ενεστώτα **desiderans - ntis** του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **desidero-desideravi - desideratum - desiderare** = επιθυμώ
- ♦ **legit** = γ' ενικό πρόσωπο, ενεργητικής φωνής, παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **lego - legi - lectum - legere**
- ♦ **tum** = τότε, έπειτα (επίρρημα)
- ♦ **dixit** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστική ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **dico - dixi - dictum - dicere** = λέγω / β' ενικό πρόσωπο ενεστώτα / προστακτική **dic**
- ♦ **sonora** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου του β' κλιτου επιθέτου **sonorus-a-um** = ο ηχηρός
- ♦ **quidem** = βέβαια, τουλάχιστον (επίρρημα)
- ♦ **esse** = απαρέμφατο ενεστώτα του **sum**
- ♦ **grandia** = αιτιατική πληθυντικού, θετικός βαθμός, γένους ουδετέρου του γ' κλιτου επιθέτου **grandis-is-e**
- ♦ **quae** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της αντωνυμίας **qui-quae - quod**
- ♦ **scripsisset** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **scribo - scripsi - scriptum - scribere** = γράφω
- ♦ **sed** = αλλά, (αντιθετικός σύνδεσμος)
- ♦ **videri** = απαρέμφατο παθητικού ενεστώτα του ρήματος της β' συζυγίας **video - vidi - visum - videre** = βλέπω
- ♦ **videor - visus sum - videri** + δοτική προσ. + απαρέμφατο = φαίνομαι
- ♦ **tamen** = όμως (αντιθετικός σύνδεσμος)
- ♦ **ea** = αιτιατική πληθυντικού ουδετέρου της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is-ea-id**
- ♦ **duriora** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου, συγκριτικού βαθμού του β' κλιτου επιθέτου **durus-a-um** = σκληρός-η-ο (**durior - rio - ius, durissimus-a-um**)
- ♦ **acerbiora** = αιτιατική πληθυντικού γένους ουδετέρου, συγκριτικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **acerbus-a-um** = πικρός, άγουρος (**acerbior - ior - ius, acerbissimus-a-um**)
- ♦ **ita** = έτσι (επίρρημα)
- ♦ **inquit** = γ' πρόσωπο ενικού οριστική παρακειμένου του ελλειπτικού ρήματος **inquam**
- ♦ **ut** = όπως, καθώς (παραβολικό επίρρημα)
- ♦ **dicis** = β' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **dico - dixi - dictum - dicere**
- ♦ **neque** = ούτε (συμπλεκτικός σύνδεσμος)
- ♦ **id** = ονομαστική ενικού γένους ουδετέρου της **is - ea - id**
- ♦ **me** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας **ego**
- ♦ **sane** = βέβαια, επίρρημα θετικού βαθμού (συγκρ. βαθμός **sanius**, στερείται υπερθετικού)
- ♦ **paenitet** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστική ενεστώτα του απροσώπου ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **paenitet - paenituit - paenitere** = μετανιώνω

- ♦ **meliora** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου συγκριτικού βαθμού του β' κλιτου επιθέτου **bonus- a-um melior - ior - ius, optimus - a - um**
- ♦ **enim** = γιατί, διότι, πράγματι (αιτιολογικός σύνδεσμος)
- ♦ **fore** = απαρέμφατο μέλλοντα του **sum**
- ♦ **spero** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **spero - avi - atum - are** = ελπίζω
- ♦ **quae** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της αντωνυμίας **qui - quae - quod**
- ♦ **deinceps** = έπειτα, επίρρημα
- ♦ **scribam** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **scribo - scripsi - scriptum - scribere** = γράφω
- ♦ **nam** = γιατί, διότι (αιτιολογικός σύνδεσμος)
- ♦ **quod** = ονομαστική ενικού ουδέτερο της αντωνυμίας **qui - quae - quod**
- ♦ **in** = σε πρόθ. + αιτιατική ή + αφαιρετική
- ♦ **romis** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **romum - i** = **καρπός**, γένους ουδετέρου β' κλίσης
- ♦ **idem** = αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου της δεικτικής ως οριστικής αντωνυμίας **idem - eadem - idem** = ο ίδιος
- ♦ **aiunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα του ελλειπτικού ρήματος **aio** = λέω

ΤΟ ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΟ ΡΗΜΑ ΑΙΟ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

Ενεστώτας	Παρατατικός	Παρακείμενος
aio	aiebam	-
ais	aiebas	(aisti σπάνια)
ait	aiebat	ait
-	aiebamus	-
-	aiebatis	-
aiunt	aiebant	(aierunt σπάνια)
	(Στους Πλάτο και Τερέντιο απαντούν και τύποι παρατατικού aibam, aibas, aibat κ.λ.π.)	

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

Ενεστώτας	Παρατατικός	Προστακτική
aias	-	2 ^ο ενικό (ai)
aiat	-	Απαρέμφατο Ενεστώτα
-	(aieret σπάνια)	(aiere σπάνια)
-	-	Μετοχή Ενεστώτα
(aiant σπάνια)	-	aiens - ntis
	(aierent σπάνια)	

- ♦ **ingeniis** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **ingenium-ii + i** = το πνεύμα, ουδέτερο β' κλίσης
- ♦ **quae** = ονομαστική πληθυντικού αριθμού, γένους ουδετέρου
- ♦ **dura** = ονομαστική πληθυντικού (παραπάνω) , γένους ουδετέρου
- ♦ **acerba** = ονομαστική πληθυντικού (παραπάνω), γένους ουδετέρου
- ♦ **nascuntur** = γ' πρόσωπο πληθυντικού, οριστική ενεστώτα του αποθετικού ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **nascor - natus sum - nasci** = γεννιέμαι
- ♦ **post** = μετά , (επίρρημα)
- ♦ **fiunt** = γ' πρόσωπο οριστικής ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **fio - factus sum - fieri** = γίνομαι
- ♦ **mitia** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου, θετικός βαθμός του γ' κλιτου επιθέτου **mitis - is - e** = γινόμενος, γλυκός (**mitior- ior, ius, mitissimus- a - um**)
- ♦ **iucunda** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **iucundus - a - um**, = γλυκός, ευχάριστος, (**iucundior, ior, ius, iucundissimus-a-um**)
- ♦ **quae** = (παραπάνω)
- ♦ **gignuntur** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής παθητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **gigno - genui - genitum - gignere** = γεννώ
- ♦ **statium** = αμέσως, από την αρχή (επίρρημα)
- ♦ **vieta** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου, μετοχή παθητικού παρακειμένου του ρήματος **vieo, -, vietum - viere** 2^{ης} συζυγίας = λυγίζω, πλέκω, **vietus-a-um**
- ♦ **mollia** = ονομαστική πληθυντικού αριθμού, γένους ουδετέρου, θετικός βαθμός του γ' κλιτου επιθέτου **mollis - is - e** = μαλακός, ευλίγιστος, (**mollior, ior, ius, mollissimus - a - um**
- ♦ **matura** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **maturus - a - um** = ο ώριμος **maturior, -ior - ius, maturissimus-a-um + maturrimus - a- um**)
- ♦ **mox** = μετά από λίγο, αργότερα (επίρρημα)
- ♦ **putria** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου του γ' κλιτου επιθέτου **puter (+ putris), putris, putre** = σάπιος (εκφράζει απόλυτη έννοια και δεν σχηματίζει παραθετικά).

Συντακτικό

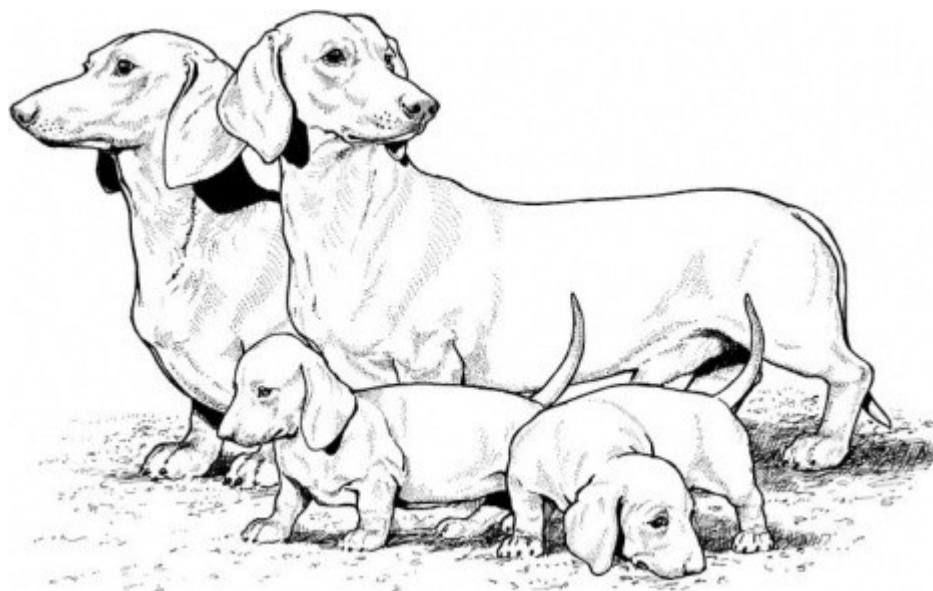
Κατά την σύγκριση αντίθεσης, ο β' όρος της σύγκρισης (καθώς είναι αντίθετος του α' όρου) συχνά παραλείπεται. Το είδος αυτό της σύγκρισης χαρακτηρίζεται ως **απόλυτη σύγκριση**. Το υπάρχον στην προκειμένη περίπτωση συγκριτικό δηλώνει ότι ένα πρόσωπο ή πράγμα έχει τη δηλούμενη από το συγκριτικό ιδιότητα σε βαθμό είτε α) λογικού μέτρου είτε β) ανώτερο από το λογικό μέτρο. Στην περίπτωση αυτή μεταφράζουμε με το θετικό βαθμό συνοδευόμενο από το «μάλλον» ή το «κάπως».

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- 1) «**Cum Accius ..... venisset**» : δευτερεύουσα χρονική πρόταση εισάγεται με τον ιστορικό / διηγηματικό *cum*, που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση μεταξύ κύριας-δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους. Εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού και η πρόταση εξαρτήσεως με οριστική ιστορικού παρακειμένου. Δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρελθόν.
- 2) «**Ubi Pacuvius ..... recesserat**» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική του *Tarentum*. Εκφέρεται με οριστική υπερσυντελικού, δηλώνει το πραγματικό γεγονός.
- 3) «**qui multo ..... erat**» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο *Accius*. Εκφέρεται με οριστική παρατατικού, εκφράζει πραγματικό γεγονός.
- 4) «**cui Atreus nomen est**» : αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο *tragoediam*. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, εκφράζει πραγματικό γεγονός.
- 5) «**quae scripsisset**» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, (προσδιοριστική στο εννοούμενο *ea*.) Εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού και η πρόταση εξαρτήσεως με οριστική Ιστορικού παρακειμένου. Δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρελθόν. Η πρόταση *Quae scripserat*, λειτουργεί στα πλαίσια πλάγιου λόγου [προσδιορίζει λέξη απαρεμφατικής φράσης (το *ea*) : Στον ευθύ λόγο έχουμε *Quae scripserat, sonora et grandia erant*, πραγματικό γεγονός.
- 6) «**quae deinceps scribam**» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο εννοούμενο *ea*. Η πρόταση λειτουργεί στα πλαίσια πλάγιου λόγου : *spero ->fore -> quae deinceps scribam*. Ο τύπος *scribam* είναι οριστική μέλλοντα : 1) γιατί δηλώνεται η χρονική βαθμίδα του προτερόχρονου (η πράξη της εξαρτώμενης πρότασης, προηγείται της πράξεως της πρότασης εξαρτήσεως «*meliora enim fore spero*»), βαθμίδα η οποία δεν μπορεί να δηλωθεί με ενεστωτική υποτακτική και 2) συχνά στον πλάγιο λόγο, όταν το ρήμα είναι σε μέλλοντα, έχουμε οριστική. Έτσι, και στον πλάγιο λόγο και στον ευθύ λόγο : (*quae deinceps scribam, meliora erunt*) έχουμε οριστική μέλλοντα : *scribam*. Δηλώνεται πραγματικό γεγονός.
- 7) «**quae dura et acerba nascuntur**» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο εννοούμενο *ea*. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, εκφράζεται πραγματικό γεγονός.
- 8) «**quae gignuntur ..... mollia**» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο εννοούμενο *ea*. Εκφέρεται με οριστική Ενεστώτα, δηλώνεται πραγματικό γεγονός.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όταν ο Άκκιος ήρθε από την πόλη Ρώμη στον Τάραντα, όπου είχε αποσυρθεί σε μεγάλη πλέον ηλικία ο Πακούβιος, κατέλυσε σε αυτόν. Ο Άκκιος που ήταν πολύ μικρότερος στην ηλικία, του διάβασε, επειδή επιθυμούσε πολύ, την τραγωδία του, στην οποία το όνομα είναι «Ατρέας». Τότε ο Πακούβιος είπε πως αυτά που είχε γράψει ήταν βέβαια ηχηρά και σπουδαία, αλλά όμως του φαινόταν κάπως τραχιά και στυφά. «Έτσι είναι» είπε ο Άκκιος «όπως λες και ούτε βέβαια μετανιώνω γι αυτό”” γιατί ελπίζω ότι θα είναι καλύτερα, (αυτά) που θα γράψω στη συνέχεια. Γιατί αυτό που υπάρχει στους καρπούς, το ίδιο λένε πως υπάρχει στο πνεύμα: (αυτοί) που γεννιούνται σκληροί και πικροί, αργότερα γίνονται γινωμένοι και ευχάριστοι. (Αυτοί) που όμως γεννιούνται από την αρχή μαλακοί και μαλακοί, αργότερα δεν γίνονται ώριμοι αλλά σάπιοι (δεν ωριμάζουν, αλλά σαπίζουν).»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 28

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- * **Aesopi** = γενική ενικού του ουσιαστικού **Aesopus** - **i** = αρσενικό, β' κλίσης
- * **nostrī** = γενική ενικού, γένους αρσενικού της κτητικής αντωνυμίας α' πρόσωπο (για πολλούς κτήτορες) **noster** - **nostra** - **nostrum** = δικός - ή - ό μας
- * **Licinus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Licinus** - **i** = αρσενικό, β' κλίσης
- * **servus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **servus** - **i** = ο δούλος, αρσενικό, β' κλίσης
- * **tibi** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου **tu** = εσύ
- * **notus** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της επιθετικοποιημένης μετοχής παθητικού παρακειμένου **notus-a-um** = γνωστός, του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **nosco** - **novi** - **notum** - **noscere** γνωρίζω (**notior** - **ior** - **ius** / **notissimus-a-um**)
- * **Roma** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **Roma** - **ae** = θηλυκό α' κλίσης
- * **Athenas** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **Athenae-arum** = η Αθήνα, θηλυκό, α' κλίσης (δεν έχει ενικό)
- * **fugit** = γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **fugio** - **fugi** - **fugitum** - **fugere** = δραπέτευω
- * **is** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της **is** - **ea** - **id** δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας
- * **Athenis** = αφαιρετική πληθυντικού του **Athenae-arum**
- * **apud** = κοντά σε, πλησίον (πρόθεση + αιτιατική)
- * **Patronem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Patro** - **onis** = ο Πάτρων, αρσενικό γ' κλίσης
- * **Epicureum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού του β' κλιτου επιθέτου **Epicureus-a-um** = ο Επικούρειος (παράγεται από ουσιαστικό και δεν επιδέχεται σύγκριση)
- * **paucos** = αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **paucus-a-um** = λίγος, μικρός (**paucior,-ior, -ius** / **paucissimus-a-um**). Συνήθως είναι πληθυντικός του **pauci-ae-a**
- * **menses** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **mensis** - **is** = ο μήνας
- * **pro** = ως, σαν, πρόθεση + αφαιρετική
- * **libero** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **liber** - **libera** - **liberum** = ο ελεύθερος (**liberior** - **ior** - **ius**, **liberrimus-a-um**)
- * **fuit** = γ' πρόσωπο οριστικής αορίστου του **sum** - **fui** - ---- **esse** = είμαι, υπάρχω
- * **inde** = από εκεί (επίρρημα)
- * **Asiam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Asia-ae** = η Ασία, θηλυκό, α' κλίσης
- * **abiit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ιδιότυπου ρήματος **abeo** - **abii** (+ **abivi**) - **abutum** - **abire** = μεταβαίνω, φεύγω
- * **Plato** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Plato-onis** = ο Πλάτων, αρσενικό, γ' κλίσης (Plato, Platonis, Platoni, Platona + Platonem, Plato (+ Plato,) Platone)
- * **quidam** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της επιθετικής αντωνυμίας **quidam** - **quedam** - **quoddam** = κάποιος - α - ο
- * **Sardianus** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού του β' κλιτου επιθέτου **Sardianus** - **a** - **um** = Σαρδιανός, από τις Σάρδεις (δηλώνει καταγωγή και δεν σχηματίζεται παραθετικά).
- * **cum** = όταν, αφού (ιστορικός / διηγηματικός / αφηγηματικός cum + Υποτακτική Παρατατικού ή Υπερσυντελικού)
- * **eum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της αντωνυμίας **is** - **ea** - **id**

- * **fugitivum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **fugitivus - i** = ο δραπέτης, αρσενικό β' κλίσης
- * **esse** = απαρέμφατο ενεστώτα του **sum**
- * **Aesopi** - (παραπάνω)
- * **litteris** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **littera -ae** = τα γράμματα αλφαβήτου, γένους θηλυκού, α' κλίσης. Στον πληθυντικό = **litterae - arum** = η επιστολή.
- * **cognovisset** = γ' πρόσωπο ενικού αριθμού, Υποτακτικής Ενεργητικού Υπερσυντελικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **cognosco - cognovi - cognitum - cognoscere** = πληροφορούμαι, γνωρίζω.
- * **hominem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **homo - inis** = ο άνθρωπος, αρσενικό, γ' κλίσης
- * **comprehendit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστική ενεργητικού αορίστου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **comprehendo - comprehendī - comprehensum - comprehendere** = συλλαμβάνω
- * **custodiam** = αιτιατική ενικού αριθμού του ουσιαστικού **custodia -ae** = η φυλακή, γένους θηλυκού, α' κλίσης
- * **Ephesi** = γενική ενικού, του ουσιαστικού **Ephesus - i** = η Έφεσος, θηλυκό β' κλίσης
- * **tradidit** = γ' ενικό οριστική ενεργητικού αορίστου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **trado - tradidi - traditum - tradere** = παραδίδω
- * **tu** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου **tu** = εσύ
- * **hominem** = αιτιατική ενικού του **homo**
- * **investiga** = β' ενικό προστακτική ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **investigo - avi - atum - are** = αναζητώ τα ίχνη
- * **queso** = α' ενικό οριστικής Ενεστώτα του ελλειπτικού ρήματος **quaeso** = παρακαλώ. Απαντώνται μόνο δύο τύποι της οριστικής ενεστώτα, **quaeso** (α' ενικό) **quaesumus** (α' πληθυντικό).
- * **summa** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού, υπερθετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **super** και **superus - supera - superum** = ο επάνω (**superior - io - ius, supremus - a - um** και **summus - a - um**)
- * **diligentia** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **diligentia - ae** = η επιμέλεια, γένους θηλυκού, α' κλίσης
- * **vel ..... vel ...** = ή ..... ή διαζευτικός σύνδεσμος)
- * **Romam** = αιτιατική ενικού του **Roma**
- * **mitte** = β' ενικό πρόσωπο, ενεργητικής ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **mitto, misi, missum, mittere** = στέλνω
- * **Epheso** = αφαιρετική ενικού του **Ephesus**
- * **rediens** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής ενεστώτα **rediens - redeuntis** του ρήματος **redeo - redii - (redivi) - reditum - redire** = επανέρχομαι
- * **tecum** = **cu + te** = μαζί με σένα
- * **deduc** = β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **deduco - deduxi - deductum - deducere** = οδηγώ
- * **noli** = β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **nolo - nolui - ---- nolle** = δεν θέλω
- * **spectare** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **specto - avi - atum - are** = κοιτάζω

- * **quanti** = γενική ενικού, γένους ουδετέρου της ερωτηματικής αντωνυμίας **quantus- a- um = πόσος, η, ο**
- * **homo** = ονομαστική ενικού του **homo - inis**
- * **sit** = γ' ενικού αριθμού, Υποτακτική Ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **sum - fui - --- - esse**
- * **parvi** = γενική ενικού, γένους ουδετέρου, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **parvus - a - um = μικρός (minor - minus, minimus-a-um)**
- * **preti** = γενική ενικού του ουσιαστικού **pretium - ii + i = η τιμή, η αξία, ουδέτερο β' κλίσης**
- * **est** = γ' ενικού, οριστική ενεστώτα του ρήματος **sum**
- * **qui** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod = ο οποίος, η οποία, το οποίο.**
- * **nihili** = γενική ενικού του ουσιαστικού **nihilum - i = τίποτε, ουδέτερο β' κλίσης**
- * **servi** = γενική ενικού του **servus**
- * **scelus** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **scelus - eris = ελεεινή πράξη, ουδέτερο γ' κλίσης**
- * **audaciam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **audacia-ae = θράσος, τόλμη, θηλυκό α' κλίσης**
- * **tanto** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής αντωνυμίας **tantus-a-um = τόσος, η, ο**
- * **dolore** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **dolor - loris = η οργή, αρσενικό γ' κλίσης**
- * **Aesopus** = ονομαστική ενικού του **Aesopus**
- * **adfectus est** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **adfcio (+ afficio) - adfeci (affeci) - adfectum (affectum) - adficere (afficere) = διατίθεμαι**
- * **nihil** = ονομαστική ενικού αριθμού, γένους ουδετέρου της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας **nemo, nihil, = κανένας, τίποτε**
- * **ei** = δοτική ενικού αριθμού, γένους αρσενικού **is-ea-id**
- * **gratius** = ονομαστική ενικού αριθμού, γένους ουδετέρου, συγκριτικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **gratus-a-um = ο ευχάριστος (gratior, ior, ius / gratissimus-a-um)**
- * **possit** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής του ρήματος **possum - potui - posse**
- * **quam** = επίρρημα, παρά, από
- * **recuperatio** = ονομαστική ενικού αριθμού του ουσιαστικού **recuperatio - ionis = επανάκτηση, θηλυκό γ' κλίσης (ως αφηρημένο δεν σχηματίζει, κατά κανόνα, πληθυντικό).**
- * **fugitivi** = (γενική ενικού του **fugitivus - i**

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «**Cum eum fugitivum ..... cognovisset**» : δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό / διηγηματικό / αφηγηματικό **cum**, που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση μεταξύ κύριας-δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους. . Οι προτάσεις εξαρτήσεως «**Postea Plato.... comprehendit**» και «**in custodiam.... tradidit**» εκφέρονται με οριστική ιστορικού παρακειμένου. Δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρελθόν.
2. «**quanti homo sit**» : δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική, απλή, μερικής αγνοίας, ως αντικείμενο στο απαρέμφατο **spectare**. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **quanti** και εκφέρεται με υποτακτική (**sit**), όπως όλες οι πλάγιες ερωτήσεις, γιατί θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης. Η πρόταση εξάρτησης «**noli spectare**» εκφέρεται με προστακτική ενεστώτα. Από το **noli** εξαρτάται το απαρέμφατο

ενεστώτα *spectare* και από το *spectare* (=αρκτικός χρόνος, εφόσον εξαρτάται από το αρκτικό *poli*) το ρήμα της πλάγιας ερώτησης «*sit*». Δηλώνεται το σύγχρονο στο παρόν. (Ευθύς λόγος : *Quanti homo homo est* ?)

3. «**qui tam nihili est** » : Δευτερεύουσα αναφορική υποθετική πρόταση (προσδιορίζει το εννοούμενο *is* . Σε συνδυασμό με την πρόταση εξάρτησης «**parvi enim preti est**» , υπολανθάνει υποθετικός λόγος. Η υπόθεση *qui tam nihili est* εκφέρεται με οριστική ενεστώτα και η απόδοση *parvi enim preti est* επίσης με οριστική ενεστώτα. Υπολανθάνει υποθετικός λόγος του α' είδους, ανοιχτή υπόθεση στο παρόν .
4. «**ut nihil ei gratius .... fugitivi**» : δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο *ut*, γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι επιρρηματικές συμπερασματικές προτάσεις. (Το αποτέλεσμα είτε ενδεχόμενο ή δυνατό είτε πραγματικό, θεωρείται πάντοτε υποκειμενικό συμπέρασμα πάντως συχνά δηλώνεται και πραγματικό γεγονός, που δεν φαίνεται να έχει πραγματοποιηθεί πλήρως). Προηγείται το ποσοτικής σημασίας *tanto*. Η πρόταση εξαρτήσεως «**sed propter .... est adfectus**» εκφέρεται με οριστική του κυρίως παρακειμένου (και ειδικότερα του παρακειμένου με ενεστωτική σημασία) και η εξαρτώμενη με υποτακτική ενεστώτα. Αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο Λίκινος, ο δούλος του Αισώπου μας, γνωστός σ' εσένα (τον οποίο γνωρίζεις), δραπέτευσε από τη Ρώμη στην Αθήνα. Στην Αθήνα αυτός έμεινε λίγους μήνες ως ελεύθερος κοντά στον Πάτρωνα τον Επικούρειο και από κει πήγε στην Ασία. Αργότερα, κάποιος Πλάτωνας από τις Σάρδεις, μόλις έμαθε από τις επιστολές του Αισώπου πως αυτός ήταν δραπέτης, συνέλαβε τον άνθρωπο και (τον) παρέδωσε στην φυλακή στην Έφεσο. Εσύ, παρακαλώ, αναζήτησε τα ίχνη του ανθρώπου και με πάρα πολύ μεγάλη φροντίδα είτε στείλε (τον) στη Ρώμη είτε φέρε (του) μαζί σου επιστρέφοντας από την Έφεσο. Μην κοιτάξεις πόσης αξίας είναι ο άνθρωπος. Γιατί είναι μικρής αξίας όποιος είναι τόσο τιποτένιος (ή τέτοιος «μασκαράς»). Αλλά ο Αίσωπος έχει οργιστεί τόσο πολύ εξαιτίας της ελεεινής πράξεως και του θράσους του δούλου, ώστε τίποτε δεν θα μπορούσε να είναι σ' αυτόν πιο ευχάριστο όσο η επανάκτηση του δραπέτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 29

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- ◇ **cum** = όταν, αφού, χρονικός σύνδεσμος + Υποτακτική παρατατικού ή υπερσυντελικού. Πρόκειται για τον **ιστορικό ή αφηγηματικό cum**
- ◇ **Octavianus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Octavianus - i** = ο Οκταβιανός, αρσενικό β' κλίσης
- ◇ **post** = μετά, πρόθεση + αιτιατική
- ◇ **victoriam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **victoria - ae** = νίκη, θηλυκό α' κλίσης
- ◇ **Actiacam** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού του β' κλιτου επιθέτου **Actiacus - a - um** = ο **Ακτιακός**
- ◇ **Romam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Roma - ae** = η Ρώμη, θηλυκό α' κλίσης
- ◇ **rediret** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ιδιότυπου ρήματος **redeo - redii - redivi - reditum - redire** = επιστρέφω, 4^{ης} συζυγίας
- ◇ **homo** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **homo - inis** = ο άνθρωπος, αρσενικό, γ' κλίσης
- ◇ **quidam** = ονομαστική ενικού αριθμού, αρσενικό της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας **quidam - quaedam - quoddam** = κάποιος - α - ο.

SINGULARIS

PLURALIS

quidam	quaedam	quoddam	quidam	quaedam	quaedam
cuiusdam	cuiusdam	cuiusdam	quorundam	quarundam	quorundam
cuidam	cuidam	cuidam	quibusdam	quibusdam	quibusdam
quendam	quandam	quoddam	quosdam	quasdam	quaedam
-	-	-	-	-	-
quodam	quadam	quodam	quibusdam	quibusdam	quibusdam

- ◇ **ei** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is-ea-id** = αυτός, η, ο
- ◇ **occurrit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **occurro - occurri - + occucurri - occursum - occurrere** = τρέχω να συναντήσω
- ◇ **corvum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **corvus - i** = το κοράκι, αρσενικό β' κλίσης
- ◇ **tenens** = ονομαστική ενικού αριθμού της μετοχής **tenens - entis** του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **teneo - tenui - tentum - tenere** = κρατώ
- ◇ **eum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της **is - ea - id**
- ◇ **instituerat** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **instituo - institui - institutum - instituere** = καθιστώ, μορφώνω, εκπαιδεύω
- ◇ **haec** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της δεικτικής αντωνυμίας **hic - haec - hoc** = αυτός, η, ο
- ◇ **dicere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3 συζυγίας **dico - dixi - dictum - dicere** = λέω (β' ενικό ενεστωτικής προστακτικής dic)
- ◇ **ave** = β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα του ελλειπτικού ρήματος **avere** = χαιρώ. Του ρήματος αυτού απαντώνται μόνον το απαρέμφατο **avere**, το β' ενικό και β'

πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα *ave, avete* και το β' ενικό προστακτικής μέλλοντα *aveto*.

- ◇ **Caesar** = κλητική, ενικού του **Caesar - ris** = αρσενικό, γ' κλίσης
- ◇ **victor** = κλητική ενικού του **victor - ris** = ο νικητής, αρσενικό γ' κλίσης
- ◇ **imperator** = κλητική, ενικού αριθμού του ουσιαστικού **imperator - ris** = ο στρατηγός, ο αυτοκράτορας, αρσενικό γ' κλίσης
- ◇ **Caesaris** = γενικού ενικού του ουσιαστικού **Caesar - aris**
- ◇ **multum** = πολύ (επίρρημα θετικού βαθμού), συγκριτικός: *plus*, υπερθετικός: *plurimum*
- ◇ **interfuit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου του απρόσωπου ρήματος **interest - interfuit - interesse** = ενδιαφέρει, συμφέρει
- ◇ **emere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *emo - emi - emptum - emere* = λαμβάνω κάτι δια χρημάτων
- ◇ **itaque** = γι' αυτό, λοιπόν, επομένως (συμπερασματικός σύνδεσμος)
- ◇ **viginti** = είκοσι, απόλυτο αριθμητικό - άκλιτη λέξη
- ◇ **milibus** = αφαιρετική πληθυντικού του απόλυτου αριθμητικού *mille* = χίλια, μια χιλιάδα. **Κανονικά κλίνεται μόνο στον πληθυντικό.**

Singularis	Pluralis
mille	milia
-	milium
-	milibus
mille	milia
-	- (milia)
milli ()	milibus

- ◇ **sestertium** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **sestertius - ii** = ο Σηστέρτιος, αρσενικό β' κλίσης. Γενική πληθυντικού μόνον *sestertium*.
- ◇ **eum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της αντωνυμίας **is - ea - id**
- ◇ **emit** = γ' ενικό πρόσωπο, ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **emo** (παραπάνω)
- ◇ **id** = ονομαστική ενικού, γένους ουδέτερου της αντωνυμίας **is - ea - id**
- ◇ **exemplum** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **exemplum - i** = παράδειγμα, ουδέτερο β' κλίσης
- ◇ **sutorem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **sutor - oris** = ο παπουτσή, αρσενικό γ' κλίσης
- ◇ **quendam** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας **quidam - quaedam - quoddam** = κάποιος-α-ο
- ◇ **incitavit** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστική ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας: **incito - avi - atum - are** = παρακινώ
- ◇ **ut** = να (βουλητικός σύνδεσμος)
- ◇ **doceret** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **doceo - docui - doctum - docere** = διδάσκω
- ◇ **parem** = αιτιατική ενικού, θηλυκό του γ' κλιτου επιθέτου **par, par, par**, = τριγενές και μονοκατάληκτο = ο ίδιος, ο όμοιος (δεν επιδέχεται σύγκριση)
- ◇ **salutationem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **salutatio - onis** = χαιρετισμός, θηλυκό γ' κλίσης
- ◇ **diu** = για πολύ καιρό, επίρρημα (*diutius, diutissime*)

- ◇ **operam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **opera - ae = η εργασία, ο κόπος**, θηλυκό α' κλίσης. Στον πληθυντικό το ουσιαστικό έχει διαφορετική σημασία **operae - arum = οι εργάτες, οι μισθωτοί.**
- ◇ **frusta** = μάταια, (επίρρημα)
- ◇ **impendebat** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **impendo - impendi - impensum - impendere = δαπανώ, ξοδεύω**
- ◇ **quotiescumque** =κάθε φορά που, χρονικός σύνδεσμος [+ οριστολή ενεστώτα / παρατατικού / υπερσυντελικού]
- ◇ **avis** = ονομαστική ενικού αριθμού του ουσιαστικού **avis - is = το πουλί**, θηλυκό γ' κλίσης
- ◇ **respondebat** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **respondeo - respondi - responsum - respondere = απαντώ**
- ◇ **sutor** = ονομαστική ενικού του **sutor - oris**
- ◇ **dicere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του **dico** (παραπάνω)
- ◇ **solebat** = γ' ενικό οριστικής παρατατικού του ημιαποθετικού ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **soleo - solitus sum - solere = συνηθίζω**
- ◇ **oleum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **oleum - i = λάδι**, ουδέτερο β' κλίσης (ως όνομα που δηλώνει ύλη, δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό).
- ◇ **operam** = αιτιατική ενικού του **opera - ae** (παραπάνω)
- ◇ **perdidi** = α' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **perdo - perdidi - perditum - perdere = χάνω**
- ◇ **Oleum et operam perdidi** = παροιμιακή φράση = κρίμα τον κόπο μου
- ◇ **tandem** = επίρρημα, = επιτέλους
- ◇ **corvus** = ονομαστική ενικού του **corvus** (παραπάνω)
- ◇ **salutationem** = αιτιατική ενικού του **salutatio** (παραπάνω)
- ◇ **didicit** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **disco - didici - discere = μαθαίνω**
- ◇ **sutor** = ονομαστική ενικού αριθμού, του **sutor** (παραπάνω)
- ◇ **cupidus** = ονομαστική ενικού, αρσενικό, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **cupidus-a-um** αυτός που επιθυμεί (**cupidor- ior - ius, cupidissimus-a-um**)
- ◇ **pecuniae** = γενική ενικού του ουσιαστικού **pecunia-ae = χρήματα, περιουσία**, γένους θηλυκού, α' κλίσης (ως περιληπτικό ουσιαστικό, κατά κανόνα δεν σχηματίζει πληθυντικό).
- ◇ **eum** = αιτιατική ενικού αριθμού, γένους αρσενικού της αντωνυμίας **is-ea-id**
- ◇ **Caesari** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **Caesar - aris = αρσενικό, γ' κλίσης = ο Καίσαρας**
- ◇ **attulit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής **affero (+adfero) - attuli - allatum - affere (+ adferre = αγγέλλω, επιφέρω, μνημονεύω, παρέχω**
- ◇ **audita** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού της μετοχής παθητικού παρακειμένου **auditus - a - um** του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας **audio - audivi (+ audii) - auditum - audire = ακούω**
- ◇ **salutatione** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **salutatio - onis** (παραπάνω)
- ◇ **Caesar** = ονομαστική ενικού του **Caesar** (παραπάνω)
- ◇ **dixit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου **dico** (παραπάνω)
- ◇ **domi** = **στην πατρίδα, στο σπίτι**, επίρρημα, [πρόκειται για υπόλειμμα της αρχαίας τοπικής πτώσης του ουσιαστικού **domus - us = το σπίτι**, θηλυκό δ' κλίσης, η οποία λειτούργησε ως επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου]
- ◇ **satis** = αιτιατική πληθυντικού, γένους θηλυκού του γ' κλιτου επιθέτου **satis =αρκετός**. Του επιθέτου απαντάται μόνο τύπος **satis** και στο συγκρητικό μόνον τύπος **satius**
- ◇ **satis** = **αρκετά**, επίρρημα (εδώ επίρρημα)

- ◇ **talium** = γενική πληθυντικού, γένους θηλυκού της δεικτικής αντωνυμίας **talis - is - e = τέτοιος, τέτοια, τέτοιου είδους**

Singularis			Pluralis		
talis	talis	tale	tales	tales	talia
talis	talis	talis	talium	talium	talium
tali	tali	tali	talibus	talibus	talibus
talem	talem	tale	tales	tales	talia
-	-	-	-	-	-
tali	tali	tali	talibus	talibus	talibus

- ◇ **audio** = α' ενικό πρόσωπο, οριστική ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας **audio - ivi - itum - ire = ακούω**
- ◇ **tum** = τότε, έπειτα (επίρρημα)
- ◇ **venit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας **venio - veni - ventum - venire = έρχομαι**
- ◇ **corvo** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **corvus** (παραπάνω)
- ◇ **in** = σε, πρόθ. + αιτιατική ή + αφαιρετική
- ◇ **mentem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **mens- mentis = ο νους, η σκέψη**, θηλυκό γ' κλίσης
- ◇ **verborum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **verbum - i = ο λόγος**, ουδέτερο β' κλίσης
- ◇ **domini** = γενική ενικού του ουσιαστικού **dominus - i = ο κύριος, ο δεσπότης, ο αφέντης**, αρσενικό β' κλίσης
- ◇ **sui** = γενική ενικού, γένους αρσενικού της κτητικής αντωνυμίας γ' προσώπου (εδώ για έναν κτήτορα) **suus - sua - suum = δικός - η - ο του**
- ◇ **oleum** = αιτιατική ενικού του **oleum-i** = (παραπάνω)
- ◇ **operam** = αιτιατική ενικού **opera-ae**
- ◇ **perdidi** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του **perdo** (παραπάνω)
- ◇ **ad** = προς σε , πρόθεση + αιτιατική
- ◇ **haec** = αιτιατική πληθυντικού, ουδέτερο της δεικτικής αντωνυμίας **hic-haec-hoc = αυτός-η-ο**
- ◇ **verba** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **verbum-i** (παραπάνω)
- ◇ **Augustus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Augustus-i = ο Αύγουστος**, αρσενικό β' κλίσης
- ◇ **risit** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **rideo - risi - risum - ridere = γελώ**
- ◇ **emit** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του **emo** (παραπάνω)
- ◇ **avem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **avis-is** (παραπάνω)
- ◇ **tanti** = γενική ενικού, γένους ουδέτερου της δεικτικής αντωνυμίας **tantus - a - um = τόσος-η-ο**

Singularis			Pluralis		
tantus	tanta	tantum	tanti	taetae	tanta
tanti	taetae	tanti	tantorum	tantarum	tantorum
tanto	taetae	tanto	tantis	tantis	tantis
tantum	tantam	tantum	tantos	tantas	tanta

-	-	-	-	-	-
tanto	tanta	tanto	tantis	tantis	tantis

- ◇ **quanti** = γενική ενικού της αναφορικής αντωνυμίας **quantus-a-um** = **όσος,η,ο** (δευτερόκλιτη, τρικατάληκτη, όπως η παραπάνω)
- ◇ **nullam** = **αιτιατική** ενικού, γένους θηλυκού της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας **nullus-a-um** = **κανένας - μία - ένα**.

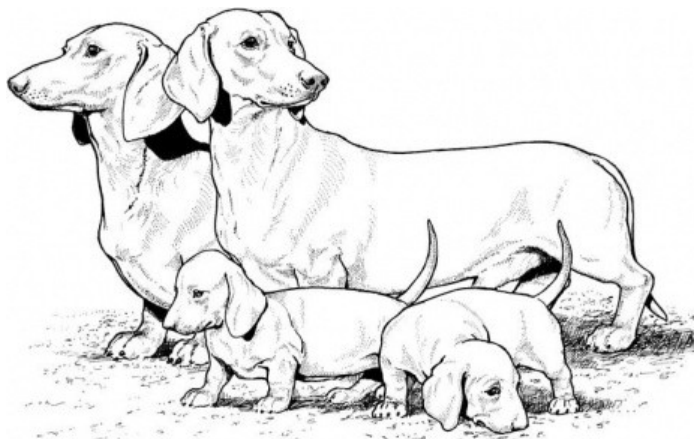
Singularis			Pluralis		
nullus	nulla	nullum	nulli	nullae	nulla
nullius	nullius	nullius	nullorum	nullarum	nullorum
nulli	nulli	nulli	nullis	nullis	nullis
nullum	nullam	nullum	nullos	nullas	nulla
-	-	-	-	-	-
nullo	nulla	nullo	nullis	nullis	nullis

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «**Cum Octavianus ..... rediret**» : δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό ή διηγηματικό / αφηγηματικό *cum* ,που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση κύριας-δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αίτιου-αιτιατού ανάμεσά τους. Εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού κι η **πρόταση εξάρτησης** « **homo quidam .... tenens** » εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου. Δηλώνεται το σύγχρονο στο παρελθόν.
2. «**ut corvum ..... salutationem**» : δευτερεύουσα βουλητική πρόταση ως έμμεσο αντικείμενο στο *incitavit*. Εισάγεται με τον *ut* γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι βουλητικές προτάσεις (το περιεχόμενο των προτάσεων είναι απλώς επιθυμητό). Εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού και η **πρόταση εξαρτήσεως** «**id exemplum .... incitavit**» εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου.
3. «**Quotiescumque ..... respondebat**» : δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με το *quotiescumque* (= *cum* επαναληπτικός), δηλώνεται α(περι)όριστη επανάληψη στο παρελθόν. Εκφέρεται με οριστική παρατατικού **και η προσδιοριζόμενη πρόταση** «**suto .... solebat**» επίσης με οριστική παρατατικού.
4. «**quanti .... emerat**» : δευτερεύουσα απλή παραβολική πρόταση. Πρόκειται για επιρρηματική πρόταση που επέχει θέση β' όρου σύγκρισης (ως α' όρος λειτουργεί η πρόταση «**emit .... tanti** »). Εκφέρεται με οριστική Υπερσυντελικού, εφόσον η σύγκριση αφορά δύο καταστάσεις, κατά τις οποίες, η δηλούμενη από την παραβολική θεωρείται αντικειμενική πραγματικότητα. Δηλώνεται σύγκριση ισότητας, σχετικά με την ποσότητα (παραβολικό ζεύγος) : **tanti - quanti**

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όταν ο Οκταβιανός επέστρεφε στη Ρώμη μετά την νίκη (του) στο Άκτιο, κάποιος άνθρωπος έτρεξε να τον συναντήσει κρατώντας ένα κοράκι... το είχε εκπαιδεύσει να λέει τα εξής (λόγια) : «Χαίρε Καίσαρα νικητή και στρατηγέ» . Τον Καίσαρα πολύ ενδιέφερε να αγοράσει το κοράκι. Το αγόρασε λοιπόν για είκοσι χιλιάδες σηστερτίους. Αυτό το παράδειγμα παρακίνησε κάποιον παπουτσή να διδάξει τον ίδιο χαιρετισμό σ' ένα κοράκι. Για πολύ καιρό κατέβαλλε κόπο / κόπιαζε μάταια. Κάθε φορά που το πουλί δεν απαντούσε, ο παπουτσήσ συνήθιζε να λέει : «έχασα το λάδι και τον κόπο μου ! (Κρίμα τον κόπο μου!) ». Κάποτε επιτέλους το κοράκι έμαθε τον χαιρετισμό και ο παπουτσήσ επειδή ήθελε να κερδίσει χρήματα, το έφερε στον Καίσαρ. Όταν ο Καίσαρας άκουσε το χαιρετισμό είπε : «Στο σπίτι (μου) ακούω αρκετούς τέτοιους χαιρετισμούς». Τότε το κοράκι θυμήθηκε τα λόγια του αφέντη του : «Έχασα το λάδι και τον κόπο μου (κρίμα τον κόπο μου)! ». Ακούγοντας αυτά τα λόγια ο Αύγουστος γέλασε και αγόρασε το πουλί τόσο, όσο κανένα μέχρι τότε δεν είχε αγοράσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 30

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- ♦ **hic** = ονομαστική ενικού αριθμού, γένους αρσενικού της δεικτικής αντωνυμίας **hic - haec - hoc** = αυτός - ή - ό
- ♦ **vero** = όμως, (αντιθετικός σύνδεσμος)
- ♦ **iudices** = κλητική πληθυντικού του ουσιαστικού **iudex iudicis** = ο δικαστής, αρσενικό, γ' κλίσης
- ♦ **fuit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου του ιδιότουπου ρήματος **sum - fui - esse** = είμαι, υπάρχω
- ♦ **Asia** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **Asia -ae** = η Ασία, θηλυκό, α' κλίσης
- ♦ **viro** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **vir - viri** = ο άνδρας, αρσενικό β' κλίσης
- ♦ **fortissimo** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού, υπερθετικός βαθμός του γ' κλιτου επιθέτου **fortis- is - e** ο γενναίος, ο δυνατός (**fortior - ior - ius, fortissimus-a-um**)
- ♦ **patri** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **pater-patris** = ο πατέρας, αρσενικό γ' κλίσης (στον πληθυντικό λειτουργεί και με διαφορετική σημασία **patres-um** = οι βουλευτές, η γερουσία, οι πατρίκιοι)
- ♦ **suo** = δοτική ενικού της κτητικής αντωνυμίας γ' προσώπου **suus - a-um** = εδώ για έναν κτήτορα, δικός - η - ό.
- ♦ **magno** = δοτική ενικού, γένους ουδετέρου, θετικού βαθμού του β' κλιτου επιθέτου **magnum - magna - magnum**, = ο μεγάλος (συγκρ. = **maior - maior- maius**, υπερθ. = **maximus-a-um**)
- ♦ **adiumento** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **adiumentum - i** = η βοήθεια, ουδέτερο β' κλίσης
- ♦ **periculis** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **periculum - i** = ο κίνδυνος, ουδέτερο β' κλίσης
- ♦ **solacio** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **solacium - ii/i** = η παρηγοριά, η ανακούφιση, γένους ουδετέρου β' κλίσης
- ♦ **laboribus** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **labos ή labor - oris** = ο κόπος, η ταλαιπωρία, η οδύνη, αρσενικού γ' κλίσης
- ♦ **gratulationi** =δοτική ενικού του ουσιαστικού **gratulatio - onis** = συγχαρητήρια, γένους θηλυκού, γ' κλίσης
- ♦ **victoria** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **victoria - ae** = η νίκη, γένους θηλυκού, α' κλίσης
- ♦ **si** = εάν, υποθετικός σύνδεσμος
- ♦ **habet** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **habeo - habui - habitum** = **habere** έχω
- ♦ **Asia** = ονομαστική ενικού του **Asia** (παραπάνω)
- ♦ **suspicionem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **suspicio - onis** =η υποψία, γένους θηλυκού, γ' κλίσης
- ♦ **quandam** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας **quidam - quaedam - quoddam** = κάποιος - α - ο.
- ♦ **luxuriae** = γ' ενικό πρόσωπο του ουσιαστικού **luxuria - ae** = τρυφή, ασωτία, πολυτέλεια, γένους θηλυκού, α' κλίσης (ως αφηρημένο ουσιαστικό δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό). Κλίνεται και ως **luxuries - ei**, κατά δ' κλίση

- ♦ **Murenam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Murena- ae** = ο Μουρήνας, αρσενικό α' κλίσης
- ♦ **laudare** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **laudo - avi - atum - are** = επαινώ
- ♦ **debemus** = α' πληθυντικό πρόσωπο, ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **debeo - debui - debitum - debere** = έχω υποχρέωση, οφείλω
- ♦ **quod** = γιατί, επειδή, αιτιολογικός σύνδεσμος
- ♦ **Asia** = αιτιατική ενικού του **Asia**
- ♦ **continenter** = συνεχώς, ακατάπαυστα, συγκρατημένα, επίρρημα θετικού βαθμού (συγκρητικός: **continentius**, υπερθετ.: **continentissime**)
- ♦ **vixit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **vivo - vixi - victum - vivere** = ζώω
- ♦ **quam** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο
- ♦ **ob** = εξαιτίας, πρόθεση + αιτιατική
- ♦ **rem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **res - rei** = πράγμα, λόγος, αιτία, θηλυκό ε' κλίσης
- ♦ **accusatores** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **accusator - toris** = ο κατηγορός, αρσενικό, γ' κλίσης
- ♦ **Asiae** = γενική ενικού του **Asia** - ae
- ♦ **nomen** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **nomen - inis**, ουδέτερο γ' κλίσης
- ♦ **Murenae** = δοτική ενικού, του ουσιαστικού **Murena**
- ♦ **obiec'erunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **obicio - obieci - obiectum - obicere** = μέμφομαι για ..
- ♦ **qua** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod**
- ♦ **laus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **laus - laudis** = ο έπαινος, θηλυκό γ' κλίσης
- ♦ **familiae** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **familia - ae** = η οικογένεια, θηλυκό, α' κλίσης (γενική ενικού **familiae** και **familias**)
- ♦ **memoria** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **memoria-ae** = η μνήμη, η ανάμνηση, θηλυκό α' κλίσης
- ♦ **generi** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **genus - generis** = το γένος, ουδέτερο γ' κλίσης
- ♦ **honus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **honus** ή **honor - oris** = η τιμή, γένους αρσενικού, γ' κλίσης
- ♦ **gloria** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **gloria - ae** = η δόξα, θηλυκό α' κλίσης
- ♦ **nomini** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **nomen - inis** (παραπάνω)
- ♦ **constituta est** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **constituo - constitui - constitutum - constituere** = δημιουργώ
- ♦ **aliquid** = αιτιατική ενικού, γένους ουδέτερου της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας **aliquis (aliqua** σπάνια) - **aliquid** = κάποιος-α-ο
- ♦ **flagitium** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **flagitium - ii / - i** = το όνειδος, ουδέτερο γ' κλίσης
- ♦ **dedecus** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **dedecus - dedecoris** = η ντροπή, ουδέτερο, β' κλίσης
- ♦ **Asia** = αφαιρετική ενικού του **Asia**
- ♦ **susceptum** = αιτιατική ενικού, γένους ουδέτερου της μετοχής παθητικού παρακειμένου **susceptus-a-um**, του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **suscipio - suscepi - susceptum - suscipere**) = παραλαμβάνω, φορτώνομαι.

- ♦ **Asia** = αφαιρετική ενικού του **Asia**
- ♦ **deportatum** = αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου της μετοχής παθητικού παρακειμένου **deportatus - a- um**, του ρήματος της 1 συζυγίας **deporto - avi - atum - are** = φέρνω από κάπου
- ♦ **meruisse** = απαρέμφατο ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **mereo - merui - meritum - merere** = αξίζω
- ♦ **stipendia** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **stipendium - ii/ i** = ο μισθός, ουδέτερο β' κλίσης. Στον πληθυντικό = **stipendia - orum** = η στρατιωτική θητεία
- ♦ **stipendia mereo** = υπηρετώ τον στρατό.
- ♦ **eo** = αφαιρετική ενικού, γένους ουδετέρου της δεικτικής ως οριστικής αντωνυμίας **is- ea - id** = αυτός - η - ο
- ♦ **bello** = αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού **bellum - i** = ο πόλεμος, ουδέτερο β' κλίσης
- ♦ **virtutis** = γενική ενικού του ουσιαστικού **virtus - utis** = η ανδρεία, η αρετή, θηλυκό γ' κλίσης (παρόλο που είναι αφηρημένο ουσιαστικό λειτουργεί και στον πληθυντικό ως «αρετές», προκειμένου να εξαρθεί η έννοια της αρετής).
- ♦ **fuit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου του ρήματος **sum**
- ♦ **patre** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **pater** (παραπάνω)
- ♦ **imperatore** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **imperator - oris** = ο στρατηγός, αρσενικό γ' κλίσης
- ♦ **libentissime** = με πολύ μεγάλη προθυμία, ευχαρίστηση, επίρρημα υπερθετικού βαθμού, θετικός : **libenter**, συγκρ. **libentius**, υπερθ. **libentissime**
- ♦ **meruisse** = απαρέμφατο ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **mereo** (παραπάνω)
- ♦ **pietatis** = γ' ενικό πρόσωπο του ουσιαστικού **pietas - atis** = ευσέβεια, γένους θηλυκού, γ' κλίσης (ως αφηρημένο ουσιαστικό δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό)
- ♦ **fuit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής του ρήματος **sum**
- ♦ **finem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **finis - is** = τέλος, γένους αρσενικού, γ' κλίσης (στον πληθυντικό : **fines - ium** = η χώρα, όρια της χώρας, σύνορα).
- ♦ **stipendiorum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **stipendium - ii/ i** (παραπάνω)
- ♦ **patris** = γενική ενικού του **pater** (παραπάνω)
- ♦ **victoriam** = αιτιατική ενικού του **victoria** (παραπάνω)
- ♦ **triumphum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **triumphus - i** = ο θρίαμβος, γένους αρσενικού, β' κλίσης
- ♦ **fuisse** = απαρέμφατο παρακειμένου του ρήματος **sum**
- ♦ **felicitationis** = γενική ενικού του ουσιαστικού **felicitas - atis** = η ευτυχία, γένους θηλυκού, γ' κλίσης
- ♦ **fuit** = (παραπάνω)

Κλίση ουσιαστικών

SINGULARIS	PLURALIS
labor + labos	labores
laboris	laborum
labori	laboribus
laborem	labores
labor + labos	labores
labore	laboribus
luxuria + luxuries	
luxuriae + luxuriei	
luxuriae + luxuriei	
luxuriam + luxuriam	
luxuria + luxuries	
luxuria + luxurie	

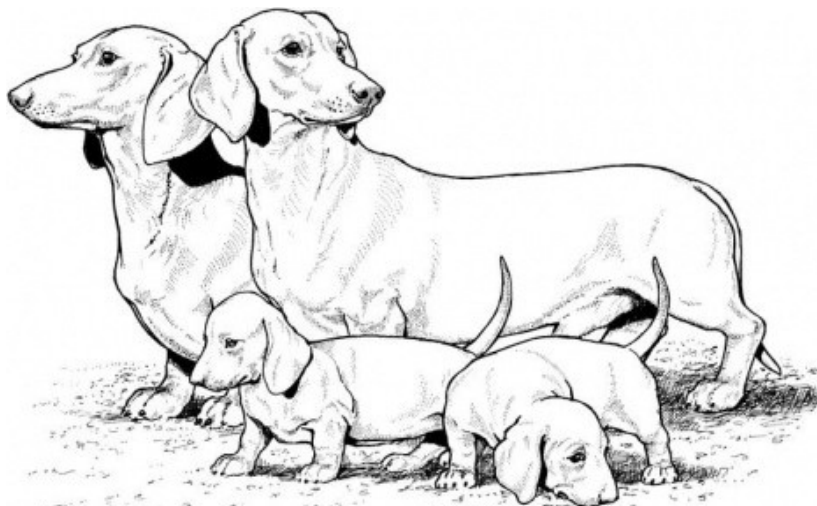
SINGULARIS	PLURALIS
honor + honos	honores
honoris	honorum
honoribus	honoribus
honorem	honores
honor + honos	honores
honore	honoribus

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «**Et si habet ..... luxuriae** » : δευτερεύουσα υποθετική πρόταση (σε ευθύ λόγο). Εισάγεται με τον *si* και εκφέρεται με Οριστική Ενεστώτα. Η απόδοση βρίσκεται στην πρόταση «**Murenam laudare debemus**» : δηλαδή [*si habet* (υπόθεση)- *debemus* (απόδοση) α'είδος το πραγματικό]. Συγκεκριμένα, η απόδοση εκφέρεται και αυτή με οριστική ενεστώτα - ανοιχτή υπόθεση στο παρόν.
- 2+3. «**quod Asiam vidit sed in Asia continenter vixit** » : Πρόκειται για δύο δευτερεύουσες επιρρηματικές αιτιολογικές προτάσεις, οι οποίες συνδέονται αντιθετικά με τον *sed*. Ο σύνδεσμος εισαγωγής είναι ο *quod* και η έγκλιση εκφοράς οριστική ιστορικού παρακειμένου (*vidit / vixit* - αιτιολογία αντικειμενικά αποδεκτή).
4. «**ex qua laus ..... constituta est**» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο *Asiae*. Εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου, δηλώνεται το πραγματικό γεγονός.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αυτός όμως δικαστές και έζησε στην Ασία και για χάρη ενός πάρα πολύ γενναίου άνδρα, του πατέρα του, υπήρξε μεγάλη βοήθεια στους κινδύνους, παρηγοριά στους μόχθους, έκφραση συγχαρητηρίων στη νίκη. Κι αν έχει η Ασία κάποια υποψία τρυφής, οφείλουμε να επαινέσουμε το Μουρήνα, γιατί είδε την Ασία, αλλά στην Ασία έζησε συγκρατημένα. Γι αυτό το πράγμα οι κατήγοροι (του) δεν μέμφθηκαν το Μουρήνα για το όνομα Ασία, από την οποία δημιουργήθηκε έπαινος για την οικογένεια (του), μνήμη (υστεροφημία) για τη γενιά (του), τιμή και δόξα για το όνομά (του), αλλά για κάποιο όνειδος και για ντροπή που ή παραλήφθηκε στην Ασία ή μεταφέρθηκε από την Ασία. (Το γεγονός) όμως ότι υπηρέτησε στον στρατό σ' αυτόν τον πόλεμο υπήρξε δείγμα ανδρείας" το ότι υπηρέτησε με πολύ μεγάλη προθυμία επί της στρατηγείας του πατέρα του υπήρξε δείγμα σεβασμού (προς τον πατέρα) το ότι η νίκη και ο θρίαμβος του πατέρα (του) υπήρξαν το τέλος της θητείας του υπήρξε δείγμα καλής τύχης [ή το ότι το τέλος της θητείας του συνέπεσε με τη νίκη και το θρίαμβο του πατέρα του υπήρξε δείγμα καλής τύχης

ΑΞΙΟΠΡΟΣΕΚΤΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ:

Το αναγκαστικό αίτιο στα λατινικά βρίσκεται συνήθως κοντά σε ρήματα ψυχικού ή σωματικού πάθους. Εκφέρεται με τους εξής τρόπους:

1. με απλή αφαιρετική.
2. με τις προθέσεις *ob*, *per*, *propter* + αιτιατική.
3. με τις προθέσεις *ex*, *de* + αφαιρετική.
4. με τις προθέσεις *causa*, *gratia* + γενική.

Σημείωση: κυρίως το εσωτερικό αναγκαστικό αίτιο εκφέρεται με απλή αφαιρετική και το εξωτερικό εμπρόθετα, χωρίς αυτό να είναι απολύτως δεσμευτικό.

ΔΟΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ:

Είναι η δοτική ουσιαστικού σε ενικό πάντα αριθμό (εκτός αν το ουσιαστικό έχει μόνο πληθυντικό αριθμό), δηλώνει το σκοπό, αναφέρεται στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο του ρήματος, συνήθως βρίσκεται κοντά σε μια δοτική προσωπική χαριστική ή αντιχαριστική ή έμμεσο αντικείμενο σε δοτική, συνήθως κοντά στα ρήματα *sum* και *finis*, αλλά και με ρήματα που δηλώνουν κίνηση ή επιθυμία.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ

1. *noli* / *nolite* + απαρέμφατο ενεστώτα.
2. *ne* + υποτακτική παρακειμένου.

Ο Β΄ ΟΡΟΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ:

Ο β΄ όρος σύγκρισης στα λατινικά δηλώνεται με τρεις τρόπους. Όπως και στα αρχαία ελληνικά, για να υφίσταται β΄ όρος σύγκρισης πρέπει να υπάρχει στην πρόταση επίθετο ή επίρρημα συγκριτικού βαθμού.

Οι τρόποι εκφοράς είναι οι εξής:

1. με απλή αφαιρετική.
π.χ. *fortior hoste hasta eum transfixit* (31)
2. με το *quam* + ουσιαστικό ομοιόπτωτα προς τον πρώτο όρο, όταν αυτός είναι ουσιαστικό ή αντωνυμία.
π.χ. *...sed nihil miseries quam ipsa victoria* (37)
3. με το *quam* + ομοιότροπα προς τον πρώτο όρο, αν αυτός δεν είναι ουσιαστικό (π.χ. είναι απαρέμφατο ή μετοχή ή ολόκληρη πρόταση).

Σημείωση: οι αφαιρετικές *multo* και *paulo* κοντά σε συγκριτικό βαθμό είναι αφαιρετικές του μέτρου ή της διαφοράς.

ΤΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ:

Το ποιητικό αίτιο στα λατινικά δηλώνεται με τρεις τρόπους. Υπάρχει φυσικά στην πρόταση ρήμα παθητικής διάθεσης. Οι τρόποι εκφοράς είναι οι εξής:

1. απλή αφαιρετική (για άψυχα).
2. *abs*, *ab*, *a* + αφαιρετική (για έμψυχα).
3. απλή δοτική (όταν υπάρχει εξάρτηση από συντελικούς χρόνους ή γερονδιακό)
π.χ. *Omnia excitanda sunt tibi unī C. Caesar.*

Η ΑΞΙΑ:

Η αξία στα λατινικά δηλώνεται με δύο τρόπους:

1. με απλή γενική, όταν πρόκειται για αφηρημένη αξία, οπότε έχουμε γενική της αξίας. Συνήθως με τους τύπους *magni, maximi, tanti, quanti*, που όταν είναι μόνοι τους, αν και επίθετα, είναι γενικές της αξίας. Αν υπάρχει μαζί τους το ουσιαστικό *pretium*, φυσικά σε γενική *pretii* - ι, τότε αυτό είναι η γενική της αξίας και τα πρώτα επίθετα έχουν θέση επιθετικού προσδιορισμού στο ουσιαστικό.
2. με απλή αφαιρετική, όταν πρόκειται για συγκεκριμένη αξία, οπότε έχουμε αφαιρετική της αξίας.

Η ΙΔΙΟΤΗΤΑ:

Η ιδιότητα στα λατινικά δηλώνεται με δύο τρόπους:

1. με γενική, όταν πρόκειται για μόνιμη ιδιότητα.
2. με αφαιρετική, όταν πρόκειται για παροδική ιδιότητα.

Σημείωση: όταν πρόκειται για ιδιότητα που είναι χαρακτηριστική ή είναι πνευματικό χάρισμα, τότε δικαιολογούνται και οι δύο πτώσεις (γενική και αφαιρετική).

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ:

Η καταγωγή στα λατινικά δηλώνεται με δύο τρόπους:

1. με απλή αφαιρετική.
2. με εμπρόθετο προσδιορισμό:
  - *ab* + αφαιρετική, προκειμένου για έμμεση καταγωγή (πρόγονοι) + ρήμα *orior*.
  - *ex* + αφαιρετική για άμεση καταγωγή (γονείς) + ρήμα *nascor*.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ *post* και *ante*:

Το *post* και το *ante* είναι χρονικά επιρρήματα. Λογίζονται λοιπόν συντακτικά σαν επιρρηματικοί προσδιορισμοί του χρόνου.

Ως προθέσεις συντάσσονται ως εξής:

1. *post* + αιτιατική = εμπρόθετος του χρόνου, δηλώνεται «μετά από πόσο χρόνο» έγινε κάτι, δηλαδή χρονική διάρκεια.
2. *ante* + αιτιατική = εμπρόθετος του χρόνου, δηλώνεται «πριν πόσο χρόνο» έγινε κάτι, δηλαδή χρονική στιγμή.

ΜΕΣΟ / ΟΡΓΑΝΟ

1. Όταν πρόκειται για πρόσωπο: *per* + αιτιατική προσώπου

π.χ. *Caesar per legatos de statu rei publicae certior factus est* (= Ο καίσαρας πληροφορήθηκε για την κατάσταση της πολιτείας με τους απεσταλμένους).

2. με τις αφαιρετικές *opera, beneficio, auxilio* + γενική προσώπου ή με κτητική αντωνυμία.

π.χ. *mea opera urbs conservata est* (= με τις ενέργειές μου σώθηκε η πολιτεία).

ΤΟΠΟΣ

Με ονόματα πόλεων:

- απρόθετη αιτιατική > κίνηση σε τόπο
- απρόθετη αφαιρετική > κίνηση από τόπο
- απρόθετη γενική (για όνομα πόλης α' ή β' κλίσης, ενικού αριθμού) > στάση σε τόπο
- απρόθετη αφαιρετική ((για όνομα πόλης α' ή β' κλίσης, πληθυντικού αριθμού ή γ' κλίσης ανεξαρτήτου αριθμού) > στάση σε τόπο

Με προθέσεις:

- ad, apud, prope, post, inter + αιτιατική, in, pro + αφαιρετική > στάση σε τόπο.
- ex, de, ab + αφαιρετική > κίνηση σε τόπο.
- in+ αιτιατική (προσέγγιση), ad + αιτιατική (αφιξη)> κίνηση σε τόπο.

Σημείωση συντακτικού φαινομένου στο κείμενο 27 του σχολικού εγχειριδίου:

Δίπλα στο ρήμα *raenitet*, *raenituit*, -, *raenitere*, 2 (γ' πρόσωπο - απρόσωπο), το οποίο σημαίνει μετανοιώνω, καθώς και σε άλλα ρήματα, υπάρχει μια αιτιατική προσώπου που δοκιμάζει το συναισθημα, δηλαδή που μετανοιώνει, λυπάται κ.τ.λ. και μια γενική του πράγματος, για το οποίο αισθάνεται κανείς λύπη, μετάνοια κ.τ.λ., τότε το ρήμα είναι απρόσωπο.

Αντί για τη γενική αυτή, μπορεί να υπάρχει ουδέτερο αντωνυμίας σε ονομαστική ως υποκείμενο του ρήματος, τότε το ρήμα είναι προσωπικό.

Σημειώσεις συντακτικών φαινομένων στο κείμενο 29 του σχολικού εγχειριδίου:

1. Κοντά στα απρόσωπα ρήματα *interest* και *refert* (=ενδιαφερθεί), η γενική είναι γενική του ενδιαφερομένου προσώπου.
2. Κοντά σε ρήματα που σημαίνουν κατηγορώ και καταδικάζω, η γενική είναι γενική του εγκλήματος. Υπάρχει και αφαιρετική και γενική της ποινής.

Ο ΧΡΟΝΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ Cum

1. Καθαρά χρονικός :

Δηλώνει απλό χρονικό προσδιορισμό. Συντάσσεται με οριστική. Στην κύρια πρόταση υπάρχει συνήθως το *tum* (τότε) ή άλλη δεικτική λέξη όπως το *die* (= την ημέρα εκείνη), το *eo tempore* (= το χρόνο εκείνο).

2. Επαναληπτικός :

Δηλώνει επανάληψη πράξεως. Συντάσσεται με Οριστική.

3. Συγχρονιστικός ή Διασαφητικός :

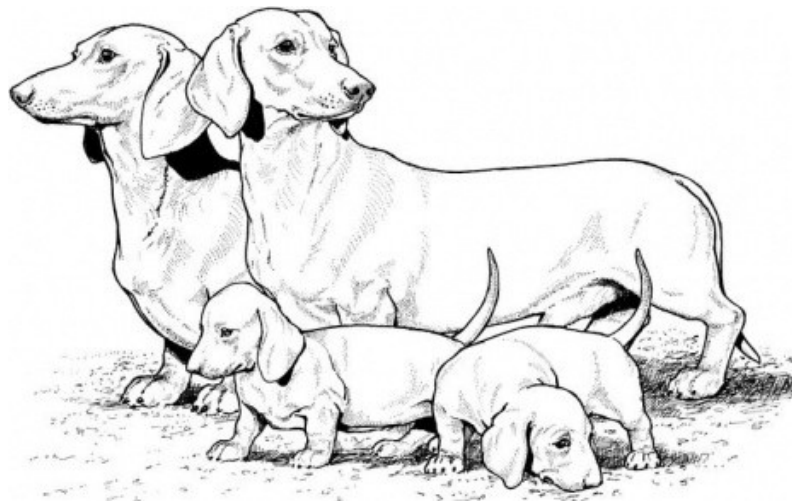
Δηλώνει τη χρονική και πραγματική σύμπτωση δύο πράξεων. Το νόημα της κύριας και της δευτερεύουσας συμπίπτει και έχουν το ίδιο υποκείμενο, χρόνο, έγκλιση (οριστική).

4. Αντίστροφος :

Δηλώνει άμεση ακολουθία δύο πράξεων ή αφνίδιο γεγονός. Η χρονική πρόταση στην ουσία περιέχει το κύριο νόημα και η κύρια το δευτερέον (κεφ. 14). Συντάσσεται με Οριστική Παρακειμένου ή Ιστορικού Ενεστώτα. Συνοδεύεται συχνά από τα *reperute*, *subito*, κλπ. Στην κύρια πρόταση ο χρόνος είναι παρατατικός ή Υπερσυντέλικος και μαζί της υπάρχουν συνήθως ένα από τα επιρρήματα *iam*, *vix*, *vixdum* κ.λ.π.

5. Ιστορικός ή διηγηματικός :

Χρησιμοποιείται σε διηγήσεις πράξεων του παρελθόντος και δηλώνει χρονικές περιστάσεις. Μαζί με το χρόνο συνυπάρχει πολλές φορές στη χρονική πρόταση και η αιτία της πράξεως που δηλώνει η κύρια πρόταση. Υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση μεταξύ κύριας και δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους. Συντάσσεται: α) Με υποτακτική Παρατατικού (σύγχρονο) β) Υποτακτική Υπερσυντελικού (προτερόχρονο) .

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΡΗΜΑΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ 21-30

ΜΑΘΗΜΑ 21

	Συζυγίας	
◆ do - dedi - datum - dare	1	
◆ penso - avi - atum - are	1	
◆ rogo - avi - atum - are	1	
◆ deleo - evi - etum - ere	2	
◆ accipio - accepi - acceptum - accipere	3	
◆ appendo - appendi - appensum - appendere	3	
◆ dico - dixi - dictum - dicere	3	
◆ divido - divisi - divisum - dividere	3	
◆ evertō - everti - eversum - evertere	3	
◆ interimo - interemi - interemptum - interimere	3	
◆ recipio - recepi - receptum - recipere	3	
◆ sequor - secutus sum - sequi	3	(αποθετικό)
◆ revertor - reversus sum - reverti	3	(αποθετικό)
◆ fio - factus sum - fieri	3	
◆ redeo - redii - reditum - redire	4	(σύνθετο του eo)
◆ abeo - abii (+ abivi) - abitum - abire	4	(->>> ->>>- eo)
◆ absum - afui - abesse -		(σύνθετο του sum)

ΜΑΘΗΜΑ 23

	Συζυγίας
◇ aegroto - avi - atum - are	1
◇ do - dedi - datum - are	1
◇ ignoro - avi - atum - are	1
◇ impetro - avi - atum - are	1
◇ inerrogo - avi - atum - are	1
◇ intro - avi - atum - are	1

◇ paro - avi - atum - are	1	
◇ simulo - avi - atum - are	1	
◇ cohibeo - cohibui - cohibitum - cohibere	2	
◇ moveo - movi - motum - movere	2	
◇ respondeo - respondi - responsum - respondere	2	
◇ ago - egi - actum - agere	3	
◇ ascendo - ascendi - ascensum - ascendere	3	
◇ conduco - conduxī - conductum - conducere	3	
◇ impono - imposui - impositum - imponere	3	
◇ occido - occidi - occisum - occidere	3	
◇ prorumpo - prorupi - proruptum - prorumpere	3	
◇ quiesco - quievi - quietum - quiescere	3	
◇ sumo - sumpsī - sumptum - sumere	3	
◇ traho - traxi - tractum - trahere	3	
◇ vinco - vici - victum - vincere	3	
◇ vivo - vixi - victum - vivere	3	
◇ egredior - egressus sum - egredi	3	(αποθετικό)
◇ morior - mortuus sum - mori	3	(αποθετικό)
◇ sequor - secutus sum - sequi	3	(αποθετικό)
◇ redeo - redii (+ redivi) - reditum - redire	4	(σύνθετο του eo)

ΜΑΘΗΜΑ 24

Συζυγίας

● exclamo - avi - atum - are	1	
● indignor - indignatus sum - indignari	1	(αποθετικό)
● respondeo - respondi - responsum - respondere	2	
● accipio - accepi - acceptum - accipere	3	
● cognosco - cognovi - cognitum - cognoscere	3	
● credo - credidi - creditum - credere	3	

• dico - dixi - dictum - dicere	3	
• facio - feci - factum - facere	3	
• quaero - quaesivi - quaesitum - quaerere	3	
• volo - volui - --- - velle		
• scio - scivi - scitum - scire	4	
• sentio - sensi - sensum - sentire	4	
• venio - veni - ventum - venire	4	
• mentior - mentitus sum - mentiri	4	(αποθετικό)

ΜΑΘΗΜΑ 25

	Συζυγίας	
⇒ interrogo - avi - atum - are	1	
⇒ puto - avi - atum - are	1	
⇒ tutor - tutatus sum - tutari	1	(αποθετικό)
⇒ caveo - cavi - cautum - cavere	2	
⇒ deleo - delevi - deletum - delere	2	
⇒ habeo - habui - habitum - habere	2	
⇒ affero - attuli - allatum - afferre	3	
⇒ consulo - consului - consultum - consulere	3	
⇒ credo - credidi - creditum - credere	3	
⇒ decerpo - decerpsi - decerptum - decerpere	3	
⇒ depono - deposui - depositum - deponere	3	
⇒ dico - dixi - dictum - dicere	3	
⇒ ostendo - ostendi - ostentum/ostensum - ostendere	3	
⇒ sumo - sumpsi - sumptum - sumere	3	
⇒ nolo - nolui - ----- - nolle		
⇒ confido - confisus sum - confidere	3	(ημιαποθετικό)
⇒ scio - scivi - scitum - scire	4	

ΜΑΘΗΜΑ 27

Συζυγίας

• spero - avi - atum - are	1	
• desidero - avi - atum - are	1	
• video - vidi - visum - videre	2	
• videor - visus sum - videri	2	
• paenitet - paenituit - paenitere	2	(γ'ενικό πρόσ.)
• recedo - recessi - recessum - recedere	3	
• devertio - deverti - deversum - devertere	3	
• devertor - deverti - deverti	3	(ημιαποθετικό)
• lego - legi - lectum - legere	3	
• dico - dixi - dictum - dicere	3	
• scribo - scripsi - scriptum - scribere	3	
• gigno - genui - genitum - gignere	3	
• nascor - natus sum - nasci	3	(αποθετικό)
• fio - factus sum - fieri	3	
• venio - veni - ventum - venire	4	

ΜΑΘΗΜΑ 28

Συζυγίας

♦ investigo - avi - atum - are	1	
♦ specto - avi - atum - are	1	
♦ fugio - fugi - fugitum - fugere	3	
♦ cognosco - cognovi - cognitum - cognoscere	3	
♦ trado - tradidi - traditum - tradere	3	
♦ comprehendo - comprehendi - comprehensum - comprehendere	3	
♦ mitto - misi - missum - mittere	3	
♦ deduco - deduxi - deductum - deducere	3	

♦ adficio (afficio) - adfeci - adfectum - adficere	3	
♦ nolo - nolui - ----- - nolle		
♦ possum - potui - ----- - posse		
♦ quaeso - ----- - ----- - quaesere	3	
♦ abeo - abii (abivi)- abitum - abire	4	(σύνθετο του eo)
♦ redeo - redii - reditum - redire	4	(σύνθετο του eo)

ΜΑΘΗΜΑ 29

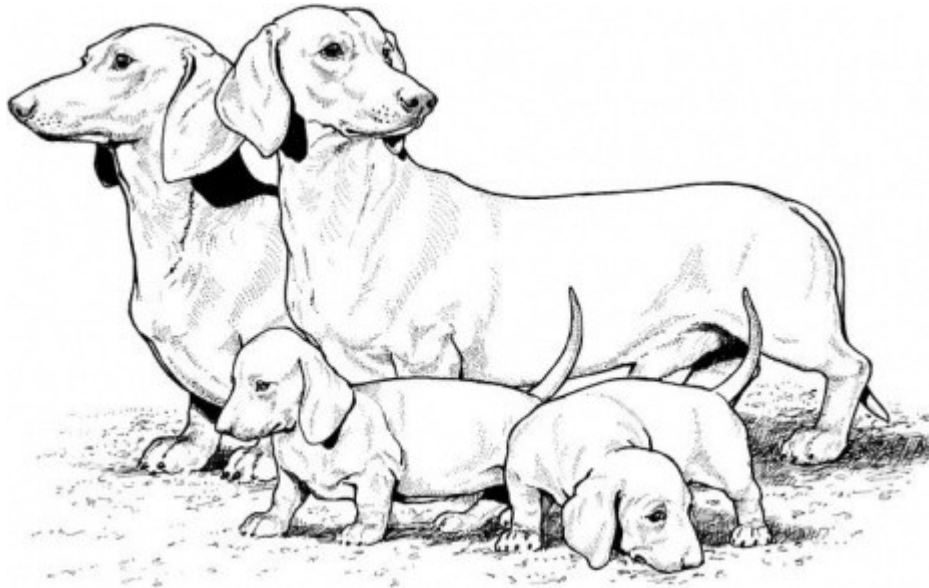
Συζυγίας

* incito - avi - atum - are	1	
* teneo - tenui - tentum - tenere	2	
* doceo - docui - doctum - docere	2	
* respondeo - respondi - responsum - respondere	2	
* soleo - solitus sum - solere	2	(ημιαποθετικό)
* rideo - risi - risum - ridere	2	
* occurro - occurri (occucurri) - occursum - occurrere	3	
* instituo - institui - institutum - instituere	3	
* dico - dixi - dictum - dicere	3	
* emo - emi - emptum - emere	3	
* impendo - impendi - impensum - impendere	3	
* perdo - perdidici - perditum - perdere	3	
* disco - didici - ----- - discere	3	
* affero - attuli - allatum - affere		(αιτιατική + δοτική)
* redeo - redii - reditum - redire	4	(σύνθετο του eo)
* audio - audivi - auditum - audire	4	
* venio - veni - ventum - venire	4	

ΜΑΘΗΜΑ 30

Συζυγίας

◇ laudo - avi - atum - are	1
◇ deporto - avi - atum - are	1
◇ habeo - habui - habitum- habere	2
◇ debeo - debui - debitum - debere	2
◇ video - vidi - visum - videre	2
◇ mereo - merui - meritum - merere	2
◇ vivo - vixi - victum - vivere	3
◇ obicio - obieci - obiectum - obicere	3
◇ constituo - constitui - constitutum - constituere	3
◇ suscipio - suscepi - susceptum - suscipere	3

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 31

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- * **bello** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **bellum - i** = ο πόλεμος, ουδέτερο, β' κλίσης
- * **Latino** = αφαιρετική ενικού του β' κλιτου επιθέτου **Latinus - a - um** = ο Λατινικός, ουδέτερο
- * **T.Manlius** =ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **T. Manlius - ii/-i** = ο Τίτος Μάνλιος, αρσενικό β' κλίσης
- * **consul** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **consul - ulis** = ο ύπατος, αρσενικό γ' κλίσης
- * **nobili** = αφαιρετική ενικού, γένους ουδετέρου, θετικού βαθμού του γ' κλιτου επιθέτου **nobilis - is - e** = ο ονομαστός, ο ένδοξος, ο αριστοκρατικός (**nobilior - ior - ius / nobilissimus-a-um**)
- * **genere** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **genus - eris** = το γένος, η καταγωγή, ουδέτερο, γ' κλίσης
- * **natus** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής παθητικού παρακειμένου **natus - a - um** = του αποθετικού ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **nascor - natus sum - nasci**
- * **exercitui** = δοτική ενικού αριθμού του ουσιαστικού **exercitus - us**, αρσενικό δ' κλίσης = ο στρατός
- * **Romanorum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **Romani - orum** = οι Ρωμαίοι, αρσενικό, β' κλίσης
- * **praefuit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου του ιδιότυπου ρήματος **praesum - praefui - praesse** = προϊσταμαι, διοικώ
- * **is** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως επαναληπτική αντωνυμίας **is - ea - id** = αυτός, η, ο
- * **cum** = όταν, αφού, (χρονικός σύνδεσμος) [+ Υποτακτική παρατατικού ή υπερσυντελικού]. Πρόκειται για τον ιστορικό / διηγηματικό / αφηγηματικό σύνδεσμο **cum**
- * **aliquando** = κάποτε, τέλος πάντων, (επίρρημα)
- * **castris** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **castra - orum** = στρατόπεδο. Στον ενικό **castrum - i** = το φρούριο
- * **abiret** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ιδιότυπου ρήματος **abeo - abii (abivi) - abitum - abire** = απέρχομαι, φεύγω, 4^{ης} συζυγίας
- * **edixit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **edico - edixi - edictum - edicere** = διακηρύσσω, ορίζω, παραγγέλλω (β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα **edic**)
- * **ut** = να (βουλητικός σύνδεσμος)
- * **omnes** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού του γ' κλιτου επιθέτου **omnis - is** = όλος (στερείται παραθετικών)
- * **pugna** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **pugna - ae** = η μάχη, θηλυκό, α' κλίσης
- * **abstinerent** = γ' πληθυντικό πρόσωπο Υποτακτικής Ενεργητικού Παρατατικού του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **abstineo - abstinui - abstentum - abstinere** = απέχω από, απωθώ
- * **paulo** = αφαιρετική ενικού, γένους ουδετέρου του β' κλιτου επιθέτου **paulus - a - um** = λίγος
- * **post** = έπειτα, ύστερα, επίρρημα
- * **filius** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **filius - ii / -i** = ο γιος, αρσενικό β' κλίσης
- * **eius** = γενική ενικού της **is - ea - id**, γένους αρσενικού
- * **castra** = αιτιατική πληθυντικού (παραπάνω)

- * **hostium** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **hostis - is** = ο εχθρός, αρσενικό γ' κλίσης
- * **praeterequitavit** = Κατά το λεξικό της Οξφόρδης, ο μοναδικός απαντούμενος τύπος είναι η ενεστώτικη μετοχή **praeterequitans**. Ο τύπος **praeterequitavit**. (γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου, ρήματος **praeterequito - avi - atum - are** = περνώ έφιππος μπροστά, από 1^η συζυγία) φαίνεται πως έχει επινοηθεί από τους συντάκτες του κειμένου του σχολικού εγχειριδίου, αλλά είμαστε υποχρεωμένοι να το δεχτούμε.
- * **duce** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **duc - ducis** = ηγεμόνας, στρατηγός, γένους αρσενικού, γ' κλίσης
- * **hostium** = (παραπάνω)
- * **his** = αφαιρετική πληθυντικού, γένους ουδέτερου της αντωνυμίας **hic - haec - hoc** = αυτός - η - ο
- * **verbis** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **verbum - i** = ο λόγος, ουδέτερο β' κλίσης
- * **proelio** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **proelium - ii / -i** = η μάχη , ουδέτερο β' κλίσης
- * **lacessitus est** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **lacesso - lacessivi (lacessii) - lacessitum - lacessere** = προκαλώ κάποιον
- * **congreduamur** = α' πληθυντικό πρόσωπο Υποτακτικής Ενεστώτα του αποθετικού ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **congreduor - congressus sum - congredui** = συγκρούομαι, μονομαχώ
- * **ut** = τελικός σύνδεσμος, για να
- * **singularis** = γενική ενικού, γένους ουδέτερου του γ' κλιτου επιθέτου **singularis - is - e** = **μοναδικός** (δεν σχηματίζει παραθετικά)
- * **proelium singulare** = μονομαχία
- * **proeli** = γενικού ενικού (παραπάνω)
- * **eventu** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **eventus - us** = συμβάν, έκβαση, αρσενικό, δ' κλίσης
- * **cernatur** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής παθητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **cerno - crevi - etum - cernere**. = κρίνω, αποφασίζω. Εδώ **cernitur** φαίνεται, απρόσωπο(μετοχή παθητικού παρακειμένου **conspicere-a-um**)
- * **quanto** = αφαιρετική ενικού, γένους ουδέτερου, της ερωτηματικής αντωνυμίας **quantus - a - um** = πόσος, η, ο
- * **miles** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **miles - itis** = ο στρατιώτης, αρσενικό, γ' κλίσης
- * **Latinus** = ονομαστική ενικού (παραπάνω)
- * **Romano** = δοτική ενικού του β' κλιτου επιθέτου **Romanus-a-um** = ο Ρωμαίος, Ρωμαϊκός, γένους αρσενικού
- * **virtute** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **virtus - utis** = η ανδρεία, θηλυκό, γ' κλίσης
- * **antecellat** = γ' ενικό υποτακτικής, ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **antecello - antecellere** = ξεπερνά κάποιον σε κάτι.
- * **tum** = επίρρημα, τότε
- * **adulescens** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **adulescens - ntis** = ο νεαρός, αρσενικό + θηλυκό γ' κλίσης, εδώ αρσενικό
- * **viribus** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **vis** = η δύναμη, θηλυκό, γ' κλίσης
- * **suus** = αφαιρετική πληθυντικού, γένους θηλυκού της κτητικής αντωνυμίας γ' προσώπου **suus - sua - suum**

- * **confisus** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής παρακειμένου **confisus - a-um** του ημιαποθετικού ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **confido - confisus sum - confidere** = έχω εμπιστοσύνη
- * **cupiditate** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **cupiditas-atis** = η επιθυμία, θηλυκό γ' κλίσης
- * **pugnandi** = γενική γερουνδίου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **pugno-avi - atum - are** = μάχομαι
- * **permotus** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής παθητικού παρακειμένου **permotus-a-um** του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **permovéo - permovi - otum - permovere** = παρασύρω, παρακινώ
- * **iniussu** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **iniussus - us**, αρσενικό δ' κλίσης. Είναι εύχρηστο μόνο στην αφαιρετική ενικού **iniussu** = αντίθετα με την διαταγή κάποιου.
- * **consulis** = γενική ενικού (παραπάνω)
- * **certamen** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **certamen - inis** = αγώνας, μάχη, ουδέτερο γ' κλίσης
- * **ruit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **ruo - rui - rutum - ruere** = ορμώ (μτχ μέλλοντα ruiturus - a- um)
- * **fortior** = ονομαστική ενικού, συγκρητικού βαθμού, γένους αρσενικού του γ' κλιτου επιθέτου **fortis - is - e** = δυνατός - η - ο
- * **hoste** = αφαιρετική ενικού (παραπάνω)
- * **hasta** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **hasta-ae** = το δόρυ, θηλυκό α' κλίσης
- * **eum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής αντωνυμίας ως επαναληπτικής **is- ea-id**
- * **transfixit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **transfigo - transfixi - transfectum - transfigere** = διαπερνάω
- * **armis** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **arma - orum** = όπλα, γένους ουδέτερου, β' κλίσης, μόνο πληθυντικό
- * **spoliavit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **spolio - avi - atum - are** = απογυμνώνω, σκυλεύω
- * **statim** = αμέσως, επίρρημα
- * **hostes** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **hostis - hostis** (παραπάνω)
- * **fuga** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **fuga - ae** = η φυγή, θηλυκό α' κλίσης
- * **salutem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **salus - utis** = η σωτηρία, θηλυκό, α' κλίσης
- * **petiverunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **peto - petivi (petii) - petitum - petere** = ορμώ, ζητώ
- * **consul** = ονομαστική ενικού του **consul** (παραπάνω)
- * **castra** = αιτιατική πληθυντικού (παραπάνω)
- * **revertisset** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής υπερσυντελικού του ημιαποθετικού ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **revertor - reverti - reverti** = επιστρέφω, επανέρχομαι
- * **adulescentem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **adulescens** (παραπάνω)
- * **cuius** = γενική ενικού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod** = ο οποίος-η οποία - το οποίο
- * **opera** = αφαιρετική ενικού του πρωτόκλιτου θηλυκού ουσιαστικού **opera-ae**. Στον πληθυντικό **operae - arum** με άλλη σημασία = οι εργάτες
- * **hostes** = ονομαστική πληθυντικού

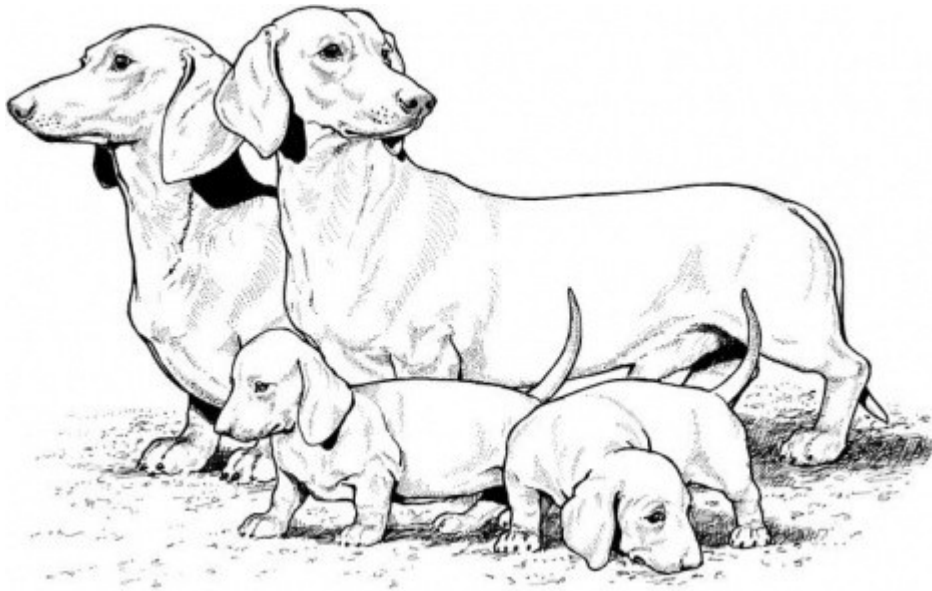
- * **fugati erant** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παθητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **fugo - avi - atum - are** = τρέπω σε φυγή
- * **morte** = αφαιρετική ενικού, του **mors - mortis** = ο θάνατος, γένους θηλυκού, γ' κλίσης
- * **multavit** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του **multo - avi - atum - are** = 1^{ης} συζυγίας, τιμωρώ

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «**ut omnes pugna abstinerent**» : δευτερεύουσα βουλητική πρόταση ως αντικείμενο στο edixit. Εισάγεται με τον **ut** γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με Υποτακτική, όπως όλες οι βουλητικές προτάσεις γιατί το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό. Έχουμε Υποτακτική Παρατατικού γιατί η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (edixit) και αναφέρεται στο παρελθόν. [Ευθύς λόγος : Omnes pugna abstinete / προστακτική ενεστώτα]]
2. «**cum ..... abiret**» : δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό / διηγηματικό σύνδεσμο **cum** που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση κύριας-δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους και εκφέρεται με Υποτακτική παρατατικού. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (edixit) - **δηλώνεται το σύγχρονο στο παρελθόν**.
3. «**ut singularis ..... cernatur** » : δευτερεύουσα τελική πρόταση. Εισάγεται με τον σύνδεσμο **ut**, γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με Υποτακτική, όπως όλες οι τελικές προτάσεις, γιατί δηλώνει σκοπό προσδοκώμενο. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με Υποτακτική Ενεστώτα (congregiamur) και η εξαρτώμενη επίσης με Υποτακτική Ενεστώτα. Αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.
4. «**quanto miles ..... antecellat**» : δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική, απλή, μερικής αγνοίας ως υποκείμενο στο απρόσωπο **cernatur**. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **quanto** και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με Υποτακτική Ενεστώτα (cernatur) - **δηλώνεται το σύγχρονο στο παρόν**. (Ευθύς λόγος : Quanto miles Latinus Romano virtute antecellit ?)
5. «**Cum in castra revertisset**» : δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό / διηγηματικό σύνδεσμο **cum** που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση κύριας-δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους και εκφέρεται με Υποτακτική Υπερσυντελικού. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (multavit). **Δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρελθόν**.
6. «**cuius .... fugati erant** » : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **adulescentem**. Εκφέρεται με οριστική υπερσυντελικού - **δηλώνεται πραγματικό γεγονός**.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Στον Λατινικό πόλεμο, ο ύπατος Τίτος Μάνλιος ο οποίος καταγόταν από αριστοκρατική γενιά είχε την αρχηγία του στρατού των Ρωμαίων. Αυτός όταν κάποτε έφευγε από το στρατόπεδο, διέταξε ν' απέχουν όλοι από τη μάχη. Αλλά μετά από λίγο, ο γιος του πέρασε έφιππος μπροστά από το στρατόπεδο των εχθρών και από τον αρχηγό των εχθρών με αυτά τα λόγια προκλήθηκε σε μάχη : «Ας μονομαχήσουμε για να φανεί από την έκβαση της μονομαχίας πόσο ο Λατίνος στρατιώτης ξεπερνά το Ρωμαίο σε ανδρεία». Τότε ο νεαρός έχοντας εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του και παρασυρμένος από την επιθυμία για μάχη, όρμησε στη μάχη αντίθετα με τη διαταγή του υπάτου και καθώς ήταν γενναιότερος από τον εχθρό, τον διαπέρασε με το δόρυ και τον απογύμνωσε από τα όπλα (του) . Αμέσως οι εχθροί επεζήτησαν τη σωτηρία με τη φυγή. Όταν όμως ο ύπατος επέστρεψε στο στρατόπεδο, τον νεαρό, με την ενέργεια του οποίου οι εχθροί είχαν τραπεί σε φυγή, τιμώρησε με θάνατο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 32

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- **pleni** = ονομαστική πληθυντικού αριθμού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **plenus - a - um** = πλήρης, γεμάτος (**plenior - ior - ius / plenissimus - issima, -issum**)
- **omnes** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού του γ' κλιτου επιθέτου **omnis - is - e** = όλος (στερείται παραθετικών - εκφράζει απόλυτη έννοια).
- **sunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **sum - fui - ----- - esse** = υπάρχω, είμαι
- **libri** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **liber - libri** = το βιβλίο, αρσενικό, β' κλίσης
- **plena** = ονομαστική πληθυντικού, γένους θηλυκού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **plenus - a - um** (παραπάνω)
- **sapientium** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **sapiens - entis** = ο σοφός, ο φιλόσοφος, αρσενικό γ' κλίσης
- **voces** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **vox - vocis** = η φωνή, θηλυκό γ' κλίσης
- **plena** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού (παραπάνω)
- **exemplorum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **exemplum - i** = παράδειγμα, ουδέτερο β' κλίσης
- **vetustas** = ονομαστική ενικού αριθμού του ουσιαστικού **vetustas - atis** η αρχαιότητα, θηλυκό, γ' κλίσης
- **quae** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod** = **ο οποίος, η οποία, το οποίο.**
- **iacerent** = γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **iaceo - iacui - iacitum - iacere** = βρίσκομαι
- **tenebris** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **tenebrae - arum** = σκοτάδι, θηλυκό, α' κλίσης (δεν έχει ενικό)
- **omnia** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου του γ' κλιτου επιθέτου **omnis - is - e** = όλος
- **nisi** = εάν δεν (υποθετικός λόγος)
- **litterarum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **littera - ae.** = το γράμμα αλφαβήτου. Στον πληθυντικό **litterae - arum** = η επιστολή, τα συγγράματα, θηλυκό α' κλίσης
- **lumen** = ονομαστική του ουσιαστικού **lumen - inis** = φως, ουδέτερο γ' κλίσης
- **accederet** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της γ' συζυγίας **accedo - accessi - accessum - accedere** = πλησιάζω
- **quam** = πόσο, αιτιατικοφανές επίρρημα
- **multas** = αιτιατική πληθυντικού, θηλυκό, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **multi - ae - a** = πολλοί-ές-ά (συγκρ. **Plures-es-a**, υπερθετ. **plurimi-ae-a**)
- **imagines** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **imago - inis** = η εικόνα, θηλυκό, γ' κλίσης
- **fortissimorum** = γενική πληθυντικού, γένους αρσενικού, υπερθετικός : **fortis - is - e** = δυνατός (**fortior - ior - ius / fortissimus - a - um**)

- **virorum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **vir- viri** = ο άνδρας, αρσενικό, β' κλίσης
- **non solum .... verum etiam** = όχι μόνο .... αλλά και
- **intuendum** = αιτιατική γερουνδίου του αποθετικού ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **intueor - intuitus sum - intueri** = ατενίζω, κοιτάζω
- **imitandum** = αιτιατική γερουνδίου του αποθετικού ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **imitor - imitatus sum - imitari** = μιμούμαι, εικονίζω
- **scriptores** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **scriptor - oris** συγγραφέας, γένους αρσενικού, γ' κλίσης
- **Graeci** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **Graeci - orum** = οι Έλληνες, αρσενικό, β' κλίσης
- **Latini** = ονομαστική πληθυντικού του **Latini - orum** = οι Λατίνοι, αρσενικό β' κλίσης
- **nobis** = δοτική πληθυντικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου **ego**
- **reliquerunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **relinquo - reliqui - relictum - relinquere** = κληροδοτώ, αφήνω
- **quas** = αιτιατική πληθυντικού, γένους θηλυκού της αντωνυμίας **qui - quae - quod** (παραπάνω)
- **ego** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου
- **cupidus** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **cupidus - a- um** = αυτός που επιθυμεί (**cupidior - ior - ius**) / (**cupidissimus-a-um**)
- **bene** = καλά (επίρρημα θετικού βαθμού) **melius - optime**
- **gerendi** = γενική γερουνδίου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **gero - gessi - gestum - gerere** = διοικώ
- **administrandi** = γενική γερουνδίου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **administro - avi - atum - are** = διαχειρίζομαι
- **rem publicam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **res publica - rei publicae** (**res - rei** ε' κλίσης, **publicus - a-um** β' κλίσης επιθέτου)
- **semper** = πάντοτε (επίρρημα)
- **mihi** =δοτική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου **ego**
- **proponebam** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **propono - proposui - propositum - proponere** = βάζω μπροστά μου ως παράδειγμα
- **colendo** = αφαιρετική γερουνδίου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **colo-colui - cultum - colere** = καλλιεργώ, λατρεύω
- **cogitando** = αφαιρετική γερουνδίου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **cogito - avi - atum - are** = σκέφτομαι / αναλογίζομαι
- **homines** =αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **homo - inis** = ο άνθρωπος, αρσενικό, γ' κλίσης
- **excellentes** = αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού της επιθετικοποιημένης μετοχής **excellens - entis** = έξοχος, διακεκριμένος του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **excello - excellui - excelsum - excellere**
- **animum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **animus - i** = η ψυχή, αρσενικό, β' κλίσης

- **mentem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **mens - mentis** = νους, πνεύμα, θηλυκό γ' κλίσης
- **meum** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της κτητικής αντωνυμίας α' προσώπου για ένα κτήτορα **meus - a-um** δικός μου - η - ο μου
- **conformabam** = α' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **conformo - avi - atum - are** = διαπλάθω, διαμορφώνω
- **laudem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **laus - laudis** = έπαινος, θηλυκό γ' κλίσης
- **honestatem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **honestas - atis** = η τιμή, η δόξα, θηλυκό, γ' κλίσης
- **solum** = μόνον, (επίρρημα)
- **expetendo** = αφαιρετική γερουνδίου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **expeto - expetivi (expetii) - expetitum - expetere** = επιδιώκω
- **omnes** = αιτιατική πληθυντικού (παραπάνω)
- **cruciatum** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **cruciatum - us** = βάσανο, αρσενικό, δ' κλίσης
- **corporis** = γενική ενικού του ουσιαστικού **corpus - oris** = το σώμα, ουδέτερο, γ' κλίσης
- **omnia** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδέτερου (παραπάνω)
- **pericula** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **periculum - i** = κίνδυνος, ουδέτερο, β' κλίσης
- **mortis** = γενική ενικού του ουσιαστικού **mors - mortis** = ο θάνατος, θηλυκό, γ' κλίσης
- **parvi** = γενική ενικού, γένους ουδέτερου, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **parvus - a-um = (minor - minus/ minimus - a-um)**
- **esse** = απαρέμφατο ενεστώτα του ρήματος **sum**
- **ducendo** = αφαιρετική γερουνδίου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **duco - duxi - ductum - ducere** = θεωρώ
- **me** = αιτιατική ενικού της **ego**
- **salute** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **salus - utis** = σωτηρία, γένους θηλυκού, γ' κλίσης
- **pro salute vestra** = για τη σωτηρία σας
- **vestra** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού της κτητικής αντωνυμίας β' προσώπου **vester - vestra - vestrum** = για πολλούς κτήτορες, δικός - η - ο - σας
- **tot** = τόσοι πολλοί, άκλιτη δεικτική αντωνυμία, πληθυντικού αριθμού
- **tantas** = αιτιατική πληθυντικού, γένους θηλυκού της δεικτικής αντωνυμίας **tantus - a - um** = μεγάλος - η - ο
- **dimicationes** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **dimicatio - onis** = ο αγώνας, γένους θηλυκού, γ' κλίσης

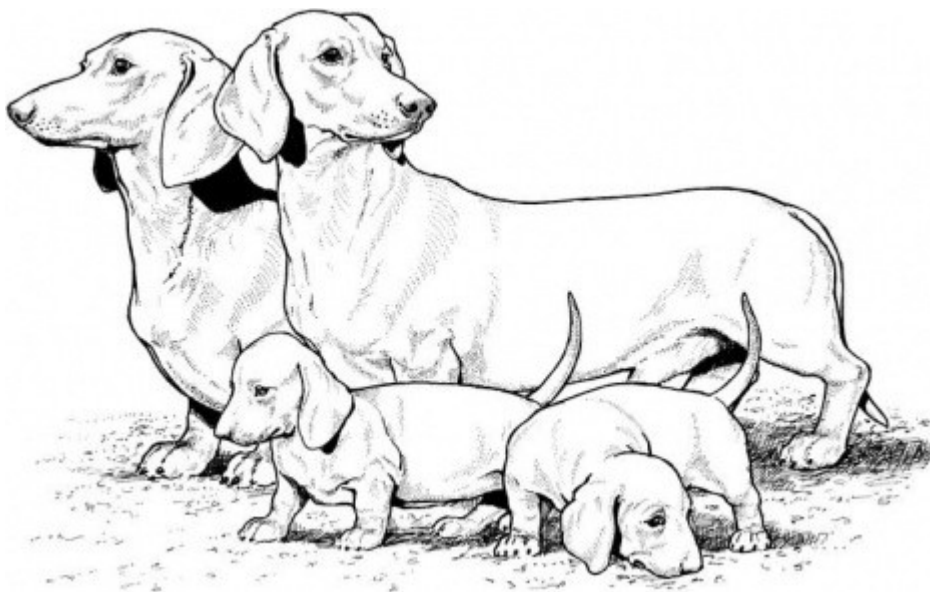
- **obicere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **obicio - obiecisci - obiectum - obicere** = ρίχνομαι
- **potui** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου του **possum - potui - posse** = μπορώ

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «**nisi litterarum lumen accederet**» : δευτερεύουσα υποθετική πρόταση (σε ευθύ λόγο).
Εισάγεται με το **nisi** και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού . **Υπόθεση**: **nisi accederet**->
Απόδοση : **iacerent**. Έχουμε β' είδος, αντίθετο προς το πραγματικό (συγκεκριμένα, και η υπόθεση και η απόδοση αναφέρονται στο παρόν).

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όλα τα βιβλία είναι γεμάτα, γεμάτοι οι λόγοι των σοφών, γεμάτη η αρχαιότητα με παραδείγματα, τα οποία όλα θα βρίσκονται στο σκοτάδι, αν δεν (τα) πλησίαζε το φως των Γραμμάτων. Πόσο πολλές εικόνες γενναιότατων ανδρών μας κληροδότησαν και οι Έλληνες και οι Λατίνοι συγγραφείς, όχι μόνον για να τις κοιτάζουμε, αλλά και για να τις μιμούμαστε! Εγώ, όντας λάτρης της καλής διοικήσεως και διαχειρήσεως της πολιτείας, αυτές έβαζα πάντοτε μπροστά μου ως παράδειγμα . Διέπλευθα την ψυχή και το νου μου με το να λατρεύω και να αναλογίζομαι τους έξοχους ανθρώπους. Γιατί με τον τρόπο αυτό, με το να επιδιώκω δηλαδή μόνον έπαινο και τιμή με το να θεωρώ πως είναι μικρής αξίας όλα τα βάσανα του σώματος και όλοι οι κίνδυνοι του θανάτου, μπόρεσα να ριχτώ, για τη σωτηρία σας, σε τόσους πολλούς και τόσο μεγάλους αγώνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 34

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- * **cum** = όταν , αφού : χρονικός σύνδεσμος (+ υποτακτική παρατατικού ή υπερσυντελικού). Πρόκειται για τον ιστορικό / διηγηματικό / αφηγηματικό σύνδεσμο **cum**
- * **Africanus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Africanus - i** = ο Αφρικανός, αρσενικό β' κλίσης
- * **Literno** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **Liternum - i** = το Λίτερνο, ουδέτερο β' κλίσης
- * **esset** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού του ιδιότυπου ρήματος **sum, fuit, ----, esse** = υπάρχω, είμαι
- * **complures** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού του **complures, complures, complura /-ia** = πολλοί, επίθετο γ' κλίσης
- * **praedonum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **praedo - donis** = ο λεηλάτης, ο ληστής, αρσενικό γ' κλίσης
- * **duces** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **dux - ducis** = ο αρχηγός, αρσενικό γ' κλίσης
- * **forte** = κατά τύχη (επίρρημα)
- * **salutatum** = αιτιατική σουπίνο (υπίου) του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **saluto - avi - atum - are** = χαιρετίζω (επίσημα)
- * **eum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is - ea - id** = αυτός, η, ό
- * **venerunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας **venio - veni - ventum - venire** = έρχομαι
- * **tum** = τότε, επίρρημα
- * **Scipio** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Scipio - onis** = ο Σκιπίων, αρσενικό γ' κλίσης
- * **cum** = αφού, επειδή, αιτιολογικός σύνδεσμος (συντάσσεται πάντοτε με αιτιατική)
- * **se** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής αντωνυμίας γ' προσώπου
- * **ipsum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής αντωνυμίας ως οριστικής αντωνυμίας **ipse - ipsa - ipsum** = ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο
- * **captum** = αιτιατική σουπίνο του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **capio - cepi - captum - capere** = συλλαμβάνω
- * **venisse** = απαρέμφατο ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **venio** (παραπάνω)
- * **eos** = αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is - ea - id** = αυτός, η, ό
- * **existimasset** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής υπερσυντελικού του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας [**existimo - avi - atum - are** = νομίζω [**existimasset = existimavisset.**] Ρηματικοί τύποι που σχηματίζονται από χρονικό θέμα με χαρακτήρα **v**, συχνά αποβάλλουν τον **v**, όταν μετά την συλλαβή **ve** ή **vi** ακολουθεί **r** ή **s** της καταλήξεως. Μετά την αποβολή του **v**, τα συναντώμενα φωνήεντα (εκτός από τα **i - e**) συναιρούνται ως εξής: **a + e -> a, a + i -> a, e + i -> e, i + i -> i**
- * **praesidium** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **praesidium - ii + i** = βοήθεια, φρουρά, ουδέτερο, β' κλίσης
- * **domesticorum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **domestici - orum** = δούλοι του σπιτιού, αρσενικό β' κλίσης (μόνον πληθυντικός)

- * **conlocavit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **conloco** ή **colloco**, **conlocavi** (**collocavi**) - **conlocatum** (**collocatum**) - **conlocare** (**collocare**) = τοποθετώ
- * **tecto** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **tectum - i** = το σπίτι, ουδέτερο, β' κλίσης
- * **quod** = αιτιατική ενικού, ουδέτερο της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο
- * **tum** = όταν, αφού, χρονικός σύνδεσμος
- * **praedones** = ονομαστική πληθυντικού του **praedo - onis** = (παραπάνω)
- * **animadverterunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **animadverto - animadverti - animadversum - animadvertere** = παρατηρώ
- * **abiectis** = αφαιρετική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της μετοχής παθητικού παρακειμένου **abiectus - a - um** = της 3^{ης} συζυγίας **abicio - abieci - abiectum - abicere** = πετώ μακρὰ, καταθέτω τα όπλα
- * **armis** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **arma - orum** = ουδέτερο, β' κλίσης = τα όπλα (μόνον πληθυντικό)
- * **ianuae** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **ianua - ae** = θηλυκό α' κλίσης = η πόρτα, η είσοδος
- * **appropinquaverunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **appropinquo - avi - atum - are** = πλησιάζω
- * **clara** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **clarus-a-um** = ο καθαρός, ο δυνατός (**clarior - ior - ius, clarissimus - a - um**)
- * **voce** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **vox - vocis** = η φωνή, γένους θηλυκού, γ' κλίσης
- * **Scipioni** = δοτική ενικού του **Scipio** (παραπάνω)
- * **nuntiaverunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **nuntio - avi - atum - are** = αναγγέλλω
- * **incredibile** = ονομαστική ενικού, γένους ουδετέρου του γ' κλιτου επιθέτου **incredibilis - is - e** = απίστευτος (δεν σχηματίζει παραθετικά)
- * **audita** = αφαιρετική σούπινο του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας **audio - audivi (audii) - auditum - audiere** = ακούω
- * **virtutem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **virtus- utis** = η ανδρεία, η αρετή, θηλυκό γ' κλίσης
- * **eius** = γενική ενικού, γένους αρσενικού της **is- ea - id**
- * **admiratum** = αιτιατική σούπινο του ημιαποθετικού ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **admiror - admiratus sum - admirari** = θαυμάζω
- * **se** = αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου
- * **venisse** = (παραπάνω)
- * **haec** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της δεικτικής αντωνυμίας **hic - haec - hoc** = αυτός, η, ό
- * **postquam** = όταν, αφού [χρονικός σύνδεσμος]
- * **domestici** = ονομαστική πληθυντικού του **domestici - orum** = (παραπάνω)
- * **Scipioni** = δοτική ενικού του **Scipio** (παραπάνω)
- * **rettulerunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ιδιότυπου ρήματος **refero - re(t)tuli - relatum - referre** = επαναφέρω (β' ενικό πρόσωπο ενεστωτικής προστακτικής **refer**)
- * **is** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is - ea - id**

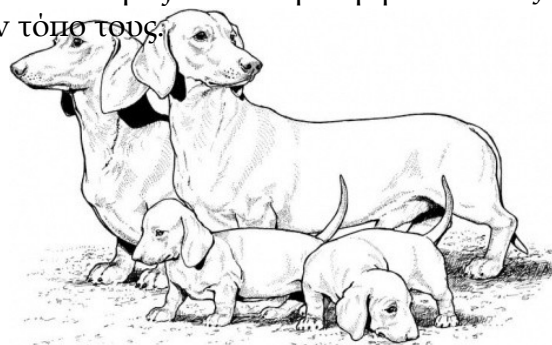
- * **intromitti** = απαρέμφατο παθητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **intromitto - intromisi - intromissum - intromittere** = βάζω μέσα
- * **iussit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **iubeo - iussi - iussum - iubere** = διατάζω
- * **praedones** = ονομαστική πληθυντικού του **praedo - onis** (παραπάνω)
- * **postes** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **postis - is** = η παραστάδα, αρσενικό, γ' κλίσης
- * **ianuae** = γενική ενικού του **ianua - ae** (παραπάνω)
- * **tamquam** = σαν, όπως. Ο **tamquam** λειτουργεί επιρρηματικά. Πρόκειται για σύνδεσμο που εισάγει παραβολική (συγκρητική) υποθετική πρόταση
- * **sanctum** = αιτιατική ενικού, γένους ουδέτερου της επιθετοποιημένης μετοχής παθητικού παρακειμένου **sanctus - a - um**, (συγκρ. : **sanctior, ior, ius**/ υπερθ.: **sanctissimus - a - um**)
- * **templum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **templum - i** = ο ναός, ουδέτερο, β' κλίσης
- * **venerati sunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου του αποθετικού ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **veneror - veneratus sum - venerari** = προσκυνώ, λατρεύω
- * **cupide** = με πάθος, [επίρρημα] **cupidius, cupidissime**
- * **Scipionis** = γενική ενικού του **Scipio** [παραπάνω]
- * **dextram** = αιτιατική ενικού, θηλυκό, θετικός βαθμός του β' κλιτου **dexter - dextra - dextrum** = δεξιός (**dexterior - ior - ius, dextimus - a - imum**). Στο χωρίο το **dextra** = το δεξί χέρι, κατά παράλειψη του προσδιοριζομένου ουσιαστικού **manus**
- * **osculati sunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής παρακειμένου του αποθετικού ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **osculator - osculatus sum - osculari** = φιλώ
- * **vestibulum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **vestibulum - i** = η είσοδος, πρόδρομος, ουδέτερο β' κλίσης
- * **dona** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **donum - i** = το δώρο, ουδέτερο, β' κλίσης
- * **posuissent** = γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **pono - posui - positum - ponere** = τοποθετώ
- * **quae** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδέτερου της **qui - quae - quod**
- * **homines** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **homo - minis** = άνθρωπος, αρσενικό γ' κλίσης
- * **deis** = δοτική πληθυντικού του ουσιαστικού **deus - i** = ο θεός, αρσενικό β' κλίσης
- * **immortalibus** = δοτική πληθυντικού, γένους αρσενικού του γ' κλιτου επιθέτου **immortalis - is - e** = ο αθάνατος (δεν σχηματίζει παραθετικά)
- * **consecrare** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **consecro - avi - atum - are** = αφιερώνω, προσφέρω
- * **solent** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα του ημιαποθετικού ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **soleo - solitus sum - solere** = συνηθίζω
- * **domum** = επίρρημα, στο σπίτι, στην πατρίδα (πρόκειται για την αιτιατική του ουσιαστικού) **domus - us** = το σπίτι, θηλυκό, δ' κλίσης, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της κίνησης προς τόπο
- * **reverterunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου του ημιαποθετικού ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **revertor - reverti - reverti** = επιστρέφω

ΔΕΥΤΕΡΕΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «**Cum Africanus .... esset**» : δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό / διηγηματικό / αφηγηματικό σύνδεσμο *cum*, που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση κύριας-δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους και εκφέρεται με Υποτακτική Παρατατικού. Η πρόταση εξαρτήσεως «*complures .... venerunt*», εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου. **Δηλώνεται το σύγχρονο στο παρελθόν.**
2. «**Cum se ipsum .... existimasset**» : δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με τον *cum* και εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού: η αιτιολογία αποτέλεσμα εσωτερικής / λογικής διεργασίας. Η πρόταση εξαρτήσεως «*tum Scipio - praesidium .... conlocavit*», εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου. **Δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρελθόν.**
3. «**quod ut .... animadverterunt**» : δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον *ut* και εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου. Εκφράζει το πραγματικό γεγονός, το οποίο συνέβη άπαξ στο παρελθόν, έχει σημασία μόνον από χρονική άποψη. Σε σχέση με την προσδιοριζόμενη πρόταση «*abiectis .... appropinquaverunt* και «*clara voce ... nuntiaverunt*» **δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρελθόν.**
4. «**haec postquam ... rettulerunt**» : δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον *postquam* και εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου : εκφράζεται το πραγματικό γεγονός, το οποίο συνέβη μία φορά στο παρελθόν και έχει σημασία μόνο από χρονική άποψη. Σε σχέση με την προσδιοριζόμενη πρόταση «*is fores ... iussit*», **δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρελθόν.**
5. «**cum ante ... posuissent**» : δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό / διηγηματικό / αφηγηματικό σύνδεσμο *cum* που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση κύριας-δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους και εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού. Η πρόταση εξαρτήσεως «*domum reverterunt*» εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου. **Δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρελθόν.**
6. «**quae homines ... solent**» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο *doma*. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, **δηλώνεται το πραγματικό γεγονός.**

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όταν ο Αφρικανός βρισκόταν στο Λίτερνο, έτυχε να έρθουν σ' αυτόν πολλοί αρχηγοί ληστών για να τον χαιρετίσουν επίσημα. Τότε ο Σκιπίωνας, επειδή νόμιζε ότι αυτοί είχαν έλθει για να συλλάβουν αυτόν τον ίδιο, εγκατέστησε στο σπίτι φρουρά από δούλους. Όταν παρατήρησαν αυτό οι ληστές, αφού κατέθεσαν τα όπλα πλησίασαν τη πόρτα και με δυνατή φωνή ανήγγειλαν στο Σκιπίωνα (απίστευτο στο άκουσμα) ότι είχαν έλθει για να θαυμάσουν την ανδρεία του. Όταν οι δούλοι του σπιτιού μετέφεραν αυτά στον Σκιπίωνα, αυτός διέταξε να ανοιχτούν οι πόρτες και να τους βάλουν μέσα. Οι ληστές προσκύνησαν τις παραστάδες της πόρτας σαν ιερό ναό και με πάθος φίλησαν το δεξί χέρι του Σκιπίωνα. Αφού τοποθέτησαν μπροστά στην είσοδο δώρα, που οι άνθρωποι συνηθίζουν να προσφέρουν στους αθάνατους θεούς, γύρισαν στην πατρίδα τους / στον τόπο τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 36

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- ◇ **Manius Curius Dentatus - Manii (+ i) Curii (+i) Dentati**, ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού, β' κλίσης = ο Μάνιος Κούριος Δεντάτος
- ◇ **maxima** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού, υπερθετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **magnus-s-um** = ο μεγάλος (**maior - maior - maius / maximus - a-um**)
- ◇ **frugalitate** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **frugalitas - atis** = ολιγάρκεια, θηλυκό, γ' κλίσης (αφηρημένο ουσιαστικό, χωρίς πληθυντικό)
- ◇ **utebatur** = γ' ενικό πρόσωπο παρατατικού του αποθετικού ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **utor - usus sum - uti** = χρησιμοποιώ
- ◇ **quo** = λειτουργεί ως σύνδεσμος (εισάγει τελική πρόταση)
- ◇ **frugalitate utor** = είμαι ολιγαρκής
- ◇ **facilius** = επίρρημα συγκριτικού βαθμού (**facile - facilius - facillime**) = ευκολότερα
- ◇ **divitias** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **divitiae - arum** = τα πλούτη, θηλυκό, α' κλίσης (μόνο στον πληθυντικό)
- ◇ **contemnere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **contemno - contempsi - contemptum - contemnere** = περιφρονώ
- ◇ **posset** = γ' ενικό, υποτακτική παρατατικού του **possum - potui - posse** = μπορώ
- ◇ **die** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **dies - diei** = η ημέρα, αρσενικό, ε' κλίσης
- ◇ **quodam** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας **quidam - quaedam - quoddam** = κάποιος-α-ο
- ◇ **Samnitium** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **Samnites - ium** = οι Σαμνίτες
- ◇ **legati** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **legatus-i** = ο πρεσβευτής, απεσταλμένος, αρσενικό β' κλίσης
- ◇ **eum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is-ea-id** = αυτός
- ◇ **venerunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας **venio - veni - ventum - venire** = έρχομαι
- ◇ **ille** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής αντωνυμίας **ille - illa - illud** = εκείνος - η - ο
- ◇ **se** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου
- ◇ **scamno** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **scamnum - i** = το σκαμνί, ουδέτερο, β' κλίσης
- ◇ **assidentem** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής ενεστώτα **assidens - entis** του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **assideo - assedi - assessum - assidere** = κάθομαι (δίπλα)
- ◇ **focum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **focus - i** = η φωτιά, αρσενικό β' κλίσης
- ◇ **ligneo** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού του β' κλιτου επιθέτου **ligneus- a - um** = ο ξύλινος (δηλώνει την ύλη, δεν σχηματίζει παραθετικά)
- ◇ **catillo** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **catillus- i** = το πιάτο, αρσενικό, β' κλίσης. Ανήκει στα ετερογενή ουσιαστικά, σχηματίζει πληθυντικό **catilla - orum**
- ◇ **cenantem** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής ενεστώτα **cenans - ntis** = του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **ceno - avi - atum - are** = δειπνών, γευματίζω
- ◇ **eis** = δοτική πληθυντικού (παραπάνω)

- ◇ **spectandum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού του γερουνδιακού του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **specto - avi - atum - are** = βλέπω
- ◇ **praebuit** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **praebeco - praebui - praebitum - praebere** = παρουσιάζω
- ◇ **me praebeco** = παρουσιάζομαι
- ◇ **Samnitium** = γενική πληθυντικού (παραπάνω)
- ◇ **divitias** = αιτιατική πληθυντικού (παραπάνω)
- ◇ **contempsit** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του **contemno** (παραπάνω), περιφρονώ
- ◇ **Samnites** = ονομαστική πληθυντικού (παραπάνω)
- ◇ **paupertatem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **paupertas - atis** = φτώχεια, θηλυκό, γ' κλίσης
- ◇ **eius** = γενική ενικού της **is**
- ◇ **mirati sunt** = γ' πληθυντικού οριστικής παρακειμένου του αποθετικού ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **miror - miratus sum - mirari** = θαυμάζω
- ◇ **eum** = αιτιατική ενικού της **is**
- ◇ **magnum** = αιτιατική ενικού, γένους ουδέτερου, θετικός βαθμός του β' κλιτους επιθέτου **magnum - a - um** = (παραπάνω)
- ◇ **pondus** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **pondus - ponderis** = το βάρος, ουδέτερο, γ' κλίσης
- ◇ **auri** = γενική ενικού του ουσιαστικού **aurum - i** = ο χρυσός, ουδέτερο, β' κλίσης (δηλώνει την ύλη, κατά κανόνα δεν έχει πληθυντικό)
- ◇ **publice** = δημόσια, επίρρημα (δεν έχει παραθετικά)
- ◇ **missum** = αιτιατική ενικού, γένους ουδέτερου της μετοχής παθητικού παρακειμένου **missus - a - um** = του ρήματος της **mitto - misi - missum - mittere** = θαυμάζω, 3^{ης} συζυγίας
- ◇ **attulissent** = γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού του **affero + adfero - attuli + adtuli - allatum + adlatum - afferre + adferre**, β'ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα, **affer** = προσφέρω
- ◇ **ut** = για να, τελικός σύνδεσμος
- ◇ **eo** = αφαιρετική ενικού, γένους ουδέτερου της **is- ea - id**
- ◇ **uteretur** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού του αποθετικού ρήματος **utor** (παραπάνω)
- ◇ **vultum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **vultus-us** = το πρόσωπο, αρσενικό, δ' κλίσης
- ◇ **risu** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **risus-us** = το γέλιο, αρσενικό δ' κλίσης
- ◇ **solvit** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **solvo - solvi - solutum -olvere** = χαλαρώνω
- ◇ **protinus** = αμέσως, επίρρημα
- ◇ **dixit** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής, ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **dico - dixi - dictum - dicere** = λέω
- ◇ **supervacanae** : γενική ενικού, γένους θηλυκού του β' κλιτου επιθέτου = **supervacaneus - a - um** = περιττός (δεν έχει παραθετικά)
- ◇ **dicam** = α'ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του **dico**
- ◇ **inepte** = γενική ενικού, γένους θηλυκού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου = **ineptus-a - um** = ο ανόητος (**ineptior - ior - ineptius / ineptissimus - a - um**)
- ◇ **legationis** = γενική ενικού του ουσιαστικού **legatio - onis** = η πρεσβεία, θηλυκό, γ' κλίσης

- ◇ **ministri** = κλητική πληθυντικού του ουσιαστικού **minister - stri** = πρεσβευτής, αρσενικό, β' κλίσης
- ◇ **narrate** = β' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής, ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **narro - avi - atum - are** = διηγούμαι
- ◇ **Samnitibus** = δοτική πληθυντικού (παραπάνω)
- ◇ **Manium Curium** = αιτιατική ενικού
- ◇ **malle** = απαρέμφατο ενεστώτα του **malo- malui - malle** = θέλω, προτιμώ, 3^{ης} συζυγίας
- ◇ **locupletibus** = δοτική πληθυντικού του ουσιαστικού **locuples, locupletis** = ο πλούσιος, αρσενικό, γ' κλίσης
- ◇ **imperare** = απαρέμφατο ενεστώτα, ενεργητικής φωνής του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **impero - avi - atum - are** = εξουσιάζω
- ◇ **quam** = επίρρημα, παρά, από
- ◇ **ipsum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως οριστικής αντωνυμίας **ipse - a - um** = ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο
- ◇ **fieri** = απαρέμφατο ενεστώτα του **fio - factus sum - fieri** = γίνομαι
- ◇ **locupletem** = αιτιατική ενικού (παραπάνω)
- ◇ **mementote** = β' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής του ελλειπτικού ρήματος **memini - meminisse** = θυμάμαι
- ◇ **me** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου
- ◇ **acie** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **acies - aciei** = η μάχη, θηλυκό, ε' κλίσης
- ◇ **vinci** = απαρέμφατο παθητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **vinco - vici - victum - vincere** = νικώ
- ◇ **pecunia** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **pecunia - ae** = τα χρήματα, θηλυκό α' κλίσης (ως περιληπτικό ουσιαστικό, δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό)
- ◇ **corrumpi** = απαρέμφατο παθητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **corrumpo - corrumpti - corruptum - corrumpere** = διαφθείρω
- ◇ **posse** = απαρέμφατο ενεστώτα του **possum - potui - posse** = μπορώ (εδώ απρόσωπο)

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. « **quo facilius .... posset** » = δευτερεύουσα τελική πρόταση. Εισάγεται με το, **quo** γιατί ακολουθεί συγκριτικός βαθμός επιρρήματος (**facilius**). Εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού(δηλώνει σκοπό προσδοκώμενο) και η πρόταση εξαρτήσεως με οριστική παρατατικού. **Αναφέρεται στο παρελθόν**. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού.
2. « **cum ad eum .... attulissent** » = δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό / διηγηματικό / αφηγηματικό **cum** που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση κύριας-δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους και εκφέρεται με Υποτακτική Υπερσυντελικού. Οι προτάσεις εξαρτήσεως εκφέρονται με οριστική ιστορικού παρακειμένου.(**solvit / dixit**). **Δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρελθόν**.
3. « **ut .... eo uteretur** » = δευτερεύουσα τελική πρόταση. Εισάγεται με το **ut** γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με Υποτακτική Παρατατικού(δηλώνει σκοπό προσδοκώμενο). Προηγείται το σκόπιμης ενέργειας ρήμα **attulissent** της πρότασης εξαρτήσεως, που εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού. **Αναφέρεται στο παρελθόν**.

4. « **ne dicam** » = δευτερεύουσα τελική παρενθετική πρόταση. Ως αρνητική, εισάγεται με το **ne** και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (δηλώνει σκοπό προσδοκώμενο). Εξαρτάται από αρκτικό χρόνο . **Αναφέρεται στο παρόν/μέλλον.**

Το ρήμα *malo*

Ενεστώτας

Παρατατικός

Οριστική	Υποτ/κή	Απαρ/το	Οριστική	Υποτ/ κή	Στους άλλους χρόνους κανονικά :
malo	malim	malle	malebam	malle	Μέλ.: malam, males, malet...
mavis	malis		malebas	malles	Παρακ.: malui, maluisti,
mavult	malit	Μτχ Ενεστ.	malebat	mallet	Υπερσ.: malueram ...
malumus	malimus	(malens)	malebamus	malle	Συντ. Μέλλ.: maluero
mavultis	malitis		malebatis	malletis	
malunt	malint		malebant	malient	

Χρονικές αντικαταστάσεις

- utitor - utebatur - utetur, usus est, usus erat, usus erit
- contemnere, contempturum esse, contempsisse
- possit - posset - potuerit, potuisset
- veniunt - veniebant - venient - venerunt & venere - venerant - venerint
- assidentem - assessurum
- cenantem - cenaturum
- praebet- praebat - praebit - praebuit - praebuerat - praebuerit
- contemnit - contemnebat - contemnet - contempsit - contempserat - contempserit
- mirantur - mirabantur - mirabuntur - mirati sunt - mirati erant - mirati erunt
- afferant - afferrent - allaturi sint - attulerint - attulissent
- utatur - uteretur - usus sit - usus sit - usus esset
- solvit - solvebat - solvet - solvit- solverat - solverit
- dicit - dicebat - dicet - dixit - dixerat - dixerit
- dicam - dicerem - dicturus sim - dixerim - dixissem
- narrate , narratote
- malle, maluisse
- imperare - imperaturum esse - imperavisse
- fieri - futura esse/fore - facta esse - facta fore
- vinci - victum iri , victum esse , victum fore
- corrumpi - corruptum iri - corruptum esse, corruptum fore
- posse, potuisse

Ασκήσεις βιβλίου

II. SOS

- * Praedones venerunt ut salutarent (εξάρτηση από ιστορικό χρόνο)
- * Legatos miserunt ut orarent (εξάρτηση από ιστορικό χρόνο)
- * Pueri venerunt ut spectarent (εξάρτηση από ιστορικό χρόνο)
- * Legatos mittunt ut orent (εξάρτηση από αρκτικό χρόνο)
- * Praedones ut salutent veniant (εξάρτηση από αρκτικό χρόνο)

IV.

Pauper est ut divitias contemnere possit
Pauper erat ut divitias contemnere posset

III. Κλίση acies

Singularis

Pluralis

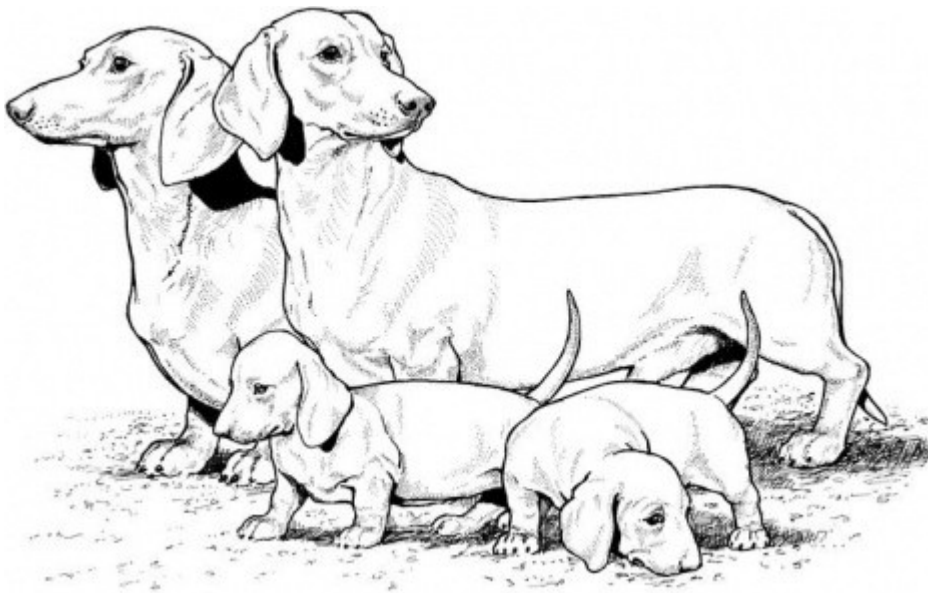
acies	acies
aciei	-
aciei	-
aciem	acies
acies	acies
acie	-

Λύση άσκησης II κεφάλαιο 35 SOS

Milites arma abiciunt, quod timent
Virum admiramur, quod fortis est
Adulescens periiit, quoniam pugnare cupiebat
Infeliciter vicerunt, quia pater mortuus erat

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο Μάνιος Κούριος Δεντάτος έκανε χρήση μεγίστης ολιγαρκείας (ήταν ολιγαρκέστατος), για να μπορεί να περιφρονεί ευκολότερα τα πλούτη. Κάποια μέρα ήλθαν προς αυτόν απεσταλμένοι των Σαμνιτών. Εκείνος παρουσιάστηκε, για να τον δουν ότι είναι καθισμένος σ' ένα σκαμνί δίπλα στη φωτιά και ότι γευματίζει / δειπνεί από ένα ξύλινο πιάτο. Περιφρόνησε τα πλούτη των Σαμνιτών και οι Σαμνίτες θαύμασαν (έμειναν κατάπληκτοι με) τη φτώχεια του. Γιατί όταν είχαν προσφέρει σ' αυτόν μεγάλο βάρος χρυσού σταλμένο με δημόσια έγκριση, για να το χρησιμοποιήσει, χαλάρωσε με το γέλιο το πρόσωπό (του) και αμέσως είπε : «Πρεσβευτές της ανώφελης / περιττής, για να μην πω ανόητης πρεσβείας, διηγηθείτε στους Σαμνίτες πως ο Μάνιος Κούριος προτιμά να διατάζει / εξουσιάζει τους πλούσιους παρά ο ίδιος να γίνει πλούσιος και θυμηθείτε πως εγώ ούτε στη μάχη είναι δυνατό να νικηθώ ούτε με χρήματα να διαφθαρώ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 37

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- **eum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως οριστικής αντωνυμίας **is - ea - id** = αυτός-ή - ό
- **locum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **locus -i** = αρσενικό β' κλίσης, το σημείο, ο τόπος (στον πληθυντικό **loci-orum** και **loca-orum**).
- **res** =ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **res - rei** = πράγμα, θηλυκό, ε' κλίσης
- **deducta est** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **deduco - deduxi - deductum - deducere** = οδηγώ
- **ut** = ώστε, συμπερασματικός σύνδεσμος
- **nisi** = εάν δεν, υποθετικός σύνδεσμος
- **qui** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας **qui - quae - quod** = κάποιος - α - ο
- **deus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **deus - i** = ο θεός, γένους αρσενικού, β' κλίσης
- **vel** = ή, είτε, διαζευτικός σύνδεσμος
- **casus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **casus - us** = τυχαίο περιστατικό, αρσενικό, δ' κλίσης
- **aliqui** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας **aliquis (aliqua) - aliquod** = κάποιος - α - ο
- **subvenerit**=γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας **subvenio - subveni - subventum - subvenire** = βοηθώ
- **salvi** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού του β' κλιτου επιθέτου **salvus-a-um** = σώος (στερείται παραθετικών, εκφράζει απόλυτη έννοια)
- **esse** = απαρέμφατο ενεστώτα του = **sum - fui ----- esse** = είμαι
- **nequeamus** = α' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **nequeo - (nequivi) - (nequitum) - nequire**

Οριστική

Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Παρακειμένος	Υπερ/ντέλικος	Συν.Μέλλοντας
nequeo	nequibam	(nequibo)	(nequivi)	-	nequivero
(nequis)	-	-	nequisti	-	-
nequit	nequibat	-	nequivit (ή nequiiit)	nequiverat	nequiverit
(nequimus)	-	-	-	-	-
nequitis	-	-	-	-	-
nequeunt	nequibant	(nequibunt)	nequiverunt	nequiverant	-

Υποτακτική

Ενεστώτας	Παρατατικός	Παρακειμένος	Υπερσυντέλικος	Απαρέμφατο
				Ενεστώτα
nequeam	(nequirem)	(nequiverim)	-	nequire

nequeas	-	-	-	Παρακειμένου
nequeat	(nequiret)	(nequiverit)	nequivisset	nequivisse ή nequisse
(nequeamus)	(nequiremus)	-	-	
nequeatis	-	-	-	Μετοχή
nequeant	(nequirent)	(nequiverint)	(nequivissent)	Ενεστώτα
				nequiens - nequeuntis

- **equidem** = εγώ βέβαια , επίρρημα
- **ut** = όταν, μόλις , χρονικός σύνδεσμος
- **veni** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας
venio - veni - ventum - venire = έρχομαι
- **urbem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **urbs - urbis** = η πόλη, θηλυκό, γ' κλίσης
- **destiti** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **desisto - destiti - ----- - desistere**
- **omnia** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου του γ' κλιτου επιθέτου **omnis - omnis - omne** = όλος
- **sentire** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας **sentio - sensi - sentum - sentire** = φρονώ, αισθάνομαι
- **dicere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας **dico - dixi - dictum - dicere** = λέω
- **facere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **facio - feci - factum - facere** = κάνω
- **quae** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod**
- **concordiam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **concordia - ae** = ομόνοια, θηλυκό, α' κλίσης (ως αφηρημένο ουσιαστικό δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό)
- **pertinerent** = γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **pertineo - pertinui - pertentum - pertinere** = αφορώ
- **tantus** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής αντωνυμίας **tantus - a- um** = τόσος, η, ο
- **furor** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **furor - oris** = μανία, ουσιαστικό γ' κλίσης, αρσενικό
- **omnes** = αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού του **omnis - is - e** = (παραπάνω)
- **invaserat** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **invado - invasi - invasum - invadere** = καταλαμβάνω
- **ut** = ώστε
- **pugnare** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **pugno - avi - atum - are** = μάχομαι
- **cuperent** = γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **cupio - cupivi + cupii - cupitum - cupere** = επιθυμώ

- **etsi** = αν και , εναντιωματικός σύνδεσμος
- **ego** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας
- **clamabam** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **clamo - avi - atum - are** = φωνάζω
- **nihil** = αιτιατική ενικού, γένους ουδέτερου της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας **nihil** = τίποτα
- **esse** = απαρέμφατο του ρήματος **sum**
- **bello** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **bellum - i** = ο πόλεμος, ουδέτερο, β' κλίσης
- **civili** = αφαιρετική ενικού, γένους ουδέτερου του γ' κλιτου επιθέτου **civilis - is - e** = εμφύλιος
- **miserius** = αιτιατική ενικού, γένους ουδέτερου, συγκριτικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **miser - misera - miserum** = αξιοθρήνητος (**miserior - ior - ius / miserrimus - a - um**)
- **omnia** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδέτερου (παραπάνω)
- **sunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής ενεστώτα του **sum**
- **misera** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδέτερου του επιθέτου **miser** (παραπάνω)
- **bellis** = αφαιρετική πληθυντικού του **bellum** (παραπάνω)
- **civilibus** = αφαιρετική πληθυντικού ουδέτερου (παραπάνω)
- **nihil** = ονομαστική ενικού (παραπάνω)
- **miserius** = ονομαστική ενικού (παραπάνω)
- **quam** = επίρρημα, παρά, από
- **ipsa** = ονομαστική ενικού
- **victoria** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **victoria - ae** = η νίκη
- **ea** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is - ea - id**
- **victores** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **victor - victoris** = ο νικητής, αρσενικό, γ' κλίσης
- **ferociores** = αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού, συγκριτικός βαθμός του γ' κλιτου επιθέτου **ferox - ferox - ferox** = άγριος (**ferocior - ior - ius, ferocissimus - a - um**)
- **impotentiores** = αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού, συγκριτικός βαθμός του γ' κλιτου επιθέτου **impotens - impotens - impotens** = αχαλίνωτος / **impotentior - ior - ius / impotentissimus - a - um**
- **reddit** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **reddo - reddidi - redditum - reddere** = κάνω
- **ut** = ώστε =
- **etiamsi** = και αν, ακόμη, και αν, παραχωρητικός σύνδεσμος
- **natura** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **natura - ae** = η φύση, θηλυκό, α' κλίσης
- **tales** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού της δεικτικής αντωνυμίας = **talis - is - e** = τέτοιος-α-ου είδους
- **sint** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, υποτακτικής ενεστώτα **sum**
- **necessitate** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **necessitas - atis** = ανάγκη, θηλυκό, γ' κλίσης

- **cogantur** = γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παθητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **cogo - coegi - coactum - cogere** = εξαναγκάζω
- **bellorum** = γενική πληθυντικού του **bellum**
- **enim** = διότι
- **civilium** = γενική πληθυντικού, γένους ουδετέρου του **civilis - is** (παραπάνω)
- **exitus** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **exitus - us** = η έκβαση, αρσενικό, δ' κλίσης
- **tales** = (παραπάνω)
- **sunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής ενεστώτα του **sum**
- **semper** = πάντοτε, επίρρημα
- **ut** = ώστε
- **non solum ..... sed etiam** = όχι μόνον .... αλλά και
- **ea** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της **is - ea - id**
- **fiant** = γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα του **fio - factus sum - fieri** = γίνομαι
- **quae** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της **qui - quae - quod**
- **velit** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα του **volo - volui - ---- - velle** = θέλω
- **victor** = ονομαστική ενικού (παραπάνω)
- **obsequatur** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα του αποθετικού ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **obsequor - obsecutus sum - obsequi** = κάνω το χατήρι
- **is** = δοτική πληθυντικού, γένους αρσενικού,
- **quorum** = γενική πληθυντικού, γένους αρσενικού
- **auxilio** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού = **auxilium - ii + i** = η βοήθεια, ουδέτερο, β' κλίσης
- **patra sit** = γ' ενικό πρόσωπο παθητικού παρακειμένου του **pario - peperit - partum - parere** = κερδίζω, 3^{ης} συζυγίας

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «**ut ..... salvi ..... nequeamus**» : δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση εισάγεται με τον **ut** και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι συμπερασματικές προτάσεις, γιατί το αποτέλεσμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση. Εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα και η πρόταση εξαρτήσεως με οριστική του κυρίως παρακειμένου(θεωρείται αρκτικός χρόνος) (**deducta est**). Αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.
2. «**nisi qui .... subvenerit**» : δευτερεύουσα υποθετική πρόταση σε εξαρτημένο λόγο.
Συγκεκριμένα:

Εξαρτημένος λόγος : deducta est -> (ut) nequeamus -> subvenerit.

Ανεξάρτητος λόγος : nisi qui deus vel casus aliqui subvenerit, salvi esse nequimus.

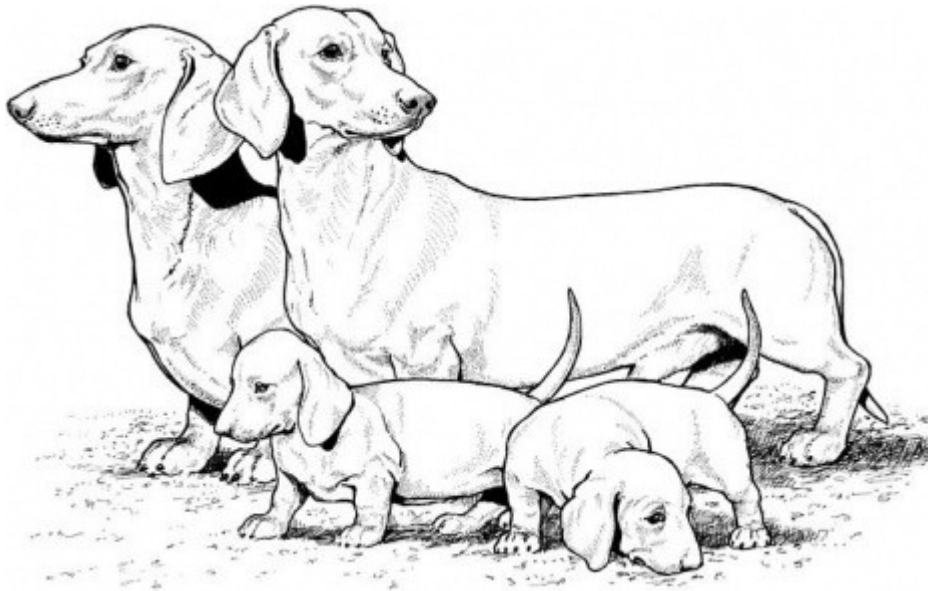
Η υπόθεση **nisi subvenerit** εκφέρεται με οριστική συντελεσμένου μέλλοντα και η απόδοση **nequimus** με οριστική ενεστώτα = οριστική μέλλοντα (η ενεστωτική υποτακτική του εξαρτημένου εδώ λόγου [**nequeamus**] στον ανεξάρτητο λόγο ισοδυναμεί με οριστική μέλλοντα. Αλλά επειδή το α' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα του **nequeo** σπανίζει, γίνεται χρήση της ενεστωτικής οριστικής **nequimus**, που και αυτή σπανίζει). Ο Υπόθετικός λόγος είναι α' είδους, ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον/ προσδοκώμενο προτερόχρονο.

3. «**quae pertinerent**» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **omnia**. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με **οριστική ιστορικού παρακειμένου (destiti)**. Από το **destiti** εξαρτώνται τα **ενεστωτικά απαρέμφατα sentire, dicere, facere** (= ιστορικοί χρόνοι, αφού εξαρτώνται από το ιστορικό **destiti**) και από αυτά εξαρτάται το **pertinerent** της εξαρτημένης πρότασης, που είναι υποτακτική παρατατικού. Δηλώνεται το **σύγχρονο στο παρελθόν**. Η πρόταση **quae ..... pertinerent** λειτουργεί στα πλαίσια πλάγιου λόγου (προσδιορίζει λέξη απαρεμφατικής φράσης, το **omnia**) : **Στον ευθύ λόγο έχουμε** : quae ad concordiam pertinerent (δυνητική υποτακτική), omnia et sentiebam et dicebam et faciebam.
4. «**ut veni ad urbem**» : δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον **ut** και εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου . Σε σχέση με την προσδιοριζόμενη πρόταση «**equidem - > non destiti ..... facere**» δηλώνεται το **προτερόχρονο στο παρελθόν**.
5. «**ut pugnare cuperent**» : δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με τον **ut**, γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, γιατί το αποτέλεσμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική υπερσυντελικού (invaserat). Αναφέρεται στο παρελθόν.
6. «**etsi ego .... miserius**» : δευτερεύουσα εναντιωματική (ή καθαρά ενδοτική πρόταση). Εκφέρεται με οριστική παρατατικού, εφόσον το περιεχόμενο της αφορά πραγματικό γεγονός, μια πραγματική κατάσταση παρά την οποία ισχύει το περιεχόμενο της κύριας πρότασης. Έτσι, ανάμεσα σ' αυτήν και την προσδιοριζόμενη **πρόταση «ut pugnare cuperent»** λειτουργεί (ανεξάρτητος) ενδοτικός λόγος : etsi clamabam - cupiebant (pugnare), **α' είδος, το πραγματικό**. Να σημειωθεί ότι γίνεται χρήση της οριστικής **cupiebant**, εφόσον η υπάρχουσα υποτακτική **cuperent** λειτουργεί ως η έγκλιση εκφοράς της επιρρηματικής συμπερασματικής πρότασης στην οποία ανήκει. Τέλος, ο σύνδεσμος **etsi** με τον οποίο εισάγεται, **συντάσσεται πάντοτε με οριστική**.

7. «**ut - necessitate ...cogantur**» : δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με τον **ut**, γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα. Προηγούνται τα λειτουργούντα με επιτακτική σημασία συγκριτικά *ferociore*s (= tam *feroces*) και *impotentiores* (= tam *impotentis*). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με **οριστική ενεστώτα (reddit)**. Αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.
8. «**etiamsi ... sint**» : δευτερεύουσα παραχωρητική πρόταση. Εισάγεται με τον παραχωρητικό σύνδεσμο *etiamsi*. Εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα και η πρόταση εξαρτήσεως με υποτακτική (*cogantur*). **Δηλώνεται το σύγχρονο στο παρόν**. Δηλώνει μια υποθετική κατάσταση, που κι αν δεχτούμε ότι αληθεύει, δεν αναιρεί το περιεχόμενο της κύριας πρότασης. Λειτουργεί στα πλαίσια εξαρτημένου λόγου *reddit* -> (*ut*) *cogantur* -> *sint*, ενώ ο **ανεξάρτητος λόγος είναι** : *ea victores ferociore*s *impotentioresque reddit, etiamsi natura tales non sunt [non sint]* μόνον αν το περιεχόμενο διατυπώνεται ως γνώμη του συγγραφέα]. Ανάμεσα σ' αυτήν και την προσδιοριζόμενη πρόταση «**ut - necessitate .... cogantur**» λειτουργεί **ενδοτικός λόγος** : ***etiamsi non sunt - cogantur*** : α' είδος το πραγματικό (γίνεται χρήση της οριστικής *cogantur*, εφόσον η υπάρχουσα υποτακτική *cogantur* λειτουργεί ως η έγκλιση εκφοράς της επιρρηματικής συμπερασματικής πρότασης στην οποία ανήκει) ή ***etiamsi non sint - cogantur*** : γ' είδος, δυνατό ή πιθανό / ενδεχόμενο (γιατί είναι καταφατική η υποτακτική *cogantur* χρησιμοποιείται εδώ λόγω εκφοράς της αποδόσεως το συγκεκριμένου υποθετικού λόγου).
9. «**ut .... ea fiant**» : δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με τον *ut* γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με **οριστική ενεστώτα**. Το αποτέλεσμα θεωρείται πάντοτε υποκειμενική κατάσταση. Αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.
10. «**quae velit victor** » : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **ea**. Εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα, υπάρχει έλξη από την υποτακτική *fiant* που προηγείται (*attractio modi*). **Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (fiant)**, όπως είδαμε, δηλώνεται το **σύγχρονο στο παρόν. πραγματικό**.
11. «**ut victor... iis**» : δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με τον **ut** γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με **υποτακτική ενεστώτα**. Η πρόταση εξαρτήσεως «*bellorum ... semper*» εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (*sunt*). Το αποτέλεσμα θεωρείται πάντοτε υποκειμενική κατάσταση. Αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.
12. «**quorum ... parta sit**» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **iis**. Εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου, υπάρχει έλξη από την υποτακτική *obsequatur* που προηγείται (*attractio modi*). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με **υποτακτική ενεστώτα (obsequatur)**, δηλώνεται το **προτερόχρονο στο παρόν**.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Σε τέτοιο σημείο έχουν οδηγηθεί τα πράγματα, ώστε, αν δεν βοηθήσει κάποιος θεός ή κάποιο τυχαίο περιστατικό, να μην μπορούμε να είμαστε σώοι. Εγώ, βέβαια, όταν ήρθα στην πόλη, δεν σταμάτησα και να φρονώ / ή να πιστεύω και να λέω και να κάνω όλα, όσα αφορούσαν την ομόνοια αλλά τόσο μεγάλη μανία είχε καταλάβει όλους, ώστε να επιθυμούν να πολεμούν, αν και εγώ φώναζα πως τίποτε δεν υπάρχει / είναι πιο αξιοθρήνητο από τον εμφύλιο πόλεμο. Όλα είναι αξιοθρήνητα στους εμφυλίους πολέμους, αλλά τίποτε πιο αξιοθρήνητο από την ίδια την νίκη : αυτή κάνει τους νικητές αγριότερους και πιο αχαλίνωτους απ' ότι συνήθως ώστε, ακόμα και αν δεν είναι τέτοιοι από τη φύση τους, από ανάγκη εξαναγκάζονται να είναι. Διότι οι εκβάσεις των εμφυλίων πολέμων είναι πάντα τέτοιες, ώστε όχι μόνο να γίνονται αυτά, τα οποία θέλει ο νικητής, αλλά ακόμη ώστε να κάνει ο νικητής το χατίρι αυτών / ή σε εκείνους, με τη βοήθεια των οποίων κερδίστηκε η νίκη.

ΑΞΙΟΠΡΟΣΕΚΤΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ

Η ΕΚΦΟΡΑ ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ ΣΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ Γ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΕΛΙΚΟ ΑΙΤΙΟ: Το τελικό αίτιο φανερώνει το σκοπό, για τον οποίο γίνεται ή δε γίνεται κάτι. Όταν εξαρτάται από ρήματα κίνησης ή σκόπιμης ενέργειας, ο σκοπός μπορεί να εκφέρεται με:

1. τελική πρόταση [ut/ne + υποτακτική ενεστώτα ή παρατατικού].
2. αναφορικό/τελική πρόταση [εισαγωγή με αναφορική αντωνυμία qui, quae, quod + υποτακτική ενεστώτα ή παρατατικού].
3. causa/gratia + γενική γερουνδίου/γερουνδιακού.
4. ad/in + αιτιατική γερουνδίου/γερουνδιακού.
5. σουπίνο σε -um.

Στα κείμενα:

ruit in certamen (31)

1. ut certaret.
2. qui certaret.
3. certandi causa.
4. ad certandum.
5. certatum

duces venerunt salutatum (34)

1. ut salutarent .
2. qui salutarent.
3. salutandi causa.
4. ad salutandum.

cum se ipsum captum existimasset(34)

1. ut se ipsum caperent.
2. qui se ipsum caperent.
3. sui ipsius capiendi causa.
4. ad capiendum se ipsum.

nuntiaverunt se venisse virtutem eius admiratum(34)

1. ut virtutem eius admirarentur.
2. qui virtutem eius admirarentur.
3. virtutis eius admirandae causa.
4. ad admirandam virtutem eius.

attulissent ut eo uteretur (36)

2. qui eo uteretur.
3. eo utendi causa.
4. ad utendum eo.
5. eo usum.

senatum coegerat, ut Marius hostis iudicaretur. (40)

2. qui Marium hostem iudicaret.
3. Marii hostis iudicandi causa.
4. ad iudicandum Marium hostem.
5. Marium hostem iudicatum.

quin taces, ut consequaris (41)

2. qui consequaris.

3. consequendi causa.

4. ad consequendum.

5. consecutum.

poposcit unguium resecandorum causa (49)

1. ut ungues resecaret.

2. quae ungues resecaret.

4. ad resecandos ungues.

5. ungues resectum.

venit ad eam obiurgandam(49)

1. ut eam obiurgaret.

2. qui eam obiurgaret.

3. eius obiurgandae causa.

5. eam obiurgatum.

Η ΓΕΡΟΥΝΔΙΑΚΗ ΕΛΞΗ

Το γερονδιακό είναι τριγενές και τρικατάληκτο δευτερόκλιτο ρηματικό επίθετο *παθητικής διάθεσης*. Σημαίνει την ανάγκη και υποχρέωση να γίνει κάτι (ανάλογο προς τα ρηματικά επίθετα της Αρχαιοελληνικής σε -τέος, -τέα, -τέον).

Το γερόνδιο είναι ρηματικό ουσιαστικό ουδετέρου γένους δευτερόκλιτο, *ενεργητικής, κατά κανόνα, διάθεσης*. Απαντάται στις πλάγιες πτώσεις του ενικού αριθμού.

Με την γερονδιακή έλξη (*attractio gerundiva*) εννοούμε τη μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική, δηλαδή την αντικατάσταση του γερονδίου από γερονδιακό.

Η λειτουργία του φαινομένου της γερονδιακής έλξης παρατηρείται όταν το γερόνδιο προέρχεται :

α) από ρήμα μεταβατικό συντασσόμενο με αιτιατική ,

β) ανήκει στα αποθετικά ρήματα *utor, potior, fruor, fungor, vescor*, που συντάσσονται με αφαιρετική, ενώ παράλληλα το αντικείμενο του γερονδίου υπάρχει (και δεν εννοείται).

Διαδικασία της μετατροπής της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική :

1) Το αντικείμενο του γερονδίου τίθεται στην πτώση του γερονδίου

2) Το γερόνδιο μετατρέπεται σε γερονδιακό, στην ίδια βέβαια πτώση που ήταν το γερόνδιο.

Έτσι : το αντικείμενο του γερονδίου της ενεργητικής σύνταξης συμφωνεί / δίνει στο γερονδιακό το γένος και τον αριθμό ενώ συμφωνεί / παίρνει από το γερονδιακό την πτώση.

Πιο απλά, κατά την μετατροπή, το αντικείμενο του γερουνδίου της ενεργητικής σύνταξης συμφωνεί με το γερουνδιακό στο γένος, τον αριθμό και την πτώση.

A. Η γερουνδιακή έλξη είναι υποχρεωτική (δηλ. η παθητική σύνταξη είναι υποχρεωτική) όταν το γερούνδιο είναι σε πτώση δοτική ή εμπρόθετο με τις προθέσεις :

- **causa, gratia, ergo + γενική,**
- **ad, aute, circa, erga, in, inter, ob, propter, super + αιτιατική,**
- **ab, de, ex, in, pro, cum, super, sine + αφαιρετική**

B. Η γερουνδιακή έλξη είναι προαιρετική (δηλ. προτιμάται η παθητική σύνταξη ενώ είναι δυνατή και η ενεργητική), όταν το γερούνδιο είναι σε πτώση αφαιρετική ή γενική. (Στην περίπτωση της προαιρετικής γερουνδιακής έλξης, η παθητική μετατρέπεται σε ενεργητική αν το όνομα τεθεί σε αιτιατική και το γερουνδιακό, διατηρώντας την πτώση του, τραπεί σε γερούνδιο).

Γ. Η γερουνδιακή έλξη αποκλείεται (δηλαδή είναι υποχρεωτική η ενεργητική σύνταξη), όταν το αντικείμενο του γερουνδίου είναι ουδέτερο αντωνυμίας ή ουσιαστικοποιημένου επιθέτου.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ : Όταν το κατά αιτιατική αντικείμενο της γενικής του γερουνδίου είναι προσωπική αντωνυμία δηλαδή **me, te, se, nos, vos**, τότε κατά την γερουνδιακή έλξη:

α) η αντωνυμία μετατρέπεται σε πτώση γενική, δηλαδή και **mei, tui, sui, nostri, vestri**

β) το γερουνδιακό λήγει πάντοτε σε **-ndi** και συμφωνεί υποχρεωτικά με την αντωνυμία στην πτώση και τυχαία στον αριθμό και το γένος.

Παράδειγμα διαδικασίας μετατροπής

Ενεργητική σύνταξη : manum   destinendi   causa

Η γερουνδιακή έλξη είναι **υποχρεωτική**, αφού το γερούνδιο είναι εμπρόθετο **causa + γενική**

Παθητική σύνταξη : manus   destinendae   causa

Το **αντικείμενο** του γερουνδίου   Το γερούνδιο *destinendi* μετατράπηκε *manum*
πήρε την **πτώση** του γερουνδίου σε **γερουνδιακό**, στην ίδια πτώση με
το *manus* αφού πήρε από αυτό το
γένος και τον αριθμό.

Να σημειωθεί επίσης ότι το γερούνδιο *destinendi* πληρούσε την προϋπόθεση για την μετατροπή, δηλαδή προερχόταν από το ρήμα *distineo*, **ρήμα μεταβατικό**, που συντάσσεται με **αιτιατική**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 38

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- ◇ **Caecilia** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού = **Caecilia** = η Καικιλία, θηλυκό, α' κλίσης
- ◇ **uxor** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **uxor - oris** = σύζυγος, θηλυκό, γ' κλίσης
- ◇ **Metelli** = γενική ενικού του ουσιαστικού **Metellus - i** = ο Μέτελλος, αρσενικό, β' κλίσης
- ◇ **dum** = ενώ = χρονικός σύνδεσμος
- ◇ **more** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **mos - moris** = το έθιμο, τα ήθη, αρσενικό, γ' κλίσης
- ◇ **prisco** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού του β' κλιτου επιθέτου **priscus - a - um** = αρχαίος
- ◇ **omen** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **omen - inis** = οιωνός, ουδέτερο γ' κλίσης
- ◇ **nuptiale** = αιτιατική ενικού, γένους ουδέτερου του γ' κλιτου επιθέτου **nuptialis - is - e** = γαμήλιος (ως παράγωγο από ουσιαστικό, δεν σχηματίζει παραθετικά)
- ◇ **petit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής, ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **peto - petivi + petii - petitum - petere** = επιδιώκω
- ◇ **filiae** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **filia - ae** = κόρη, θυγατέρα, θηλυκό α' κλίσης
- ◇ **sororis** = γενική ενικού του ουσιαστικού **soror - oris** = η αδερφή, θηλυκό γ' κλίσης
- ◇ **ipsa** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της δεικτικής ως οριστικής αντωνυμίας **ipse - ipsa - ipsum** = ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο
- ◇ **fecit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **facio - feci - factum - facere** = κάνω (β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα **fac**)
- ◇ **omen** = αιτιατική ενικού του **omen - inis** (παραπάνω)
- ◇ **sacello** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **sacellum - i** = μικρό ιερό, ουδέτερο, β' κλίσης
- ◇ **quodam** = αφαιρετική ενικού, γένους ουδέτερου της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας **quidam - quaedam - quoddam** = κάποιος-α-ο
- ◇ **nocte** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **nox - noctis** = η νύχτα, θηλυκό, γ' κλίσης
- ◇ **cum** = με, μαζί με, πρόθεση
- ◇ **sororis** = (παραπάνω)
- ◇ **filia** = αφαιρετική ενικού του **filia** (παραπάνω)
- ◇ **persedebat** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **persedeo - persedi - persessum - persedere** = κάθομαι για πολύ ώρα
- ◇ **expectabat** = γ' ενικό πρόσωπο, ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **expecto - avi - atum - are** = περιμένω
- ◇ **aliqua** = ονομαστική ενικού αριθμού, γένους θηλυκού της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας **aliquis- (aliqua)- aliquid** = κάποιος - α- ο
- ◇ **vox** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **vox - vocis** = η φωνή, γένους θηλυκού, γ' κλίσης
- ◇ **congruens** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της επιθετικοποιημένης μετοχής ενεστώτα **congruens - entis** = σύμφωνος, του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **congruo - congrui - - congruere**
- ◇ **proposito** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **propositum - i** = σκοπός, ουδέτερο β' κλίσης
- ◇ **audiretur** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής παθητικού παρατατικού του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας **audio - audivi + audii - auditum - audire** = ακούω, πληροφορούμαι
- ◇ **tandem** = στο τέλος

- ◇ **puella** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **puella - ae** = η κοπέλα, γένους θηλυκού, α' κλίσης
- ◇ **longa** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **longus - a - um (longior - ior - ius, longissimus-a-um)**
- ◇ **mora** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **mora - ae** = χρονοτριβή, καθυστέρηση, θηλυκό, α' κλίσης
- ◇ **standi** = γενική γερουνδίου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **sto - steti - statum - stare** = στέκομαι
- ◇ **longa more standi** = από την πολλή ορθοστασία
- ◇ **fessa** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού του β' κλιτου επιθέτου **fessus-a-um** = κουρασμένος
- ◇ **rogavit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **rogo - avi - atum - are** = ζητώ να
- ◇ **materteram** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **matertera - ae** = η θεία, θηλυκό, α' κλίσης
- ◇ **ut** = να, βουλητικός σύνδεσμος
- ◇ **sibi** = δοτική ενικού, γένους θηλυκού της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου
- ◇ **paulisper** = για λίγο (επίρρημα)
- ◇ **loco** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **locus - i** = τόπος, αρσενικό, β' κλίσης
- ◇ **cederet** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **cedo - cessi - cessum - cedere** = παραχωρώ
- ◇ **Caecilia** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Caecilia-ae** = θηλυκό, α' κλίσης
- ◇ **puellae** = δοτική ενικού του **puella** (παρακαλώ)
- ◇ **dixit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **dico - dixi - dictum - dicere** = λέω
- ◇ **ego** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου
- ◇ **libenter** = ευχαρίστως, (επίρρημα), **libentius / libentissime**
- ◇ **tibi** = δοτική ενικού, γένους θηλυκού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου
- ◇ **mea** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού της κτητικής αντωνυμίας α' προσώπου = **meus - a - um** για έναν κτήτορα = δικός μου, δική μου, δικό μου (κλητική ενικού αρσενικού: mi + meus)
- ◇ **sede** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού, **sedes - is** = οίκος, ναός, κάθισμα, θηλυκό γ' κλίσης (γενική πληθ. **sedum**)
- ◇ **cedo** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του (παραπάνω) **cedo** = παραχωρώ
- ◇ **hoc** = αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου της δεικτικής αντωνυμίας **hic - haec - hoc** = αυτός - η - ο
- ◇ **dictum** = αιτιατική ενικού, του ουσιαστικού **dictum - i** = λόγος, ουδέτερο, β' κλίσης
- ◇ **paulo** = αφαιρετική ενικού, γένους ουδετέρου του β' κλιτου επιθέτου **paulus - a - um** = μικρός
- ◇ **post** = μετά (επίρρημα)
- ◇ **res** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **res - rei** = πράγμα, θηλυκό, ε' κλίσης
- ◇ **ipsa** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού, της **ipse - ipsa - ipsum**
- ◇ **confirmavit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **confirmo - avi - atum - are** = επιβεβαιώνω
- ◇ **mortua est** = γ' ενικό πρόσωπο παρακειμένου του αποθετικού ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **morior - mortuus sum - mori** = πεθαίνω

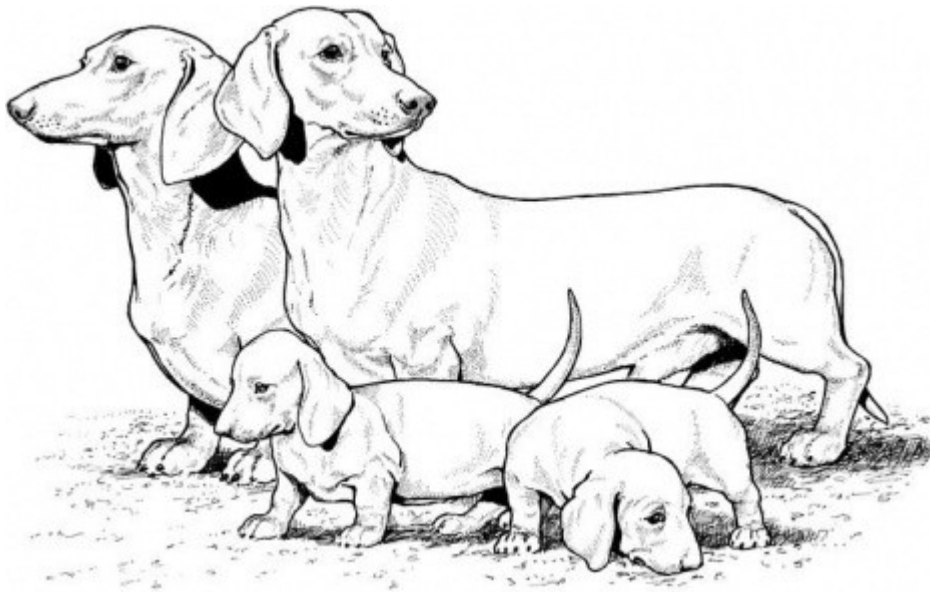
- ◇ **Caecilia** = ονομαστική ενικού (παραπάνω)
- ◇ **quam** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod** = ο οποίος - η οποία - το οποίο
- ◇ **Metellus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Metellus - i** (παραπάνω)
- ◇ **vixit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **vivo - vixi - victum - vivere** = ζω
- ◇ **multum** = πολύ, επίρρημα, θετικού βαθμού (**plus - plurimum**)
- ◇ **amavit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **amo - avi - atum - are** = αγαπώ
- ◇ **postea** = μετά από αυτά, έπειτα, επίρρημα
- ◇ **is** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως αόριστης αντωνυμίας **is - ea - id**
- ◇ **matrimonium** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **matrimonium - ii + i** = ο γάμος, ουδέτερο β' κλίσης
- ◇ **duxit** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **duco - duxi - ductum - ducere** = οδηγώ
- ◇ **duco in matrimonium** = παντρεύομαι

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «**dum more prisco.....sororis**»: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο **dum**, εκφέρεται με οριστική ενεστώτα και δηλώνει το σύγχρονο, συνεχιζόμενη πράξη, στη διάρκεια της οποίας συμβαίνει μια άλλη πράξη.
2. «**dum aliquam ... audiretur**»: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον **dum** (προκειμένου να δειχθεί το τέρμα του χρονικού διαστήματος, πράξη που περιγράφεται ως προσδοκία ή επιδίωξη) και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική παρατατικού (**expectabat**). **Δηλώνει το υστερόχρονο.**
2. «**ut .... cederet**»: δευτερεύουσα βουλητική πρόταση ως έμμεσο αντικείμενο στο **rogavit**. Εισάγεται με τον **ut** γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, γιατί το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**rogavit**). **Αναφέρεται στο παρελθόν.**
Πλάγιος Λόγος : Tandem puella, longa mora standi fessa, rogavit materteram, ut sibi paulisper loco cederet
Ευθύς λόγος : Matertera, mihi paulisper loco cede (προστακτική)
3. «**quam Matellus, -- multum amavit**»: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **Caecilia**. Εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου, εκφράζει το **πραγματικό γεγονός**.
4. «**dum .... vixit**»: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με το **dum** (προκειμένου να δηλωθεί παράλληλη διάρκεια χρονικής και προσδιοριζόμενης πρότασης, χωρίς να δείχνεται το τέρμα της διάρκειας). Εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου και η προσδιοριζόμενη πρόταση επίσης με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**mortua est**). **Δηλώνεται το σύγχρονο.**

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ενώ η Καικιλία, η σύζυγος του Μετέλλου επεδίωκε σύμφωνα με τα αρχαία ήθη την εμφάνιση γαμήλιου οiwονού για την κόρη της αδερφής της, δημιούργησε η ίδια τον οiwονό. Μία νύχτα δηλαδή καθόταν σε κάποιο μικρό ιερό με την κόρη της αδερφής της και περίμενε μέχρι να ακουστεί κάποια φωνή που ν' ανταποκρινόταν στον σκοπό (τους). Στο τέλος η κοπέλα κουρασμένη από την πολλή ορθοστασία, ζήτησε από τη θεία (της) να της παραχωρήσει για λίγο τη θέση (της). Τότε η Καικιλία είπε στην κοπέλα «Εγώ ευχαρίστως σου παραχωρώ την θέση μου». Λίγο αργότερα το ίδιο το πράγμα(η ίδια η πραγματικότητα) επιβεβαίωσε αυτόν τον λόγο. Πέθανε δηλαδή η Καικιλία, την οποία όσο έζησε ο Μέτελλος αγαπούσε πολύ έπειτα αυτός νυμφεύθηκε την κοπέλα.

ΑΞΙΟΠΡΟΣΕΚΤΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ

ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ «UT»

Ο ut σαν σύνδεσμος εισάγει 8 διαφορετικά είδη προτάσεων. Πολύ συχνά όμως η διάκριση αυτών των προτάσεων είναι δύσκολη, εφόσον υπάρχουν πολλά κοινά στοιχεία αναμεσα τους. Έτσι εδώ επιχειρούμε μια προσέγγιση και αναγνώριση των προτάσεων με βάση θεωρητικά αλλά και πρακτικά στοιχεία. Ένας πρώτος διαχωρισμός τους είναι η έγκλιση:

Οριστική

Υποτακτική

Χρονικές

Παραβολικές (απλές)

Τελικές

Επιρρ. συμπερασματικές

Ουσιαστ. συμπερασματικές

Βουλητικές

Ενδοιαστικές

Παραχωρητικές

Ακολουθούν κάποια στοιχεία που αφορούν το κάθε είδος προτάσης και που θα βοηθήσουν την εύκολη αναγνώρισή τους.

- Χρονικές: εκφέρονται με οριστ. πρκ. και εκφράζουν το προτερόχρονο στο παρελθόν.
- Παραβολικές: ενδεικτικά στοιχεία → sic, ita. Υπάρχει η έννοια της σύγκρισης.
- Τελικές: Εξαρτώνται από ρήματα κίνησης ή σκόπιμης ενέργειας.
- Επιρρ. συμπερασματικές: ενδεικτικά στοιχεία → ita, tam, sic, tantus κ.α.
- Ουσ. συμπερασματικές: τα ίδια ενδεικτικά στοιχεία με τις αντίστοιχες επιρρ. Συντακτική θέση: υποκ.-αντικ.- επεξήγηση
- Βουλητικές: εξαρτώνται από ρήματα που σημαίνουν: προτρέπω, πείθω, παρακινώ κ.α. Συντακτική θέση: αντικείμενο (στα κείμενά μας).
- Ενδοιαστικές: εξαρτώνται από ρήματα φόβου. Συντακτική θέση: αντικείμενο
- Παραχωρητικές: ενδεικτικό στοιχείο → tamen

Με μια πρώτη επαφή βλέπουμε λοιπόν πως υπάρχουν στοιχεία για την εύκολη αναγνώριση των προτάσεων. Επιγραμματικά τονίζουμε τα στοιχεία διάκρισης των προτάσεων αυτών:

α) η έγκλιση

β) η εξάρτηση: τί δηλώνει ο ρηματικός τύπος από τον οποίο εξαρτώνται

γ) τα ενδεικτικά στοιχεία που τυχόν υπάρχουν

δ) η συντακτική θέση

ε) ένας τελευταίος τρόπος, πρακτικός πλέον, είναι να θυμόμαστε τα κείμενα στα οποία συναντούμε κάποια από τα παραπάνω είδη:

πχ. ενδοιαστικές: η μόνη που υπάρχει στο Κ.47 εισάγεται με το ne

ουσιαστ. συμπερασματικές: μόνο στα Κ. 46

παραχωρητικές: πουθενά με τον ut να τις εισάγει

Ακολουθούν μερικά παραδείγματα από τα κείμενα μας και πρακτική εφαρμογή των όσων αναφέρθηκαν παραπάνω:

(Κ.23) «ut ignoraretur a marito»

Η πρόταση εκφέρεται με υποτακτική, άρα δεν είναι χρονική και παραβολική. Δεν έχει κάποια ουσιαστική συντακτική θέση, άρα δεν είναι ουσ. συμπερασματική. και βουλευτική.

(Παραχωρητικές και ενδοιαστικές δεν συναντούμε). Η κύρια πρόταση έχει ενδεικτικό στοιχείο το «ita» άρα η πρόταση είναι επιρρηματική συμπερασματική.

(Κ.23) «ut simul imponeretur»

Η πρόταση εκφέρεται με υποτακτική, έχει ουσιαστική συντακτική θέση, εξαρτάται από το ρήμα «orabat» που έχει την έννοια: παρακαλώ· άρα η πρόταση είναι βουλευτική.

(Κ.27) «ut dicis»

Η πρόταση εκφέρεται με οριστική. Επομένως είναι ή χρονική ή παραβολική. Στην πρόταση εξάρτησης υπάρχει το ενδεικτικό στοιχείο «ita», άρα είναι παραβολική. (Σε περίπτωση που δεν υπάρχει ενδεικτικό στοιχείο, θα είναι φανερή η έννοια της σύγκρισης, ώστε να αναγνωρίζουμε την παραβολική πρόταση).

(Κ.31) «ut singularis proelii eventu cernatur»

Η πρόταση εκφέρεται με υποτακτική, έχει επιρρ. συντακτική θέση, εξαρτάται από ρήμα σκόπιμης ενέργειας (την προτρεπτική υποτακτική «congregiamur»)· άρα η πρόταση είναι τελική.

Για την καλύτερη εφαρμογή της θεωρίας τελειώνουμε μ'ένα κατάλογο κειμένων στα οποία συναντούμε τα είδη των προτάσεων που εισάγονται με **ut**:

Χρονικές: Κ. 12, 37

Παραβολικές: Κ. 5, 6, 10, 15, 27, 41 (2), 44, 46

Τελικές: Κ. 31, 36, 40, 41

Επιρρ. συμπερ.: Κ.23, 28, 37(5), 43

Ουσ. συμπ.: Κ. 46 (2), 50

Βουλευτικές: Κ. 23, 29, 31, 38, 45(5), 48

Παραχωρητικές, ενδοιαστικές: πουθενά που να εισάγονται με ut.

ΟΙ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ (ΣΕ ΕΥΘΥ ΛΟΓΟ)

Οι υποθετικές προτάσεις **εισάγονται** :

- 1) Με το **si**
- 2) Με τις υποθετικές εκφράσεις : **nisi** ή **ni** (εισάγεται συγχρόνως και άρνηση που ανήκει σε ολόκληρη την πρόταση), **si non** ή **sinon** (συνήθως εισάγεται συγχρόνως άρνηση που ανήκει σ' έναν μόνο όρο της πρότασης. Η εισαγωγή γίνεται και ελλειπτικά), **si vero, sin, sive, si minus** (εισάγει ελλειπτικά την αρνητική υποθετική πρόταση, που τυχόν αντιπαρατίθεται σε καταφατική υποθετική), **si modo, quod si, nisi vero, si forte, si quidem**.

ΕΙΔΗ ΥΠΟΘΕΤΙΚΩΝ ΛΟΓΩΝ

Α' ΕΙΔΟΣ : Πραγματικό (modus realis):

Εκφράζεται υπόθεση ανοιχτή, χωρίς δηλαδή να δηλώνεται αν αληθεύει ή όχι.

Υπόθεση	Απόδοση
Οριστική κάθε χρόνου Συγκεκριμένα :	Κάθε έγκλιση , ΚΥΡΙΩΣ όμως Οριστική
α. Ανοιχτή υπόθεση στο παρόν :	
Υπόθεση	Απόδοση
Si/nisi +οριστική ενεστώτα	οριστική ενεστώτα
β. Ανοιχτή υπόθεση στο παρελθόν :	
Υπόθεση	Απόδοση
Si/nisi+οριστική παρακειμένου	οριστική παρακειμένου
γ. Ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον:	
Υπόθεση	Απόδοση
Si/nisi+οριστική μέλλοντα ή συντ. μέλλ.	Οριστική μέλλοντα

Β' ΕΙΔΟΣ

Αντίθετο προς το πραγματικό (*modus irrealis*) :

Το υποτιθέμενο είναι αντίθετο προς το πραγματικό ή απραγματοποίητο :

α. Στο παρόν :

Υπόθεση

Si/nisi+Υποτακτική Παρατατικού

Απόδοση

υποτακτική παρατατικού

β. Στο παρελθόν :

Υπόθεση

Si/nisi+Υποτακτική υπερσυντελικού

Απόδοση

υποτακτική υπερσυντελικού

Γ' ΕΙΔΟΣ

Δυνατό ή πιθανό / ενδεχόμενο (*modus potentialis*):

Το υποτιθέμενο είναι δυνατό/ πιθανό (δηλαδή μπορεί ή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί) :

Υπόθεση δυνατή/πιθανή

Si/nisi+ Υποτακτική Ενεστώτα

Απόδοση

Υποτακτική Ενεστώτα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 40

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- * **Sulla** = ονομαστική ενικού του Sulla - ae ουσιαστικού = ο Σύλλας, αρσενικό, α' κλίσης
- * **occupata** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού της μετοχής παθητικού παρακειμένου **occupatus - a - um** του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **occupo - avi - atum - are = κυριεύω**
- * **urbe** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **urbs - is = η πόλη**, θηλυκό γ' κλίσης
- * **senatum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **senatus - us = η Σύγκλητος**, αρσενικό δ' κλίσης (έχει περιληπτική σημασία και δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό).
- * **armatus** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού, θετικού βαθμού του β' κλιτου επιθέτου **armatus - a - um = ο εξοπλισμένος**. Πρόκειται κυρίως για τη μετοχή παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **armo - avi - atum - are = (εξ)οπλίζω** (παραθετικά του επιθέτου δεν απαντώνται, εκτός ενός υπερθετικού **armatissimus-a-um**)
- * **coegerat** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **cogo - coegi - coactum - cogere = συγκαλώ**
- * **ut** = για να, τελικός σύνδεσμος
- * **C. Marius** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **C. Marius - ii / i = ο Γάιος Μάριος**, αρσενικό β' κλίσης
- * **quam** = επίρρημα που επιτείνει τη σημασία του υπερθετικού βαθμού των επιθέτων + επιρρημάτων
- * **celerrime** = επίρρημα υπερθετικού βαθμού (**celetiter - celerius - celerrime**) παραγόμενο από το γ' κλιτο επίθετο **celer - celeris - celere = ταχύς, γρήγορος**
- * **quam celerrime** = όσο το δυνατόν γρηγορότερα
- * **hostis** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **hostis - is = ο εχθρός**, αρσενικό γ' κλίσης
- * **iudicaretur** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής παθητικού παρατατικού του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **iudico - avi - atum - are = κρίνω, κηρύσσω**
- * **cuius** = γενική ενικού, γένους αρσενικού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod = ο οποίος, η οποία, το οποίο**
- * **voluntati** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **voluntas - atis = η βούληση**, θηλυκό γ' κλίσης
- * **nemo** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας **nemo = κανείς**
- * **obviam** = αντίθετα, επίρρημα + δοτική
- * **ire** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **eo - ii (+ ivi) - itum - ire = έρχομαι**, 4^{ης} συζυγίας
- * **obviam eo** = εναντιώνομαι
- * **audebat** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού του ημιαποθετικού ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **audeo - ausus sum - audere = τολμώ**
- * **solus** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού του αντωνυμικού επιθέτου **solus - a - um = μόνος**

Singularis

Pluralis

solus	sola	solum	solī	solae	sola
solius	solius	solius	solorum	solarum	solorum
solī	solī	solī	solis	solis	solis
solum	solam	solum	solos	solas	solos
-	-	-	-	-	-
solo	sola	solo	solis	solis	solis

- * **Quintus Mucius Scaevola**, Quinti Mucii + i Scaevolae = αρσενικό Quintus + Mucius, β' κλίση, το Scaevola = α' κλίσης = **ο Κόιντος Μούκιος Σκαϊόλας**
- * **augur** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **augur - uris** = **ο οϊωνοσκόπος**, αρσενικό γ' κλίσης
- * **hac** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού της δεικτικής αντωνυμίας **hic - haec - hoc** = **αυτός, η, ο**
- * **re** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **res - rei** = **το πράγμα**, θηλυκό, ε' κλίσης
- * **interrogatus** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής παθητικού παρακειμένου **interrogatus - a- um** = του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **interrogo - avi - atum - are** = **ρωτώ**
- * **sententiam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **sententia - ae** = **η άποψη, απόφαση**, θηλυκό α' κλίσης
- * **dicere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **dico - dixi - dictum - dicere** = **λέω** (β' ενικό πρόσωπο ενεστώτα **dic**)
- * **noluit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ιδιότυπου ρήματος **nolo - nolui - --- nolle** = **δεν θέλω**, 3^{ης} συζυγίας
- * **quin etiam** = ακόμη περισσότερο, αλλά και
- * **Sulla** = ονομαστική ενικού του **Sulla - ae**
- * **minitans** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής ενεστώτα **minitans - antis** = του αποθετικού ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **minitor - minitatus sum - minitari** = **απειλώ**
- * **ei** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is - ea - id** = **αυτός, η, ο**
- * **instaret** = γ' ενικό πρόσωπο, ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **insto - institi - instare** = **αοκώ σε κάποιον πίεση** (μετοχή μέλλοντα : **instaturus-a-um**)
- * **dixit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του **dico**
- * **is** = ονομαστική ενικού της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is-ea-id**
- * **Sullae** = δοτική ενικού του **Sulla**
- * **licet** = και αν, ακόμη και αν (παραχωρητικός σύνδεσμος)
- * **mihi** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου **ego** = **εγώ**
- * **ostendas** = β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας **ostendo - ostendi - ostentum + ostensum - ostendere** = **δείχνω**
- * **agmina** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **agmen - inis** = **το άγημα, στρατός**, ουδέτερο γ' κλίσης
- * **militum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **miles - itis** = **ο στρατιώτης**, αρσενικό γ' κλίσης
- * **quibus** = αφαιρετική πληθυντικού, γένους αρσενικού της αντωνυμίας **qui - quae - quod**
- * **curiam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **curia - ae** = **βουλευτήριο**, θηλυκό, α' κλίσης

- * **circumsedisti** = β' ενικό πρόσωπο ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας **circumsedeo** - **circumsedi** - **circumsessum** - **circumsedere** = περικυκλώνω
- * **mortem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **mors** - **mortis** = ο θάνατος, θηλυκό γ' κλίσης
- * **miniteris** = β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα του αποθετικού ρήματος **minitor** = απειλώ (παραπάνω)
- * **numquam** = ουδέποτε, ποτέ (επίρρημα)
- * **tamen** = όμως, εντούτοις, (αντιθετικός σύνδεσμος)
- * **ego** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου
- * **hostem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **hostis-is** = εχθρός, αρσενικό, γ' κλίσης
- * **iudicabo** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του **iudico** = κρίνω, κηρύσσω (παραπάνω)
- * **Marium** = αιτιατική ενικού του **Marius** - ii / i = ο Μάριος (παραπάνω)
- * **etsi** = αν και, μολοντί (εναντιωματικός σύνδεσμος)
- * **senex** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **senex** - **senis** = ο γέρος, αρσενικό γ' κλίσης (γενική πληθυντικού **senum**)
- * **corpore** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **corpus** - **oris** = το σώμα, ουδέτερο γ' κλίσης
- * **infirmo** = αφαιρετική ενικού, γένους ουδέτερου, θετικού βαθμού του β' κλιτου επιθέτου **infirmus-a-um** = ο αδύναμος, ανίσχυρος (**infirmior** - **ior** - **ius** / **infirmissimus** -a- **um**)
- * **sum** = α' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **sum** - **fui** - ---- **esse** = είμαι, υπάρχω
- * **semper** = πάντοτε, (επίρρημα)
- * **meminero** = α' ενικό πρόσωπο, συντελεσμένου μέλλοντα του ελλειπτικού ρήματος **memini** - **meminisse** = θυμούμαι
- * **urbem** = αιτιατική ενικού του **urbs** (παραπάνω)
- * **Romam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Roma** - **ae** = η Ρώμη, θηλυκό α' κλίσης
- * **Italiam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Italia**-**ae** = η Ιταλία, θηλυκό α' κλίσης
- * **Mario** = αφαιρετική ενικού του **Marius** (παραπάνω)
- * **conservatam esse** = απαρέμφατο παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας **conservo** - **avi** - **atum** - **are** = (δια)φυλάττω

Κλίση Αντωνομιών

ΑΡΣΕΝΙΚΟ

ΟΥΔΕΤΕΡΟ

nemo	nulli	nihil	nullae res
nullius	nullorum	nullius rei	nullarum rerum
nemini	nullis	nulli rei	nullis rebus
neminem	nullos	nihil	nullas res
-	-	-	-
nullo	nullis	nulla re	nullis rebus

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «**ut C. Marius .....** » : δευτερεύουσα τελική πρόταση. Εισάγεται με τον **ut** γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, αφού δηλώνει σκοπό προσδοκώμενο. Η πρόταση εξάρτησης εκφέρεται με οριστική υπερσυντελικού (**coegerat**).
Αναφέρεται στο παρελθόν.
2. «**cum Sulla .... instaret** » : δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό ή διηγηματικό / αφηγηματικό σύνδεσμο **cum**, που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση κύριας-

δευτερεύουσας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (*dixit*). **Δηλώνεται το σύγχρονο στο παρελθόν.**

3. «**Licet ..... militum**» : δευτερεύουσα παραχωρητική πρόταση. Εκφέρεται με **υποτακτική ενεστώτα**, εφόσον το περιεχόμενο της διατυπώνεται **ως γνώμη του υποκειμένου** του ρήματος της προσδιοριζόμενης πρότασης «*numquam .... Marium*», εκφράζεται δηλαδή μια υποθετική κατάσταση, που κι αν δεχτούμε ότι αληθεύει, δεν αναιρεί το περιεχόμενο της κύριας πρότασης. Ο ενδοτικός λόγος είναι: **Licet ostendas -> numquam iudicabo (οριστική μέλλοντα), α' είδος, το πραγματικό, προσδοκώμενο σύγχρονο.** [Να σημειωθεί ότι στους υποθετικούς λόγους (στο είδος του πραγματικού προσδοκώμενου σύγχρονου) η υποτακτική ενεστώτα / παρατατικού αντιπροσωπεύει την οριστική του απλού μέλλοντα. Δηλαδή, η υποτακτική *ostendas* σε ευθύ λόγο αντιπροσωπεύει την οριστική του απλού μέλλοντα *ostendes*]
4. «**Licet .... miniteris**» : δευτερεύουσα παραχωρητική πρόταση. Εκφέρεται με **υποτακτική ενεστώτα**, εφόσον το περιεχόμενο της διατυπώνεται ως γνώμη του υποκειμένου του ρήματος της προσδιοριζόμενης πρότασης «*numquam .... Marium*». Ο ενδοτικός λόγος «**licet miniteris -> numquam iudicabo**» (οριστική μέλλοντα), είναι **α' είδος, το πραγματικό, προσδοκώμενο σύγχρονο.** Η υποτακτική *miniteris* σε ευθύ λόγο αντιπροσωπεύει την οριστική του απλού μέλλοντα *minitaberis* (δείτε και την σημείωση της 3).
5. «**etsi .... sum**» : δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση. Εκφέρεται με **οριστική ενεστώτα**, εφόσον το περιεχόμενο της αφορά πραγματικό γεγονός, εκφράζεται μια πραγματική κατάσταση, παρά την οποία ισχύει το περιεχόμενο της κύριας πρότασης. Ο ενδοτικός λόγος **estī sum -> meminero**, είναι **α' είδος, το πραγματικό (στο μέλλον).**

Απάντηση στις ασκήσεις

I. (αναλυτικά στην αναγνώριση παραπάνω)

Επιπλέον :

- α. Στην παραχωρητική «**licet ..... ostendas.... militum**» , η υποτακτική ενεστώτα, λόγω του αρκτικού χρόνου (**iudicabo**) στην κύρια πρόταση
- β. Στην παραχωρητική «**licet miniteris**» η υποτακτική ενεστώτα, γιατί στην κύρια υπάρχει αρκτικός χρόνος (**iudicabo**)
- γ. Στην εναντιωματική «**etsi .... sum**», η οριστική ενεστώτα, γιατί ο **etsi** συντάσσεται πάντοτε με οριστική.

II.

- α. Παραχωρητική πρόταση, εισάγεται με τον σύνδεσμο **etiamsi**, εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (**sint**) γιατί στην κύρια πρόταση υπάρχει αρκτικός χρόνος (**coguntur**).
- β. εναντιωματική πρόταση, εισάγεται με τον **etsi**, εκφέρεται με οριστική παρατατικού
- γ. εναντιωματική πρόταση, εισάγεται με τον **quamquam**, εκφέρεται με την οριστική ενεστώτα **minitaris**, πραγματικό στο παρόν.

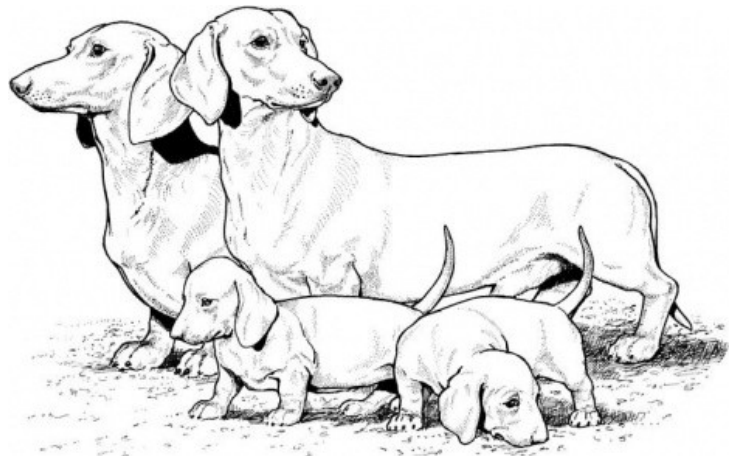
IV.

Quamquam armatus est, non me terret

Licet armatus sit, non me terret

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο Σύλλας, αφού κυριέψε την πόλη, είχε συγκαλέσει ένοπλος τη Σύγκλητο, για να κριθεί / κηρυχθεί όσο το δυνατόν γρηγορότερα ο Γάιος Μάριος εχθρός. Κανένας δεν τολμούσε να πάει αντίθετα στη θέλησή του μόνος ο Κόιοντος Μούκιος Σκαϊόλας, ο οιωνοσκόπος, όταν ρωτήθηκε γι αυτό το πράγμα δεν θέλησε να πει την γνώμη του. Ακόμη περισσότερο όταν ο Σύλλας απειλητικός / απειλώντας τον πιέζε (ασκούσε πίεση σ' αυτόν), είπε αυτός στον Σύλλα : «Ακόμη και αν μου δείξεις τα αγήματα των στρατιωτών, με τα οποία έχεις περικυκλώσει το Βουλευτήριο, ακόμα και αν απειλεις με θάνατο, ουδέποτε όμως εγώ θα κηρύξω εχθρό τον Μάριο. Αν και είμαι γέρος και με αδύναμο σώμα, πάντοτε όμως θα θυμάμαι ότι η πόλη Ρώμη και η Ιταλία σώθηκαν από το Μάριο».

ΑΞΙΟΠΡΟΣΕΚΤΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΩΝ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

Ρήματα με αναδιπλασιασμό.

cado - cecidi - casum - cadere	3
caedo - cecidi - caesum - caedere	3
curro - cucurri - cursum - currere	3
disco - didici - ---- - discere	3
do - dedi - datum - dare	1
gigno - genui - genitum - gignere	3
pario - peperit - partum - parere	3
posco - poposci - ----- - poscere	3
pergo - perrexi - perrectum - pergere	3
sto - steti - statum - stare	1

- * Τα **do** και **sto** διατηρούν πάντα τον αναδιπλασιασμό τους, π.χ. **trado - tradidi**. Τα άλλα ρήματα, όταν είναι σύνθετα, **χάνουν τον αναδιπλασιασμό**. Το **curro** ως *σύνθετο και κρατά και χάνει τον αναδιπλασιασμό*. Π.χ. : *occuro - occurri + occurrere*
- * Τα σύνθετα του **do** γίνονται **3^{ης} συζυγίας** π.χ. *abdo - abdidi - abditum - abdere* Όμως το **circumdo** μένει **1^{ης} συζυγίας**, δηλαδή *circumdo - circumdedi - circumdatum - circumdare*.
- * Από τα 15 ρήματα σε -io της 3^{ης} συζυγίας, διώχνουν το *i* του ενεστωτικού θέματος, *er* με βραχύ *e* και *e* τελικό, π.χ. *capis -> capere, capere -> capere, capere -> capere* τα εξής : *capio, accipio, concipio, inetercipio, praecipio, recipio, suscipio, facio, afficio, deficio, efficio, interficio, reficio, abicio, obicio, proicio, aspicio, conspicio, cuncutio, cupio, congregior, egredior, ingredior, fugio, monor, pario, patior, praeripio* (γραμματική σελίδα 78-79 πολύ καλά).

Ρήματα μόνο σε Παρακείμενο

memini - meminisse, coepi - coepisse

Προσοχή στα ρήματα

absum - afui - abesse αλλά adsum - affui - adesse (δύο f)

Γενικά το *d* της προθέσεως *ad* πάντα αφομοιώνεται π.χ. *adfero - adtuli - adlatum - adferre* και *affero - attuli - allatum - afferre*

Προσοχή στη διαφορά

- ♦ morior - mortuus sum (μτχ μέλλοντα moriturus - a - um) - mori 3^{ης} συζυγίας αλλά orior - ortus sum - oriri 4^{ης} συζυγίας
- ♦ antecello - antecellere ενώ percello - perculli - perculsum - percellere
- ♦ consido - consedi - consessum - considerare 3^{ης} συζυγίας αλλά assideo - assedi - assessum - assidere 2^{ης}
- ♦ persedeo - persedi - persessum - persedere 2^{ης}
- ♦ possideo - possedi - possessum - possidere 2^{ης}

Επίσης τις διαφορές αλλά και ομοιότητες στα :

- vinco - vici - victum - vincere = νικώ (3^{ης} συζυγίας)
- vivo - vixi - victum - vivere = ζω (3^{ης} συζυγίας)
- vincio - vinxi - vinctum - vincire = στερεώνω (4^{ης} συζυγίας)

Προσοχή :

- ⇒ Για το ρήμα **scio - scivi - scitum - scire** : προστακτική Ενεστώτα δανείζεται από το **Μέλλοντα** scito scitote και **Μέλλοντας Προστακτικής** scito, scito, scitote, sciunto.
- ⇒ Το αποθετικό ρήμα **orior - ortus sum - oriri**, αν και ανήκει στην 4^η συζυγία σχηματίζει την προστακτική ενεστώτα κατά την 3^η συζυγία δηλαδή orere, orimini, ενώ την υποτακτική παρατατικού και **κατά την 3^η συζυγία** και **κατά την 4^η συζυγία** δηλαδή orerer, orereris, oreretur κ.λ.π. + orirer, orireris, oriretur, κ.λ.π.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΜΟΝΟΝ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ

- Alpes - ium = οι Άλπεις
- arma-orum = τα όπλα
- Athenae- arum = η Αθήνα
- cani - orum = άσπρες τρίχες
- Cannae - arum = οι Κάννες
- cervix - icis και cervices - um = ο λαιμός
- divitiae - arum = ο πλούτος
- foris-is και fores - ium = η πόρτα
- hiberna - orum = χειμερινό στρατόπεδο
- insidiae - arum = ενέδρα
- liberi - orum = παιδιά
- mala - orum = συμφορές
- manes - ium = ψυχές
- milia - ium = χιλιάδες
- moenia - ium = τα τείχη
- murus - i και συνήθως πληθυντικός = muri - orum = τα τείχη
- penates - ium = οι θεοί του σπιτιού
- pugillares- ium = πλάκες κερωμένες

- tenebrae - arum = σκοτάδι

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΠΟΥ ΑΛΛΑΖΟΥΝ ΣΗΜΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟ

ΕΝΙΚΟΣ	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ
aes - aeris = χαλκός, χρήματα	aera-um = χάλκινα σκεύη
auxilium - ii (-i) = βοήθεια	auxilia - orum = στρατεύματα
castrum - i = κάστρο	castra-orum = στρατόπεδο
copia - ae = αφθονία	copiae-arum = στρατιωτικές δυνάμεις
domesticus-a-um = ο οικείος	domestici-orum = δούλοι του σπιτιού
finis -is = τέλος, όριο	fines - ium = σύνορα χώρας
littera - ae = γράμματα αλφαβήτου	litterae-arum = επιστολή, Γράμματα
locus -i = τόπος, μέρος	loci - orum = χωρία βιβλίου
magistratus-us = αρχή, εξουσία	magistratus - uum = άρχοντες
mos - moris = νόμος, συνήθεια	mores - um = ήθη, χαρακτήρας
opera - ae = εργασία	operae - arum = εργάτες
ops - is = η δύναμη (στις πτώσεις γενική =oris, αιτιατική =orem, αφαιρετική =ope)	opes - um = δυνάμεις, πλούτη
pars-partis = μέρος	partes-ium = κόμμα, παράταξη
pater - patris = πατέρας	patres - um = πατρίκιοι, συγκλητικοί
supplicium - ii (-i) = τιμωρία	supplicia - iorum = ικεσίες, λατρεία

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΜΕ ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ

- * **aetas - atis, civitas - atis, dignitas - atis** -> γενική πληθυντικού σε - um και - ium δηλαδή aetatum + aetatium , civitatum + civitatum, dignitatum + dignitatum
- * **dos- dotis και vis** -> γενική πληθυντικού : dotium , virium. Το ίδιο και τα Penates - penatum , Samnites - Samnitium
- * **filius** -> Κλητική ενικού fili
- * **domus** -> Τύποι και κατά την β' κλίση : **ενικός** : domus, domus + domi, domui + domo, domum, domus, domo + domu, **πληθυντικός** : domus, domuum + domorum, domibus, domus + domos, domus, domibus.
- * **Ουσιαστικά γ' κλίσης με γενική πληθυντικού σε -ium** σχηματίζουν την αιτιατική πληθυντικού σε -es + - is. Το ίδιο ισχύει για τα επίθετα και τις μετοχές.
- * **filia** -> Δοτική + Αφαιρετική Πληθυντικού -> filiis + filiabus
- * **familia** -> γενική ενικού : familiae + familias
- * **forte** : αφαιρετική του άχρηστου ουσιαστικού fors =τύχη, που απαντά μόνο στην **ονομαστική**, ενώ η **αφαιρετική forte** χρησιμοποιείται **επιρρηματικά** , forte = τυχαία.
- * **plebs** και κατά την γ' κλίση **plebs-is** και κατά την ε' κλίση : **plebes - ei**. Το **plebs** επειδή είναι περιληπτική λέξη **δεν έχει πληθυντικό**.
- * **suboles - is** -> επίσης περιληπτική λέξη, μόνο ενικός.
- * **sesterius** - > γενική πληθυντικού sestertium

- * **senatus** - > δοτική ενικού *senatui* + *senatu*
- * Το ουσιαστικό *sequester* σχηματίζει την αφαιρετική *sequestre* αλλά τη γενική πληθυντικού *sequestrium*
- * *bos* -> γενική πληθυντικού *bonum* + *boum*, δοτική + αφαιρετική *bobus* + *bubus*
- * *materia* - *ae* -> α' κλίση αλλά και *materies* - *ei* = ε' κλίση
- * Τα ουσιαστικά *navis* - *avis* - *unguis* -> αφαιρετική ενικού : *navi*+ *nave*, *avi*+ *ave*, *ungui*+*ungue*
- * *Tiberis* και *Neapolis* -> Διτυπική ενικού σε *Tiberim* - *Neapolim*, αφαιρετική ενικού *Tiberi* - *Napoli*. Επίσης το *turris-is* (κεφάλαιο 45)
- * *deus* : Κλητική ενικού *deus* + *dive*, πληθυντικός *dei-dii-di*, *deorum* + *deum* - *deis-* *diis* - *dis* - *deos* - *dei* - *dii* - *di*, *deis* - *diis*, *dis*
- * **elephas** - **elephantis** : γ' κλίσης και *elephantus* - *i* β' κλίσης
- * **ficus** - **ficus** = δ' κλίσης (θηλυκό) αλλά και β' κλίσης *ficus* - *i*, θηλυκό
- * **princeps** - **ipis** = αφαιρετική ενικού **principe**, γενική πληθυντικού **principum**
- * Τα ουσιαστικά *pater*, *mater*, *iuvenis*, *senex*, *sedes* -> γενική πληθυντικού σε - *um* : *patrum* - *matrum* - *iuvenum* - *senum* - *sedum*
- * Το επίθετο **inops** - **inopis** κάνει την αφαιρετική ενικού **inopi** αλλά στη Γενική πληθυντικού : **inorum**

ΑΝΩΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ

1. **ΑΝΩΜΑΛΑ**   *bonus* - *melior* - *optimus*
Επίρρ. *bene* - *melius* - *optime*
magnus - *maior* - *maximus*
Επίρρ. *magno opere* ή *magno opere* - *maius* - *maxime*
magnificus - *magnificentior* - *magnificentissimus*
malus - *peior* - *pessimus*
Επίρρ. *male* - *peius* - *pessime*
multi - *plures* - *plurimi*
Επίρρ. *multum* - *plus* - *plurimum*
parvus - *minor* - *minimus*
Επίρρ. *paulum* ή *non multum* - *minus* - *minime*
2. **ΧΩΡΙΣ ΘΕΤΙΚΟ**   (*ultra*) - *ulterior* - *ultimus*
(*prope*) - *propior* - *proximus*
(επίρρημα) *prope* - *propius* - *proxime*
3. **ΜΕ ΔΑΝΕΙΚΟ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ**   *novus*- *recentior* - *novissimus*
sacer - *sanctior* - *sacerrimus*
vetus - *vetustior* - *veterrimus*

4. **ΧΩΡΙΣ ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟ** iuvenis - iunior
senex - senior
και το επίρρημα satis - satius
5. **ΜΕ ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟ ΣΕ - limus** facilis, similis ->facillimus - a - um
->simillimus - a - um
6. **ΜΕ ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟ ΣΕ - rimus** miser, integer, celer, pulcher, maturus
π.χ. miserrimus - a - um
celerrimus - a - um κ.λ.π.
7. **ΜΕ ΔΙΠΛΟ ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟ** exterus - exterior - extremus + extimus,
posterus - posterior - postremus + postumus
superus - superior - supremus + summus
8. **ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΑ ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΑ** vacuus - magis vacuus - maxime vacuus
9. **ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ** Από facilis -> facile - facilius - facillime
Από tristis -> triste - tristius - tristissime

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΡΗΜΑΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ 31-40

ΜΑΘΗΜΑ 31

	Συζυγίας	
♦ nascor - natus sum - nasci	3	(αποθετικό)
♦ praesum - praefui - praeesse		
♦ abeo - abivi (abii) - abitum - abire	4	
♦ edico - edixi - edictum - edicere	3	
♦ abstineo - abstinui - abstentum - abstinere	2	
♦ praeterequito - avi - atum - are	1	
♦ laccio - lacessivi - lacessitum - lacessere	3	
♦ congregior - congressus sum - congregi	3	(αποθετικό)
♦ cerno - crevi - cretum - cernere	3	
♦ antecello - antecellere	3	(ελλειπτικό)
♦ confido - confisus sum - confidere	3	(ημιαποθετικό)
♦ pugno - avi - atum - are	1	
♦ ruo - rui - rutum - ruere	3	
♦ transfigo - transfixi - transfictum - transfigere	3	
♦ spolio - avi - atum - are	1	
♦ peto - petivi (petii) - petitum - petere	3	
♦ revertor - reverti - reverti	3	(ημιαποθετικό)
♦ fugo - avi - atum - are	1	
♦ multo - avi - atum - are	1	

Μάθημα 32

	Συζυγίας	
◇ sum - fui - ----- esse		
◇ iaceo - iacui - iacitum - iacere	2	
◇ accedo - accessi - accessum - accedere	3	

◇ intueor - intuitus sum - intueri	2	(αποθετικό)
◇ imitor - imitatus sum - imitari	1	
◇ relinquo - reliqui - relictum - relinquere	3	
◇ gero - gessi - gestum - gerere	3	
◇ administro - avi - atum - are	1	
◇ propono - proposui - propositum - proponere	3	
◇ colo - colui - cultum - colere	3	
◇ cogito - avi - atum - are	1	
◇ conformo - avi - atum - are	1	
◇ expeto - expetivi (expetii) - expetitum - expetere	3	
◇ duco - duxi - ductum - ducere	3	(προστακτική ενεστώτα duc)
◇ obicio - obieci - obiectum - obicere	3	
◇ possum - potui - ----- posse		

Μάθημα 34

Συζουγίας

* sum - fui - ----- - esse		
* saluto- avi - atum - are	1	
* venio - veni - venitum - venire	4	
* capio - cepi - captum - capere	3	
* existimo - avi - atum - are	1	
* conloco (+ colloco) - avi - atum - are	3	
* animadverto - animadverti - animaversum - animadvertere	3	
* abicio - abieci - abiectum - abicere	3	
* appropinquo - avi - atum - are	1	
* nuntio - avi - atum - are	1	
* audio - audivi (-ii) - auditum - audire	4	
* admiror - admiratus sum - admirari	1	(αποθετικό)
* refero - rutuli - relatum - referre		

(γράφεται και με δύο tt και με δύο ll)

* resero - avi - atum - are	1	
* intromitto - intromisi - intromissum - intromittere	3	
* iubeo - iussi - iussum - iubere	2	
* veneror - veneratus sum - venerari	1	(αποθετικό)
* osculor - osculatus sum - osculari	1	(αποθετικό)
* pono - posui - positum - ponere	3	
* consecro - avi - atum - are	1	
* soleo - solitus sum - solere	2	(ημιαποθετικό)
* revertor - reverti - reverti	3	(ημιαποθετικό)

Μάθημα 35

Συζυγίας

• sum - fui - ---- esse		
• trado - tradidi - traditum - tradere	3	
• miseror - miseratus sum - miserari	1	(αποθετικό)
• vivo - vixi - victum - vivere	3	
• confero - contuli - collatum - conferre		
• funero - avi - atum - are	1	
• fundo - fudi - fusum - fundere	3	
• scribo - scripsi - scriptum - scribere	3	
• discedo - discessi - discessum - discedere	3	
• desero - deserui - desertum - deserere	3	
• curo - avi - atum - are	1	
• placeo - placui - placitum - placere	2	
• absum - afui (abfui) - ----- - abesse		
• accipio - accepi - acceptum - accipere	3	
• relinquo - reliqui - relictum - relinquere	3	
• exigo - exegi - exactum - exigere	3	

Μάθημα 36

	Συζυγίας	
⇒ utor - usus sum - uti	3(αποθετικό)	
⇒ contemno - contempsi - contemptum - contemnere	3	
⇒ possum - potui - ----- posse		
⇒ venio - veni - ventum - venire	4	
⇒ assideo - assedi - assessum - assidere	2	
⇒ ceno - avi - atum - are	1	
⇒ specto - avi - atum - are	1	
⇒ praebeo - praebui - praebitum - praebere	2	
⇒ miror - miratus sum - mirari	1	(αποθετικό)
⇒ mitto - misi - missum - mittere	3	
⇒ affero (+adfero) - attuli (+ adtuli) - allatum - (+ adlatum) - afferre + (adferre)		
⇒ solvo - solvi - solutum - solvere	3	
⇒ dico - dixi - dictum - dicere	3	(προστακτική ενεστώτα dic)
⇒ narro - avi - atum - are	1	
⇒ malo - malui - ----- malle		
⇒ impero - avi - atum - are	1	
⇒ fio - factus sum - fieri		
⇒ memini - meminisse	(ελλειπτικό)	
⇒ vinco - vici - victum - vincere	3	
⇒ corrumpo - corruipi - corruptum - corrumpere	3	

Κεφάλαιο 37

	Συζυγίας
• deduco - deduxi - deductum - deducere	3
• subvenio - subveni - subventum - subvenire	4
• sum - fui - ----- esse	
• nequeo - (nequivi- nequii) - (nequitum) - nequire	

• venio - veni - venitum - venire	4	
• desisto - destiti - desistere	3	
• sentio - sensi - sensum - sentire	4	
• dico - dixi - dictum - dicere	3	
• facio - feci - factum - facere	3	
(προστακτική ενεστώτα fac)		
• pertineo - pertinui - pertentum - pertinere	2	
• invado - invasi - invasum - invadere	3	
• pugno - avi - atum - are	1	
• cupio - cupivi (+ cupii) - cupitum - cupere	3	
• clamo - avi - atum - are	1	
• reddo - reddidi - redditum - reddere	3	
• cogo - coegi - coactum - cogere	3	
• fio - factus sum - fieri		
• volo - volui - ---- - velle	3	
• obsequor - obsecutus sum - obsequi	3	(αποθετικό)
• pario - peperit - partum - parere	3	

Μάθημα 38

Συζυγίας

◇ peto - petivi (+ petii) + petitum - petere	3
◇ facio - feci - factum - facere	3
◇ ex(s)pecto - avi - atum - are	1
◇ congruo - congrui - congruere	3
◇ audio - audivi - auditum- audire	4
◇ sto - steti - statum - stare	1
◇ rogo - avi - atum - are	1
◇ cedo - cessi - cessum - cedere	3
◇ dico - dixi - dictum - dicere	3
◇ confirmo - avi - atum - are	1

◇ morior - mortuus sum - mori	3	(αποθετικό)
◇ vivo - vixi - victum - vivere	3	
◇ amo - avi - atum - are	1	
◇ duco - duxi - ductum - ducere	3	

Μάθημα 40

Συζυγίας

⇒ cogo - coegi - coactum - cogere	3	
⇒ occupo - avi - atum - are	1	
⇒ iudico - avi - atum - are	1	
⇒ audeo - ausus sum - audere	2	(ημιαποθετικό)
⇒ interrogo - avi - atum - are	1	
⇒ dico - dixi - dictum - dicere	3	
⇒ nolo - nolui - ---- - nolle	3	
⇒ minitor - minitatus sum - minitari	1	(αποθετικό)
⇒ insto - institi - ----- - instare	1	
(μετοχή μέλλοντα instaturus - a - um)		
⇒ ostendo - ostendi - ostentum (+ ostensum)- ostendere	3	
⇒ memini - meminisse		(ελλειπτικό)
⇒ circumsedeo - circumseidi - circumsessum - circumseidere	2	
⇒ converso - avi - atum - are	1	

ΜΑΘΗΜΑ 41 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- ⇒ **Curius** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Curius - ii / i** = ο Κούριος, αρσενικό β' κλίσης
- ⇒ **Fabricius** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Fabricius - ii / i** = ο Φαβρίκιος, αρσενικό, β' κλίσης
- ⇒ **antiquissimi** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού, υπερθετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **antiquus - a - um** = αρχαίος (**antiquior - ior - ius, antiquissimus - a - um**)
- ⇒ **viri** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **vir - viri** = άνδρας, αρσενικό β' κλίσης
- ⇒ **his** = αφαιρετική πληθυντικού, γένους αρσενικού της δεικτικής αντωνυμίας **hic - haec - hoc** = αυτός - η - ο
- ⇒ **antiquiores** = ονομαστική πληθυντικού γένους αρσενικού, συγκριτικός βαθμός του **antiquus - a - um** (παραπάνω)
- ⇒ **Horatii** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **Horatius - ii/i** = ο Οράτιος, αρσενικό, β' κλίσης (εδώ σχηματίζει πληθυντικό, γιατί αναφέρεται σε περισσότερα από ένα πρόσωπα της ίδιας οικογένειας)
- ⇒ **plane** = καθαρά, επίρρημα, θετικού βαθμού (**planius - planissime**)
- ⇒ **dilucide** = με διαύγεια, επίρρημα θετικού βαθμού (**dilucidius - dilucidissime**)
- ⇒ **cum** = πρόθεση + αφαιρετική, μαζί με
- ⇒ **suus** = αφαιρετική πληθυντικού, αρσενικού γένους της κτητικής αντωνυμίας γ' προσώπου **suus-a-um** = εδώ για πολλούς κτήτορες = δικός, ή, ό τους
- ⇒ **locuti sunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής παρακειμένου του αποθετικού ρήματος της 3ης συζυγίας **loquor - locutus sum - loqui** = συνομιλώ, ομιλώ, λέγω
- ⇒ **Sicanorum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **Sicani - orum** = οι Σικανοί, αρσενικό β' κλίσης
- ⇒ **aut** = ή (διαζευτικός σύνδεσμος)
- ⇒ **Pelasgorum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **Pelasgi - orum** = οι Πελασγοί, αρσενικό β' κλίσης
- ⇒ **qui** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού της **qui - quae - quod** = αναφορικής αντωνυμίας = ο οποίος, η οποία, το οποίο

- ⇒ **primi** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού του β' κλιτου επιθέτου **primus - a - um**
= πρώτος. Το **primus -a- um** είναι ο υπερθετικός βαθμός ενός μη απαντώμενου θετικού
βαθμού, ενώ ο συγκριτικός **prior-prior-prius**. Το **primus** λειτουργεί και ως τακτικό
αριθμητικό
- ⇒ **coluisse** = απαρέμφατο ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **colo -**
colui - cultum - colere = κατοικώ
- ⇒ **Italiam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Italia-ae** = η Ιταλία, θηλυκό, α' κλίσης
- ⇒ **dicuntur** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής παθητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης
συζυγίας **dico - dixi - dictum - dicere** = λέω (β' ενικό πρόσωπο προστακτικής **dic**)
- ⇒ **aetatis** = γενική ενικού του ουσιαστικού **aetas - aetatis** = η εποχή, θηλυκό, γ' κλίσης
- ⇒ **suae** = γενική ενικού, γένους θηλυκού της κτητικής αντωνυμίας γ' προσώπου **suus - sua -**
suum
- ⇒ **verbis** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **verbum - i** = ο λόγος, ουδέτερο β' κλίσης
- ⇒ **utebantur** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής παρατατικού του αποθετικού ρήματος της
3ης συζυγίας **utor - usus sum - uti** = χρησιμοποιώ
- ⇒ **tu** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου
- ⇒ **autem** = όμως, αντιθετικός σύνδεσμος
- ⇒ **proinde** = έτσι ακριβώς, με τον ίδιο τρόπο, επίρρημα
- ⇒ **quasi** = σαν να, παραβολικός, υποθετικός σύνδεσμος
- ⇒ **matre** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **mater-matris** = η μητέρα, θηλυκό, γ' κλίσης
- ⇒ **Evandri** = γενική ενικού του ουσιαστικού **Evander - Evandri** = ο Εβάνδρος, αρσενικό,
β' κλίσης
- ⇒ **nunc** = τώρα, επίρρημα
- ⇒ **loquaris** = β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα του αποθετικού ρήματος **loquor**
(παραπάνω) = λέω
- ⇒ **sermone** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **sermo - onis** = ο λόγος, η γλώσσα, αρσενικό
γ' κλίσης
- ⇒ **abhinc** = εδώ και .... , ήδη από, (επίρρημα)
- ⇒ **multis** = αφαιρετική πληθυντικού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου
multi - ae -a = πολλοί-ές-ά (**plures-es-a - plurimi - ae - a**). Αντικατάσταση : **multis -**
pluribus - plurimis

- ⇒ **annis** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **annus - i** = ο χρόνος, το έτος, αρσενικό β' κλίσης
- ⇒ **iam** = ήδη, πλέον, (επίρρημα)
- ⇒ **obsoleto** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **obsoletus - a - um** = απαρχαιωμένος (**obsoletior - ior - ius** - υπερθετικός του επιθέτου δεν απαντάται)
- ⇒ **uteris** = β' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα ενικού του αποθετικού ρήματος **utor** (παραπάνω)
- ⇒ **quod** = διότι, επειδή, αιτιολογικός σύνδεσμος
- ⇒ **neminem** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας **nemo** = κανένας
- ⇒ **scire** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 4ης συζυγίας **scio - scivi - scitum - scire** = γνωρίζω, ξέρω
- ⇒ **intellegere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας **intellego - intellexi - intellectum - intellegere** = καταλαβαίνω
- ⇒ **vis** = β' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **volo - volui - --- velle** = θέλω
- ⇒ **quae** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της ουσιαστικής ερωτηματικής αντωνυμίας **quis - quis - quid** = ποιος, ποια, ποιο
- ⇒ **dicas** = β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του **dico** (παραπάνω)
- ⇒ **quin** = γιατί δεν; πως δεν; (ερωτηματικό μόριο)
- ⇒ **homo** = κλητική ενικού του ουσιαστικού **homo - inis** = ο άνθρωπος, γένους αρσενικού, γ' κλίσης
- ⇒ **inepte** = κλητική ενικού αριθμού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **ineptus - a - um** = ο ανόητος (**ineptior - ior - ius / ineptissimus - a - um**)
- ⇒ **taces** = β' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2ης συζυγίας **taceo - tacui - tacitum - tacere** = σιωπώ
- ⇒ **ut** = για να, να (τελικός σύνδεσμος)
- ⇒ **consequaris** = β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα του αποθετικού ρήματος της 3ης συζυγίας **consequor - consecutus sum - consequi** = πετυχαίνω
- ⇒ **quod** = αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου της **qui - quae - quod**

- ⇒ **vis** = β' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα του **volo** (παραπάνω)
- ⇒ **antiquitatem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **antiquitas - tatis** = η αρχαιότητα, θηλυκό, γ' κλίσης
- ⇒ **tibi** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου **tu** = εσύ
- ⇒ **placere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2ης συζυγίας = **placeo - placui - placitum - placere** = αρέσω
- ⇒ **dicis** = β' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του **dico** (παραπάνω)
- ⇒ **quod** = γιατί, επειδή = αιτιολογικός σύνδεσμος
- ⇒ **honesta** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **honestus - a - um** = ο τίμιος (**honestior - ior - ius / honestissimus - a - um**)
- ⇒ **bona** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **bonus - a - um** = καλός (**melior - ior - ius, optimus - a - um**)
- ⇒ **sit** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **sum - fui - ---- esse** = είμαι
- ⇒ **modesta** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **modestus - a - um** = σεμνός (**modestior / ior / ius - modestissimus - a - um**)
- ⇒ **sic** = έτσι, (επίρρημα)
- ⇒ **ergo** = επομένως, άρα, λοιπόν, (συμπερασματικός σύνδεσμος)
- ⇒ **vive** = β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας **vivo - vixi - victum - vivere** = ζώ
- ⇒ **ut** = όπως, παραβολικός σύνδεσμος
- ⇒ **viri** = ονομαστική πληθυντικού του **vir** (παραπάνω)
- ⇒ **antiqui** = ονομαστική πληθυντικού του (παραπάνω)
- ⇒ **loquere** = β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα του αποθετικού ρήματος **loquor** = (παραπάνω)
- ⇒ **ut** = όπως, (παραβολικό επίρρημα)
- ⇒ **viri** = ονομαστική πληθυντικού του **vir** (παραπάνω)
- ⇒ **aetatis** = γενική ενικού του **aetas - aetatis** = εποχή (παραπάνω)
- ⇒ **nostrae** = γενική ενικού, γένους θηλυκού της κτητικής αντωνυμίας α' προσώπου, για πολλούς κτήτορες **noster , nostra, nostrum** = δικός, η, ό μας

- ⇒ **id** = αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου της δεικτικής ως οριστικής αντωνυμίας **is - ea - id** = **αυτός, η, ό.**
- ⇒ **quod** = ονομαστική ενικού, γένους ουδετέρου της αντωνυμίας **qui - quae - quod** = **ο οποίος, η οποία, το οποίο**
- ⇒ **C. Caesare** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **C. Caesar - aris** = **ο Γάιος Καίσαρας**, αρσενικό, γ' κλίσης
- ⇒ **scriptum est** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **scribo - scripsi - scriptum - scribere** = **γράφω**
- ⇒ **semper** = πάντοτε, επίρρημα
- ⇒ **memoria** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **memoria - ae** = **η μνήμη**, θηλυκό α' κλίσης
- ⇒ **pectore** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **pectus - oris** = **καρδιά**, ουδέτερο, γ' κλίσης
- ⇒ **tamquam** = σαν, όπως, σύνδεσμος που εισάγει παραβολική, υποθετική πρόταση
- ⇒ **scopulum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **scopulus - i** = **σκόπελος**, αρσενικό, β' κλίσης
- ⇒ **fugias** = β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής, ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας **fugio - fugi - fugitum - fugere** = **(απο)φεύγω**
- ⇒ **verbum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **verbum - i** = **ο λόγος**, ουδέτερο, β' κλίσης
- ⇒ **insolens** = αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου, θετικός βαθμός του γ' κλιτου επιθέτου **insolens - insolens - insolens**, τριγενές και μονοκατάληκτο = **ο ασυνήθιστος** (**insolentior - ior - ius, insolentissimus - a - um**)
- ⇒ **inauditum** = αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **inauditus - a - um** = **πρωτάκουστος**

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. « **qui ... dicuntur** » : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **Sicanorum / Pelasgorum**. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, **δηλώνει πραγματικό γεγονός.**
2. « **proinde quasi ... loquaris** » : δευτερεύουσα παραβολική υποθετική πρόταση. Πρόκειται για επιρρηματική πρόταση που επέχει θέση β' όρου σύγκρισης (ως α' όρος λειτουργεί η πρόταση **tu autem, - sermone ... uteris**). Εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα, ενώ η παραβολή αφορά υποθετική κατάσταση αντίθετη προς την πραγματικότητα. Η πρόταση

εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**uteris**) και **δηλώνεται το σύγχρονο στο παρόν.**

Έχουμε σύγκριση ομοιότητας και το παραβολικό ζεύγος είναι **proinde - quasi**.

3. «**quod neminem.....vis**»: επιρρηματική αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο **quod** και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, γιατί δηλώνει αντικειμενική αιτιολογία.

4. «**quae dicas**»: δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, απλή, μερικής αγνοίας, η οποία λειτουργεί ως αντικείμενο στα **scire / intellegere**. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **quae** και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα, γιατί θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**vis**). **Δηλώνεται το σύγχρονο στο παρόν.** Στον ευθύ λόγο : **quae dicis ?**

5. «**quin .... taces ?**»: **Κύρια, ευθεία ερώτηση.** Εισάγεται με το **quin** και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα. Είναι ερώτηση απλή, ολικής αγνοίας. Είναι ρητορική ερώτηση, που ισοδυναμεί με έντονη προτροπή δηλαδή **homo inepte, tace !** (προστακτική)

6. «**ut consequaris**»: δευτερεύουσα τελική πρόταση. Εισάγεται με τον **ut** γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**taces**). **Δηλώνεται σκοπός προσδοκώμενος και αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.** Προηγείται το **taces**, με λειτουργία σκόπιμης ενέργειας.

7. «**quod vis**»: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **id**. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, **δηλώνει πραγματικό γεγονός.**

8. «**quod honesta ... sit**»: δευτερεύουσα επιρρηματική, αιτιολογική πρόταση. Ο σύνδεσμος εισαγωγής είναι ο **quod** και η έγκλιση εκφοράς υποτακτική ενεστώτα, γιατί δηλώνει υποκειμενική αιτιολογία. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**dicis**).

Δηλώνεται το σύγχρονο στο παρόν.

Ευθύς λόγος : «**Antiquitatem tibi placet, quod honesta et bona et modesta est**»

9. «**ut viri ..... (vivebant)**»: δευτερεύουσα απλή παραβολική συγκριτική πρόταση. Έχουμε σύγκριση ισότητας σχετικά με τον τρόπο - παραβολικό ζεύγος: **sic - ut**. Πρόκειται για

επιρρηματική πρόταση, που επέχει θέση β' όρου σύγκρισης (ως α' όρος λειτουργεί η πρόταση « **sic ergo vive** ». Εκφέρεται με **οριστική παρατατικού**, εφόσον η σύγκριση αφορά δύο καταστάσεις, κατά τις οποίες αυτή που δηλώνεται από την παραβολική **θεωρείται αντικειμενική πραγματικότητα**.

10. « **ut viri .... (loquuntur)** »: δευτερεύουσα παραβολική συγκριτική πρόταση. Έχουμε σύγκριση ισότητας σχετικά με τον τρόπο, με παραβολικό ζεύγος **sic - ut**. Πρόκειται για επιρρηματική πρόταση σε θέση β' όρου σύγκρισης (ως α' όρος λειτουργεί η πρόταση «**sic loquere**»). Εκφέρεται με **οριστική ενεστώτα**, εφόσον η σύγκριση αφορά δύο καταστάσεις, κατά τις οποίες αυτή που δηλώνεται από την **παραβολική θεωρείται αντικειμενική πραγματικότητα**.

11. « **quod.... scriptum est** »: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **id**. Εκφέρεται με **οριστική ιστορικού παρακειμένου, δηλώνει πραγματικό γεγονός**.

12. « **tamquam .... inauditum** » : Ανεξάρτητη πρόταση, έμμεσος ευθύς λόγος. Η Υποτακτική **fugias** βρίσκεται σε ανεξάρτητη πρόταση και εκφράζει την υποκειμενικότητα μιας επιθυμίας, δηλώνοντας προτροπή.

- **tamquam scopelum** βραχυλογική φράση που δηλώνει παραβολή, κατά παράλειψη του ρήματος παραβολικής υποθετικής πρότασης. Ιστορικά δεχόμαστε πως η φράση αυτή θα ισοδυναμούσε με δευτερεύουσα υποθετική παραβολική ελλειπτική πρόταση εισαγόμενη με τον **tamquam** και εκφερόμενη με υποτακτική ενεστώτα (**sic**), εφόσον ο **tamquam** συντάσσεται με ενεστώτικη υποτακτική εξαρτώμενη από αρκτικό χρόνο : **tamquam (verbum insolens atque inauditum) scopulus sit, sic fugias verbum insolens atque inauditum** - Δηλώνεται το **σύγχρονο στο παρόν** : Η πρόταση εξαρτήσεως με υποτακτική ενεστώτα και η εξαρτώμενη επίσης με υποτακτική ενεστώτα.

Στην εξαρτώμενη :

sit = ρήμα

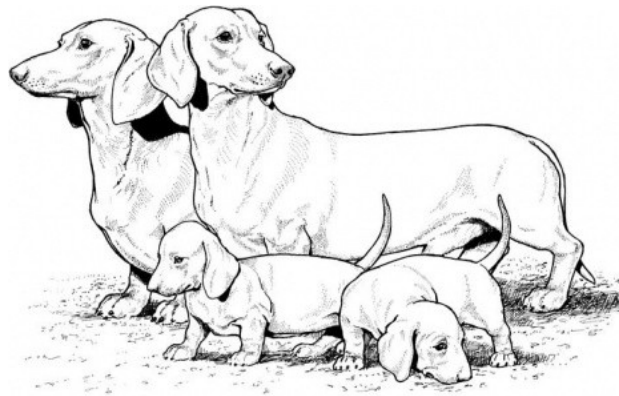
(**verbum**) υποκείμενο

scopulus = κατηγορούμενο

(**insolens + inauditum**) = επιθετικοί στο **verbum**

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο Κούριος και ο Φαβρίκιος, αρχαιότατοι άνδρες, και οι Οράτιοι αρχαιότεροι από αυτούς συνομιλούσαν με τους συγχρόνους τους καθαρά και με διαύγεια δεν χρησιμοποιούσαν τη γλώσσα των Σικανών ή των Πελασγών, οι οποίοι λέγονται (λέγεται) ότι πρώτοι κατοίκησαν την Ιταλία, αλλά τη γλώσσα της εποχής τους. Εσύ όμως σαν να μιλούσες τώρα με τη μητέρα του Ευάνδρου, χρησιμοποιείς λόγο απαρχαιωμένο / ξεπερασμένο ήδη εδώ και πολλά χρόνια, επειδή κανένας δεν θέλεις να ξέρει και να καταλαβαίνει τι λες. Ανόητε άνθρωπε, γιατί δεν σωπαίνεις, για να πετύχεις αυτό που θέλεις ; Λες όμως ότι σου αρέσει η αρχαιότητα, επειδή είναι τιμημένη και καλή και σεμνή. Έτσι λοιπόν να ζεις όπως οι αρχαίοι άνδρες, αλλά να μιλάς έτσι, όπως οι άνδρες της εποχής μας. Και να έχεις πάντοτε στη μνήμη (σου) και στην καρδιά (σου) αυτό που γράφτηκε από το Γάιο Καίσαρα : «Σαν σκόπελο, έτσι ν'αποφεύγεις την ασυνήθιστη και την πρωτάκουστη λέξη» .

ΜΑΘΗΜΑ 42

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- ♦ **nonnulli** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας **nonnulli-ae-a**= κάποιοι - α
- ♦ **sunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **sum - fui - ---- esse** = είμαι , υπάρχω
- ♦ **hoc** = αφαιρετική ενικού , γένους αρσενικού της δεικτικής αντωνυμίας **hic - haec - hoc** = αυτός,η,ο
- ♦ **ordine** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **ordo - inis** = τάξη, αρσενικό , γ' κλίσης
- ♦ **qui** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod** = ο οποίος- η οποία - το οποίο
- ♦ **aut ... aut** = ή .... ή, είτε... είτε, διαζευτικός σύνδεσμος
- ♦ **ea** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της δεικτικής ως οριστικής αντωνυμίας = αυτός - η - ό
- ♦ **quae** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της **qui - quae - quod** (παραπάνω)
- ♦ **imminent** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2ης συζυγίας **immineo - ----- imminere** = πλησιάζω απειλητικά
- ♦ **videant** = γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2ης συζυγίας **video - vidi - visum - videre** = βλέπω
- ♦ **ea** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της **is - ea - id** (παραπάνω)
- ♦ **quae** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της **qui - quae - quod** (παραπάνω)
- ♦ **vident** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του **video** = (παραπάνω)
- ♦ **dissimulent** = γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1ης συζυγίας **dissimulo - avi - atum - are** = προσποιούμαι ότι δεν
- ♦ **qui** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού της **qui - quae - quod**
- ♦ **spem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **spes - spei** = η ελπίδα, θηλυκό, ε' κλίσης
- ♦ **Catilinae** = γενική ενικού του ουσιαστικού **Catilina - ae** = ο Κατιλίνας, αρσενικό α' κλίσης
- ♦ **mollibus** = αφαιρετική πληθυντικού , γένους θηλυκού, θετικού βαθμού του γ' κλιτου επιθέτου **mollis - is - e** = ο επεικής(**mollior - ior - ius, mollissimus - a - um**)

- ♦ **sententiis** = αφαιρετική πληθυντικού, του ουσιαστικού **sententia - ae** = γνώμη, απόφαση, θηλυκό, α' κλίσης
- ♦ **aluerunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **alo - alui - alitum + altum - alere** = εκτρέφω
- ♦ **coniurationem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **coniuratio - onis** = η συνωμοσία, θηλυκό γ' κλίσης
- ♦ **nascentem** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της μετοχής ενεστώτα **nascens - entis** του αποθετικού ρήματος της 3ης συζυγίας **nascor - natus sum - nasci** = γεννιέμαι, γίνομαι
- ♦ **credendo** = αφαιρετική γερουνδίου του ρήματος της 3ης συζυγίας **credo - credidi - creditum - credere** = πιστεύω
- ♦ **confirmaverunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1ης συζυγίας **confirmo - avi - atum - are** = βεβαίωνω, ενθαρρύνω
- ♦ **quorum** = γενική πληθυντικού της **qui - quae - quod**
- ♦ **auctoritatem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **auctoritas - tatis** = κύρος, επιρροή, θηλυκό, γ' κλίσης
- ♦ **secuti** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού της μετοχής παθητικού παρακειμένου **secutus - a - um** του αποθετικού ρήματος της 3ης συζυγίας **sequor - secutus sum - sequi** = έπομαι, ακολουθώ
- ♦ **auctoritatem alicuius sequor** = ενεργώ κάτω από την επιρροή κάποιου
- ♦ **multi** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **multi - ae - a** = πολλοί (**multi - plures - plurimi**)
- ♦ **non solum ..... verum etiam** = όχι μόνον .... αλλά και
- ♦ **improbi** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **improbis - a - um** = ανήθικος, φαύλος (**improbior - ior - ius, improbissimus - a - um**)
- ♦ **imperiti** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **imperitis - a - um** = άπειρος, αδαής (**imperitior - ior - ius, imperitissimus - a - um**)
- ♦ **si** = εάν, αν, υποθετικός σύνδεσμος
- ♦ **hunc** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της **hic - haec - hoc**

- ♦ **animadvertissem** = α' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 3ης **animadverto - animadverti - animadversum - animadvertere** = παρατηρώ
- ♦ **animadverto in aliquem** = τιμώ κάποιον
- ♦ **crudeliter** = με σκληρότητα, επίρρημα (**crudelius, crudelissime**)
- ♦ **regie** (επί κακού) - τυραννικά / (επί καλού) βασιλικά, επίρρημα (δεν σχηματίζει παραθετικά)
- ♦ **id** = αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is - ea - id** = αυτός - η - ο
- ♦ **factum esse** = απαρέμφατο παρακειμένου του **fio - factus sum - fieri** = γίνομαι
- ♦ **dicerent** = γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 3ης συζυγίας **dico - dixi - dictum - dicere** = λέω
- ♦ **nunc** = τώρα (επίρρημα)
- ♦ **intellego** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας **intellego - intellexi - intellectum - intellegere** = καταλαβαίνω - αντιλαμβάνομαι
- ♦ **iste** = ονομαστική ενικού της δεικτικής αντωνυμίας **iste - ista - istud** = αυτός -η-ο
- ♦ **Manliana** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου του β' κλιτου επιθέτου **Manlianus- a - um** = του Μανλίου
- ♦ **castra** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **castra - orum**= το στρατόπεδο, ουδέτερο β' κλισης στον ενικό **castrum - i** = το φρούριο
- ♦ **pervenerit** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 4ης συζυγίας **pervenio - perveni - perventum - pervenire** = φθάνω
- ♦ **quo** = όπου, σε όποιο μέρος (επίρρημα)
- ♦ **intendit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας **intendo - intendi - intentum (+intensum) - intendere** = κατευθύνομαι
- ♦ **neminem** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας **nemo** = κανένας
- ♦ **tam** = τόσο, επίρρημα
- ♦ **stultum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **stultus - a - um** = ο ανόητος (**stultior - ior - ius / stultissimus - a - um**)
- ♦ **fore** = απαρέμφατο μέλλοντα του ιδιότυπου ρήματος **sum - fui - --- - esse** = είμαι, υπάρχω
- ♦ **qui** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της **qui - quae - quod**

- ♦ **videat** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του **video**
  - ♦ **coniurationem** = αιτιατική ενικού του **coniuratio - onis** = (παραπάνω) συνωμοσία
  - ♦ **esse factam** = απαρέμφατο παρακειμένου του **factum** (παραπάνω)
  - ♦ **neminem** = (παραπάνω)
  - ♦ **improbum** = αιτιατική ενικού του επιθέτου **improbus - a - um** (παραπάνω) αρσενικό
  - ♦ **qui** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της **qui - quae - quod**
- fateatur** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα του αποθετικού ρήματος της 2ης συζυγίας
fateor - fassus sum - fateri = ομολογώ

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «**qui aut ea - non videant**» : δευτερεύουσα αναφορική - συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **qui non** γιατί είναι αρνητική. Εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα, γιατί το συμπέρασμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**sunt**), **αναφέρεται στο παρόν-μέλλον**.
2. «**quae imminent**» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **ea**. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, **προκειμένου για πραγματικό γεγονός**.
3. «**(qui) aut ea - dissimulent**» : δευτερεύουσα αναφορική - συμπερασματική πρόταση (συνδέεται παρατακτικά με την 1). Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **qui** γιατί είναι καταφατική. Εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα, το συμπέρασμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**sunt**), **αναφέρεται στο παρόν-μέλλον**.
4. «**quae vident**» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **ea**. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, **προκειμένου για πραγματικό γεγονός**.
5. «**si .... animadvertissem**» : δευτερεύουσα υποθετική πρόταση (σε ευθύ λόγο). Εισάγεται με τον **si** και εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού.
Υπόθεση = **si animadvertissem** - > Απόδοση = **dicerent** (υποτακτική παρατατικού)

Πρόκειται για β' είδος υποθετικού λόγου, το αντίθετο προς το πραγματικό με την υπόθεση στο παρελθόν και την απόδοση στο παρόν. (Συμβαίνει σπάνια να έχουμε αυτό το συνδυασμό της υποτακτικής υπερσυντελικού - υποτακτική παρατατικού).

6. «**si ... pervenerit**» : δευτερεύουσα υποθετική πρόταση (σε εξαρτημένο λόγο. Ο εξαρτημένος λόγος είναι : **intellego - > fore - > pervenerit**. Η υπόθεση εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου (**pervenerit**) και οι αποδόσεις με απαρέμφατο μέλλοντα (**fore**), εξαρτώμενο από το **intellego**. Το **fore**, εφόσον εξαρτάται από αρκτικό χρόνο, θα αναλυθεί σε αρκτικό χρόνο. (Το απαρέμφατο του απλού μέλλοντα του εξαρτημένου λόγου, στον ανεξάρτητο γίνεται οριστική απλού μέλλοντα). Δηλαδή ο **ανεξάρτητος λόγος είναι : Si iste in Manliana castra pervenerit (οριστική συντελεσμένου μέλλοντα), quo intendit, nemo tam stultus erit ..., nemo tam improbus (erit)**. Πρόκειται για σύνθετο υποθετικό λόγο, α' είδους, πραγματικό, ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον, προσδοκώμενο προτερόχρονο : si pervenerit (οριστική συντελεσμένου μέλλοντα) -> erit / erit - (οριστική απλού μέλλοντα).

7. «**quo intendit**» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **in castra**. Εισάγεται με το αναφορικό επίρρημα **quo**. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, εκφράζεται πραγματικό γεγονός.

8. «**qui non .... factam**» : δευτερεύουσα αναφορική - συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **qui (non) γιτί είναι αρνητική** και ακολουθεί μετά από την δεικτική λέξη **tam**. Εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (το αποτέλεσμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**intellego**). Από το **intellego** εξαρτάται το απαρέμφατο μέλλοντα **fore** (= αρκτικός χρόνος, αφού εξαρτάται από το αρκτικό **intellego**) και από το **fore** το **videat**. **Δηλώνεται το σύγχρονο, αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.**

9. «**qui non fateatur**» : δευτερεύουσα αναφορική - συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **qui** και ακολουθεί τη δεικτική λέξη **tam**. Εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (το αποτέλεσμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική Ενεστώτα (**intellego**). Από το **intellego**

εξαρτάται το **fore** και από το **fore** το **fateatur** . Δηλώνεται το
σύγχρονο, αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.

Απάντηση στις ασκήσεις

- II. homines, qui improbi atque imperiti sunt
factum, quod crudele est
sententiae, quae molles sunt
- III. Praedones venerunt, qui Scipionem admirarentur
Ea femina venit, quae Paulum videret
Nemo tam stultus est, qui hoc dicat
Ea femina non tam stulta est, quae hoc dicat
- IV. confirmant - confirmabant - confirmabunt - confirmaverunt + confirmavere -
confirmaverant - confirmaverint
animadvertant - animadverterent - animadversuri sint - animadverterint -
animadvertissent.
- V. Dicis te (civem) Romanum esse, quod non verum est.
Nemo tam stultus est, qui coniurationem non videat.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Υπάρχουν μερικοί σ' αυτό το Συγκλητικό σώμα, οι οποίοι είτε δεν βλέπουν αυτά που μας απειλούν / πλησιάζουν απειλητικά, είτε προσποιούνται πως δεν βλέπουν αυτά τα οποία βλέπουν. Αυτοί εξέθρεψαν την ελπίδα του Κατιλίνα με τις επεικείς γνώμες / αποφάσεις και ενθάρρυναν τη συνωμοσία που γεννιόταν με το να μην πιστεύουν (ότι αυτή γεννιέται) κάτω από την επιρροή αυτών ενεργώντας πολλοί, όχι μόνον φαύλοι αλλά και άπειροι / αδαείς, αν τον είχα τιμωρήσει, θα έλεγαν (θα είχαν πει) ότι αυτό έγινε με σκληρότητα και τυραννικά. Τώρα καταλαβαίνω, πως αν αυτός φθάσει στο στρατόπεδο του Μανλίου, όπου κατευθύνεται, κανένας (δεν θα είναι) τόσο ανόητος, που να μην βλέπει ότι έγινε συνωμοσία, κανένας (δεν θα είναι) τόσο φαύλος, που να μην ομολογήσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 43

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- ⇒ **num** = μήπως (ερωτηματικό μόριο)
- ⇒ **ad** = προς, σε, πρόθεση + αιτιατική
- ⇒ **hostem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **hostis - is** = ο εχθρός, αρσενικό, γ' κλίσης
- ⇒ **veni** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 4ης συζυγίας **venio - veni - ventum - venire** = έρχομαι, φθάνω
- ⇒ **captiva** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού του β' επιθέτου **captivus - a - um** = αιχμάλωτος (δεν σχηματίζει παραθετικά)
- ⇒ **castris** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **castra - orum** = το στρατόπεδο, ουδέτερο, β' κλίσης. Στον ενικό αριθμό **castrum - i** = το φρούριο
- ⇒ **tuis** = αφαιρετική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της κτητικής αντωνυμίας β' προσώπου για έναν κτήτορα **tuus - a - um** = δικός - ή - ό σου
- ⇒ **sum** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **sum - fui - ---- - esse** = είμαι, υπάρχω
- ⇒ **hoc** = αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου της δεικτικής αντωνυμίας **hic - haec - hoc** = αυτός, η, ό δα. Εδώ η αντωνυμία λειτουργεί με τη σημασία του **talis** και μεταφράζεται τέτοιος, α, ο
- ⇒ **me** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού, της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου **ego**
- ⇒ **longa** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού, θετικού βαθμού του β' κλιτου επιθέτου **longus - a - um** = μακρός (**longior - ior - ius, longissimus - a - um**)
- ⇒ **vita** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **vita - ae** = η ζωή, θηλυκό, α' κλίσης
- ⇒ **infelix** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού, θετικού βαθμού του γ' κλιτου επιθέτου **infelix - infelix - infelix** = τριγενές και μονοκατάληκτο, δυστυχισμένος
- ⇒ **senecta** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **senecta - ae** = τα γηρατειά, θηλυκό, α' κλίσης (ως αφηρημένο ουσιαστικό κατά κανόνα δεν σχηματίζει πληθυντικούς τύπους)
- ⇒ **traxit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **traho - traxi - tractum - trahere** = σέρνω
- ⇒ **ut** = ώστε, (συμπερασματικός σύνδεσμος)

- ⇒ **primum** = πρώτα, καταρχήν, επίρρημα, υπερθετικού βαθμού (**prae - prius - primum**)
- ⇒ **exsulem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **exsul - exsulis** = ο εξόριστος, αρσενικό, γ' κλίσης
- ⇒ **deinde** = έπειτα, επίρρημα
- ⇒ **hostem** = αιτιατική ενικού του **hostis**
- ⇒ **te** = αιτιατική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου
- ⇒ **viderem** = α' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 2ης συζυγίας **video - vidi - visum - videre** = βλέπω
- ⇒ **qui** = πως; με ποιον τρόπο ; (ερωτηματικό επίρρημα)
- ⇒ **potuisti** = β' ενικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου του **possum- potui - ---- posse** = μπορώ
- ⇒ **populari** = απαρέμφατο ενεστώτα του αποθετικού ρήματος της 1ης συζυγίας = **populor - populatus sum - populari** = λεηλατώ
- ⇒ **hanc** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της δεικτικής αντωνυμίας **hic - haec - hoc** = αυτός,η,ο
- ⇒ **terram** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **terra - ae** = γη, θηλυκό , α' κλίσης
- ⇒ **quae** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο
- ⇒ **te** = αιτιατική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου
- ⇒ **genuit** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **gigno - genui - genitum - gignere** = γεννώ, δημιουργώ
- ⇒ **aluit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **alo - alui - alitum+ altum - alere** = τρέφω
- ⇒ **tibi** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου **tu**
- ⇒ **ingredienti** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής ενεστώτα **ingrediens - entis** του αποθετικού ρήματος της 3ης συζυγίας **ingredior - ingressus sum - ingredi** : εισβάλλω, εισέρχομαι
- ⇒ **fines** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **finis - is** = το τέλος και **fines-ium**=τα σύνορα, αρσενικό, γ' κλίσης
- ⇒ **patriae** = γενική ενικού του ουσιαστικού **patria - ae** = πατρίδα, θηλυκό, α' κλίσης
- ⇒ **ira** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **ira - ae** = η οργή, θηλυκό, α' κλίσης

- ⇒ **cecidit** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **cado - cecidi - casum - cadere** = **πέφτω**
- ⇒ **non tibi ira cecidit ?** = δεν σου πέρασε η οργή ;
- ⇒ **quamvis** = κι αν ακόμη, όσο και αν, (παραχωρητικός σύνδεσμος)
- ⇒ **infesto** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **infestus - a - um** = **εχθρικός, επικίνδυνος** (infestior - ior - ius / infestissimus - a - um)
- ⇒ **minaci** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του γ' κλιτου επιθέτου **minax - minax - minax** (τριγενές και μονοκατάληκτο) = **απειλητικός** (γενική minacis)
- ⇒ **animo** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **animus - i = η ψυχή**, νους, αρσενικό β' κλίσης
- ⇒ **perveneras** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 4ης συζυγίας **pervenio - perveni - perventum - pervenire** = **φθάνω**
- ⇒ **cur** = γιατί ; ερωτηματικό επίρρημα
- ⇒ **conspectu** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **conspectus - us = η θέα, η όψη**, αρσενικό, δ' κλίσης
- ⇒ **cum in conspectu Roma fuit** = όταν είδες την Ρώμη
- ⇒ **Roma** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Roma - ae = η Ρώμη**, θηλυκό α' κλίσης
- ⇒ **fuit** = γ'ενικό πρόσωπο, οριστικής παρακειμένου του **sum**
- ⇒ **tibi** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου
- ⇒ **succurrit** = γ'ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **succurro- succurri - succursum - succurrere** = **έρχομαι στην σκέψη**. (succurrit + δοτική προσώπου έρχεται κάτι στο μυαλό μου, το succurrit λειτουργεί απροσώπως)
- ⇒ **intra** = μέσα, (πρόθεση + αιτιατική)
- ⇒ **illa** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της δεικτικής αντωνυμίας **ille - illa - illud = εκείνος - η - ο**
- ⇒ **moenia** = αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου του ουσιαστικού **moenia - ium = τα τείχη (μόνο στον πληθυντικό)**
- ⇒ **domus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **domus - us = η οικία, θηλυκό, δ' κλίσης**
- ⇒ **penates** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **Penates - ium = οι Θεοί του σπιτιού**, αρσενικό, γ' κλίσης
- ⇒ **mei** = ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού της κτητικής αντωνυμίας α' προσώπου για έναν κτήτορα **meus - a - um = δικός - η - ό μου**

- ⇒ **sunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα του **sum**
- ⇒ **mater** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **mater - matris** = η μητέρα, θηλυκό, γ' κλίσης
- ⇒ **coniunx** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **coniunx** ή **coniux - ugis** = η σύζυγος, θηλυκό, γ' κλίσης
- ⇒ **liberi** = ονομαστική πληθυντικού του **liberi - orum** = τα παιδιά (μόνο πληθυντικός), αρσενικό, β' κλίσης
- ⇒ **ergo** = λοιπόν, επομένως (συμπερασματικός σύνδεσμος)
- ⇒ **ego** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου **ego**
- ⇒ **nisi** = αν δεν, υποθετικός σύνδεσμος
- ⇒ **peperissem** = α' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 3ης συζυγίας **pario - peperit - partum - parere** = γεννώ
- ⇒ **Roma** = ονομαστική ενικού του **Roma - ae**
- ⇒ **oppugnaretur** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής παθητικού παρατατικού του ρήματος της 1ης συζυγίας **oppugno - avi - atum - are** = πολιορκώ
- ⇒ **filium** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **filius - ii** = ο γιος, αρσενικό, β' κλίσης
- ⇒ **haberem** = α' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 2ης συζυγίας **habeo - habui - habitum - habere** = έχω
- ⇒ **libera** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **liber - libera - liberum** = ελεύθερος (**liberior - ior - ius / liberrimus - a - um**)
- ⇒ **libera** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού του **liber** (παραπάνω)
- ⇒ **patria** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **patria - ae**
- ⇒ **mortua** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού του β' κλιτου επιθέτου **mortus - a - um** = ο νεκρός
- ⇒ **essem** = α' ενικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού του **sum**
- ⇒ **nihil** = αιτιατική ενικού, γένους ουδέτερου της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας **nihil** = τίποτα, κανένα
- ⇒ **iam** = ήδη, πλέον, (επίρρημα)
- ⇒ **pati** = απαρέμφατο ενεστώτα του αποθετικού ρήματος της 3ης συζυγίας **patior - passus sum - pati** = παθαίνω, υπομένω
- ⇒ **possum** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα
- ⇒ **diu** = για πολύ, επίρρημα (**diutius, diutissime**)

- ⇒ **miserrima** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού, υπερθετικού βαθμού του β' κλιτου επιθέτου **miser - misera - miserum** = ο δυστυχής (*miserior - ior - ius, miserrimus - a - um*)
- ⇒ **futura sum** = α' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας του **sum**
- ⇒ **at** = αλλά, αντιθετικός σύνδεσμος
- ⇒ **contra** = αντίθετα (επίρρημα)
- ⇒ **hos** = αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού της δεικτικής αντωνυμίας **hic - haec - hoc**
- ⇒ **si** = εάν, αν, (υποθετικός σύνδεσμος)
- ⇒ **pergis** = β' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας **pergo - perrexi - perrectum - pergere** = **συνεχίζω**
- ⇒ **immatura** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού του β' κλιτου επιθέτου **immaturus - a - um** = ο πρόωρος, ο ανώριμος (το επίθετο δηλώνει αρνητική έννοια και δεν σχηματίζει παραθετικά)
- ⇒ **mors** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **mors - mortis** = ο θάνατος, θηλυκό, γ' κλίσης
- ⇒ **longa** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού του β' κλιτου επιθέτου **longus - a - um** = ο μακρός (*longior - ior - ius / longissimus - a - um*)
- ⇒ **servitus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **servitus - utis** = η σκλαβιά, θηλυκό, γ' κλίσης
- ⇒ **manet** = γ' ενικό πρόσωπο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2ης συζυγίας **maneo - mansi - mansum - manere** = υπομένω

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ / ΚΥΡΙΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «**Num ... veni ?** » = ανεξάρτητη πρόταση, κύρια ευθεία ερώτηση. Εισάγεται με το **num** και εκφέρεται με οριστική παρακειμένου. Είναι ερώτηση ολικής αγνοίας, απλή και με βάση την εισαγωγή της με το **num** αναμένεται απάντηση **αρνητική**.
2. «**et captiva ... sum ?** » = ανεξάρτητη πρόταση, κύρια ευθεία ερώτηση. Εισάγεται με το **num** και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα. Είναι ερώτηση ολικής αγνοίας, απλή, με βάση την εισαγωγή της με το **num**, αναμένεται **αρνητική απάντηση**.

Ο Πλάγιος λόγος = « **(Hunc mater interrogat) num ad hostem venerit et captiva in castris illius sit** » ή « **(Hunc mater interrogat) veneritne ad hostem et sitne captiva in castris illius** »

3. « **in hoc .... traxit ?** » = ανεξάρτητη πρόταση ,κύρια ευθεία ερώτηση. Είναι ολικής αγνοίας, απλή και εξαγγέλλεται απλώς με τον ιδιαίτερο τόνο της φωνής για έμφαση, ενώ εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου.

4. « **ut primum .... viderem** » = δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με τον **ut** ,γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού.Το αποτέλεσμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση. Προηγείται η δεικτική φράση **in hoc**. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**traxit**) - **αναφέρεται στο παρελθόν**.

5. « **qui .... terram ?** » = ανεξάρτητη πρόταση, ευθεία ερώτηση, μερικής αγνοίας, απλή που εισάγεται με το τροπικό επίρρημα **qui** και εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου.

Πλάγιος Λόγος = « **Hunc mater interrogat qui potuerit populari hanc terram quae eum genuerit atque aluerit** »

6. « **quae ... genuit** » = δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική το **terram**. Εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου, **δηλώνεται πραγματικό γεγονός**.

7. «**atque ... aluit genuit**» = δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **terram**. Εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου - **πραγματικό γεγονός**.

8. « **non tibi .... cecidit ?** » = ανεξάρτητη πρόταση, ευθεία ερώτηση, ολικής αγνοίας, απλή, εξαγγέλλεται απλώς με τον ιδιαίτερο τόνο της φωνής, εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου.

Πλάγιος Λόγος : « **Hunc mater interrogat num illi ingredienti fines patria ira ceciderit** » ή « **Hunc mater interrogat cecideritne ira illi ingredienti fines patriae** »

9. « **quamvis ... pernevera** » = δευτερεύουσα παραχωρητική πρόταση. Πρόκειται για επιρρηματική πρόταση που φανερώνει εναντίωση και παραχώρηση. Εκφέρεται με οριστική υπερσυντελικού, εφόσον το περιεχόμενό της αφορά πραγματικό γεγονός, δηλώνει μια πραγματική κατάσταση, παρά την οποία ισχύει το περιεχόμενο της κύριας πρότασης. Ο ενδοτικός λόγος **quamvis perveneras - non succurrit** = (οριστική ιστορικού παρακειμένου), **α' είδος το πραγματικό.**

10. « **Cur - , tibi .... succurrit ?** » = ανεξάρτητη πρόταση, ευθεία ερώτηση, μερικής αγνοίας, απλή , που εισάγεται με ερωτηματικό επίρρημα αναγκαστικού αιτίου **cur** και εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου.

Πλάγιος Λόγος = « **Hunc mater interrogat cur, cum in conspectu Roma fuerit, illi non succurrerit** »

11. « **cum .... fuit** » = δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον καθαρά χρονικό **cum** και εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου. Προσδιορίζεται απλώς ο χρόνος, το πότε έγινε κάτι (χρονικός εντοπισμός, συσχέτιση γεγονότων χρονικά)

12. « **ego nisi peperissem** » = δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον **nisi** και εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού.

Non peperissem υπόθεση - **non oppugnaretur** (υποτακτική παρατατικού- απόδοση)

Πρόκειται για β' είδος, **αντίθετο προς το πραγματικό, υπόθεση στο παρελθόν, απόδοση στο παρόν.**

13. « **nisi ... haberem** » = δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον **nisi**, εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού.

Υπόθεση

Απόδοδη

nisi haberem

essem (υποτακτική παρατατικού)

β' είδος , **αντίθετο προς το πραγματικό στο παρόν**

14. « **si pergis** » = δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον **si** και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα.

υπόθεση

απόδοση

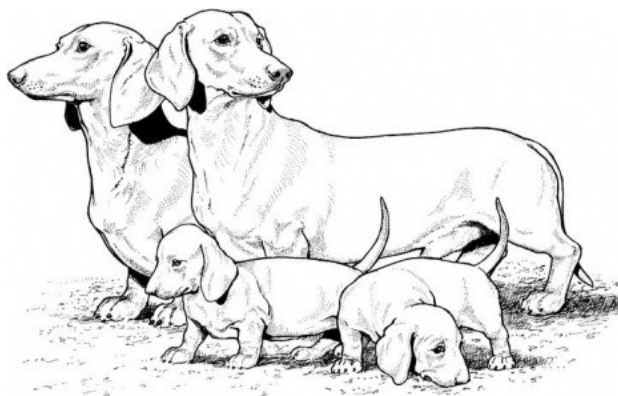
si pergis

manet (οριστική ενεστώτα) **α'είδος το πραγματικό, ανοιχτή**

υπόθεση στο παρόν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Μήπως έχω έρθει σε εχθρό και είμαι αιχμάλωτη στο στρατόπεδο του ; Σε τέτοιο σημείο με έσυρε η μακρόχρονη ζωή και τα δυστυχημένα γερατειά, ώστε να σε δω πρώτα εξόριστο (και) έπειτα εχθρό ; Πώς μπόρεσες να λεηλατήσεις αυτή τη γη η οποία σε γέννησε και (σε) έθρεψε ; Δεν σου πέρασε η οργή όταν περνούσες (πατούσες) τα σύνορα της πατρίδας ; Κι αν ακόμα είχες φθάσει με εχθρικό και απειλητικό φρόνημα (εχθρική και απειλητική διάθεση), γιατί , όταν υπήρξε η Ρώμη στη θέα (σου) [ή: γιατί όταν είδες τη Ρώμη] δεν σου ήρθε στο μυαλό : «Μέσα σε κείνα εκεί τα τείχη βρίσκονται το σπίτι και οι θεοί του σπιτιού μου, η μάνα, η γυναίκα και τα παιδιά μου ; » Λοιπόν η Ρώμη δεν θα πολιορκούνταν, αν εγώ δεν (σε) είχα γεννήσει αν δεν είχα γιο, θα πέθαινα ελεύθερη σ'ελεύθερη πατρίδα. Εγώ τίποτα πλέον δε μπορώ να πάθω ούτε πρόκειται να είμαι πάρα πολύ δυστυχημένη για πολύ αλλά αντίθετα, αν συνεχίσεις, αυτούς περιμένει ή πρόωρος θάνατος ή μακρά σκλαβιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 44

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- * **haec** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της δεικτικής αντωνυμίας **hic - haec - hoc** = αυτός,η,ό
- * **est** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενικού του **sum - fui - --- - esse** = είμαι
- * **tyrannorum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **tyrannus - i** = ο τύραννος, αρσενικό, β' κλίσης
- * **vita** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **vita - ae** = η ζωή, θηλυκό, α' κλίσης
- * **qua** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο
- * **nulla** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας = **nullus - a - um** = κανένας, καμία, κανένα
- * **fides** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **fides - ei** = η πίστη, θηλυκό, ε' κλίσης (όχι πληθυντικό)
- * **nulla** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της **nullus - a - um** (παραπάνω)
- * **caritas** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **caritas - atis** = αγάπη, θηλυκό, α' κλίσης
- * **nulla** = ονομαστική ενικού (παραπάνω)
- * **fiducia** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **fiducia - ae** = η εμπιστοσύνη, θηλυκό α' κλίσης (αφηρημένο, όχι πληθυντικό)
- * **benevolentiae** = γενική ενικού του ουσιαστικού **benevolentia - ae** = η εύνοια, η αφοσίωση, θηλυκό, α' κλίσης
- * **stabilis** = γενική ενικού, γένους θηλυκού, θετικός βαθμός του γ' κλιτου επιθέτου **stabilis - is - e** = σταθερός
- * **esse** = απαρέμφατο ενεστώτα του **sum**
- * **potest** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστική ενεστώτα του **possum - potui - ---- posse** = μπορώ
- * **tyrannis** = δοτική πληθυντικού του ουσιαστικού **tyrannus - i** = ο τύραννος, αρσενικό β' κλίσης
- * **omnia** = ονομαστική πληθυντικού του γ' κλιτου επιθέτου **omnis - is - e** = όλος, ουδέτερο
- * **semper** = πάντοτε, επίρρημα

- * **suspecta** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της μετοχής παθητικού παρακειμένου **suspectus - a - um** = ο ύποπτος, του ρήματος της 3ης συζυγίας **suspicio - suspexi - suspectum - suspicere** = υποπτεύομαι
- * **sollicita** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου, θετικού βαθμού του β' κλιτου επιθέτου **sollicitus - a - um** = ο ταραγμένος (**sollicitior - ior - ius / sollicitissimus - a - um**)
- * **sunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής ενεστώτα του **sum**
- * **nullus** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας **nullus - a - um** = κανένας, καμία, κανένα
- * **locus** = ονομαστική ενικού, του ουσιαστικού **locus - i** = τόπος
- * **amicitiae** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **amicitia - ae** = η φιλία, θηλυκό, α' κλίσης
- * **eis** = δοτική πληθυντικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is - ea - id** = αυτός, η, ό
- * **nescio** = α' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 4ης συζυγίας **nescio - nescii - nescitum - nescire** = αγνοώ, δεν ξέρω
- * **quis** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της ουσιαστικής ερωτηματικής αντωνυμίας **quis - quis - quid** = ποιος - ποια - ποιο
- * **possit** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα του **possum**
- * **diligere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας = **diligo - dilexi - dilectum - diligere** = αγαπώ
- * **eum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως οριστικής αντωνυμίας **is - ea - id**
- * **quem** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod**
- * **metuat** = γ' ενικό πρόσωπο, υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1ης συζυγίας **metuo - metui - metutum - metuere** = φοβάμαι
- * **eum** = αιτιατική ενικού της **is - ea - id**
- * **quo** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού της **qui- quae - quod**
- * **se** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου
- * **metui** = απαρέμφατο παθητικού ενεστώτα του **metuo**
- * **putet** = γ' ενικού υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1ης συζυγίας **puto - avi - atum - are** = πιστεύω

- * **coluntur** = γ' πληθυντικού οριστικής παθητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης **colo - colui - cultum - colere** = αντιμετωπίζω
- * **simulatione** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **simulatio - ionis** = υποκρισία, θηλυκό γ' κλίσης
- * **dumtaxat** = μόνον, τουλάχιστον (επίρρημα)
- * **tempus** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **tempus - oris** = χρόνος, (χρονικό διάστημα,) ουδέτερο, γ' κλίσης
- * **ad tempus** = για κάποιο χρονικό διάστημα
- * **quodsi** = εάν όμως, υποθετικός σύνδεσμος
- * **forte** = τυχαία, (επίρρημα)
- * **ut** = όπως (παραβολικός σύνδεσμος)
- * **fit = fio - factus sum - fieri** = γ' ενικό οριστικής ενεστώτα
- * **plerumque** = τις περισσότερες φορές (επίρρημα)
- * **ceciderunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **cado - cecidi - casum - cadere** = πέφτω
- * **intellegitur** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παθητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας **intellego - intellexi - intellectum - intellegere** = κατανοώ
- * **quam** = πόσο, αιτιατικοφανές επίρρημα σε ερωτηματική δομική λειτουργία
- * **fuerint** = γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παρακειμένου του **sum**
- * **inopes** =ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού του γ' κλιτου επιθέτου **inops - inops - inops** =τριγενένης και μονοκατάληκτο = ο φτωχός, ο άστεγος (προσοχή : συγκριτικός = **egentior - ior - ius / υπερθετικός egentissimus - a- um**)
- * **amicorum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **amicus - i** = ο φίλος, αρσενικό, β' κλίσης
- * **hoc** = ονομαστική ενικού, γένους ουδετέρου της **hic - haec - hoc**
- * **est** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενικού του **sum**
- * **quod** = αιτιατική ενικού , γένους ουδετέρου της **qui - quae - quod**
- * **Tarquinius** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Tarquinius - ii/i** = ο Ταρκίνιος, αρσενικό, β' κλίσης
- * **dixisse** = απαρέμφατο ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **dico - dixi - dictum - dicere** = λέω

- * **ferunt** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής ενεστώτα του **fero - tuli - latum - ferre** = αναφέρω
- * **exulantem** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής ενεστώτα **exulans - ntis** = του ρήματος της 1ης συζυγίας **exulo - avi - atum - are** = είμαι εξόριστος
- * **intellexi** = α'ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του **intellego** (παραπάνω)
- * **quos** = αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού της ουσιαστικής ερωτηματικής αντωνυμίας **quis - quis - quid** = ποιός, ποιά, ποιά
- * **fidus** = αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού, θετικού βαθμού του β' κλιτου επιθέτου **fidus - a - um** = ο πιστός (**fidior - ior - ius, fidissimus-a-um**)
- * **amicos** = αιτιατική πληθυντικού του **amicus - i** = ο φίλος, αρσενικό, β' κλίσης
- * **habuissem** = α'ενικό πρόσωπο, υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 2ης συζυγίας **habeo - habui - habitum - habere** = έχω
- * **quos** = αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού της **quis - quis - quid** (παραπάνω)
- * **infidos** = αιτιατική πληθυντικού του β' κλιτου επιθέτου **infidus - a - um** = ο άπιστος, ο ψεύτικος (δεν σχηματίζει παραθετικά, δηλώνει αρνητική έννοια)
- * **cum** = χρονικός σύνδεσμος (καθαρά χρονικός **cum**)
- * **neutris** = δοτική πληθυντικού, γένους αρσενικού της αόριστης αντωνυμίας **neuter - neutra - neutrum** = ούτε ο ένας ούτε ο άλλος
- * **gratiam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστιού **gratia - ae** = χάρη, θηλυκό, α' κλίσης
- * **referre** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του **refero - retuli - relatum + rellatum - referre**

Singularis

Pluralis

neuter	neutra	neutrum	neutri	neutras	neutra
neutrius	neutrius	neutrius	neutorum	neutarum	neutorum
neutri	neutri	neutri	neutris	neutris	neutris
neutrum	neutram	neutrum	neutros	neutras	neutra
-	-	-	-	-	-
neutro	neutra	neutro	neutris	neutris	neutris

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. « **in qua .... potest** » = δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **vita**. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, προκειμένου για **πραγματικό γεγονός**.

2. « **quis ..... eum ... aut eum** » = δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, απλή, μερικής αγνοίας, που λειτουργεί ως αντικείμενο στο **nescio**. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **quis** και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα. Θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμνική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης. Εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου και δηλώνεται το σύγχρονο στο παρόν.

Ευθύς λόγος = « **quis possit (δωνητική υποτακτική) diligere eum aut eum ?** »

3. « **quem metuat** » = δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **eum**. Εκφέρεται με υποτακτική, εφόσον λειτουργεί στο **πλαίσια πλαγίου λόγου** :
nescio -> quis possit -> quem metuat

Σύμφωνα με την άποψη του σχολικού βιβλίου, ολόκληρη η περίοδος στον ευθύ λόγο θα γίνει :
quis possit (δωνητική υποτακτική) diligere eum, quem metuat, aut eum, a quo se metui putet, όπου οι υποτακτικές **metuat** και **putet** παραμένουν και στον ευθύ, λόγω της έλξης από την προηγούμενη υποτακτική **possit**.

Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**nescio**), **δηλώνεται το σύγχρονο στο παρόν**.

4. « **a quo se metui putet** » = δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **eum**. Εκφέρεται με υποτακτική, εφόσον λειτουργεί στα πλαίσια **πλαγίου λόγου** :
Nescio -> quis possit -> queme metuat <aut> -> (quis possit) -> a quo .... putet. Η ανάλυση στον ευθύ, βρίσκεται στην πρόταση 3.

5. « **quodsi forte -> ceciderunt** » = δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον **quodsi** και εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου. Η απόδοση **intellegitur** εκφέρεται με οριστική ενεστώτα. Πρόκειται για υποθετικό λόγο α'είδους, το πραγματικό, ανοιχτή υπόθεση **απεριόριστη επανάληψη σε παρόν - μέλλον**.

6. «**ut fit plerumque**» = δευτερεύουσα παρενθετική απλή παραβολική πρόταση. Πρόκειται για επιρρηματική πρόταση που επέχει θέση β' όρου σύγκρισης (ως α' όρος λειτουργεί η υποθετική). Έχουμε **σύγκριση ισότητας** σχετικά με τον τρόπο και το παραβολικό ζεύγος είναι (**sic : που εννοείται στην υποθετική**) - > **ut**. Εκφέρεται με οριστική, εφόσον η σύγκριση αφορά δύο καταστάσεις, κατά τις οποίες η δηλούμενη από την παραβολική θεωρείται **αντικειμενική πραγματικότητα**.

7. «**quam .... amicorum** » = δευτερεύουσα πλάγια ερώτηση, απλή, μερικής αγνοίας, που λειτουργεί ως υποκείμενο του απροσώπου **intellegitur**. Εισάγεται με το ποσοτικό επίρρημα **quam** και εκφέρεται με υποτακτική ιστορικού παρακειμένου. **Στον ευθύ λόγο = «quam inopes amicorum fuerunt ?»**. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**intellegitur**), **δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρόν**.

8. «**quod .... exulantem**» = δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο εννοούμενο **id** της προηγούμενης κύριας. (**Hoc est id**). Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, **δηλώνεται πραγματικό γεγονός**.

9. «**quos.... habuissem** » = δευτερεύουσα πλάγια ερώτηση, απλή, μερικής αγνοίας, ως αντικείμενο στο **intellexit**. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **quos** και εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού. **Ευθύς λόγος = «quos fidos amicos habui ? »** Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**intellexi**), **δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρελθόν**.

10. «**quos infidos (habuissem)** = (ακριβώς η ίδια με την 9).

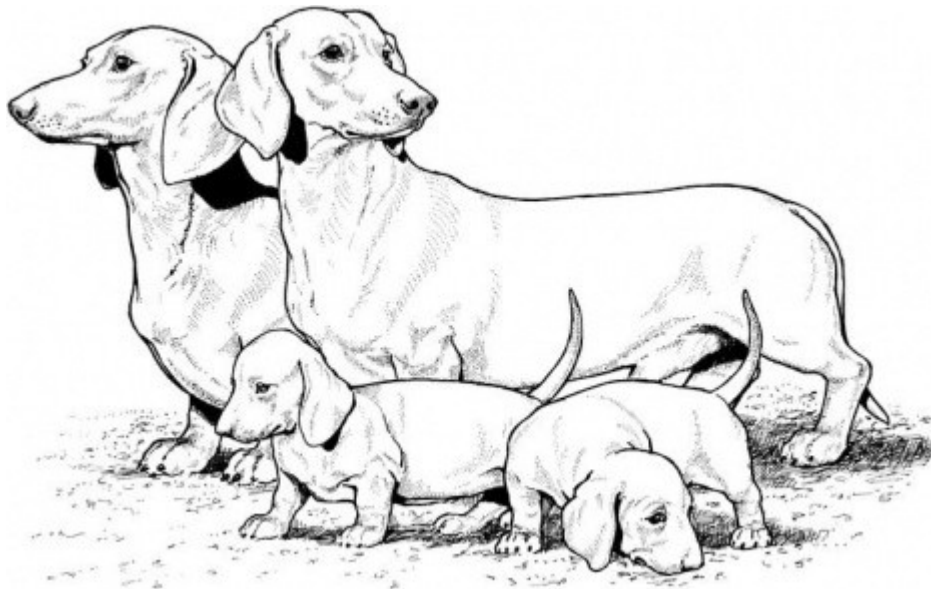
Ευθύς λόγος : «quos infidos amicos habui ?»

11.«**cum .... poteram**» = δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον καθαρά χρονικό σύνδεσμο **cum** και εκφέρεται με οριστική παρατατικού (αν και η πρόταση λειτουργεί στα πλαίσια πλαγίου λόγου **intellexi** - > **quos habuissem / quos (habuissem)-> cum poteram**, εκφέρεται με **οριστική**, εφόσον τη διακρίνει κάποια αυτοτέλεια). Στην προσδιοριζόμενη

πρόταση υπάρχει το **tum**, με τον καθαρά χρονικό **cum** προσδιορίζεται απλώς ο χρόνος (χρονικός εντοπισμός, συσχέτιση γεγονότων χρονικά).

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Τέτοια είναι η ζωή των τυράννων, στην οποία καμία εμπιστοσύνη, καμία αγάπη, καμία πίστη σε σταθερή φιλία δεν μπορεί να υπάρξει. Για τους τυράννους όλα πάντοτε είναι ύποπτα και παραγμένα. Δεν έχει καμιά θέση η φιλία σε αυτούς. Γιατί δεν ξέρω ποιος μπορεί ν' αγαπά αυτόν, τον οποίο φοβάται, ή αυτόν από τον οποίο νομίζει ότι θεωρείται επίφοβος. Αντιμετωπίζονται όμως με σεβασμό υποκριτικά, τουλάχιστον για κάποιο χρονικό διάστημα. Κι αν ίσως πέσουν, όπως συμβαίνει τις περισσότερες φορές, τότε γίνεται κατανοητό πόσο τους έλειπαν οι φίλοι. Αυτό είναι που αναφέρουν ότι είπε ο Ταρκίνιος, όταν ήταν εξόριστος: «Τότε (μόνο) κατάλαβα ποιους είχα πιστούς φίλους (και) ποιους άπιστους, όταν πλέον δεν μπορούσα ν' ανταποδώσω τη χάρη ούτε στον έναν ούτε στον άλλον».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 45

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- ◇ **Caesar** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Caesar - aris** = ο Καίσαρας, αρσενικό γ' κλίσης
- ◇ **ex** = από, πρόθεση + αφαιρετική
- ◇ **captivis** = αφαιρετική πληθυντικού, γένους αρσενικού του β' κλιτου επιθέτου = **captivus-a-um** = αιχμάλωτος (δεν σχηματίζει παραθετικά ως παράγωγο από ουσιαστικό)
- ◇ **cognoscit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας **cognosco - cognovi - cognitum - cognoscere** = γνωρίζω- πληροφορούμαι
- ◇ **quae** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της ουσιαστικής ερωτηματικής αντωνυμίας **quis - quis - quid** = ποιος, ποια, ποιο
- ◇ **apud** = κοντά (σε), πρόθεση + αιτιατική
- ◇ **Ciceronem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Cicero - onis** = ο Κικέρων, αρσενικό, γ' κλίσης
- ◇ **gerantur** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, υποτακτικής παθητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας **gero - gessi - gestum - gerere** = διεξάγω
- ◇ **quanto** = αφαιρετική ενικού, γένους ουδετέρου της ερωτηματικής αντωνυμίας **quantus - a-um** = πόσος-η-ο
- ◇ **periculo** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **periculum - i** = ο κίνδυνος, ουδέτερο β' κλίσης
- ◇ **res** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **res - rei** = πράγμα, θηλυκό ε' κλίσης
- ◇ **sit** = γ' ενικό πρόσωπο, υποτακτικής ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **sum - fui - --- esse** = είμαι
- ◇ **tum** = τότε, έπειτα (επίρρημα)
- ◇ **cuidam** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας **quidam - quaedam - quoddam** = κάποιος, κάποια, κάποιο
- ◇ **equitibus** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **eques - itis** = ο ιππέας, αρσενικό γ' κλίσης
- ◇ **Gallis** = αφαιρετική πληθυντικού, γένους αρσενικού του β' κλιτου επιθέτου **Gallus - i** = ο Γαλάτης (Gallus - a - um)

- ◇ **persuadet** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2ης συζυγίας **persuadeo - persuasi - persuasum - persuadere** = προτρέπω, πείθω
- ◇ **ut** = να, βουλητικός σύνδεσμος
- ◇ **Ciceronem** = αιτιατική ενικού του **Cicero**
- ◇ **epistulam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **epistula - ae** = επιστολή, θηλυκό α' κλίσης
- ◇ **deferat** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **defero - detuli - delatum - deferre** = μεταφέρω
- ◇ **curat** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1ης συζυγίας = **curo - avi - atum - are** = φρονίζω
- ◇ **providet** = γ' ενικό πρόσωπο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2ης συζυγίας **provideo - providi - provisum - providere** = προνοώ
- ◇ **ne** = να (βουλητικός σύνδεσμος)
- ◇ **intercepta** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού της μετοχής παθητικού παρακειμένου **interceptus - a- um** του ρήματος της 3ης συζυγίας = **intercipio- intercepti - interceptum - intercipere** = αρπάζω
- ◇ **epistula** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **epistula - ae**
- ◇ **nostra** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της κτητικής αντωνυμίας α' προσώπου για πολλούς **noster - nostra - nostrum** = δικός, δική, δικό μας
- ◇ **consilia** = ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **consilium- ii/i** = το σχέδιο, ουδέτερο β' κλίσης
- ◇ **hostibus** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **hostis - is** = εχθρός, αρσενικό γ' κλίσης
- ◇ **cognoscantur** = γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παθητικού ενεστώτα του ρήματος **cognosco**
- ◇ **quam** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο
- ◇ **ob** = εξαιτίας (πρόθεση + αιτιατική)
- ◇ **rem** = αιτιατική ενικού του **res - rei**
- ◇ **epistulam** = αιτιατική ενικού του **epistula - ae**

- ◇ **conscriptam** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της μετοχής παθητικού παρακειμένου
conscriptus - a- um = του ρήματος της 3ης συζυγίας **conscribo - conscripsi - conscriptum - conscribere** = γράφω
- ◇ **Craecis** = αφαιρετική πληθυντικού, γένους θηλυκού του επιθέτου **Craecus-a-um** = Ελληνικός (δεν σχηματίζει παραθετικά)
- ◇ **litteris** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **littera -ae** = το γράμμα (αλφαβήτου), θηλυκό, α' κλίσης, **στον πληθυντικό litterae-arum**=τα Γράμματα, η επιστολές
- ◇ **Graecis litteris** = στα Ελληνικά
- ◇ **mittit** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας
mitto - misi - missum - mittere = στέλνω
- ◇ **legatum** =αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **legatus - i** = ο πρεσβευτής, ο απεσταλμένος, αρσενικό β' συζυγίας
- ◇ **monet** = γ'ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2ης συζυγίας
moneo - monui - monitum - monere = συμβουλεύω
- ◇ **ut** = να (βουλητικός σύνδεσμος)
- ◇ **si** = εάν, αν, (υποθετικός σύνδεσμος)
- ◇ **adire** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος **adeo - adii - aditum- adire** = πλησιάζω
- ◇ **possit** = γ'ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα του **possum - potui - posse** = μπορώ
- ◇ **epistulam** = αιτιατική ενικού του **epistula - ae**
- ◇ **amentum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **amentum - i** = ο ιμάντας, το λουρί, ουδέτερο β' κλίσης
- ◇ **tragulae** = γενική ενικού του ουσιαστικού **tragula - ae** = είδος ακοντίου, θηλυκό, α' κλίσης
- ◇ **adliget** = γ'ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1ης συζυγίας **adligo - avi - atum - are** = δένω
- ◇ **intra** = μέσα (πρόθεση + αιτιατική)
- ◇ **castra** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **castra - orum** = το στρατόπεδο , ουδέτερο β' κλίσης (**castrum - i** = το φρούριο)
- ◇ **abiciat** = γ'ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας **abicio - abieci - abiectum - abicere** = ρίχνω

- ◇ **litteris** = αφαιρετική πληθυντικού του **litterae - arum** = επιστολή (στον ενικό : **littera - ae** = γράμμα αλφαβήτου)
- ◇ **scribit** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας **scribo - scripsi - scriptum - scribere** = γράφω
- ◇ **se** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου
- ◇ **cum** = μαζί , με (πρόθεση + αφαιρετική)
- ◇ **legionibus** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **legio - legionis** = η λεγεώνα, θηλυκό, γ' κλίσης
- ◇ **celeriter** = γρήγορα, επίρρημα θετικού βαθμού (**celerius - celerrime**), παραγόμενο από το γ' κλιτο επίθετο **celer - celeris- celere** = γρήγορος
- ◇ **adfore** = απαρέμφατο μέλλοντα του **adsum - adfui (affui) - adesse** = έρχομαι
- ◇ **Gallus** =ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Gallus - i** = ο Γαλάτης, αρσενικό β' κλίσης
- ◇ **periculum** = αιτιατική ενικού του **periculum- i**
- ◇ **veritus** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής παθητικού παρακειμένου **veritus - a- um** = του αποθετικού ρήματος της 2ης συζυγίας **vereor - veritus sum - vereri** = φοβάμαι
- ◇ **constituit** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας **constituo - constitui - constitutum - constituere** = αποφασίζω
- ◇ **ut** = να (βουλευτικός σύνδεσμος)
- ◇ **tragulam** = αιτιατική ενικού του **tragula-ae** = είδος ακοντίου, θηλυκό, α' κλίσης
- ◇ **mitteret** = γ'ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του **mitto**
- ◇ **haec** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της δεικτικής αντωνυμίας **hic - haec - hoc** = αυτός,η,ο.
- ◇ **casu** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **casus - us** = τυχαίο περιστατικό, αρσενικό δ' κλίσης . Η αφαιρετική ενικού **casu** λειτουργεί ως επίρρημα **casu** = τυχαία
- ◇ **turrim** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **turris - is** = ο πύργος, θηλυκό γ' κλίσης
- ◇ **adhaesit** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **adhaeresco - adhaesi - adhaesum - adhaerescere** = καρφώνομαι, προσκολλιέμαι
- ◇ **tertio** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού του β' κλιτου τακτικού αριθμητικού επιθέτου **tertius - a- um** = τρίτος
- ◇ **post** = μετά, έπειτα, (επίρρημα)

- ◇ **die** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **dies- diei** = η ημέρα, αρσενικό ε' κλίσης
- ◇ **quodam** = αφαιρετική ενικού της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας **quidam-quaedam - quoddam** = κάποιος - α - ο
- ◇ **milite** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **miles - itis** = ο στρατιώτης, αρσενικό, γ' κλίσης
- ◇ **conspicitur** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής παθητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας **conspicio - conspexi - conspectum - conspiciere** = βλέπω
- ◇ **Ciceronem** = αιτιατική ενικού του **Cicero**
- ◇ **defertur** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παθητικού ενεστώτα του **defero** = προσκομίζω
- ◇ **ille** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής αντωνυμίας **ille - illa - illud** = εκείνος, η, ο
- ◇ **epistulam** = αιτιατική ενικού του **epistula**
- ◇ **perlegit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας **perlego - perlegi - perlectum - perlegere** = διαβάζω μέχρι το τέλος
- ◇ **milites** = αιτιατική πληθυντικού του **miles - itis**
- ◇ **adhortatur** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα του αποθετικού ρήματος της 1ης συζυγίας **adhortor - adhortatus sum - adhortari** = προτρέπω
- ◇ **ut** = να (βουλητικός σύνδεσμος)
- ◇ **salutem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **salus - utis** = σωτηρία, θηλυκό γ' κλίσης
- ◇ **sperant** = γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1ης συζυγίας **spero - avi-atum - are** = ελπίζω

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «**quae apud... gerantur**» = δευτερεύουσα πλάγια ερώτηση, απλή, μερικής αγνοίας, που λειτουργεί ως αντικείμενο στο **cognoscit**. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **quae** και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης). Η πρόταση εξάρτησης εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**cognoscit**), δηλώνεται το σύγχρονο στο παρόν.

Ευθεία Ερώτηση = «**quae apud Ciceronem geruntur ?**» (οριστική ενεστώτα)

2. « **quanto .... sit** » = δευτερεύουσα πλάγια ερώτηση, απλή, μερικής αγνοίας, ως αντικείμενο στο **cognoscit**. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **quanto** και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, (**cognoscit**) **δηλώνεται το σύγχρονο στο παρόν.**

Ευθύς λόγος = «quanto in periculo res est ?»

3. « **ut ad Ciceronem ... deferat** » = δευτερεύουσα βουλητική πρόταση ως άμεσο αντικείμενο στο **persuadet**. Εισάγεται με τον **ut** **γιατί είναι καταφατική** και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό). Η πρόταση εξάρτησης εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**persuadet**), **αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.**

Ευθύς λόγος = «Defer (προστακτική ενεστώτα) epistulam ad Ciceronem».

4. « **ne, intercepta .... cognoscantur** » = δευτερεύουσα βουλητική πρόταση, που λειτουργεί ως αντικείμενο των **curat / providet**. Εισάγεται με τον **ne, γιατί είναι αρνητική** και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό). Οι προτάσεις εξαρτήσεως εκφέρονται με οριστική ενεστώτα (**curat / providet**). **Αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.**

Ευθύς λόγος = «ne cognoscantur (υποτακτική απαγορευτική), intercepta epistula, nostra consilia ab hostibus »

Προσοχή: **intercepta** = υποθετική μετοχή νόθη αφαιρετική απόλυτη με υποκείμενο **epistula**. Η συγκεκριμένη νόθη αφαιρετική απόλυτη ισοδυναμεί με την υποθετική φράση: « **Curat et providet ne, si epistula intercepta sit, nostra consilia ab hostibus cognoscantur**»

Ο εξαρτημένος λόγος = **curat / providet -> (ne) cognoscantur -> intercepta.**

Ο εξαρτημένος υποθετικός λόγος = **si intercepta sit** (υπόθεση) **-> cognoscantur** (απόδοση)
δηλώνει το πραγματικό προσδωκόμενο προτερόχρονο, ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον (α' είδος).

Ανεξάρτητος λόγος = **si intercepta erit** (υπόθεση) **- cognoscantur** (απόδοση)

5. « **ut , - epistulam... adliget** » = δευτερεύουσα βουλητική πρόταση , ως άμεσο αντικείμενο στο **monet**. Εισάγεται με τον **ut** **γιατί είναι καταφατική** και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα(το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**monet**) , αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.

Ευθύς λόγος = **Adliga**(προστακτική ενεστώτα) **epistulam ad amentum tragulae**

6. « **et intra ... abiciat** » = δευτερεύουσα βουλητική πρόταση, ως άμεσο αντικείμενο στο **monet**. Εισάγεται με τον **ut** **γιατί είναι καταφατική** και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα(το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**monet**), αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.

Ευθύς λόγος = **abice** (προστακτική ενεστώτα) **intra castra**

7. « **si adire non possit** » = δευτερεύουσα υποθετική πρόταση σε εξαρτημένο λόγο. Εισάγεται με τον **si** και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα. Λειτουργεί στα πλαίσια εξαρτημένου λόγου = **monet -> (ne) adliget / abiciat -> possit**

si non possit (υπόθεση) - **adliget / abiciat** (αποδόσεις). Είναι α'είδος πραγματικό, προσδωκόμενο σύγχρονο, σύνθετος υποθετικός λόγος.

Ανεξάρτητος λόγος = **Si non poteris** (υπόθεση) - **adliga / abice** (απόδοση)

8. « **ut tragulam mitteret** » = δευτερεύουσα βουλητική πρόταση, ως αντικείμενο στο **constituit**. Εισάγεται με τον **ut** **γιατί είναι καταφατική** και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού(το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με ιστορικό χρόνο(constituit), αναφέρεται στο παρελθόν.

Ευθύς λόγος = **Mittam** (προτρεπτική υποτακτική) **tragulam**

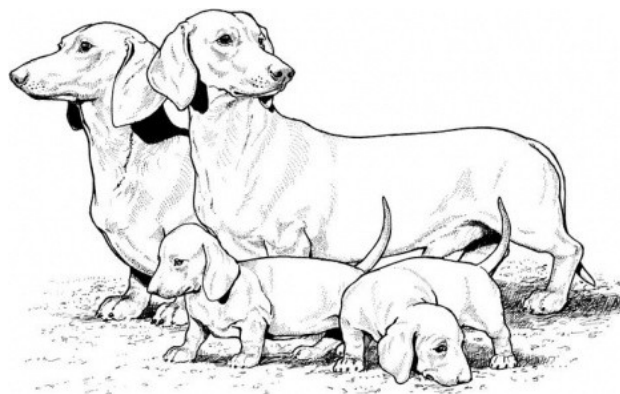
9. « **ut ... sperent** » = δευτερεύουσα βουλητική πρόταση, ως έμμεσο αντικείμενο στο **adhortatur**. Εισάγεται με το **ut** **γιατί είναι καταφατική** και εκφέρεται με υποτακτική

ενεστώτα (το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**adhortatur**) , **αναφέρεται στο παρόν μέλλον**.

Ευθύς λόγος = **sperate** (προστακτική ενεστώτα) **salutem**

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο Καίσαρας μαθαίνει από τους αιχμαλώτους ποια (πράγματα) γίνονται στον Κικέρωνα (τι συμβαίνει στο στρατόπεδο του Κικέρωνα) και σε πόσο μεγάλο κίνδυνο είναι η κατάσταση (ή πόσο κρίσιμη είναι η κατάσταση). Τότε πείθει κάποιον από τους Γαλάτες υπείς να μεταφέρει μία επιστολή στον Κικέρωνα. Φροντίζει και προνοεί να μην γίνουν γνωστά τα σχέδια μας από τους εχθρούς, αν απαχθεί / πιαστεί η επιστολή. Γι αυτό το λόγο, στέλνει επιστολή γραμμένη με ελληνικά γράμματα / στα ελληνικά. Συμβουλεύει τον απεσταλμένο, αν δεν μπορέσει να πλησιάσει, να δέσει την επιστολή στον ιμάντα του ακοντίου και να (το) ρίξει μέσα στο στρατόπεδο. Στην επιστολή γράφει πως θα έρθει γρήγορα με τις λεγεώνες (του). Ο Γαλάτης, επειδή φοβήθηκε τον κίνδυνο, αποφασίζει να ρίξει το ακόντιο. Κατά σύμπτωση αυτό καρφώθηκε σ' έναν πύργο και τρεις μέρες αργότερα διακρίνεται από κάποιον στρατιώτη και προσκομίζεται στον Κικέρωνα. Εκείνος διαβάζει την επιστολή και προτρέπει τους στρατιώτες (του) να ελπίζουν σε σωτηρία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 46

ΓΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

philosophi: ονοματική πληθυντικού του ουσιαστικού της β κλίσης philosophus-i=o
φιλόσοφος, αρσενικό

mundum: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού της β κλίσης mundus-i= κόσμος, αρσενικό

censent: γ' πληθ. οριστ. ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος censeo, censui, censum, censere, 2: νομίζω, πιστεύω.

Regi: απαρέμφατο παθητ. ενεστώτα του ρήματος rego, rexi, rectum, regere 3: κυβερνώ / regor, rectus sum, regi 3.

Numine: αφαιρ. ενικού του ουσιαστικού numen -inis, ουδ. γ': η βούληση.

Deorum: γεν. πληθυντικού του ουσιαστικού. deus -i, αρσενικό β': θεός.

Eum: αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της οριστικής αντωνυμίας is, ea, id: αυτός-ή-ό.

Esse: απαρέμφατο ενεστώτα του βοηθητικού ρήματος sum, fui, -, esse: είμαι, υπάρχω.

Putant: γ' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος puto, -avi, -atum, -are, 1: νομίζω, θεωρώ.

Quasi: παραβολ. σύνδ. ή επίρρ. (εδώ): σαν

Communem: αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού του επιθ. communis -is-e / communior -ior -ius / communissimus -a -um, γ' κλ.: κοινός.

Urbem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού urbs, urbis, θηλ. γ': πόλη. Προσοχή: γεν. πληθ. urbium.

Et: συμπλεκτικός σύνδεσμος: και

Civitatem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού civitas -tatis, θηλ. γ': πολιτεία. Προσοχή: γεν. πληθ. civitatum (-ium).

Hominum: γενική πληθυντικού του ουσιαστικού homo -inis, αρσενικό (εδώ), γ' κλίση: άνθρωπος.

Et: συμπλεκτικός σύνδεσμος: και

Deorum: γενική πληθυντικού του ουσιαστικού της β' κλίσης deus -i: θεός

Unumquemque: αιτιατική ενικού γένους αρσενικού της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας unusqui(s)que, unaquaeque, unumquidque: ο καθένας ξεχωριστά. Βλ. Σχολ. Γραμμ. Σελ. 47, 10.

Nostrum: γενική πληθυντικού γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσ. ego: εγώ

Eius: γενική ενικού γένους αρσενικού της οριστικής αντωνυμίας is, ea, id: αυτός -ή -ό.

Mundi: γενική ενικού του ουσιαστικού mundus -i, αρσενικό β': ο κόσμος

Esse: απαρέμφατο ενεστώτα του βοηθητικού ρήματος sum, fui, - esse: είμαι υπάρχω

Partem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού pars, partis, θηλ. γ': τμήμα μερίδα. Partes -ium: πολιτική παράταξη.

Ex: προθ. +αφαιρ.: από;

Quo: αφαιρ. Ενικ. γεν. ουδ. της αναφορ. αντωνυμίας qui, quae, quod: ο οποίος -α-ο.

Illud: ονομ. ενικ. γεν. ουδ. της δεικτικής αντωνυμίας ille, illa, illud: εκείνος-η-ο.

Natura: αφαιρ. Ενικού του ουσιαστικού natura -ae, θηλ. α': φύση.

Consequitur: γ' ενικού οριστικής ενεστώτα του ρήματος consequor, consecutus sum, (consecutum), consequi, αποθετ. 3: ακολουθώ. Consequitur, consecutum est, - consequi, απρόσωπο, 3: προκύπτει, συνεπάγεται

Ut: συμπερασματικός σύνδεσμος: ώστε

Communem: αιτιατική ενικού γεν. θηλυκού του επιθ. communis – is-e/ communior – ior – ius/ communisimus –a –um, γ' κλίση: κοινός.

Utilitatem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού utilitas –tatis, θηλ.γ': η ωφέλεια, το καλό η ευημερία. Προσοχή: γεν. πληθ. utilitatum (-ium).

Nostrae: δοτική ενικού γένους θηλυκού της κτητικής αντωνυμίας α' προσώπου. Noster, nostra, nostrum: δικός –ή – ό μας (για πολλούς κτήτορες).

Anteponomus: α' πληθ. υποτακτική ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος antepono, –posui, – positum, –ponere, 3: προκρίνω, βάζω κάτι πάνω από κάτι άλλο (ante + pono: τοποθετώ).

Ut: παραβολ. σύνδεσμος : όπως.

Enim: αιτιολογ. σύνδ.: γιατί. Εισάγει κατά παράταξη.

Leges: ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού lex, legis, θηλ. γ' : νόμος.

Omnium: γενική πληθυντικού γένους αρσενικού του επιθέτου omnis –is –e, γ' κλίση: ο καθένας. Το επίθ. δε σχηματίζει παραθετικά, γιατί δηλώνει μια απόλυτη έννοια.

Salutem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού salus –utis, θηλ. γ': σωτηρία, υγεία, χαιρετισμός. Το ουσιαστικό δε σχηματίζει πληθυντικό αριθμό, γιατί δηλώνει μια αφηρημένη έννοια.

Singulorum: γενική πληθυντικού γένους αρσενικού του δευτερόκλιτου διανεμητικού αριθμ. επιθέτου singuli – ae –a: καθένας ξεχωριστά. Το αριθμ., όπως όλα τα διανεμητικά, δε σχηματίζει ενικό αριθμό. Επιπλέον δε σχηματίζει κλητική.

Saluti: δοτική ενικού του ουσιαστικού salus –utis, θηλ. γ' : σωτηρία υγεία, χαιρετισμός.

Anteponunt: γ' πληθ. οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος antepono, –posui, – positum, – ponere, 3: βάζω κάτι πάνω από κάτι άλλο προκρίνω (ante- + pono: τοποθετώ).

Sic: επίρ. Έτσι.

Vir: ονομ. ενικού του ουσιαστικού vir, viri, αρσ. β' : άντρας.

Bonus: ονομαστική ενικού γένους αρσενικού του επιθέτου bonus –a –um/ melior –ior –ius / optimus – a – um, β' κλίση :καλός. Επίρρ.:bene / melius / optime.

Et: συμπλεκτικός σύνδεσμος: και

Sapiens: ονομ. ενικού γένους αρσενικού της επιθετοποιημένης μτχ. Ενεστώτα sapiens –entis / sapientior – ior – ius / sapientissimus –a –um: σοφός, του ρήματος sapio, sapivi (sapii), -, sapere 3: σωφρονώ. Προσοχή: αφαιρ. Ενικού σε i.

Legibus: δοτική πληθυντικού του ουσιαστικού lex, legis, θηλ. γ' : νόμος.

Parens: ονομαστική ενικού γένους αρσενικού της επιθετοποιημένης μετοχής ενεστώτα parens – entis / parentior –ior – ius/ parentissimus – a – um: υπάκουος, του ρήματος pareo, parui, paritum, parere, 2: υπακούω. Προσοχή: αφαιρ. Ενικού σε –i.

Consultit: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος consulto, consului, consultum, consulere, 3 : φροντίζω.

Utilitati: δοτική ενικού του ουσιαστικού utilitas – tatis, θηλυκό γ' : ευημερία, ωφέλεια.

Προσοχή: Γενική πληθυντικού utilitatum (- ium).

Omnium: γενική πληθυντικού γένους αρσενικού του επιθέτου omnis –is –e, γ' κλ:όλος –η –ο. Το επίθετο δε σχηματίζει παραθετικά, γιατί δηλώνει μια απόλυτη έννοια.

Plus: επίρρ. συγκριτ. βαθμός: περισσότερο . Multum / plus / plurimum.

Quam: επίρρ. που εισάγει β' όρο σύγκρισης: παρά.

Unius: γεν.ενικού γένους αρσενικού του απόλυτου αριθμητικού επιθ. unus- a –um : ένας μία, ένα Για την κλίση του, βλ. Σχολ. Γραμμ. Σελ. 56

Alicuius: γεν. ενικ. γένους αρσενικού της ουσιαστ. Αόριστης αντωνυμ. Aliquis, (aliqua ή aliqua), aliquid: κάποιος –α –ο. Βλ. σχολ. γραμμ. σελ 46,62,2

Aut: διαζευκτ. σύνδ.: ή

Suae: δοτ. ενικού γένους θηλυκού της κτητικής αντωνυμίας γ' προσ. suus -a- -um: δικός -ή -ό του (για ένα κτήτορα).

Nec: αντιθ. σύνδεσμος :ούτε

Magis: επίρρημα περισσότερο, πιο πολύ. Magnopere ή magno opere / magis / maxime.

Vituperandus est: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα της παθητικής περιφραστικής συζ. του ρήματος vituperare, -avi, -atum, -are,1: επικρίνω.

Proditor: ονομ. ενικού του ουσιαστικού proditor -oris, αρσ. γ': προδότης (απαντά δύο φορές στην ίδια περίοδο).

Quam: επιρρ. που εισάγει β' όρο σύγκρισης: παρά

Patria: γενική ενικού του ουσιαστικού patria -ae, θηλ. α': πατρίδα

Communis: γενική ενικού γένους θηλικού του επιθέτου communis -is -e/ communior -ior -ius/ communissimus -a -um, γ' κλίση: κοινός

Utilitatis: γενική ενικού του ουσιαστικού utilitas -tatis, θηλικό γ': ωφέλεια, ευημερία.

Προσοχή: γενική πληθυντικού utilitatum και utilitatum.

Aut - communis: βλέπε προηγούμενα σχόλια

Salutis: γενική ενικού του ουσιαστικού salus -utis, θηλ. γ': σωτηρία, υγεία, χαιρετισμός. Το ουσιαστικό δε σχηματίζει πληθυντικό αριθμό, γιατί δηλώνει μια αφηρημένη έννοια.

Desertor: ονομ. ενικού του ουσιαστικού desertor -oris, αρσ. γ': λιποτάκτης.

Propter: προθ. + αιτιατ.: εξαιτίας

Suum: αιτιατική ενικού γένους θηλυκού της κτητικής αντωνυμίας γ' προσ. suus -a -um: δικός -ή -ό του (για ένα κτήτορα)

Utilitatem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού utilitas -tatis, θηλ. γ': ωφέλεια, ευημερία.

Προσοχή: γενική πληθυντικού utilitatum και utilitatum.

Et: συμπλεκτικός σύνδεσμος : και

Salutem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού salus -utis, θηλυκό γ': σωτηρία, υγεία, χαιρετισμός. Το ουσιαστικό δε σχηματίζει πληθυντικό αριθμό γιατί δηλώνει μια αφηρημένη έννοια.

Ex: προθ. + αφαιρ.: από

Quo: αφαιρ. Ενικού γένους ουδετέρου της αναφορικής αντωνυμίας qui, quae, quod: ο οποίος -α -ο.

Fit: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος fit, factum est, -, fieri **απρόσωπο** ρήμα: συμβαίνει

Ut: συμπερασματικός σύνδεσμος: ώστε

Laudandus sit: γ' ενικό υποτακτικής ενεστώτα της παθητικής περιφραστικής συζ. Ρήμ. Laudo, -avi, -atum, -are,1: επαινώ / laudor, laudatus sum, laudari,1.

Is: ονομ. ενικού γένους αρσενικού της οριστικής αντωνυμίας is, ea, id: αυτός -ή -ό.

Pro: πρόθ. + αφαιρ.: για χάρη

Re publica: αφαιρ. ενικού του ουσιαστικού res, rei, θηλ. ε': το πράγμα publica -ae, θηλικό α' (επίθ.): η δημόσια, res publica τα δημόσια πράγματα.

Cadat: γ' ενικό υποτακτ. Ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος cado, cecidi, casum, cadere,3: πέφτω

Quod: αιτιολογ. σύνδεσμος: επειδή

Decet: γ' ενικός οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος decet, decuit, -, decere **απρόσωπο**,2: αρμόζει

Cariorem: αιτιατική ενικού γένους θηλυκού συγκριτικού βαθμού του επιθέτου carus -a - um/ carior -ior - ius/ carissimus - a - um, β' κλ. : αγαπητός

Nobis: δοτική πληθυντικού γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσ. ego: εγώ

Esse: απαρέμφατο ενεστώτα του βοηθητικού ρήματος sum- fui - esse: είμαι, υπάρχω.

Patriam: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού patria -ae, θηλ. α': πατρίδα

Quam: βλέπε προηγούμενο σχόλιο
Nosmet (nos+met): αιτιατική πληθυντικού γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου ego: εγώ

Met: επιτακτικό μόριο.

Ipsos: αιτιατική πληθυντικού γένους αρσενικού της οριστικής αντωνυμίας ipse, ipsa, ipsum: ο ίδιος -α -ο.

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «**ut communem.....anteponamus**»: δευτερεύουσα ουσιαστική συμπερασματική πρόταση, ως επεξήγηση στο illud. Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο ut γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (το αποτέλεσμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου. Αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.
2. «**ut enim leges.....anteponunt**»: δευτερεύουσα απλή, παραβολική, συγκριτική πρόταση σε θέση επιρρηματικού προσδιορισμού του τρόπου. Εισάγεται με τον παραβολικό σύνδεσμο ut και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, γιατί η σύγκριση αφορά δύο καταστάσεις που είναι ή θεωρούνται αντικειμενική πραγματικότητα. Στην κύρια πρόταση υπάρχει το επίρρημα sic.
3. «**ut laudandus....sit**»: δευτερεύουσα ουσιαστική συμπερασματική πρόταση ως υποκείμενο στο απρόσωπο fit. Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο ut γιατί είναι καταφατική, εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (το αποτέλεσμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση), γιατί η εξάρτηση είναι αρκτικού χρόνου, αναφέρεται στο παρόν-μέλλον και εκφράζει γεγονός ή συμβάν.
4. «**qui pro.....cadat**»: δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική στο is. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία qui, εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα λόγω έλξης από το laudandus is που είναι αρκτικού χρόνου και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.
5. «**quod decet.....nosmet ipsos**»: δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο quod και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, γιατί δηλώνει αντικειμενική αιτιολογία.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Οι φιλόσοφοι πιστεύουν ότι ο κόσμος κυβερνιέται από τη βούληση των θεών· νομίζουν ότι αυτός είναι (κάτι) σαν κοινή πόλη και πολιτεία για τους ανθρώπους και τους θεούς, και ότι ο καθένας ξεχωριστά από μας είναι (αποτελεί) μέρος αυτού του κόσμου· αυτό συνεπάγεται την από τη φύση υποχρέωσή μας να βάζουμε την κοινή ωφέλεια πάνω από τη δική μας. Γιατί, όπως οι νόμοι βάζουν τη γενική ευημερία πάνω από την ευημερία του κάθε ατόμου ξεχωριστά, έτσι και ο καλός και σοφός άνθρωπος και ο υπάκουος στους νόμους φροντίζει περισσότερο για την ωφέλεια όλων παρά (για την ωφέλεια) ενός οποιουδήποτε (ατόμου) ή τη δική του. Και δεν πρέπει να επικρίνεται ο προδότης της πατρίδας πιο πολύ απ' ό,τι (παρά) ο προδότης του κοινού συμφέροντος, ή ο λιποτάκτης από τη γενική ευημερία για χάρη της ατομικής του ωφέλειας και ευημερίας. Έτσι συμβαίνει να είναι αξιέπαινος αυτός ο οποίος πέφτει για την πατρίδα, επειδή αρμόζει να είναι πιο αγαπητή σε μας η πατρίδα απ' ό,τι (παρά) εμείς οι ίδιοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 47

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- ♦ **Iulia**= ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Iulia - ae** = η Ιουλία, θηλυκό, α' κλίσης
- ♦ **Augusti** = γενική ενικού του ουσιαστικού **Augustus - i**= ο Αύγουστος, αρσενικό β' κλίσης
- ♦ **filia** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **filia - ae**= η κόρη, η θυγατέρα, θηλυκό α' κλίσης
- ♦ **mature** =πρόωρα (επίρρημα θετικού βαθμού) [**maturius - maturissime + maturime**]
- ♦ **habere** =απαρέμφατο ενεστώτα του ρήματος της 2ης συζυγίας **habeo - habui - habitum - habere** = έχω
- ♦ **cooperat** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ελλειπτικού ρήματος **coepi - --- coepisse** = άρχισα

ΤΟ ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΟ ΡΗΜΑ «COEPI»

Το ελλειπτικό ρήμα **coepi** (αναπληρώνει τους χρόνους που λείπουν από τους αντίστοιχους χρόνους του ρήματος **incipio - incipi - inceptum - incipere** (= αρχίζω).

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Παρακείμενο ς	Υπερ/λικος	Σ. Μέλλοντας
incipio	incipiebam	incipiam	coepi	coeperam	coepero
incipis	incipiebas	incipies	coepisti	coeperas	coeperis
incipit	incipiebat	incipiet	coepit	coeperat	coeperit
incipimus	incipiebamus	incipiemus	coepimus	coeperamus	coeperimus
incipitis	incipiebatis	incipietis	coepistis	coeperatis	coeperitis
incipiunt	incipiebant	incipient	coeperunt ή coepere	coeperant	coeperint

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Παρακειμένος	Υπερ/λικός
incipiam	inciperem	incepturus sim	coeperim	coepissem
incipias	inciperes	sis	coeperis	coepisses
incipiat	inciperet	sit	coeperit	coepisset
incipiamus	inciperemus	incepturi simus	coeperimus	coepissemus
incipiatis	inciperetis	sitis	coeperitis	coepissetis
incipiant	inciperent	sint	coeperint	coepissent

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΗ	Σουπίνο
Ενεστώτα	Ενεστώτα	Ενεστώτα	(coeptum
incipere	incipere	incipiens	coeptu)
incipite	Μέλλοντα	incipientis	(άχρηστο)
Μέλλοντα	(incepturum-am- um esse)	Μέλλοντα	Γερούνδιο
incipito	(incepturos-as-a esse)	incepturus-a-um	incipiendi
incipito	Παρακειμένου	Παρακειμένου	incipiendo
incipitote	coepisse	coeptus-a-um	incipiendum
incipiunto			incipiendo

Στον Μέλλοντα απαντά και μετοχή coepturus - a - um

- ♦ **canos** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **cani - orum** = άσπρες τρίχες, αρσενικό β' κλίσης. Πρόκειται για τον πληθυντικό του αρσενικού του β' κλιτου επιθέτου **canus - a - um** = ασπρομάλλης
- ♦ **quos** = αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο
- ♦ **legere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3ης συζυγίας = **lego - legi - lectum - legere** = κόβω, βγάζω
- ♦ **secrete** = κρυφά (επίρρημα θετικού βαθμού). Αναφέρεται συγκριτικός . Ο τύπος **secrete** είναι μετακλασικός, στην προκλασική και κλασική περίοδο ήταν σε χρήση ο τύπος **secreto**.

- ♦ **solebat** = γ'ενικό πρόσωπο παρατατικού του ημιαποθετικού ρήματος της 2ης συζυγίας = **soleo - solitus sum - solere** συνηθίζω
- ♦ **hac** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού της δεικτικής αντωνυμίας **hic-haec-hoc**
- ♦ **audita** = αφαιρετική ενικού, γένους θηλυκού της μετοχής παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 4ης συζυγίας **audio - ivi - itum - ire** = ακούω, πληροφορούμαι
- ♦ **Augustus** = ονομαστική ενικού του **Augustus-i**
- ♦ **voluit** = γ'ενικό πρόσωπο ενεργητικού παρακειμένου του ιδιότυπου ρήματος **volo - volui - --- velle** = θέλω, 3ης συζυγίας
- ♦ **filiam** = αιτιατική ενικού του **filia -ae**
- ♦ **detertere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2ης συζυγίας **deferreo - deterrui - deterritum - detertere** = εκφοβίζω, αποθαρρύνω
- ♦ **quominus** = (για) να μην, (σύνδεσμος που εισάγει προτάσεις που ακολουθούν μετά από ρήματα / φράσεις που σημαίνουν εμποδίζω, αντιστέκομαι, εναντιώνομαι, αρνούμαι κλπ)
- ♦ **id** = αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **id - ea - id** = αυτός - η-ό
- ♦ **faceret** = γ'ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 3ης συζυγίας **facio - feci - factum - fare** = κάνω
- ♦ **eo** = αφαιρετική ενικού, γένους ουδετέρου της **is - ea - id**
- ♦ **consilio** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **consilium-ii/i**= το σχέδιο, ουδέτερο β' κλίσης
- ♦ **aliquando** = κάποτε, επίρρημα
- ♦ **repente** = ξαφνικά, επίρρημα
- ♦ **intervenit** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 4ης συζυγίας **intervenio - interveni - interventum - intervenire** = παρουσιάζομαι απρόοπτα
- ♦ **oppressit** = γ'ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **opprimo - oppressi - oppressum - opprimere** = πιάνω (επ' αυτοφόρω)
- ♦ **ornatrices** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **ornatrix - icis** = κομμώτρια, θηλυκό γ' κλίσης
- ♦ **etsi** = αν και, (εναντιωματικός σύνδεσμος)
- ♦ **super** = πάνω, (πρόθεση)
- ♦ **vestem** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **vestis - is** = το φόρεμα, θηλυκό γ' κλίσης

- ♦ **earum** = γενική πληθυντικού, γένους θηλυκού της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας
is - ea - id = αυτός - η - ό
- ♦ **deprehendit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **deprehendo - deprehendi - deprehensum - deprehendere** = πιάνω
- ♦ **canos**= αιτιατική πληθυντικού του (παραπάνω) **cani - orum** = άσπρες τρίχες
- ♦ **Augustus** = ονομαστική του **Augustus**
- ♦ **dissimulavit** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1ης συζυγίας **dissimulo - avi - atum - are** = προσποιούμαι
- ♦ **eos** = αιτιατική πληθυντικού της **is - ea- id**, αρσενικού γένους
- ♦ **vidisse** = απαρέμφατο ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 2ης συζυγίας = **video - vidi - visum - videre** = βλέπω
- ♦ **aliis** = αφαιρετική πληθυντικού, γένους αρσενικού της αόριστης αντωνυμίας = **alius - alia - aliud** = άλλος,η,ο
- ♦ **sermonibus** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **sermo - onis** = κουβέντα, λόγος, αρσενικό γ' κλίσης
- ♦ **tempus** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **tempus - oris**= ο χρόνος, ουδέτερο γ' κλίσης
- ♦ **extraxit** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **extrahō - extraxi - extractum - extrahere** = παρατείνω
- ♦ **donec** = μέχρις ότου, ώσπου, (χρονικός σύνδεσμος)
- ♦ **induxit** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **induco - induxi - inductum - inducere** = φέρνω για συζήτηση, εισάγω
- ♦ **mentione** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **mentio - onis** = μνεία, θηλυκό γ' κλίσης
- ♦ **aetatis** = γενική ενικού του ουσιαστικού **aetas-atris** = η ηλικία, θηλυκό γ' κλίσης
- ♦ **interrogavit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1ης συζυγίας **interrogo - avi - atum - are** = ρωτώ
- ♦ **filiam**= αιτιατική ενικού του **filia - ae**
- ♦ **utrum** = επιρρηματοποιημένη αιτιατική (του ουδετέρου της ερωτηματικής αντωνυμίας **uter - utra - utrum** = ποιος, ποια, ποιο από τα δύο). Εισάγει το α' μέλος διμελούς πλάγιας ερωτήσεως
- ♦ **aliquot** = μερικοί , άκλιτη αόριστη επιθετική αντωνυμία
- ♦ **annos** = αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **annus - i** = χρόνος, αρσενικό,β' κλίσης

- ♦ **cana** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού του β' κλιτου επιθέτου **canus - a - um** = ασπρομάλλης
- ♦ **esse** = απαρέμφατο ενεστώτα του **sum - fui - esse**
- ♦ **mallet** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ιδιότυπου ρήματος **malo - malui - ---- malle** = προτιμώ, 3ης συζυγίας
- ♦ **an** = ή (πρόκειται για μόριο σε συνδεσμική λειτουργία, εισάγει το β' μέλος διμελούς πλάγιας ερωτήσεως)
- ♦ **calva** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού του β' κλιτου επιθέτου **calvus - a - um** = φαλακρός
- ♦ **cum** = όταν, αφού, (χρονικός σύνδεσμος)
- ♦ **illa** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της δεικτικής αντωνυμίας **ille - illa - illud** = εκείνος, η, ο
- ♦ **respondisset** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 2ης συζυγίας **respondeo - respondi - responsum - respondere** = απαντώ
- ♦ **ego** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου
- ♦ **pater** = κλητική ενικού του ουσιαστικού **pater - patris** = πατέρας, αρσενικό, γ' κλίσης
- ♦ **cana** = **canus-a-um** (παραπάνω)
- ♦ **esse** = απαρέμφατο ενεστώτα του **sum**
- ♦ **malo** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του **malo** (παραπάνω)
- ♦ **mendacium** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **mendacium-ii/i** = ψέμα , ουδέτερο β' κλίσης
- ♦ **illi** = δοτική ενικού , γένους θηλυκού της αντωνυμίας **ille - illa - illud**
- ♦ **pater** = ονομαστική ενικού του **pater**
- ♦ **obiecit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του **obicio - obiecti - obiectum - obicere** = προβάλλω
- ♦ **dubito** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 1ης συζυγίας **dubito - avi - atum - are** = αμφιβάλλω
- ♦ **quin** = ότι δεν
- ♦ **calva** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού του επιθέτου **calvus - a- um** = (παραπάνω)
- ♦ **nolis** = β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ιδιότυπου ρήματος = **nolo - nolui - nolle** = δεν θέλω, 3ης συζυγίας

- ♦ **quid ergo** = γιατί λοιπόν
- ♦ **times** = β'ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2ης συζυγίας
timeo - timui - timere = φοβάμαι
- ♦ **ne** = μήπως, ενδοιαστικός σύνδεσμος
- ♦ **istae** = ονομαστική πληθυντικού, γένους θηλυκού της δεικτικής αντωνυμίας = **iste - ista - istud** = αυτός, η, ό
- ♦ **te** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου **tu**
- ♦ **faciant** = γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του **facio**

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. « **quos .... solebat** » = δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **canos**. Εκφέρεται με οριστική παρατικού, προκειμένου για πραγματικό γεγονός
2. « **quominus .... faceret** » = δευτερεύουσα πρόταση του **quominus**, που λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο στο **deterreere** . Εισάγεται με το **quominus** και εκφέρεται με υποτακτική παρατικού [Ευθύς λόγος = **ne feceris id**]. Η πρόταση εξαρτήσεως , εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**voluit**). Από το **voluit** εξαρτάται το απαρέμφατο **deterreere** του ενεστώτα, που όμως θεωρείται ιστορικός χρόνος, αφού εξαρτάται από ιστορικό χρόνο. Αναφέρεται στο παρελθόν.
3. « **etsi .... canos** » = δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση. Εισάγεται με τον **etsi** και εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου. Δηλώνει πραγματικό / βέβαιο περιεχόμενο, εκφράζεται μια πραγματική κατάσταση παρά την οποία ισχύει το περιεχόμενο της κύριας πρότασης. Στην πρόταση λειτουργεί ενδοτικός λόγος: **etsi deprehendit - dissimulavit / extrahit**, α' είδος το πραγματικό
4. « **donec .... aetatis** » = δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον **donec** και εκφέρεται με οριστική παρακειμένου. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου. Δηλώνεται το υστερόχρονο, πράξη που ενδιαφέρει μόνο από χρονική άποψη.

5. « **utrum ... an calva** » = δευτερεύουσα πρόταση πλάγια ερώτηση, διμελής, ολικής αγνοίας, που λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο στο **interrogavit**. Το α' σκέλος εισάγεται με το **utrum** και το β' με το **an**. Εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού(θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης). Η πρόταση εξάρτησης εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**interrogavit**), δηλώνεται **το σύγχρονο στο παρελθόν**.
Ευθύς λόγος : **Utrum post aliquot annos cana esse mavis an calva ?**

6. «**Cum .... respondisset** » = δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό / αφηγηματικό / διηγηματικό σύνδεσμο **cum**, που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση μεταξύ δευτερεύουσας και κύριας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους και εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού. η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**obicit**), δηλώνεται **το προτερόχρονο στο παρελθόν**.

7. «**quin .... nolis** » = δευτερεύουσα πρόταση του **quin** , που λειτουργεί ως αντικείμενο στο **non dubito**. Εισάγεται με το **quin**, γιατί το ρήμα εξάρτησης συνοδεύεται από άρνηση(το περιεχόμενό της εκφράζει την πρόθεση του υποκειμένου της κύριας πρότασης) και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα. Η πρόταση εξάρτησης εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.

Στον ευθύ λόγο γίνεται :

1) ανεξάρτητη πρόταση κρίσεως = **Calva esse non vis** ή ακόμα

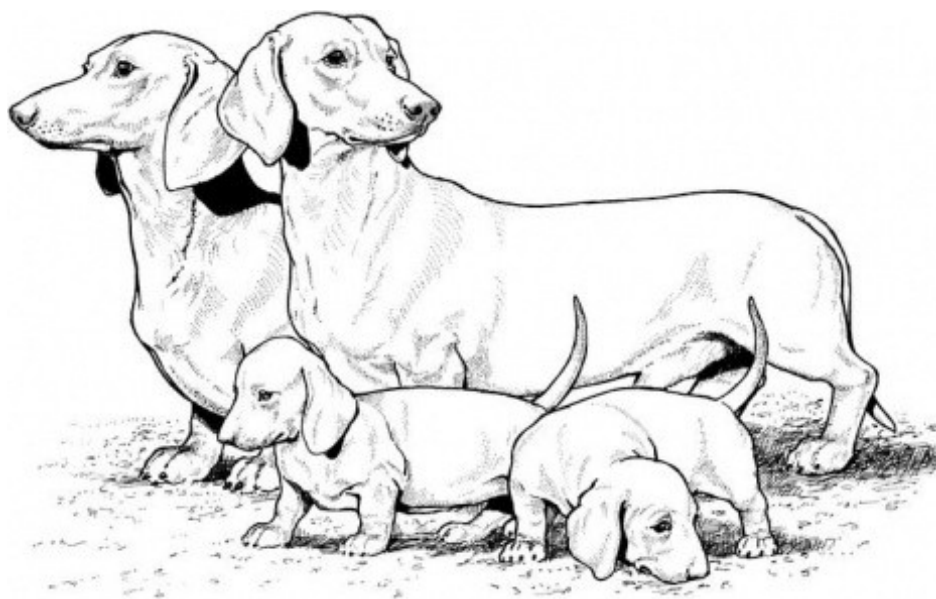
2) ρητορική ευθεία ερώτηση **Num calva esse vis ?** (όπου αναμένεται απάντηση αρνητική)

3. «**ne ... faciant**» = δευτερεύουσα ενδοιαστική πρόταση ως αντικείμενο στο **non times** . Εισάγεται με το **ne**(φόβος μήπως συμβεί κάτι) και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα(το περιεχόμενό της αφορά κάτι ενδεχόμενο ή πιθανό). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (**times**), αναφέρεται στο παρόν-μέλλον.

Ευθύς λόγος = **Calva ne me istae facient ?** ή **Calvam me istae facient**

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η Ιουλία, η κόρη του Αυγούστου, είχε αρχίσει να έχει (να εμφανίζει) πρόωρα άσπρες τρίχες, τις οποίες συνήθιζε να κόβει κρυφά. Όταν ο Αύγουστος πληροφορήθηκε αυτό το πράγμα, θέλησε να εκφοβήσει την κόρη (του) / να αποθαρρύνει την κόρη του για να μην κάνει αυτό. Με αυτό το σχέδιο εμφανίστηκε κάποτε απρόοπτα και ξαφνικά και έπιασε τις κομμώτριες επ αυτοφώρῳ. Αν και έπιασε/ανακάλυψε άσπρες τρίχες πάνω στο φόρεμά τους, όμως ο Αύγουστος προσποιήθηκε πως δεν τις είδε και παρέτεινε το χρόνο με άλλες κουβέντες, ώσπου έφερε τη συζήτηση στην ηλικία της. Τότε ρώτησε την κόρη (του) τι από τα δύο θα προτιμούσε να είναι μετά από μερικά χρόνια, ασπρομάλλα ή φαλακρή. Όταν εκείνη απάντησε : « Εγώ πατέρα προτιμώ να είμαι ασπρομάλλα», ο πατέρας πρόβαλλε σ' εκείνη ψεύτικο επιχείρημα ; « Δεν αμφιβάλλω ότι δεν θέλεις να είσαι φαλακρή. Γιατί λοιπόν δεν φοβάσαι μήπως αυτές εδώ σε κάνουν φαλακρή;»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 48

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- ⇒ **cerva** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **cerva - ae** = το ελάφι, θηλυκό, α' κλίσης
- ⇒ **alba** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού του β' κλιτου επιθέτου **albus - a - um** = λευκός - η
- ό(δεν σχηματίζει παραθετικά)
- ⇒ **eximiae** = γενική ενικού, γένους θηλυκού του β' κλιτου επιθέτου **eximius - a - um** =
εξαιρετικός (μόνον περιφραστικά τα παραθετικά)
- ⇒ **pulchritudinis** = γενική ενικού του ουσιαστικού **pulchritudo - inis** = η ομορφιά, θηλυκό,
γ' κλίσης (ο πληθυντικός του ουσιαστικού συνήθως έχει τη σημασία «όμορφα αντικείμενα /
κοσμήματα»)
- ⇒ **Sertorio** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **Sertorius - ii/i** = ο Σερτώριος, αρσενικό, β' κλίσης
- ⇒ **Lusitano** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **Lusitanus - i** = ο Λουζιτανός, αρσενικό,
β' κλίσης
- ⇒ **quodam** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας
quidam - quaedam - quoddam = κάποιος, κάποια, κάποιο
- ⇒ **dono** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **donum - i** = το δώρο, ουδέτερο, β' κλίσης
- ⇒ **data erat** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής παθητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 1ης
συζυγίας **do - dedi - datum dare** = δίνω, προσφέρω
- ⇒ **Sertorius** = ονομαστική ενικού (παραπάνω)
- ⇒ **omnibus** = δοτική πληθυντικού, γένους αρσενικού του γ' κλιτου επιθέτου **omnis - is - e** =
όλος (στερείται παραθετικών, γιατί εκφράζει απόλυτη έννοια)
- ⇒ **persuasit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστική ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 2ης
συζυγίας **persuadeo - persuasi - persuasum - persuadere** + δοτική = πείθω (ότι)
- ⇒ **cervam** = αιτιατική ενικού του (παραπάνω) **cerva - ae** = το ελάφι
- ⇒ **instinctam** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της μετοχής παθητικού παρακειμένου
instinctus - a - um = του ρήματος της 3ης συζυγίας **instinguo - instinxi - instinctum -
instinguere** = κατευθύνω, παρορμώ
- ⇒ **numine** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **numen - inis** = βούληση, θέληση, ουδέτερο,
γ' κλίσης
- ⇒ **Dianae** = γενικού ενικού του ουσιαστικού **Diana - ae** = η Άρτεμις, θηλυκό, α' κλίσης

- ⇒ **conloqui** = απαρέμφατο ενεστώτα του αποθετικού ρήματος της 3ης συζυγίας **conloquor (+ colloquor) - conlocutus sum (+ collocutus sum) - conloqui (+ colloqui)** = συζητώ, μιλώ
- ⇒ **secum** = **cum + se** μαζί με αυτόν. Το **se** αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου
- ⇒ **docere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2ης συζυγίας = **doceo - docui - doctum - docere** = υποδεικνύω
- ⇒ **quae** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου της ουσιαστικής ερωτηματικής αντωνυμίας **quis - quis - quid** = ποιος, ποια, ποιο
- ⇒ **utilia** = ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου, θετικός βαθμός του γ' κλίσεως επιθέτου **utilis - is - e** = ο χρήσιμος. (**utilior - ior - ius, utilissimus-a-um**).
- ⇒ **factu** = αφαιρετική σουπίνο του ρήματος της 3ης συζυγίας **facio - feci - factum - facere** = κάνω, ενεργώ
- ⇒ **essent** = γ' πληθυντικό πρόσωπο, υποτακτικής παρατατικού του **sum - fui --- esse** = είμαι
- ⇒ **si** = εάν, υποθετικός σύνδεσμος
- ⇒ **quid** = αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας = **quis - quis - quid** = κάποιος, κάποια, κάποιο
- ⇒ **durius** = αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου, συγκρητικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **durus - a - um** = ο σκληρός (**durior - ior - ius, durissimum - a - um**)
- ⇒ **ei** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is - ea - id** = αυτός, η, ό
- ⇒ **videbatur** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παθητικού παρατατικού του ρήματος της 2ης συζυγίας **video - visi - visum - videre** = βλέπω. **videor** + δοτική προσώπου + απαρέμφατο = μου φαίνεται ότι
- ⇒ **quod** = ονομαστική ενικού, γένους ουδετέρου της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο
- ⇒ **imperandum** = ονομαστική ενικού, γένους ουδετέρου του γερουνδιακού του ρήματος της 1ης συζυγίας **impero - avi - atum - are** = διατάσσω. Το **imperandum esse** είναι γ' ενικό πρόσωπο είναι υποτακτικής παρατατικού της παθητικής περιφραστικής συζυγίας.
- ⇒ **militibus** = δοτική πληθυντικού του ουσιαστικού **miles - itis** = ο στρατιώτης, αρσενικό, γ' κλίσης
- ⇒ **cerva** = αφαιρετική ενικού του **cerva - ae** = (παραπάνω)

- ⇒ **sese** = αναδιπλασιασμένος τύπος του **se** για έμφαση
- ⇒ **se** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου
- ⇒ **monitum esse** = απαρέμφατο παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 2ης συζυγίας
moneo - monui - monitum - monere = καθοδηγώ
- ⇒ **praedicabat** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 1ης συζυγίας **praedico - avi - atum - are** = διακηρύσσω
- ⇒ **ea** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της δεικτικής ως οριστικής αντωνυμίας = **is - ea - id** = αυτός, η, ό
- ⇒ **cerva** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **cerva - ae** (παραπάνω)
- ⇒ **quodam** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας
quidam - quaedam - quoddam = κάποιος, α, ο
- ⇒ **die** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **dies - diei** = η ημέρα, αρσενικό ε' κλίσης
- ⇒ **fugit** = γ' ενικό πρόσωπο ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας = **fugio - fugi - fugitum - fugere** = φεύγω
- ⇒ **perisse** = απαρέμφατο παρακειμένου του ιδιότυπου ρήματος **pereo - perii - peritum - perire** = πεθαίνω
- ⇒ **credita est** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **credo - credidi - creditum - credere** = θεωρώ, πιστεύω
- ⇒ **cum** = όταν, αφού
- ⇒ **aliquis** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας
aliquis - aliqua - aliquid = κάποιος, α, ο
- ⇒ **Sertorio** = δοτική ενικού του ουσιαστικού **Sertorius - ii/i** (παραπάνω)
- ⇒ **nuntiavisset** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 1ης συζυγίας **nuntio - nuntiavi - nuntiatum - nuntiare** = αναγγέλλω
- ⇒ **cervam** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **cerva - ae** (παραπάνω)
- ⇒ **inventam esse** = απαρέμφατο παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 4ης συζυγίας
invenio - inveni - inventum - invenire = βρίσκω
- ⇒ **Sertorius** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Sertorius - ii/i**
- ⇒ **eum** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της **is - ea - id**
- ⇒ **iussit** = γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 2ης συζυγίας **iubeo - iussi - iussum - iubere** = διατάζω

- ⇒ **tacere** = απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 2ης συζυγίας = **taceo - tacui - tacitum - tacere** = σωπαίνω
- ⇒ **praeterea** = επιπλέον, (επίρρημα)
- ⇒ **praecipit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **praecipio - praecipi - praeciptum - praecipere** = καθοδηγώ
- ⇒ **ut** = να (βουλητικός σύνδεσμος)
- ⇒ **eam** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is - ea - id**
- ⇒ **postero** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου = **poster + posterus - a - um** = ο επόμενος (**posterior - ior, ius, postremus - a - um + postumus - a - um**)
- ⇒ **die** = αφαιρετική ενικού του **dies** (παραπάνω)
- ⇒ **repente** = ξαφνικά (επίρρημα)
- ⇒ **eum** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της **is - ea - id**
- ⇒ **locum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **locus - i** = ο τόπος, αρσενικό, β' κλίσης (στον πληθυντικό **loca - orum**)
- ⇒ **emitteret** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 3ης συζυγίας **emitto - emisi - emissum - emittere** = αφήνω ελεύθερο
- ⇒ **quo** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού της αναφορικής αντωνυμίας = **qui - quae - quod**
- ⇒ **ipse** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως οριστικής αντωνυμίας **ipse - ipsa - ipsum** = ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο
- ⇒ **cum** = μαζί με, πρόθεση + αφαιρετική
- ⇒ **amicis** = αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **amicus - i** = ο φίλος, αρσενικό, β' κλίσης
- ⇒ **futurus esse** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτική παρατατικού, περιφραστικής συζυγίας του ιδιότυπου ρήματος **sum - fui - ---- esse** = είμαι
- ⇒ **postridie** = [**posterus** (θετικός βαθμός) + **dies**] = επίρρημα = την επόμενη
- ⇒ **eius** = γενική ενικού, γένους αρσενικού της **is - ea - id**
- ⇒ **diei** = γενική ενικού του **dies** (παραπάνω)
- ⇒ **Sertorius** = ονομαστική ενικού του **Sertorius** (παραπάνω)

- ⇒ **admissis** = αφαιρετική πληθυντικού, γένους αρσενικού της μετοχής παθητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **admitto - admisi - admissum -mittere**= δέχομαι, αφήνω κάποιον να περάσει
- ⇒ **amicis** = αφαιρετική πληθυντικού του **amicus** (παραπάνω)
- ⇒ **cubiculum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **cubiculum - i**= κρεβατοκάμαρα, ουδέτερο β' κλίσης
- ⇒ **suum** = αιτιατική ενικού, γένους ουδέτερου της κτητικής αντωνυμίας γ' προσώπου **suus - a - um** = εδώ για έναν κτήτορα, δικός-ή-ό του
- ⇒ **dixit** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **dico - dixi - dictum - dicere** = λέω
- ⇒ **eis** = δοτική πληθυντικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is - ea - id**
- ⇒ **visum esse** = απαρέμφατο παθητικού παρακειμένου του **video** (παραπάνω)
- ⇒ **somno** = αφαιρετική ενικού του **somnus- i** = ύπνος, αρσενικό, β' κλίσης
- ⇒ **sibi** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου
- ⇒ **cervam** = αιτιατική ενικού του **cerva- ae** (παραπάνω)
- ⇒ **quae** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της **qui - quae - quod**
- ⇒ **perisset** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής υπερσυντελικού του **pereo** = πεθαίνω (παραπάνω)
- ⇒ **se** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου
- ⇒ **reverti** = απαρέμφατο ενεστώτα του ημιαποθετικού ρήματος της 3ης συζυγίας = **revertor - reverti - reverti** = επιστρέφω και αποθετικού ρήματος **revertor-reversus sum-reverti**.
Επειδή το απαρέμφατο **reverti** είναι κοινός τύπος, δεν είναι δυνατή η διάκριση σε αποθετικό ή ημιαποθετικό.
- ⇒ **cum** = όταν, αφού
- ⇒ **cerva** = ονομαστική ενικού του **cerva - ae**
- ⇒ **emissa** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού της μετοχής παθητικού παρακειμένου του **emitto** = αφήνω ελεύθερο (παραπάνω)
- ⇒ **servo** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **servus - i** = ο δούλος, αρσενικό, β' κλίσης
- ⇒ **cubiculum** = αιτιατική ενικού του **cubiculum** (παραπάνω)
- ⇒ **Sertorii** = γενικού ενικού του **Sertorius**

- ⇒ **introrupisset** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού του
introrumpo - introrupi - introrumpum - introrumpere = εισβάλλω, 3ης συζυγίας
- ⇒ **admiratio** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **admiratio - onis** = ο θαυμασμός,
κατάπληξη, θηλυκό γ' κλίσης
- ⇒ **magna** = ονομαστική ενικού, γένους θηλυκού, θετικού βαθμού του β' κλιτου επιθέτου
magnus - a - um = ο μεγάλος (**maior - ior - ius, maximus - a - um**)
- ⇒ **orta est** = γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου του αποθετικού ρήματος της 4ης
συζυγίας **orior - ortus sum - oriri** = γεννιέμαι (μετοχή μέλλοντα **oriturus - a - um**)

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. «**quae ... essent**» : δευτερεύουσα πρόταση, πλάγια ερώτηση, απλή, μερικής αγνοίας, ως έμμεσο αντικείμενο στο **docere**. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία **quae** και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, (θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης) γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο και δηλώνει **το σύγχρονο στο παρελθόν**.

Ευθύς λόγος : **quae utilia factu sunt ?**

2. «**si .... videbatur**» : δευτερεύουσα υποθετική πρόταση σε ευθύ λόγο. Εισάγεται με τον **si** και εκφέρεται με οριστική παρατατικού. Η απόδοση **praedicabat**, εκφέρεται επίσης με οριστική παρατατικού, δηλαδή : **si videbatur - praedicabat**, α' είδος, πραγματικό, ανοιχτή υπόθεση, απεριόριστη επανάληψη στο παρελθόν.

3. «**quod ... esset**» : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **quid**. Εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (λόγω πλαγίου λόγου) και η πρόταση εξαρτήσεως με οριστική παρατατικού (**videbatur**). Δηλώνεται το σύγχρονο στο παρελθόν. Η πρόταση **quod imperandum militibus esset**, λειτουργεί στα πλαίσια πλαγίου λόγου : **videbatur (esse) -> quod ... esset**. Στον ευθύ λόγο έχουμε : **quod imperandum militibus erat, id durius erat**.

4. «**Cum ..... inventam esse** » : δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό/ διηγηματικό/ αφηγηματικό σύνδεσμο **cum**, που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση δευτερεύουσας-κύριας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους και

εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**iussit**), δηλώνεται **το προτερόχρονο στο παρελθόν**.

5. «**ut .... emitteret**»: δευτερεύουσα βουλητική πρόταση ως έμμεσο αντικείμενο στο **praecipit**. Εισάγεται με τον **ut**, **γιατί είναι καταφατική** και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού(το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**praecipit**). Αναφέρεται στο παρελθόν.

Πλάγιος Λόγος : **praeterea praecipit ut eam postero die repente in eum locum emitteret, in quo ipse cum amicis futurus esset.**

Ευθύς λόγος : **Eam cras repente in eum locum mitte, in quo cum amicis ero.**

6. «**in quo .... esse**» = δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **in locum**. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quo**. Εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας (λόγω πλαγίου λόγου). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού **emitteret**, δηλώνεται **το υστερόχρονο στο παρελθόν**.

7. «**quae perisset**» = δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο **cervam**. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία **quae**. Εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού(λόγω πλαγίου λόγου). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**dixit**). Από το **dixit** εξαρτάται το **visum esse**, απαρέμφατο του κυρίως παρακειμένου, το οποίο καθίσταται χρόνος ιστορικός. Από το **visum esse**, εξαρτάται το **reverti** το οποίο, ως εξαρτώμενο από ιστορικό πλέον χρόνο, καθίσταται ιστορικός χρόνος. Δηλώνεται **το προτερόχρονο στο παρελθόν**. Η πρόταση **quae perisset** λειτουργεί στα πλαίσια πλαγίου λόγου : **dixit -> visum esse -> reverti -> quae - perisset**. Στον Ευθύ λόγο έχουμε : **Visum in sommo mihi est cervum, quae perisset, ad me reverti**

8. «**Cum cerva ... interupisset**» = δευτερεύουσα χρονική πρόταση, που εισάγεται με τον ιστορικό / διηγηματικό / αφηγηματικό σύνδεσμο **cum**, που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση δευτερεύουσας-κύριας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους. Εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**orta est**). Δηλώνεται **το προτερόχρονο στο παρελθόν**.

ΠΡΟΣΟΧΗ : Συμπληρωματικές συντακτικές παρατηρήσεις

1. Τα ενεστωτικά απαρέμφατα **conloqui / docere** είναι ειδικά, δηλώνουν πράξη σύγχρονη με την πράξη του ρήματος εξάρτησης (**persuasit**) και ισοδυναμούν στον ευθύ λόγο με ανεξάρτητες προτάσεις κρίσεως.

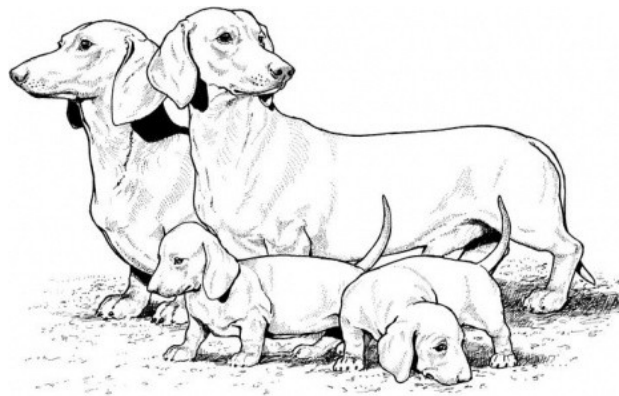
2. Το απαρέμφατο παρακειμένου **monitum esse** είναι ειδικό, δηλώνει πράξη προτερόχρονη από την πράξη του ρήματος εξαρτήσεως (**praedicabat**) και ισοδυναμεί στον ευθύ λόγο με ανεξάρτητη πρόταση κρίσεως : **(ego) a cerva monitus sum.**

3. Το απαρέμφατο παρακειμένου **perisse** είναι ειδικό, δηλώνει πράξη προτερόχρονη από την πράξη του ρήματος εξάρτησης (**credita est**) και ισοδυναμεί στον ευθύ λόγο με ανεξάρτητη πρόταση κρίσεως : **(cerva) periit.** Επίσης, το απαρέμφατο παρακειμένου **inventam esse** είναι ειδικό και δηλώνει πράξη προτερόχρονη από την πράξη του ρήματος εξάρτησης του (**nuntiavisset**). Ισοδυναμεί στον ευθύ λόγο με την ανεξάρτητη πρόταση κρίσεως : **Cerva inventa est.**

4. Το απαρέμφατο ενεστώτα **tacere** είναι τελικό, δηλώνει πράξη υστερόχρονη από την πράξη του ρήματος εξάρτησης (**iussit**) και ισοδυναμεί στον ευθύ λόγο με ανεξάρτητη πρόταση επιθυμίας : **Tace** (προστακτική ενεστώτα). 5. Τέλος, το απαρέμφατο παρακειμένου **visum esse**, είναι ειδικό, δηλώνει πράξη προτερόχρονη από την πράξη του ρήματος εξάρτησης (**dixit**), ως απρόσωπο έχει ως υποκείμενο το **reverti** και ισοδυναμεί με ανεξάρτητη πρόταση κρίσεως : **Visum in somno mihi est cervam ad me reverti.**

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Από κάποιον Λουζιτανό είχε δοθεί ως δώρο στον Σερτώριο ένα λευκό ελάφι εξαιρετικής ομορφιάς. Ο Σερτώριος έπεισε όλους πως το ελάφι κατευθυνόμενο από τη βούληση της Αρτέμιδας, μιλούσε μαζί του και του υποδείκνυε όσα ήταν χρήσιμα να κάνει. Εάν κάτι το οποίο έπρεπε να διαταχθεί στους στρατιώτες φαινόταν σ' αυτόν (ότι είναι) κάπως σκληρό, διακήρυσσε πως αυτός είχε καθοδηγηθεί από το ελάφι [ή κάθε φορά που έπρεπε να δώσει κάποια διαταγή που ήταν σκληρότερη, έλεγε πως τον είχε συμβουλευσει το ελάφι]. Κάποια μέρα αυτό το ελάφι έφυγε και θεωρήθηκε ότι είχε πεθάνει. Όταν κάποιος ανήγγειλε στο Σερτώριο ότι το ελάφι είχε βρεθεί, ο Σερτώριος τον διέταξε να σωπάσει. Επιπλέον τον διέταξε/ καθοδήγησε να το αφήσει ελεύθερο ξαφνικά την επόμενη ημέρα σ' αυτό το μέρος στο οποίο επρόκειτο να είναι ο ίδιος με τους φίλους (του). Την επόμενη αυτής της ημέρας ο Σερτώριος αφού δέχθηκε τους φίλους στην κρεβατοκάμαρα του, τους είπε πως είχε δει στον ύπνο του ότι το ελάφι που είχε πεθάνει επέστρεφε σ' αυτόν. Όταν το ελάφι, αφού αφέθηκε ελεύθερο από τον δούλο, εισέβαλλε στην κρεβατοκάμαρα του Σερτώριου, γεννήθηκε μεγάλος θαυμασμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 49

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- **Porcia** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Porcia- ae** = η Πορκία, θηλυκό, α' κλίσης
- **Bruti** = γενική ενικού του ουσιαστικού **Brutus - i** = ο Βρούτος, αρσενικό, β' κλίσης
- **uxor** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **uxor - oris** = σύζυγος, θηλυκό γ' κλίσης
- **cum** = όταν, αφού, [χρονικός σύνδεσμος]
- **virī** = γενική ενικού του ουσιαστικού **vir - virī** = ο άνδρας, αρσενικό β' κλίσης
- **sui** = γενική ενικού, γένους αρσενικού της κτητικής αντωνυμίας γ' προσώπου **suus - sua - suum** = (εδώ για έναν κτήτορα) δικός - η - ό του
- **consilium** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **consilium-ii-i** = το σχέδιο, ουδέτερο, β' κλίσης
- **de** = για , σχετικά με, πρόθεση + αφαιρετική
- **interficiendo** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού του γερουνδιακού του ρήματος της 3ης συζυγίας **interficio - interfeci - interfectum - interficere** = σκοτώνω
- **Caesare** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **Caesar - aris** = ο Καίσαρας, αρσενικό, γ' κλίσης
- **cognovisset** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 3ης συζυγίας **cognosco - cognovi - cognitum - cognoscere** = μαθαίνω, πληροφορούμαι
- **cultellum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **cultellus - i** = ξυραφάκι, αρσενικό, β' κλίσης
- **tonsorium** = αιτιατική ενικού , γένους αρσενικού του β' κλιτου επιθέτου **tonorius - a - um** = αυτός που ανήκει σε μανικιουρίστα (εκφράζει απόλυτη έννοια και δεν έχει βαθμούς σύγκρισης)
- **quasi** = δήθεν, σαν σύνδεσμος που εισάγει παραβολική υποθετική πρόταση
- **unguīum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **unguis - is** = το νύχι, αρσενικό γ' κλίσης(αφαιρετική ενικού ungue kai ungui)

Singularis	Pluralis
unguis	ungues
unguis	unguium
ungui	unguibus
unguem	ungues + unguis
unguis	ungues
ungue + ungui	unguibus

- **resecandorum** = γενική πληθυντικού, γένους αρσενικού του γερονδιακού του ρήματος της 1ης συζυγίας **resecō - resecui - resectum - resecare** = κόβω (μετοχή μέλλοντα **resacaturus-a-um**)
- **causa** = εξαιτίας, καταχρηστική πρόθεση + (προτασόμενη) γενική
- **poposcit** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3ης συζυγίας **posco - poposci - poscere** = ζητώ
- **eo** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού της δεικτικής ως επαναληπτικής αντωνυμίας **is - ea - id** = αυτός-η-ο
- **velut** = σαν, δήθεν (σύνδεσμος που εισάγει παραβολική υποθετική πρόταση)
- **forte** = κατά τύχη, επίρρημα
- **elapso** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής παρακειμένου **elapsus - a - um** του αποθετικού ρήματος της 3ης συζυγίας = **elabor - elapsus sum - elabi** = ξεγλουστρώ
- **se** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου
- **vulneravit** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1ης συζυγίας **vulnero - avi - atum - are** = πληγώνω
- **clamore** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **clamor** ή **clamos - oris** = η κραυγή, αρσενικό γ' κλίσης
- **deinde** = έπειτα, επίρρημα
- **ancillarum** = γενική πληθυντικού του ουσιαστικού **ancilla - ae** = η υπηρέτρια, θηλυκό α' κλίσης
- **cubiculum** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **cubiculum - i** = η κρεββατοκάμαρα, ουδέτερο β' κλίσης

- **vocatus** = ονομαστική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής παθητικού παρακειμένου
vocatus - a - um = του ρήματος της 1ης συζυγίας **voco - avi - atum - are** = καλώ
- **Brutus** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού Brutus - i
- **eam** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της **is - ea - id**
- **obiurgandam** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού του γερουνδιακού του ρήματος της 1ης συζυγίας **obiurgo - avi - atum - are** = μαλώνω
- **venit** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 4ης συζυγίας **venio - veni - ventum - venire** = έρχομαι, φθάνω
- **quod** = γιατί, επειδή (αιτιολογικός σύνδεσμος)
- **tonsoris** = γενική ενικού του **tonsor - oris** = ο μανικουρίστας, αρσενικό, γ' κλίσης
- **praeripisset** = γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 3ης συζυγίας **praeripio - praeripui - praereptum - praeripere** = αρπάζω, κλέβω
- **officium** = αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **officium - ii/i** = το καθήκον, ουδέτερο, β' κλίσης
- **cui** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού της αναφορικής αντωνυμίας **qui - quae - quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο
- **secreto** = κρυφά, (επίρρημα - αναφέρεται τύπος σύγκρισης *secretius*)
- **Porcia** = ονομαστική ενικού του **Porcia - ae**
- **est** = γ'ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα του **sum - fui - esse** = είμαι, υπάρχω
- **hoc** = ονομαστική ενικού, γένους ουδετέρου της δεικτικής αντωνυμίας **hic - haec - hoc** = αυτός, η, ό
- **inquit** = γ'ενικό πρόσωπο, οριστικής παρακειμένου του ελλειπτικού ρήματος *inquam* = λέω
- **temerarium** = ονομαστική ενικού, γένους ουδετέρου, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **temerarius - a - um** = ο ασυλλόγιστος. Στο επίθετο δεν αναφέρονται βαθμοί σύγκρισης, μόνο συγκρητικός βαθμός **temerius** (επίρρημα) από το επίρρημα **temere**. Επομένως, τα παραθετικά του επιθέτου, θα σχηματιστούν περιφραστικά ως = **magis temerarius-a-um, maxime temerarius - a - um**
- **factum** = ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **factum - i** = πράξη, ουδέτερο, β' κλίσης

- **meum** = ονομαστική ενικού, γένους ουδετέρου της κτητικής αντωνυμίας α' προσώπου για έναν κτήτορα **meus - a - um** = ο δικός -δική -δικό μου
- **certissimum** = ονομαστική ενικού, υπερθετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **certus - a - um** = βέβαιος (**certior - ior - ius , certissimus - a - um**)
- **indiciū** = ονομαστική ενικού, γένους ουδετέρου του **indiciū - ii/i** = η απόδειξη, ουδέτερο β' κλίσης
- **amoris** = γενική ενικού του ουσιαστικού **amos** ή **amor - oris** = αρσενικό, γ' κλίσης = η αγάπη
- **mei** = γενική ενικού, γένους αρσενικού της κτητικής αντωνυμίας α' προσώπου (παραπάνω)
- **erga** = προς, για, πρόθεση + αιτιατική
- **te** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου **tu**
- **tale** = αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου της δεικτικής αντωνυμίας **talis - is - e** = τέτοιος, α, ο
- **consilium** = αιτιατική ενικού του **consilium - ii/i** (παραπάνω)
- **molientem** = αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού της μετοχής ενεστώτα **moliens - molientis** του αποθετικού ρήματος της 4ης συζυγίας **molior - molitus sum - moliri** = μηχανεύομαι
- **experiri** = απαρέμφατο ενεστώτα του αποθετικού ρήματος της 4ης συζυγίας **experior - expertus sum - experiri** = δοκιμάζω
- **volui** = α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του **volo - volui - velle** = θέλω
- **quam** = πόσο ; αιτιατικοφανές επίρρημα σε ερωτηματική δομική λειτουργία.
- **aequo** = αφαιρετική ενικού, γένους αρσενικού, θετικός βαθμός του β' κλιτου επιθέτου **aequus - a - um** = ο ίσος, ο ατάραχος (**aequior - ior- ius, aequissimus-a-um**)
- **animo** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **animus - i** = η ψυχή, αρσενικό, β' κλίσης
- **quam aequo animo** = με πόση αταραξία
- **me** = αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού της προσωπικής αντωνυμίας, α' προσώπου **ego**
- **ferro** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **ferrum - i** = το σίδηρο, ουδέτερο β' κλίσης

- **essem interemptura** = α'ενικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας του ρήματος της 3ης συζυγίας **interimo - interemi - interemptum - interimere** = αφανίζω, σκοτώνω
- **si** = εάν (υποθετικός σύνδεσμος)
- **tibi** = δοτική ενικού, γένους αρσενικού, της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου
- **consilium** = ονομαστική ενικού του **consilium** (παραπάνω)
- **sententia** = αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **sententia - ae** = η σκέψη, η απόφαση. **ex sententia** = (κατ' ευχήν), θηλυκό, α'κλίσης
- **cessisset** = γ'ενικό πρόσωπο, υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος **cedo - cessi - cessum - cedere** = βαδίζω, πηγαίνω
- **consilium ex sententia cedit** = το σχέδιο πηγαίνει κατ' ευχήν.

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ/ΓΕΡΟΥΝΔΙΑΚΗ ΕΛΞΗ

1. «**quasi unguium resecandorum causa**» : = βραχυλογική φράση που δηλώνει παραβολή, κατά παράλειψη του ρήματος παραβολικής υποθετικής πρότασης. Ιστορικά δεχόμαστε πως αποτελούσε υποθετική πρόταση : **quasi Porcia cultellum tonsorium unguium resecandorum causa posceret**, όπου **posceret** = ρήμα,

Porcia = Υποκείμενο

cultellum = αντικείμενο

tonsorium = επιθετικός στο **cultellum**

causa unguium = εμπρόθετος του σκοπού

resecandorum = επιθετικός στο **unguium**

Δηλαδή ιστορικά, πλήρως ο λόγος θα είχε : **Porcia, Bruti uxor, cultellum tonsorium (sic), quasi (= ut posceret si) ea cultellum tonsorium unguium resecandorum causa posceret, poposcit**. Δηλώνεται το σύγχρονο. Η πρόταση εξάρτησης εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**poposcit**) και η εξαρτώμενη με υποτακτική παρατατικού (**posceret**)

«**ungium resecandorum causa**» = υποχρεωτική γερουνδιακή έλξη. Η παθητική αυτή σύνταξη χρησιμοποιήθηκε υποχρεωτικά, αντί της ενεργητικής : **ungues resecandi causa**, η οποία αποκλείεται, εφόσον το γερούνδιο λειτουργεί εμπροθέτως.

2. «**cum viri ..... cognovisset**» = δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό / διηγηματικό / αφηγηματικό σύνδεσμο **cum** που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση δευτερεύουσας-κύριας πρότασης και δημιουργεί μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους και εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**poposcit / vulneravit**), δηλώνεται το **προτερόχρονο στο παρελθόν**.

de interficiendo Caesare = υποχρεωτική γερουνδιακή έλξη. Η παθητική σύνταξη χρησιμοποιήθηκε υποχρεωτικά αντί της ενεργητικής **de interficiendo Caesarem**, που αποκλείεται, εφόσον το γερούνδιο λειτουργεί εμπροθέτως.

3. «**ad eam obiurgandam**» = υποχρεωτική γερουνδιακή έλξη. Η παθητική σύνταξη χρησιμοποιήθηκε υποχρεωτικά, αντί της ενεργητικής **ad obiurgandum eam**, που αποκλείεται, εφόσον το γερούνδιο λειτουργεί εμπροθέτως.

4. «**quod... officium**» = δευτερεύουσα ουσιαστική αιτιολογική πρόταση, ως έμμεσο συμπλήρωμα της έννοιας (δηλαδή ως έμμεσο αντικείμενο) της ρηματικής φύσεως του **obiurgandum**. Εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού, λειτουργώντας στα πλαίσια πλαγίου λόγου και γιατί δηλώνει υποκειμενική αιτιολογία : **venit -> obiurgandum** (ρηματική φύση)-> **quod ... praeripuisset**. Στη προκείμενη περίπτωση, το περιεχόμενο της πρότασης εκφράζει τη γνώμη όχι του συγγραφέα, αλλά ενός τρίτου. Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**venit**). Από το **venit** εξαρτάται η ρηματική φύση του **obiurgandum**, απ' όπου και καθίσταται χρόνος ιστορικός. Από το **obiurgandum** εξαρτάται η δευτερεύουσα πρόταση, δηλώνεται το **προτερόχρονο στο παρελθόν**.

5. «**quam aequo .... interempura**» = δευτερεύουσα πλάγια ερώτηση, απλή, μερικής αγνοίας, ως αντικείμενο στο **experiri**. Εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα **quam** και

εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας. Θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης.

Ευθύς λόγος : **quam aequo animo me ferro interimam** (οριστική μέλλοντα). Η πρόταση εξαρτήσεως εκφέρεται με οριστική ιστορικού παρακειμένου (**volui**). Από αυτό εξαρτάται το **experiri** και καθίσταται έτσι χρόνος ιστορικός, δηλώνεται **το υστερόχρονο στο παρελθόν**.

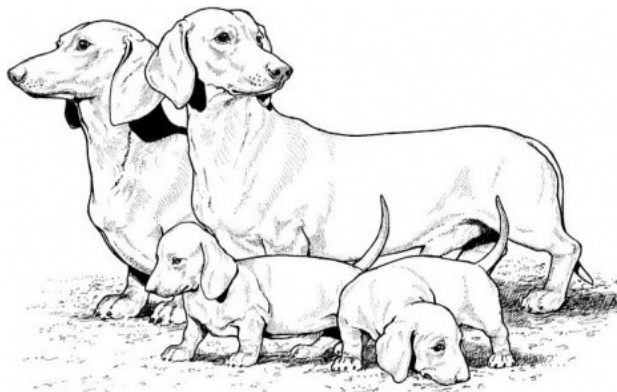
6. «**si ... cessisset**» = δευτερεύουσα υποθετική πρόταση σε πλάγιο λόγο. Εισάγεται με τον **si** και εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού. Η εξάρτηση **interemptura essem** είναι υποτακτική ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας, δηλώνεται το προτερόχρονο.

Ευθύς λόγος: **si tibi consilium non ex sententia cesserit** (συντελεσμένος μέλλοντας) **Si cessisset** (υπόθεση) -> **interemptura essem** (απόδοση) πλάγιος υποθετικός λόγος α'είδους, πραγματικό, ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον, προσδοκώμενο προτερόχρονο.

Ευθύς λόγος : **si cesserit** (υπόθεση) -> **interimam** (οριστική μέλλοντα, απόδοση)

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όταν έμαθε η Πορκία, η σύζυγος του Βρούτου, το σχέδιο του άνδρα της για τη δολοφονία του Καίσαρα, ζήτησε ένα ξυραφάκι μανικιουρίστα δήθεν για να κόψει τα νύχια (της) και με αυτό αφού γλύστρησε δήθεν τυχαία αυτοτραυματίστηκε (πλήγωσε τον εαυτό της). Έπειτα ο Βρούτος αφού κλήθηκε στην κρεβατοκάμαρα από την κραυγή των υπηρετιών, ήλθε για να την μαλώσει επειδή είχε κλέψει την τέχνη / δουλειά του μανικιουρίστα. Σ' αυτόν είπε κρυφά η Πορκία : «Η πράξη μου αυτή δεν είναι αλόγιστη, αλλά βεβαιότατη απόδειξη της αγάπης μου για σένα που μηχανεύεσαι τέτοιο σχέδιο θέλησα δηλαδή να δοκιμάχω με πόση αταραξία θα σκοτωνόμουν με το σιδερένιο όπλο, αν το σχέδιο δεν σου πήγαινε κατ' ευχήν».

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΡΗΜΑΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ 41 -49

ΜΑΘΗΜΑ 41

	Συζυγίας	
◆ taceo - tacui - tacitum - tacere	2	σωπαίνω
◆ placeo - placui - placitum - placere	2	αρέσω
◆ habeo - habui - habitum - habere	2	έχω
◆ obsolesco - obsolevi - obsoletum - obsolescere	3	παλαιούμαι
◆ colo - colui - cultum - colere	3	κατοικώ
◆ dico - dixi - dictum - dicere	3	λέγω
◆ intellego - intellexi - intellectum - intellegere	3	καταλαβαίνω
◆ volo - volui - ----- - velle	3	θέλω
◆ vivo - vixi - victum - vivere	3	ζω
◆ scribo - scripsi - scriptum - scribere	3	γράφω
◆ fugio - fugi - fugitum - fugere	3	αποφεύγω
◆ loquor - locutus sum - loqui	3	μιλώ (αποθετικό)
◆ utor - usus sum - uti	3	χρησιμοποιώ, αποθετικό
◆ consequor - consecutus sum - consequi	3	πετυχαίνω, αποθετικό
◆ scio - scivi (scii)- scitum - scire	4	γνωρίζω

ΜΑΘΗΜΑ 42

	Συζυγίας	
● dissimulo - avi-atum-are	1	προσποιούμαι ότι δεν
● confirmo - avi - atum - are	1	επιβεβαιώνω
● fateor - fassus sum - fateri	2	ομολογώ
● video - vidi - visum - videre	2	βλέπω
● immineo - ----- - imminere	2	πλησιάζω απειλητικά
● animadverto - animadverti - animadversum - animadvertere	3	παρατηρώ
● intellego - - intellexi - intellectum - intellegere	3	καταλαβαίνω

• intendo - intendi - intentum (intensum) - intendere	3	κατευθύνομαι
• credo - credidi - creditum - credere	3	πιστεύω
• alo - alui - alitum + altum- alere	3	(εκ)τρέφω
• facio - feci - factum - facere	3	κάνω
• dico - dixi - dictum - dicere	3	λέγω
• sequor - secutus sum - sequi	3	ακολουθώ (αποθετικό)
• nascor - natus sum - nasci (μτχ. μέλλοντα nasciturus)	3	γεννιέμαι(αποθετικό)
• pervenio - perveni - perventum - pervenire	4	φθάνω

Μάθημα 43

Συζυγίας

◇ oppugno - avi - atum - are	1	πολιορκώ
◇ populor - populatus sum - populari	1	ληλατώ (αποθετικό)
◇ video - vidi - visum- videre	2	βλέπω
◇ habeo - habui - habitum - habere	2	έχω
◇ maneo - mansi - mansum - manere	2	περιμένω
◇ traho - traxi - tractum - trahere	3	τραβώ
◇ possum - potui - ----- - posse	3	μπορώ
◇ gigno - genui - genitum - gignere	3	γεννώ
◇ alo - alui - alitum (altum) - alere	3	(εκ)τρέφω
◇ cado - cecidi - casum - cadere	3	πέφτω
◇ succurrit - succurrit - succursum - succurrere	3	
μου έρχεται κάτι στο μυαλό		
◇ pario - peperit - partum - parere (μτχ μέλλοντα pariturus)	3	γεννώ
◇ pergo - perrexi - perrectum - pergere	3	κατευθύνομαι προς
◇ morior - mortus sum - mori (μτχ. μέλλοντα moriturus)	3	πεθαίνω (αποθετικό)
◇ parior - passus sum - pati	3	αποθετικό ανέχομαι, υπομένω
ingredior - ingressus sum - ingredi	3	αποθετικό εισέρχομαι, εισβάλλω
◇ pervenio - perveni - perventum - pervenire	4	φθάνω

Μάθημα 44

	Συζυγίας	
* puto - avi - atum - are	1	νομίζω
* exulo - avi - atum - are	1	είμαι εξόριστος
* habeo - habui - habitum - habere	2	έχω
* suspicio - suspexi - suspectum - suspicere	3	υποπτεύομαι
* diligo - dilexi - dilectum - diligere	3	αγαπώ
* metuo - metui - metutum - metuere	3	φοβάμαι
* colo - colui - cultum - colere	3	σέβομαι
* cado - cecidi - casum - cadere	3	πέφτω
* intellego - - intellexi - intellectum - intellegere	3	καταλαβαίνω
* dico - dixi - dictum - dicere	3	λέγω
* refero - re(t)tuli - relatum - referre	3	ανταποδίδω
* possum - potui - ----- - posse	3	μπορώ
* fero - tuli - latum - ferre	3	φέρω
* nescio - nescivi (nescii) - nescitum - nescire	4	αγνοώ, δεν ξέρω

Μάθημα 45

	Συζυγίας	
◇ curo - avi - atum - are	1	φροντίζω
◇ adligo - avi - atum - are	1	δένω
◇ spero - avi - atum - are	1	ελπίζω
◇ adhortor - adhortatus sum - adhortari	1	προτρέπω (αποθετικό)
◇ persuado - persuasi - persuasum - persuadere	2	πειθω
◇ provideo - providi - provisum - providere	2	προνοώ, μεριμνώ
◇ moneo - monui - monitum - monere	2	συμβουλεύω, καθοδηγώ
◇ vereor - veritus sum - ----- - vereri	2	φοβάμαι (αποθετικό)
◇ cognosco - cognovi - cognitum - cognoscere	3	γνωρίζω, πληροφοροούμαι
◇ gero - gessi - gestum - gerere	3	διεξάγω
◇ defero - detuli - delatum - deferre	3	μεταφέρω

◇ intercipio - intercepi - interceptum - intercipere	3	αρπάζω κάτι πριν φτάσει στον προορισμό του
◇ conscribo - conscripsi - conscriptum - conscribere	3	γράφω
◇ mitto - misi - missum - mittere	3	στέλνω, ρίχνω
◇ abicio - abieci - abiectum - abicere	3	πετάω κάτι μακριά
◇ scribo - scripsi - scriptum - scribere	3	γράφω
◇ constituo - conditui - constitutum - constituere	3	αποφασίζω
◇ adhaeresco - adhaesi - adhaesum - adhaerescere	3	προσκολλιέμαι, καρφώνομαι
◇ conspicio - conspexi - conspectum - conspicerere	3	βλέπω (πέφτει το βλέμμα μου)
◇ perlego - perlegi - perlectum - perlegere	3	διαβάζω μέχρι το τέλος
◇ adsum - adfui - ----- - adesse	3	είμαι παρών, έρχομαι
◇ possum - potui - ----- - posse	3	μπορώ
◇ sum - fui - ----- esse		είμαι
◇ adeo - adii - aditum - adire	4	πλησιάζω

ΜΑΘΗΜΑ 47

Συζυγίας

• dissimulo- avi - atum - are	1	προσποιούμαι ότι δεν
• interrogo - avi - atum - are	1	ρωτώ
• dubito - avi - atum - are	1	αμφιβάλλω
• habeo - habui - habitum - habere	2	έχω
• deterreo - deterrui - deterritum - deterrere	2	αποθαρρύνω
• respondeo - respondi - responsum - respondere	2	απαντώ
• video - vidi - visum - videre	2	βλέπω
• timeo - timui - ----- timere	2	φοβάμαι
• soleo - solitus sum - --- solere(ημιαποθετικό)	2	συνηθίζω
• lego - legi - lectum - legere	3	μαζεύω, βγάζω
• volo - volui - ----- velle	3	θέλω
• facio - feci - factum - facere	3	κάνω

• opprimo - oppressi - oppressum - opprimere	3	πιάνω επ' αυτοφώρω
• deprehendo - deprehendi - deprehensum - deprehendere	3	πιάνω, ανακαλύπτω
• extrahio - extraxi - extractum - extrahere	3	παρατείνω
• induco - induxi - inductum - inducere	3	εισάγω, φέρνω κάτι για συζήτηση
• malo - malui - ---- - malle	3	προτιμώ
• obicio - obieci - obiectum - obicere	3	προβάλλω αντίρηση
• nolo - nolui - ----- - nolle	3	δεν θέλω, αρνιούμαι
• audio - audivi - auditum - audire	4	πληροφορούμαι
• intervenio - interveni - interventum - intervenire	4	εμφανίζομαι απρόοπτα

ΜΑΘΗΜΑ 48

Συζυγίας

⇒ nuntio - avi - atum - are	1	αναγγέλλω
⇒ impero - avi - atum - are	1	διατάζω
⇒ praedico - avi - atum - are	1	διακηρύσσω
⇒ do - dedi - datum - are	1	δίνω
⇒ persuadeo - persuasi - persuasum - dere	2	πείθω
⇒ doceo - docui - doctum - docere	2	υποδεικνύω
⇒ video - vidi - visum - videre	2	βλέπω
⇒ moneo - monui - monitum - monere	2	συμβουλεύω, καθοδηγώ
⇒ iubeo - iussi - iussum - iubere	2	διατάζω
⇒ taceo - tacui - tacitum - tacere	2	σωπαίνω
⇒ instinguo - instinxi - instictum + instinctum - instinguere	3	παρορμώ, κατευθύνω
⇒ praecipio - praecepi - praeceptum - praecipere	3	καθοδηγώ
⇒ emitto - emisi - emissum - emittere	3	αφήνω ελεύθερο
⇒ admitto - admisi - admissum - admittere	3	δέχομαι
⇒ introrumpo - introrupi - introrruptum - introrumpere	3	εισβάλλω
⇒ facio - feci - factum - facere	3	κάνω

⇒ fugio - fugi - fugitum - fugere	3	φεύγω
⇒ credo - credidi - creditum - credere	3	πιστεύω
⇒ dico - dixi - dictum - dicere	3	λέγω
⇒ conloquor - conlocutus sum - conloqui αποθετικό	3	συζητώ, κουβεντιάζω
⇒ revertor - reverti (reversus sum) - reverti	3	επιτρέπω
ημιαποθετικό+αποθετικό		
⇒ invenio - inveni - inventum - invenire	4	βρίσκω
⇒ pereō - perii - peritum - perire	4	χάνομαι, πεθαίνω
⇒ orior - ortus sum - oriri αποθετικό	4	ανατέλλω, γεννιέμαι, εμφανίζομαι

ΜΑΘΗΜΑ 49

Συζυγίας

• vulnero - avi - atum - are	1	τραυματίζω, πληγώνω
• voco - avi - atum - are	1	καλώ
• obiurgo - avi - atum - are	1	μαλώνω
• reseco - resecuri - resectum - resecurare	1	κόβω
• interficio - interfeci - interfectum - interficere	3	σκοτώνω
• cognosco - cognovi - cognitum - cognoscere	3	γνωρίζω
• posco - poposci - ----- - poscere	3	ζητώ
• praeripio - praeripui - praereptum - praeripere	3	αρπάζω
• interimo - interemi - interemptum - interimere	3	εξολοθρεύω
• cedo - cessi - cessum - cedere	3	παραχωρώ
• volo - volui - ----- - velle	3	θέλω
• elabor - elapsus sum - ---- elabi	3	(ξε)γλυστρώ αποθετικό
• venio - veni - ventum - venire	4	έρχομαι
• molior - molitus sum - ----- - moliri	4	
μηχανεύομαι, σχεδιάζω (αποθετικό)		

- experior - expertus sum - ---- - experiri(αποθετικό) 4 δοκιμάζω

ΛΕΙΟΠΡΟΣΕΚΤΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ

Η ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΗ

Στην περίπτωση της αφαιρετικής απόλυτης διακρίνουμε τις εξής περιπτώσεις:

Α. Γνήσια αφαιρετική απόλυτη: όταν το σε αφαιρετική πτώση υποκείμενο της μετοχής δεν σχετίζεται ούτε νοηματικά ούτε συντακτικά με τους κύριους όρους της πρότασης.

Β. Νόθη αφαιρετική απόλυτη: όταν το εννοούμενο ποιητικό αίτιο που συνοδεύει τη μετοχή παθητικού παρακειμένου της αφαιρετικής απόλυτης, ταυτίζεται νοηματικά με το υποκείμενο του ρήματος της πρότασης.

Γ. Ιδιόμορφη αφαιρετική απόλυτη: όταν δεν υπάρχει μετοχή, αλλά μια λέξη (ουσιαστικό) που λειτουργεί ως υποκείμενο και μια άλλη λέξη (ουσιαστικό συνήθως που δηλώνει αξίωμα) που λειτουργεί ως κατηγορηματικός προσδιορισμός στο υποκείμενο.

Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΑΠΟΛΥΤΗΣ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

Α. Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΓΝΗΣΙΑΣ ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΑΠΟΛΥΤΗΣ:

1. ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ:

α. cum+υποτακτική παθητικού υπερσυντελικού

β. postquam+οριστική παθητικού παρακειμένου

Το υποκείμενο της μετοχής μετατρέπεται σε υποκείμενο του ρήματος της χρονικής πρότασης.

2. ΤΟΥ ΕΝΕΣΤΩΤΑ:

α. cum+υποτακτική ενεργητικού παρατατικού

Το υποκείμενο της μετοχής μετατρέπεται σε υποκείμενο του ρήματος της χρονικής πρότασης.

Β. Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΝΟΘΗΣ ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΑΠΟΛΥΤΗΣ:

α. cum +υποτακτική ενεργητικού υπερσυντελικού

β. postquam+οριστική ενεργητικού παρακειμένου

Το υποκείμενο της μετοχής μετατρέπεται σε αντικείμενο του ρήματος της χρονικής πρότασης, ενώ το εννοούμενο ποιητικό αίτιο μετατρέπεται σε υποκείμενο του ρήματος της χρονικής πρότασης.

Γ. Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΟΜΟΡΦΗΣ ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΑΠΟΛΥΤΗΣ:

α. cum+υποτακτική παρατατικού του ρήματος sum

β. dum+οριστική ενεστώτα του ρήματος sum

Το υποκείμενο της ιδιόμορφης αφαιρετικής απόλυτης μετατρέπεται σε υποκείμενο του ρήματος της χρονικής πρότασης, ενώ ο κατηγορηματικός προσδιορισμός του μετατρέπεται σε κατηγορούμενο του υποκειμένου της χρονικής πρότασης.

Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΓΝΗΣΙΑΣ ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΑΠΟΛΥΤΗΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

α. quod+ οριστική ενεργητικού ενεστώτα ή ενεργητικού παρατατικού

για αντικειμενική αιτιολογία

β. quod+υποτακτική ενεργητικού ενεστώτα ή υποτακτική ενεργητικού παρατατικού **για**

υποκειμενική αιτιολογία

γ. cum+υποτακτική ενεργητικού ενεστώτα ή παρατατικού **για αιτιολογία που είναι**

αποτέλεσμα εσωτερικής, λογικής διεργασίας.

Για τον χρόνο του ρήματος που θα χρησιμοποιήσουμε στην αιτιολογική πρόταση, λαμβάνουμε υπόψη τον χρόνο του ρήματος της κύριας πρότασης.

Το υποκείμενο της μετοχής μετατρέπεται σε υποκείμενο του ρήματος της αιτιολογικής πρότασης.

Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ:

1. ΤΟΥ ΕΝΕΣΤΩΤΑ:

α. cum+υποτακτική ενεργητικού παρατατικού

β. dum+οριστική ενεργητικού ενεστώτα

Σε περίπτωση αποθετικού ρήματος χρησιμοποιούμε υποχρεωτικά παθητική φωνή.

2. ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ:

α. cum+υποτακτική παθητικού υπερσυντελικού

β. postquam+οριστική παθητικού παρακειμένου

Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ:

1. ΤΟΥ ΕΝΕΣΤΩΤΑ:

α. quod+οριστική ενεργητικού ενεστώτα ή παρατατικού **για αντικειμενική αιτιολογία**

β. quod+υποτακτική ενεργητικού ενεστώτα ή παρατατικού **για υποκειμενική αιτιολογία**

γ. cum+υποτακτική ενεργητικού ενεστώτα ή παρατατικού **για αιτιολογία που είναι αποτέλεσμα εσωτερικής λογικής διεργασίας.**

Για τον χρόνο του ρήματος της αιτιολογικής πρότασης λαμβάνουμε υπόψη τον χρόνο του ρήματος της κύριας πρότασης.

2. ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ:

α. quod+οριστική παθητικού παρακειμένου ή υπερσυντελικού **για αιτιολογία αντικειμενική**

β. quod+υποτακτική παθητικού παρακειμένου ή υπερσυντελικού **για αιτιολογία υποκειμενική**

γ. cum+υποτακτική παθητικού παρακειμένου ή υπερσυντελικού **για αιτιολογία που είναι αποτέλεσμα εσωτερικής λογικής διεργασίας.**

3. ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΑ:

α. quod+οριστική ενεστώτα ή παρατατικού ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας **για αιτιολογία αντικειμενική**

- β. quod+υποτακτική ενεστώτα ή παρατατικού ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας για αιτιολογία υποκειμενική
- γ. cum+υποτακτική ενεστώτα ή παρατατικού ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας για αιτιολογία που είναι αποτέλεσμα εσωτερικής λογικής διεργασίας.

Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΗΣ/ΕΠΙΘΕΤΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ:

1. ΤΟΥ ΕΝΕΣΤΩΤΑ:

Qui-quaе-quod (το γένος και ο αριθμός καθορίζονται από το υποκείμενο της μετοχής) + οριστική ενεργητικού ενεστώτα ή παρατατικού.

Για τον χρόνο του ρήματος της αναφορικής πρότασης λαμβάνουμε υπόψη τον χρόνο του ρήματος της κύριας πρότασης.

2. ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ:

Qui-quaе-quod (το γένος και ο αριθμός καθορίζονται από το υποκείμενο της μετοχής) + οριστική παθητικού παρακειμένου ή υπερσυντελικού.

Για τον χρόνο του ρήματος της αναφορικής πρότασης λαμβάνουμε υπόψη τον χρόνο του ρήματος της κύριας πρότασης.

Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

α. etsi+οριστική ενεργητικού ενεστώτα ή παρατατικού

β. licet+υποτακτική ενεργητικού ενεστώτα ή παρατατικού

Για τον χρόνο του ρήματος της εναντιωματικής πρότασης λαμβάνουμε υπόψη τον χρόνο του ρήματος της δευτερεύουσας πρότασης.

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΚΥΡΙΑΣ Η ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΣΕ ΜΕΤΟΧΗ

1. Αν το ρήμα της πρότασης που μετατρέπουμε σε μετοχή είναι:

α. χρόνου ενεστώτα ή παρατατικού, μετατρέπουμε σε μετοχή ενεστώτα

β. χρόνου παρακειμένου ή υπερσυντελικού, μετατρέπουμε σε μετοχή παρακειμένου

γ. χρόνου μέλλοντα ή συντελεσμένου μέλλοντα, μετατρέπουμε σε μετοχή μέλλοντα.

2. Αν το υποκείμενο που θα έχει η μετοχή:

α. είναι όρος του ρήματος της παρακείμενης πρότασης, χρησιμοποιούμε συνημμένη μετοχή που θα πρέπει να συμφωνεί με το υποκείμενό της σε γένος-αριθμό-πτώση.

β. δεν είναι όρος του ρήματος της παρακείμενης πρότασης, χρησιμοποιούμε αφαιρετική απόλυτη.

Στην περίπτωση της αφαιρετικής απόλυτης, το ποιητικό αίτιο δεν χρειάζεται να δηλωθεί αν ταυτίζεται νοηματικά με κάποιον από τους κύριους όρους της παρακείμενης πρότασης, διαφορετικά τίθεται δίπλα στην αφαιρετική απόλυτη.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΑΠΟ ΕΥΘΥ ΣΕ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ:

1. Οι κύριες προτάσεις κρίσεως μετατρέπονται σε απαρεμφατικές(προσοχή στην ετεροπροσωπία)

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Οριστική ενεστώτα/ παρατατικού
Οριστική παρακειμένου ή
Υπερσυντελικού
Οριστική μέλλοντα ή
Συντελεσμένου μέλλοντα
Δυνητική υποτακτική

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Απαρέμφατο ενεστώτα
Απαρέμφατο παρακειμένου

Απαρέμφατο μέλλοντα

Απαρέμφατο μέλλοντα

Ο χρόνος του ρήματος εξάρτησης δεν επηρεάζει το αποτέλεσμα της μετατροπής.

2. Οι κύριες προτάσεις επιθυμίας που εκφέρονται με υποτακτική ή προστακτική, μετατρέπονται σε δευτερεύουσες βουλητικές προτάσεις ή τελικό απαρέμφατο.

Οι βουλητικές προτάσεις εισάγονται με τον *ut* όταν είναι καταφατικές και το *ne* όταν είναι αρνητικές. Εκφέρονται με υποτακτική ενεστώτα μετά από εξάρτηση αρκτικού χρόνου και με υποτακτική παρατατικού μετά από ιστορικό χρόνο.

Το τελικό απαρέμφατο είναι πάντοτε χρόνου ενεστώτα(προσοχή στην ετεροπροσωπία)

3. Οι κύριες ευθείες ερωτήσεις που εκφέρονται με οριστική ή απορηματική υποτακτική μετατρέπονται σε πλάγιες ερωτήσεις που εκφέρονται με υποτακτική (προσοχή στην ακολουθία των χρόνων και στο αν η πλάγια ερώτηση που θα έχουμε στον πλάγιο λόγο θα είναι ολικής ή μερικής άγνοιας απλή ή διμελής)

4. Οι δευτερεύουσες προτάσεις κατά τη μετατροπή από τον ευθύ λόγο στον πλάγιο, παραμένουν δευτερεύουσες του ίδιου είδους. Η υποτακτική διατηρείται στον πλάγιο λόγο, η οριστική όμως στον πλάγιο λόγο μετατρέπεται σε υποτακτική (προσοχή στην ακολουθία των χρόνων)

5. Οι αντωνυμίες στον πλάγιο λόγο μετατρέπονται ως εξής:

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Ego
Meus-a-um
Tu
Tuus-a-um

Hic, iste

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

se ή ipse
suus-a-um ή ipsius-ipsorum-ipsarum
ille ή is
illius/illorum-illarum ή
eius/eorum-earum
ille ή is

6. Τα επιρρήματα στον πλάγιο λόγο μετατρέπονται ως εξής:

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Nunc

Hodie

Cras

Adhuc

Hic

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

tunc, tum

illo die, eo die

postero die

ad id tempus

ibi

7. Η κλητική προσφώνηση στον πλάγιο λόγο μετατρέπεται σε αντικείμενο του ρήματος εξάρτησης.

